

Kabulünün 100. Yılında Millî Mutabakat Metnimiz

İSTİKLÂL MARŞI ve MEHMET AKİF ERSOY

Belgeler

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

Kabulünün 100. Yılında Millî Mutabakat Metnimiz

İSTİKLÂL MARŞI **ve** **MEHMET AKİF ERSOY** **Belgeler**

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

**Kabulünün 100. Yılında Millî Mutabakat Metnimiz
İSTİKLÂL MARŞI ve MEHMET AKİF ERSOY
Belgeler**

YAYIN SAHİBİ

Prof. Dr. Mustafa ŞENTOP
Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı

TBMM Başkanlığı İdari Teşkilatı Adına Yayımlayan

Mehmet Ali KUMBUZOĞLU
TBMM Genel Sekreteri

Yayın Koordinatörü

Prof. Dr. Abdulhakim KOÇİN
Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkanı

Yayın Editörleri

Ahmet BALIBEY
Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkan Yardımcısı
Ömer KESİKBAŞ
Osmanlıca Çeviri Birim Sorumlusu

Çeviri Hizmetleri

Kerim AKAR
Hanefi ERKUL
Eyüp ERTÜREN
Sebile YILDIZ AYBAK
Ayfer COŞKUN TÖREN
Özgür YAYDEMİR

Grafik Tasarım

Uğur SAÇI

ISBN: 978-605-2089-30-9

Ankara - 2021

Kabulünün 100. Yılında Millî Mutabakat Metnimiz

İSTİKLÂL MARŞI
ve
MEHMET AKİF ERSOY

Belgeler

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Prof. Dr. Mustafa ŞENTOP, 2021 yılının İstiklâl Marşı Yılı ilan edildiğine dair metni imzalarken

2021 yılının İstiklâl Marşı Yılı ilan edildiğine dair, TBMM'de grubu bulunan partiler tarafından imzalanan mutabakat metni

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Görüşülmekte olan 232 sıra sayılı Kanun Teklifine çerçeve 33'üncü maddeden sonra gelmek üzere aşağıdaki maddenin eklenmesini ve diğer maddelerin buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

Calıf DEKAN.
Erkan AKSAY
Monişer MU.

Mustafa ŞENTOP
Tekirdağ Milletvekili

ENGİN ÖZDEK
CHP GRUBU BAŞKANLIĞI

Bayram ÖZGELİK
Burdur Mu.

Mehmet Akif ERSOY
İYİPARTİ GRUBU BAŞKANLIĞI

Merol DANIŞ
SİİRT Mu.

Mahmud Fethi Toprak
Adıyaman Mu.

"MADDE 34- 4/5/2007 tarihli ve 5649 sayılı İstiklal Marşının Kabul Edildiği Günü ve Mehmet Akif Ersoy'u Anma Günü Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 1- (1) 2021 yılı, İstiklal Marşı yılıdır. 2021 yılı boyunca bütün kamu kurum ve kuruluşları tarafından, İstiklal Marşının anlamını ve Kurtuluş Savaşının önemini anlatmak amacıyla halkımızın ve sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla İstiklal Marşının kabulünü ve Mehmet Akif Ersoy'u anma etkinlikleri düzenlenir."

GEREKÇE: İstiklal Marşı, büyük şair ve dava adamı Mehmet Akif Ersoy'un, Anadolu'nun dört bir yanında devam eden Milli Mücadele'nin ruhunu ve kararlılığını yansıtan ve aynı zamanda o büyük mücadeleye coşku ve heyecan kazandıran abidevi eseridir. İstiklal Marşı, zalime, işgalciye ve sömürgeciye boyun eğmeyen ve dünyaya meydan okuyan bir direnişin destanıdır. Merhum Mehmet Akif Ersoy'un mısraları, Milli Mücadele'nin ruhunu temsil eden, sadece lafzıyla değil, manası ve hakikatiyle her an yaşayan bir coşku ve heyecanı yansıtmaktadır.

Bugün yediden yetmişe, hepimizin aynı inanç ve heyecanla okuduğumuz, ezberlediğimiz ve haykırdığımız İstiklal Marşı'nın her mısraında tarih, medeniyetimizin ortak değerleri, vatan ve bayrak aşkı bulunmaktadır. 100 yıl önce kaleme alınan ve şairi merhum Akif'in kahraman ordumuza ithaf ettiği bu marş, milletimizin tüm fertlerinin aynı heyecan ve imanla verdiği İstiklal Harbi'nin manifestosudur. Varlığımıza ve birliğimize yönelik her tehdit karşısında, "nazlı" ve "şanlı" hilalin altında toplanmaya hazır milletimizin ortak vicdanı, yüreği ve iradesidir.

Mehmet Akif Ersoy tarafından 1921 yılının Şubat ayında kaleme alınan milli marşımız, İstiklal Harbi'nin devam ettiği günlerde, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin (TBMM) 1. döneminde, 2. yasama yılının, 1 Mart 1921 tarihli birinci birleşiminde TBMM Genel Kurulu'nda ilk defa okunmuştur. Bu tarihten on bir gün sonra, 12 Mart 1921 tarihinde icra edilen altıncı birleşimde ise TBMM Genel Kurulu tarafından "*ekseriyet-i azime ile*" resmi İstiklal Marşı olarak kabul edilmiştir. Dolayısıyla 2021 yılı, İstiklal Marşı'nın yazılmasının ve TBMM tarafından kabul edilmesinin yüzüncü yıl dönümüdür.

Bu çerçevede bu önerge ile 4/5/2007 tarihli ve 5649 sayılı İstiklal Marşının Kabul Edildiği Günü ve Mehmet Akif Ersoy'u Anma Günü Hakkında Kanuna bir geçici madde eklenmesi suretiyle 2021 yılının, İstiklal Marşı yılı olarak ilan edilmesi öngörülmektedir. 5649 sayılı Kanuna eklenmesi öngörülen geçici madde ile Milli Mücadele'nin başlangıcının ve TBMM'nin açılışının 100. yıl dönümünün akabinde, İstiklal Marşı'nın kabul edilmesinin 100. yılına denk gelen 2021 yılı boyunca düzenlenecek özel etkinliklerle İstiklal Marşı'nın anlam ve öneminin hatırlanması, ayrıca İstiklal şairimiz Mehmet Akif Ersoy'un ve kurtuluş mücadelemizde görev alarak Türkiye'yi bize vatan kılan şehit ve gazilerimizin yâd edilmesi amaçlanmaktadır.

پازار ايرتسى

۱۱ رجب ۱۳۳۹

۲۱ مارت ۱۳۳۷

تاریخ تأسیس

۷ تشرین اول ۱۳۳۶

آبونه شرائطی

پوز سانسى ۲۰۰۰ فروش

۱۲۰۰ ۵ ۱۲۰۰

پوز سانسى ۱۰۰۰ پوزدور

جهریره رسمیه

سنة ۱۰

نومروى: ۷ تورکیا پوزک ملت مجلسی حکومتک رسمی غنیمتی ولوب شه، یلکه هفته ده بر دفعه نشر اولنور .

استقلال مارشی

۶
باسدیک برلری ، «طوبرائی» دییه رکیمبه ، طائی :
دوشون آلتندکی بیکلر سه کهنسز یاتائی ،
سن شهید اوغلوسک . ایچیتنه ، یاریقدر ، آتاک :
ورمه ، دنیازی آله کده ، بو جنت وطنی .

۷
کیم بو جنت وطنک اوهرینه اولماز که فدا ؟
شهیدا ، قیشقیرمه جی ، طوبرائی سیکه شهیدا !
جانی ، جانائی ، بشون واریجی آله کده خدا ،
ایتمسین تک «طنیندن بی دنیا ده جدا .

۸
روحک سننن ، آلهی . شودر آلهجاق اعلی ،
دکمه سین معدنیک کوکشنه ماعرم ای .
«آذاتلر» که شهادتیری دینک نعلی -
ایدی یوردنیک اوستنده بتم ایکنه بی .

۹
اوزما . وجد ایله بیک سجده ایدر - وارسه - طانم ،
هر جری محمدن ، آلهی ، پوشاوب قانی باشم ،
قشقیر روح مجرده کیم برده نتم ؟
او زمان یوکله رک هر شه دکر بلکه باشم .

۱۰
دالالان سن ده شفقیر کیم ای شاقی حلال ؟
اولسون آرتیق دوکولن قانلریک هبی حلال .
ایدی سکا بوی ، هر قه بوق ایش ، حلال :
حقیدر ، حر یاشاش ، بایرامک حریت ؟
حقیدر ، قه طابن ، ملتک استقلال .

۱
قورقا ، سونیز یوشقیلر ده یوزن آل سنجاق !
سونمدهن یوردنیک اوستنده توتن الک صوک اوجاق .
اوتیم ملتک بیلدیزیدر ، پارلا یاقق !
اوبندور ، اوتیم ملتکور آتقاق .

۲
جانتا ، قربان اولام ، جهرمکی ای قازی حلال
فهرمان عرقه برکول : نه بو شدت ، بو جلال ؟
سکا اولماز دوکولن قانلریز صوکره سلال . .
حقیدر ، حق طابن ، ملتک استقلال .

۳
بن ازلدن ربدر حر یاشادم ، حر یاشارم
هانکی سیدین بکا زنجیر اوردن جقش ؟ شاشارم !
کوکره شیل کیم ؟ بیتیجی سیکدر آشارم ؟
یورتارم طانغری ، انکیلره سیدام ، طاشارم .

۴
ضرک آقائی سارمشنه چلیک زهرلی دیوار ،
بتم یئال طولو کوکیم کیم سر حدم وار .
اولوسور ، قورقا ! ناسل بویله بر ایتائی بوغار ؟
«مدنیت !» «مدنیک تک دیتی قانلش جافاوار ؟

۵
آرقداش یوردیه ! آله قانلره اوهراتنه ، ساقین
سیر ایت کوکمه کی ، طورسون بو جاسزجه آقین .
طوغه-قدر سکا عهد ایتدیک کونلر حقک . .
کیم بایلر بلکه یارین . . بلکه یارینده یاقین .

محمد ماکت

۲۲۷ مارتن ۱۲

تبول تاریخی : ایشام ۶ جله ۲

Pazartesi

11 Receb 1339

21 Mart 337

Tarih-i te'sisi

7 Teşrîn-i evvel 1336

Abone Şeraiti

100 nüshası 250 kuruş

Elli "125"

Beher nüshası 100 paradır.

CERÎDE-İ RESMÎYE

İSTİKLÂL MARŞI

1

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

2

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl..
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

3

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım
Hangi çılgın bana zincir uracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim; bendimi çiğner aşarım;
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

4

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet" dediğin tek dişi kalmış canavar?

5

Arkadaş yurduma alçakları uğratma, sakın!
Siper et gövdeni, dursun bu hayasızca akın.
Doğacaktır sana vadettiği günler Hakk'ın.
Kim bilir belki, yarın; belki yarından da yakın.

6

Bastığın yerleri "toprak?" diyerek geçme, tanı!
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehid oğlusun. İncitme, yazıktır, atanı;
Verme dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

7

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şühedâ fişkırarak toprağı sıksan şühedâ!
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Hudâ,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüdâ.

8

Ruhumun senden, İlâhi, şudur ancak emeli:
Değmesin mâbedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şahâdetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

9

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerihamdan İlâhi, boşanıp kanlı yaşım,
Fıskırır ruh-ı mücerred gibi yerden naşım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım,

10

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl.
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Kabul tarihi: 12 Mart 337 / İctima 6 / Celse 2

Mehmed Âkif

İÇİNDEKİLER

TAKDİM

Prof. Dr. Mustafa ŞENTOP – *Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı*XV

GİRİŞ

Prof. Dr. Abdulhakim KOÇİN – *Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkanı*.....XVII

I. BÖLÜM

İstiklâl Marşı Şairi Mehmet Âkif Ersoy 1

1.	Tercüme-i hâli	3
2.	Mehmet Âkif Bey'in Burdur Milletvekili Seçilmesi için Mustafa Kemal Paşa'nın gönderdiği yazı	4
3.	Mazbatalar	6
3.	Mazbatalar	8
4.	Nüfus tezkeresi	10
5.	Türkiye Büyük Millet Meclisi Arşivindeki özlük dosyasından çıkan belgeler:	12
5.1.	Mehmet Âkif Ersoy'un Kastamonu havalisine gitmesinin faydalı olduğuna dair Büyük Millet Meclisinden 4/10/1920 tarihinde talep ettiği izin belgesi	12
5.2.	Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun 09/10/1920 tarihli 80'inci içtimasında Mehmet Âkif Bey'e bir buçuk ay izin verildiğine dair yazı.....	14
5.3.	Mehmet Âkif Bey'in mebus olmadan önceki son aldığı maaş miktarının bildirilmesine dair Ziraat Vekâletine yazılan yazı	16
5.4.	TBMM Genel Sekreterliği tarafından Mehmet Âkif Bey'in mebusluk süresinin bittiğine dair Emekli Sandığı Genel Müdürlüğüne gönderilen yazı	17
6.	Türkiye Büyük Millet Meclisi İstiklâl Mahkemeleri dosyalarından (Ankara İstiklâl Mahkemesinde yargılanan damadı Ömer Rıza [Doğrul]'a ait dosyadan) çıkan Mehmet Âkif Bey'e gelen ve Mehmet Âkif Bey ile Mısır'da bulunan oğlu Mehmet Emin Bey tarafından yakınlarına gönderilen mektuplar	18
6.1.	Mehmet Âkif Bey'e gelen mektuplar:.....	18
6.1.1.	Mısır'da bulunan Mehmet Âkif Bey'e eşi İsmet Hanımdan gelen mektup	18
6.1.2.	Mısır'da bulunan Mehmet Âkif Bey'e Şerif Muhiddin Targan tarafından gönderilen mektup.....	22
6.1.3.	Mısır'da bulunan Mehmet Âkif Bey'e Şerif Muhiddin Targan tarafından gönderilen mektup.....	34

6.2.	Mehmet Âkif Bey tarafından gönderilen mektuplar:	38
6.2.1.	Mehmet Âkif Bey'in Mısır'dan eşi İsmet Hanım'a gönderdiği mektup.....	38
6.2.2.	Mehmet Âkif Bey'in Mısır'dan eşi İsmet Hanım'a gönderdiği mektup.....	46
6.2.3.	Mehmet Âkif Bey'in Mısır'dan eşi İsmet Hanım'a gönderdiği mektup.....	54
6.3.	Mehmet Âkif Bey ile Mısır'da bulunan oğlu Mehmet Emin'in yakınlarına yazdığı mektuplar:62	
6.3.1.	Mehmet Emin Bey'in ablasına gönderdiği mektup	62
6.3.2.	Mehmet Emin Bey'in eniştesine [Ömer Rıza Doğrul'a] gönderdiği mektup.....	64
6.3.3.	Mehmet Emin Bey'in kardeşine gönderdiği mektup	66
6.3.4.	Mehmet Emin Bey'in annesine gönderdiği mektup.....	68
6.3.5.	Mehmet Emin Bey'in annesine gönderdiği mektup.....	72
6.3.6.	Mehmet Emin Bey'in annesine gönderdiği mektup.....	74
7.	Mehmet Âkif Bey'in yaptığı seyahatlere ilişkin yazışmalar:.....	76
7.1.	Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından İskenderiye ve Kahire Konsolosluklarına yazılan Mehmet Âkif Bey'e vize verilip verilmediğine dair yazı.....	76
7.2.	Kahire Konsolosluğundan Emniyet Genel Müdürlüğüne gönderilen cevabi yazı.....	77
7.3.	Mehmet Âkif Bey'e İstanbul'dan İskenderiye'ye gitmesi için 10 Temmuz 1931 tarihinde verilen geçici pasaport.....	79
7.4.	Mehmet Âkif Bey'in hastalığı nedeniyle Mısır'dan İstanbul'a geldiğine dair resmi yazı.....	80
8.	Mehmet Âkif Bey ile ilgili olarak Dâhiliye Vekâleti tarafından yapılan tahkikat ve takibatla ilgili bazı yazışmalar:	82
8.1.	İstanbul Valiliğinin Mehmet Âkif Bey'in Mısır'daki faaliyetleri ile ilgili İçişleri Bakanlığına gönderdiği takibat yazısı.....	82
8.2.	Dâhiliye Vekilinin Mehmet Âkif Bey hakkında İstanbul Valiliğine gönderdiği tetkikat ve takibat talep yazısı.....	83
8.3.	İstanbul Valiliğinin Mehmet Âkif Bey hakkında yaptığı tetkikat ve tahkikatla ilgili Dâhiliye Vekiline gönderdiği cevabi yazı.....	84
8.4.	Dâhiliye Vekilinin, Mehmet Âkif Bey'in İskenderun'da bulunduğu sırada 150'liklerden bazı şahıslarla görüştüğüne dair İstanbul Valiliğine gönderdiği rapor	90
8.5.	Emniyet İşleri Umum Müdürünün bazı konsolosluklara Mehmet Âkif Bey'in Mısır ve Antakya seyahati sırasında yaptığı görüşmelere ve faaliyetlere ilişkin bilgi talep yazısı	91
8.6.	Kahire Elçiliğinin Mehmet Âkif Bey'in Kahire'deki görüşme ve faaliyetlerine ilişkin cevabi yazısı.....	92
8.7.	Şam Konsolosunun Mehmet Âkif Bey'in Şam'daki görüşme ve faaliyetlerine ilişkin cevabi yazısı.....	94
8.8.	Halep Konsolosunun Mehmet Âkif Bey'in Halep'teki görüşme ve faaliyetlerine ilişkin cevabi yazısı.....	95
8.9.	Kudüs Konsolosunun Mehmet Âkif Bey'in Kudüs'teki görüşme ve faaliyetlerine ilişkin cevabi yazısı.....	96

8.10. Beyrut Konsolosunun Mehmet Âkif Bey'in Beyrut'taki görüşme ve faaliyetlerine ilişkin cevabi yazısı.....	97
8.11. Dâhiliye Vekilinin, Mehmet Âkif Bey'in İskenderunda bulunduğu sırada kimlerle görüştüğüne dair İstanbul Valiliğine gönderdiği bilgi talep yazısı	98
8.12. Emniyet İşleri Umum Müdürlüğünün Milli Emniyet Hizmetleri Reisliğine Mehmet Âkif Bey'in hariçle yapacağı muhaberesinin kontrol ettirilmesine dair talep yazısı.....	99
9. Mehmet Âkif Bey'in Vefatı ile ilgili evrak:.....	100
9.1. İstanbul Valiliğinin Mehmet Âkif Bey'in cenazesinin Beyoğlu'ndaki Mısır Apartmanı'ndan kaldırılarak Edirnekapı mezarlığına defnedildiğine dair Dâhiliye Vekâletine gönderdiği yazı	100
9.2. İstanbul Valiliğinin Mehmet Âkif Bey'in nereye defnedildiğini ve cenazeye kimlerin katıldığını bildiren Yüksek İç[işleri] Bakanlığına gönderdiği yazı.	101
10. Mehmet Âkif Bey'in vefatından sonra kendisi hakkında yapılan anma toplantıları ile ilgili takibat yazıları:	102
10.1. Ankara Valisinin, Mehmet Âkif Ersoy'un vefatının sene-i devriyesinde (1939) yapılan toplantı hakkında Dâhiliye Vekâletine verdiği rapor.....	102
10.2. Dâhiliye Vekilinin Mehmet Âkif Ersoy için mezar yaptırmak amacıyla İstanbul Üniversitesi Tıp ve Edebiyat Fakülteleri öğrencileri arasında para toplamaya ön ayak olan askeri tıbbiye öğrencisi Fethi Teveh hakkında İstanbul Valiliğine tahkikat yaptırma talebi ile ilgili yazısı.....	103
10.3. Dâhiliye Vekilinin, Mehmet Âkif Ersoy'un yanında kalan Avukat Fuat ve Prenses Emine hakkında İstanbul Valiliğine tahkikat yaptırma talebi ile ilgili yazısı	104
10.4. İstanbul Valisinin Mehmet Âkif Bey'in yanında kalan Avukat Fuat ve Prenses Emine'ye ilişkin tahkikat talep yazısına verilen cevabi yazı.....	105
10.5. İstanbul Valisinin Mehmet Âkif Bey'e mezar yaptırmak amacıyla İstanbul Üniversitesi Tıp ve Edebiyat Fakülteleri öğrencileri arasında para toplamaya ön ayak olan askeri tıbbiye öğrencisi Fethi Teveh hakkında Dâhiliye Vekâletine gönderdiği rapor	106
10.6. İstanbul Valisinin, Şair Mehmet Âkif'in vefatının 10. yılı münasebetiyle Türk Talebe Birliği tarafından yapılan törenin içeriğine ilişkin İçişleri Bakanlığına gönderdiği rapor	107
10.7. Samsun Valisinin, 1960 yılında düzenlenen Mehmet Âkif Gecesi ile ilgili İçişleri Bakanlığına gönderdiği rapor	108
10.8. İstanbul Vali Muavini tarafından Milliyetçiler Derneği İstanbul Şubesi tarafından düzenlenen Mehmet Âkif'i anma töreni hakkında tutulan ve İçişleri Bakanlığına gönderilen rapor	109
10.9. İçişleri Müsteşar Muavinin, Mehmet Âkif'i anma törenindeki olay hakkında Malatya Valiliğinden bilgi talebi	111
10.10. İçişleri Müsteşar Muavinin, Mehmet Âkif'i anma törenindeki olay hakkında Malatya Valiliğinden talep ettiği cevabi yazı.....	112

II. BÖLÜM

İstiklâl Marşının Yazılış Süreci ve Kabulü209

1. 25 Ekim 1920 tarihli Hâkimiyet-i Milliye gazetesinde millî marş için verilen ilan..... 210
2. İstiklâl Marşı ile ilgili Genel Kurul tutanakları 212
 - 2.1. 18 Aralık 1920 tarihli Genel Kurul tutanağı 212
 - 2.2. 26 Şubat 1921 tarihli Genel Kurul tutanağı 216
 - 2.4. 12 Mart 1921 tarihli Genel Kurul tutanağı 218
 - 2.3. 1 Mart 1921 tarihli Genel Kurul tutanağı 222
 - 2.4. 12 Mart 1921 tarihli Genel Kurul tutanağı 232
 - 2.5. 1 Kasım 1921 tarihli Genel Kurul tutanağı 248
3. İstiklâl Marşının kabul edildiğine dair 108 numaralı karar..... 254
4. Mustafa Kemal ve Heyet-i Umûmiye'nin kabul ettiği İstiklâl Marşı'nın tasdikli suretinin ek olarak gönderildiğine dair yazı..... 256
5. İstiklâl Marşı'nın 12 Mart 1921'de Mecliste kabul edildiğinin tüm vekâletlere yazıldığını bildiren yazı 258
6. 12 Mart 1921 tarihinde TBMM Genel Kurulu'da kabul edilen İstiklâl Marşı metni 260
7. İstiklâl Marşının şairine verilmesi takdir edilen ödülün Maarif Vekâletine verildiğine dair İcra Vekilleri Heyetinin kararnamesi 264
8. İstiklâl Marşı için belirlenen 500 liralık ödülün Mehmet Âkif tarafından Daru'l-Mesaiye bağışlandığına dair Sebülürreşad'da yayımlanan yazı. 266

III. BÖLÜM

İstiklâl Marşının Bestelenmesi.....269

1. Maarif Vekâletinin Hakimiyet-i Milliye Gazetesinde yayımladığı İstiklâl Marşının bestelenmesi ile ilgili ilan metni..... 270
2. Bakanlar Kurulu'nun 19 Mayıs 1924'te kabul ettiği, İstiklâl Marşı'nın üç Avrupa konservatuarı tarafından belirlenmesini öngören ve Mustafa Kemal ile Bakanlar Kurulu üyelerinin imzaladıkları kararname..... 272
3. İstiklâl Marşı'nın güfte ve bestesi için bin liranın itasına dair hazırlanan kararnamenin Milli Savunma, Maliye ve Milli Eğitim Bakanlıklarına gönderildiğine dair yazı 274
4. İstiklâl Marşı'nın kabul edilen güftesi için beş yüz lira ikramiye'nin bestesinin de kabulünden sonra Müdafaa-ı Milliye Vekâletince verilmesinin uygun bulunduğu dair İcra Vekilleri Heyeti kararı..... 276
5. Bohemya'dan Wilhelm Mukden adlı bir şahsın Millî Eğitim Bakanlığına İstiklâl Marşı müsabakasına katılmak istediğini bildiren dilekçesi..... 278

6.	Lemi Bey'in İstiklâl Marşı bestesi	280
7.	M. Zati Bey'in İstiklâl Marşı bestesi.	282
8.	Zeki Bey'in İstiklâl Marşı bestesi	285
9.	Ali Rıfat Bey'in İstiklâl Marşı bestesi.....	289
10.	Ali Rıfat Bey'in diğer bir İstiklâl Marşı bestesi.....	293

EKLER297

1.	Mehmet Âkif'in gençlik fotoğrafı	298
2.	Mehmet Âkif'in eşi İsmet Hanım'ın fotoğrafı.....	299
3.	Mehmet Âkif'in kızları Suat Hanım ve Feride Hanım'ın fotoğrafları.....	300
4.	Mehmet Âkif ve oğulları Mehmet Emin Efendi ve Tahir Efendi'nin fotoğrafları	301
5.	Mehmet Âkif Bey'in kızı Suat Hanım'ın fotoğrafı	302
6.	Mehmet Âkif Bey'in eşi İsmet Hanım, oğlu Emin ve kızı Feride Hanım'ın fotoğrafları	303
7.	Burdur Mebusu Mehmet Âkif'in Meclis albümündeki fotoğrafı	304
8.	Mehmet Âkif Ankara'da milletvekili iken çekilmiş fotoğrafı	305
9.	Mehmet Âkif'in Hilvan'da (Mısır) çekilmiş fotoğrafı	306
10.	Mehmet Âkif'in fotoğrafı.....	307
11.	Mehmet Âkif'in evinin bahçesinde çekilmiş fotoğrafı	308
12.	Mehmet Âkif'in Nişantaşı Sağlık Yurdu'nda hasta yatağında iken çekilmiş fotoğrafı.....	309
13.	Mehmet Âkif'in görev yaptığı Birinci Meclis salonu.	310
14.	Mehmet Âkif'in İstiklâl Marşını yazdığı mekân (Ankara'daki Tacettin Camii)	311
15.	Mehmet Âkif'in Hilvan'daki (Mısır'daki) evine ait fotoğraf	312
16.	Mehmet Âkif'in Edirnekapı Şehitliği'ndeki mezarı.....	313

TAKDİM

İstiklal Marşı, devletimizi yıkmak ve vatan topraklarını işgal etmek isteyen emperyalist devletlere karşı başlatılan millî mücadele döneminde yazılmış ve 12 Mart 1921’de millet egemenliğinin temsilcisi olan Büyük Millet Meclisi’nde okunup “Milli Marş” olarak kabul edilmiş bir istiklâl ve istikbâl bildirisi. Bu itibarla bir millî mutabakat metni ve “Milli Marş” olarak kabul edildiği günden beri bütün vatandaşlarımız tarafından ezberlenmiş, resmi ve gayr-i resmi olarak düzenlenen merasimlerde ayakta saygıyla okunmuş ve sonsuza kadar da okunmaya devam edecektir.

İstiklal Marşı’nın Büyük Millet Meclisi’nde “Milli Marş” olarak kabul edililişinin 100. yılı münasebetiyle Meclis’te grubu bulunan bütün partiler tarafından 2021 yılının “İstiklal Marşı Yılı” olarak kabul edilmiş olması, milletin bu yüz yıllık mutabakatı aynı kararlılıkla sürdürdüğünü, İstiklal Marşı’na olan derin saygısını büyük bir heyecanla muhafaza ettiğini gösterir.

Bugün bu millî birlik ve beraberlik ruhunu yaşatmaya her zamankinden çok daha fazla ihtiyacımız vardır. Allah bu millete, sözünü ettiğimiz bu millî mutabakat metninin yazıldığı günleri bir daha yaşatmasın ve sırların anahtarlarını dillerinin altında saklı tutan şairlerimize bir daha böyle bir marş yazdırmassın. Ama o zamanki mücadele azmimizi, haksızlıklara ve emperyalizme karşı dik duruşumuzdaki kararlılığımızı, cesaretimizi, birlik ve beraberliğimizi, kardeşliğimizi daima muhafaza eylesin.

Milletimizin bağımsızlık uğruna verdiği mücadeleyi ve o mücadelenin ruh ve heyecanını en iyi şekilde yansıtan İstiklal Marşı’mız, vatan topraklarının emperyalistler tarafından işgal edildiği bir dönemde milletin üzerine bir kâbus gibi çöken karamsarlığı ve korkuyu dağıtmış; içindeki bağımsızlık duygusunu ve mücadele azmini artırarak zafere ulaşmanın yolunu açmıştır. Bu bakımdan İstiklal Marşı’mız; millî mücadelemiz, birlik ve beraberliğimiz, istiklâl ve istikbâlimiz için son derecede önemli ve kıymetlidir.

İstiklal Marşı’mızın şairi Mehmet Âkif Ersoy da millî mücadele döneminde yazıları, şiirleri ve vaazlarıyla halkın moral ve motivasyonunu yükselten ve halkı emperyalizm, kavmiyetçilik, tembellik, cehalet, yoksulluk, inançsızlık, ahlâksızlık ve haksızlık gibi konulara karşı bilinçlendirmeye çalışan idealist bir vatansever, mahir bir muharrir, ince ruhlu bir şair, samimi bir Müslüman ve bir milli mücadele kahramanıdır.

Bu yüzden İstiklal Marşı’mız ve Mehmet Âkif Ersoy üzerine bugüne kadar pek çok makale ve kitap yazılmıştır. Ancak bu konuda daha pek çok bilimsel araştırmanın yapılması, pek çok kitabın yazılması, İstiklal Marşı’nın mahiyetini, tarihi önemini ve yazıldığı dönemin şartlarını ortaya koyan orijinal belgelerin yayımlanması gerekir.

Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkanlığımız tarafından İstiklal Marşı'mızın kabulünün 100. yılı münasebetiyle hazırlanan elinizdeki bu kitapta İstiklal Marşı ve şairi Mehmet Âkif Ersoy ile ilgili bir kısmı ilk kez yayımlanan pek çok orijinal belgeye yer verilmiştir. Bu haliyle basılıp araştırmacıların hizmetine sunulan bu eser, İstiklal Marşı ve Mehmet Âkif Ersoy ile ilgili yapılacak bilimsel çalışmalarda güvenle kullanılabilir önemli bir kaynak teşkil edecektir. Ayrıca bu eser millî mücadele döneminde yaşanan bazı önemli olaylara da ışık tutacaktır.

İstiklal Marşı'mız ve şairi Mehmet Âkif Ersoy ile ilgili olarak yayımlanan bu belgelerin tespiti, temini, Osmanlıca belgelerin çevirilerinin yapılması ve nihayetinde bir kitap olarak basılması şüphesiz büyük bir emek mahsulüdür. Bu sebeple Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkanlığı başta olmak üzere bu yayının hazırlanmasında emeği geçen herkese teşekkür eder, kitabın faydalı olmasını dilerim.

Prof. Dr. Mustafa ŞENTOP
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanı

GİRİŞ

Tarihi kaynaklara baktığımızda, eski uygarlıklardan günümüze kadar, devlet olarak varlık gösteren hemen her milletin millî marşlarının olduğunu görürüz. Genel anlamda savaş sırasında düşmanı ürkütmek amacıyla terennüm edilen ya da yazılan bu marşlar aynı zamanda ait oldukları milletlerin gücünü ve devletlerinin bağımsızlığını simgelerler.

İstiklâl Marşımız ise 20. yüzyılın başından itibaren Osmanlı devletini yıkmaya, vatan topraklarını işgal etmeye çalışan ve milletimizin bağımsızlığına kast eden emperyalistlere karşı koymak, memleketi kara bir bulut gibi saran ve milletin üzerine bir kâbus gibi çöken ürkeklik ve korkaklığı bertaraf etmek, ardından acılar ve yıkıntılar bırakan I. Dünya Savaşından sonra Anadolu’da yeniden başlayan millî mücadele azmini diri tutmak amacıyla yazılmıştır. Bu itibarla Mehmet Âkif Ersoy tarafından yazılan İstiklâl Marşı, Anadolu’da yaşayan her insanın iradesiyle kabul edilmiş bir millî mutabakat metnidir. Bu metin yazıldıktan hemen sonra milletin iradesini temsil eden Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Milli Marş olarak kabul edilmiştir.

Bir ölüm kalım mücadelesinin destanı olan ve ilhamını şehitlerin kanından alan İstiklâl Marşının mahiyetini anlayabilmek için yazıldığı dönemin şartlarını, 700 yıl boyunca dünyaya hükmettikten sonra tarihe karışan Osmanlı devletinin dağılma sürecini, I. Dünya Savaşının ardında bıraktığı nice büyük acıları, yıkıntıları, ölümleri, zulümleri, haksızlık ve vefasızlıkları bilmek gerekir. İstiklâl Marşımızın şairi olan Mehmet Âkif Ersoy, bu süreçte yaşanan bütün hadiselerin canlı bir tanığı; dönemin vatanperver ve vefakâr bir aydını; cesur ve mahir bir muharriri; özgürlüğüne düşkün, dertli, kederli, duygulu bir sanatkârı; ince ruhlu ve vefalı bir şairidir.

Doğum yeri olan İstanbul’da tahsilini bitirdikten sonra görev icabı Rumeli’de, Arnavutluk’ta, Anadolu’da ve Arabistan’da kalmış; I. Dünya Savaşı yıllarında Almanya’daki Müslüman esirlerle iletişim kurmak için Almanya’nın daveti üzerine Teşkilat-ı Mahsusa tarafından Berlin’e ve yine aynı teşkilat tarafından Mecid’e görevli olarak gönderilmiştir. Mehmet Âkif bu vesilelerle Şark ve Garbı iyi tektik etmiş; Müslüman Şark’ın yoksulluk, fakirlik, cehalet ve tefrikadan dolayı yaşadığı sıkıntıların acısını yüreğinde hissetmiş; Hristiyan Garb’ın hilelerini, sahtekârlığını, ikiyüzlülüğünü ve şımarıklığını yakından görmüştür. Bu yüzden vaaz ve konferanslarında, şiir ve nesirlerinde gördüğü bu manzaraları mukayese ederek çarpıcı bir şekilde tasvir etmiş; Müslümanların cahillik ve fakirlikten kurtulmaları, emperyalistlere karşı birlik olup vatanlarını savunmaları, her hâlükârda namus ve haysiyetlerini korumaları, özgürlüklerine sahip çıkıp esir ve zelil olmamaları için var gücüyle çalışmıştır.

Onun, İstiklâl Marşının yanı sıra özellikle Karesi Zağanos Paşa Camii ve Kastamonu Nasrullah Camii’ndeki vaazları, “Çanakkale Şehitlerine” ve “Bülbül” başlıklı şiirleri ve Sebilürreşad gazetesindeki yazıları, millî mücadelenin başarıya ulaşmasında önemli bir etki bırakmıştır. Bu sebeple millî mücadelenin eşsiz kahramanı olan Mehmet Âkif Ersoy ve İstiklâl Marşı ile ilgili olarak bugüne kadar pek çok kitap ve bilimsel makale yazılmıştır. Aynı şekilde Mehmet Âkif Ersoy’un eserlerinin tamamı yayımlanmış ve her bir eseri pek çok kez basılmıştır. Ne var ki bü-

tün bu çalışmalara rağmen onun gerçek sanatkâr kişiliğini, millî mücadeledeki yerini, yaşadığı dönemin şartlarını, aile hayatını, yaşam biçimini ortaya koyabilecek yeni bilimsel çalışmalara, bu konularda kenarda köşede kalmış orijinal belgelerin yayımlanmasına ihtiyaç vardır.

Elinizdeki bu kitabın yayımlanma amacı bu tür konularda yapılacak yeni çalışmalara veri sağlamak, özellikle şimdiye kadar gün yüzüne çıkmamış ya da çok az araştırmacı tarafından incelenebilmiş belgeleri yayımlayarak araştırmacıların güvenle kullanabilecekleri bir metin ortaya koymaktır.

Bundan hareketle yaptığımız çalışmanın başında, tarihi bir anı yansıtmaya sebebiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Sayın Prof. Dr. Mustafa Şentop'un, 2021 yılının İstiklâl Marşı yılı ilan edildiğine dair metni imzalarken çekilmiş fotoğrafına yer verdik. Daha sonra 2021 yılının İstiklâl Marşı yılı ilan edildiğine dair beş parti tarafından imzalanan mutabakat metni ile İstiklâl Marşı'nın Ceride-i Resmîye'de basılan nüshasını yayımladık. Bu metinlerden sonra Takdim ve Giriş bölümlerine yer verdik.

Elinizde bulunan “Kabulünün 100. Yılında Millî Mutabakat Metnimiz İstiklâl Marşı ve Mehmet Âkif Ersoy / Belgeler” adlı kitap kapsamında yaptığımız diğer çalışmaları da üç bölüm halinde sunduk.

I. Bölüm'de, “İstiklâl Marşı Şairi Mehmet Âkif Ersoy” alt başlığında şairin tercüme-i hâlini, Burdur milletvekili seçilmesi için Mustafa Kemal Paşa'nın gönderdiği yazıyı, mazbatalarını, nüfus tezkeresini, TBMM arşivindeki özlük dosyasında çıkan bazı belgeleri, Ankara İstiklâl Mahkemesinde yargılanan damadı Ömer Rıza Doğrul'un TBMM arşivindeki dosyasında çıkan bazı mektuplarını, Mehmet Âkif Ersoy'un yaptığı seyahatlere ilişkin bazı yazışmaları, Dâhiliye Vekâleti tarafından hakkında yapılan tahkikat ve takibatla ilgili bazı yazışmalara ilişkin belgeleri, vefatına ve defnine dair yazışmaları, vefatından sonra kendisi hakkında yapılan anma toplantılarıyla ilgili takibat yazılarını, hayatta iken yayımlanan kitaplarının kapak resimlerini, Türkiye Büyük Millet Meclisinde milletvekili olarak yaptığı konuşmalarının metinlerini, millî mücadele dönemi ve öncesinde vatanın savunması için verdiği mücadeleyi gösteren örnek iki makalesini, iki vazasını ve iki şiirini, Kur'an-ı Kerim tercümesini yapması için o dönemin Diyanet İşleri Başkanı Ahmet Hamdi Bey'in Beyoğlu Noterliğinde kendisi ile yaptığı mukavele metnini yayımladık.

II. Bölüm'de, “İstiklâl Marşının Yazılış Süreci ve Kabulü” alt başlığında, Hakimiyet-i Milliye gazetesinde “millî marş” için verilen ilan metnine, İstiklâl Marşı ile ilgili TBMM Genel Kurulu tutanaklarına, İstiklâl Marşı'nın “millî marş” olarak kabul edildiğine dair 108 numaralı karar metnine, Mustafa Kemal ve Heyet-i Umumîye'nin kabul ettiği İstiklâl Marşının tasdikli suretinin ek olarak verildiğini ve Mecliste kabul edildiğinin tüm vekillere yazıldığını bildiren yazıya, 12 Mart 1921 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilen İstiklâl Marşı metnine, marş için takdir edilen ödülün Maarif Vekâletine verildiğine dair İcra Vekilleri Heyetinin kararnamesine ve bu ödülün Mehmet Âkif tarafından Dâru'l-Mesai'ye bağışlandığına dair Sebilürreşad'da yayımlanan yazıya yer verdik.

III. Bölüm'ün alt başlığı “İstiklâl Marşı'nın Bestelenmesi”dir. Bu başlık altında da İstiklâl Marşı'nın kabul edilen güftesi için beş yüz lira ikramiye'nin bestesinin de kabulünden sonra Müdafaa-ı Milliye Vekâletine verilmesinin uygun bulunduğu dair İcra Vekilleri Heyeti kararını,

Bohemya’da Wilhelm Mukden adlı bir şahsın İstiklâl Marşı müsabakasına katılmak istediğini bildiren dilekçesini ve Lem’i Bey’in, M. Zati Bey’in, Zeki Bey’in birer, Ali Rıfat Bey’in iki İstiklâl Marşı bestesi çalışmasını yayımladık.

Çalışmamızın bu üç bölümünden sonra “Ekler” başlığı altında da Mehmet Âkif Bey’in; eşi İsmet Hanım’ın; çocukları Suat Hanım, Feride Hanım, Mehmet Emin Âkif Efendi ve Tahir Efendi’nin; Mehmet Âkif Bey’in Mısır’da yaşadığı dönemde kaldığı Hilvan’daki evinin, Edirnekapı’daki mezarının ve İstiklâl Marşının yazıldığı mekân olan Ankara’daki Tacettin Camii’nin fotoğraflarına yer verdik.

Türkiye Büyük Millet Meclisi arşivi ve Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı arşivindeki belgelerden faydalanılarak hazırlanan elinizdeki bu kitap, İstiklâl Marşı ve Mehmet Âkif Ersoy hakkında çalışma yapacak araştırmacıların gönül rahatlığıyla kullanabilecekleri bir metindir. Şunu da belirtmek gerekir ki Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivlerinden Mehmet Âkif Ersoy ile ilgili aldığımız bazı belgelerin üzerinde “Gizli” kaydı bulunmakla beraber sözü edilen belgeler ilgili başkanlık tarafından internet üzerinden araştırmacıların hizmetine sunulmuş ve gizlilik durumları kalmamıştır. Belirtmemiz gereken bir başka husus, yapılan hiçbir çalışmanın eksiksiz ve kusursuz olamayacağı hususudur. Bu çalışmamızda da kitaba almamız gerekirken gözümüzden kaçmış, fark edilemediği için değerlendirilmeye alınmamış belgeler bulunabilir. Ayrıca kitapta yer verdiğimiz belgelerin bir kısmı Osmanlı Türkçesi ile yazılmış orijinal belgelerdir. Bu belgelerin hem orijinal hâllerini hem çevirilerini yayımladık. Bunların çevirisinde okuma hatalarından kaynaklanan hatalarımız da olabilir. Bu tarz hata ve eksikliklerin iyi niyetimize ve gösterdiğimiz gayretlere bağışlanmasını dileriz.

Bu bilgi ve temennilerden sonra şunu belirtmek gerekir ki bu kitabın hazırlanmasında pek çok kişi, kurum ve birimin emeği vardır. Bu sebeple İstiklâl Marşı ve Mehmet Âkif Ersoy ile ilgili bazı belgelerin temininde yardımlarını esirgemeyen Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı ile TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığına; kitabın kaliteli bir şekilde basımını sağlayan Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığına çok teşekkür ederim. Ayrıca kitabın yayın editörleri Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkan Yardımcımız Ahmet Balıbey’e ve Osmanlıca Çeviri birim sorumlusu Ömer Kesikbaş’a; Osmanlı Türkçesi metinlerinin çevirilerini yapan Kerim Akar, Haneferi Erkul, Eyüp Ertüren, Sebile Yıldız Aybak, Ayfer Coşkun Tören ve Özgür Yaydemir’e; grafik tasarımını yapan Uğur Saçı’ya ve burada ismini anmadığım halde belgelerin temini, düzenlenmesi ve dijitalleştirilmesi gibi teknik konularda katkı sunan fedakâr mesai arkadaşlarımın her birine ayrı ayrı teşekkür etmeyi zorunlu ve zevkli bir görev bilirim.

Prof. Dr. Abdulhakim KOÇİN
Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkanı

I. BÖLÜM

İstiklâl Marşı Şairi Mehmet Âkif Ersoy

1. Tercüme-i hâli

72

Türkiye Büyük Millet Meclisi Birinci Döneminde ...Burdur..... Milletvekili ...Mehmet Akif Ersoy^[*]
kısaca olmaktadır.

Adı ve Soyadı [*]	Mehmet Akif Ersoy	Kadınları	7 cild Şafahat, Mecet gollerinden Medinaye, Elvahi tabiat Vasiyet ve İstiklâl Marşı ve mecmualarda bir çok şiirleri
Habesinin ve anasının adı	Fatih müderrislerinden İpek li sade Mehmet Tahir Efendi Annesi Buharalı bir hanım	İsmi şifhesi	
Doğum yeri	İstanbul	Seğinden evvelki evdeki ve ki gidei	Şebilürreğat Bağmuharriri
Doğum tarihi	1873	Milletvekilliği zamanında evli olup olmadığa ve kaç çocuğu bulunduğuna	Evli bir çocuk (Denedi Ömer Rıza Doğrul)
Öğrenimi	Medrese, Mülkiye idadisi ve Baytar mektebi	Osmanlı Meclisi Mebusanında Milletvekilliği varsa seçim yerleri	
Bildiği diller	Arapça, Farsça ve Fransızca	Ölüm ve ölüm tarihi	29.Aralık.1936 da İstanbulda vefat etmiştir.
Neden uzmanlığı olduğu	Şebiyat		

Hayatının türlü değişikliklerine ait tamamlayıcı bilgiler

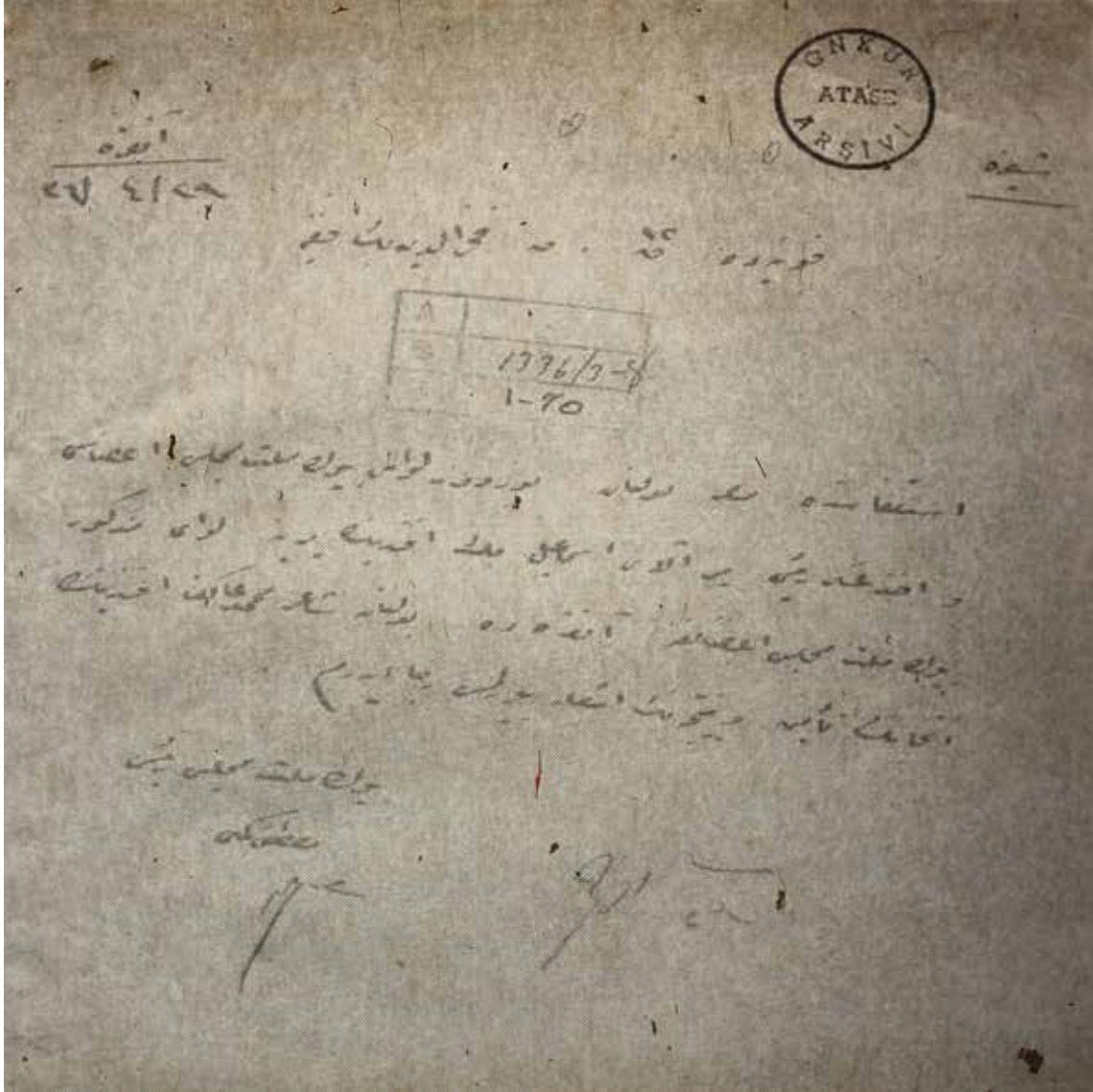
İlk tahsilini Fatih müderrislerinden pederi Mehmet Tahir efendiden okumuş. Mülkiye idadisini de bitirerek Baytar mektebine devam etmiş ve Baytar mektebini de Birincilikle bitirerek Orman ve Maadin Nazaretine memur olmuştur.

Şebiyata meraklı olan bu zat (Şebiyatı cedideye)intişap ederek Servet-i Funun, Sırat-ı Müstakim (Şebilürreğat) ta ve sair mecmualara yazı yazmaya başlamış. (Darülfikr-i İslamiye) cemiyetine girerek başkâtipliğine tayin edilmiş ve kendisini Arabistan ve Almanyaya göndermişlerdir.

Büyük harpten sonra Şebilürreğat başmuharrirliğini yaparken Anadoluya geçerek Birinci Büyük Millet Meclisine Burdur Milletvekili olarak katılmıştır.

[*] Şafahat Kanunundan evvel şiirlerin şiir ve mecmualarda yayımlanması.

2. Mehmet Âkif Bey'in Burdur Milletvekili Seçilmesi için Mustafa Kemal Paşa'nın gönderdiği yazı

Ankara

24/4/36

Şifre

Konya’da 12. K. K. Fahreddin Beyefendiye

İstifasında musırr bulunan Burdur livası Büyük Millet Meclisi azası ve Ahz-ı Asker Reisi Miralay İsmail Beyefendi’nin yerine liva-yı mezkur Büyük Millet Meclisi azalığına Ankara’da bulunan Şair Mehmed Âkif Efendi’nin intihabının temin ve neticenin iş’ar buyrulmasını rica ederim.

Büyük Millet Meclisi Reisi

Mustafa Kemal

İmza

Mebusun ismi	Pederinin ismi	Sanatı	Meslek ve vazifesi	Sinni	Daire-i intihabiyesi	Kazandığı rey adedi	Ankara'ya tarih-i muvasalatı	Memleketi ve memleketindeki mufassal adresi	İmzası	Mûlahazat
Mehmed Âkif	Mehmed Tahir Efendi	Tahrir [Muharrir]	Sebilü'r-Reşad Başmuharriri	48	Burdur	İttifakla 58	Mazbata tasdik tarihi. 4 Haziran 336	İstanbul Sebilü'r-Reşad Başmuharriri Mehmed Âkif	Mehmed Âkif	

Yüksek bir mahiyet-i tarihiyeyi haiz bulunan Büyük Millet Meclisi âzâ-yı muhteremesinin tarihe kıymetdar bir ber-güzar olmak üzere sicillerinin tab' ve tanzimine Meclis Divan-ı Riyaseti karar vermiştir. İşbu cetvelin imlası ile hane-i mahsusuna imza dahi vaz' olunarak mezkûr sicile esas olmak üzere Başkitabete i'tası mercudur.

Handwritten document with multiple sections, including tables and signatures.

Top Section (Tables):

Adı Soyadı	Şifre	İmza
...	...	...
...	...	...

Middle Section (Text):

...

Bottom Section (Signatures):

...

Bihi

Soysallı İsmail Subhi Bey <u>Aded-i rey</u>	İslam Şairi Mehmed Âkif Bey <u>Aded-i rey</u>	Mutasarrıf-ı sabık Ali Ulvi Bey <u>Aded-i rey</u>	Mekteb-i idadi Muallimi Feyzi Bey <u>Aded-i rey</u>
Merkez-ı livadan : 33	Merkez-i livadan : 33	Merkez-i livadan : 31	Merkez-i livadan : 2
Tefenni kazasından : 25	Tefenni kazasından : 25	Tefenni kazasından : 25	Tefenni kazasından : 0
Yalnız elli sekizdir : 58	Yalnız elli sekizdir : 58	Yalnız elli altıdır : 56	Yalnız ikidir : 2

Ankara Büyük Millet Meclisi Burdur Livası âzâlığına mukaddema intihab olunan beş zâtta Mütfe Halil Hulusi Efendi'nin vuku-ı vefatına ve Dördüncü Kolordu Ahz-ı Asker Heyeti Reisi Miralay İsmail Hakkı ve Çilzade Fahreddin Beylerin de istifa ettiklerini beyan eylemelerine binaen yeniden intihab icrası için teşekkül eden heyetimizce icra kılınan intihabda bâlâda muharrer olduğu üzere Soysallı İsmail Subhi ve şair Mehmed Âkif Beyler merkez-i livadan otuz üç ve Tefenni kazasından yirmi beşer rey ihraz ederek ittifakla, Mutasarrıf-ı sabık Ali Ulvi Bey merkezden otuz bir ve Tefenni kazasından yirmi beş ki cem'an elli altı rey ihraz etmiş ve İdadi Muallimi Feyzi Bey yalnız iki rey alarak ekalliyette kalmış olduğundan ekseriyeti ihraz eden Subhi Mehmed Âkif ve Ali Ulvi Beyler Burdur livası namına Meclis-i Âli mezkûr âzâlığına intihab kılınmış olduklarını Mübeyyin işbu mazbatamız beş nüsha olarak tanzim kılındı. 17 Mayıs 336

Meclis-i idare âzâsı ve müntehab-ı sâni Mühür	Belediye ve Müdafaa-i Hukuk âzâsı Fahrettin	Belediye ve Müdafaa-i Hukuk âzâsı	Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Reisi Mühür
Meclis-i idare-i liva âzâsı Mühür	Meclis-i idare-i liva âzâsı Mühür	Meclis-i idare-i liva âzâsı İmza	Burdur Meclis-i Belediye Reisi ve müntehab-ı sâni Mühür
Belediye âzâsı ve müntehab-ı sâni Mühür	Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti âzâsı Mühür	Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti âzâsı Mühür	Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti âzâsı İmza
Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti âzâsı Mühür	Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti âzâsı Mühür	Belediye ve Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti âzâsı Mühür	Müdafaa-i Hukuk ve Belediye âzâsı ve müntehab-ı sâni Mühür
Çeltikçi müntehab-ı sâni Mühür	Yazı karyesi müntehab-ı sâni Mühür	İnar karyesi müntehab-ı sâni Mühür	Bucak nahiyesi müntehab-ı sâni Mühür
Bucak nahiyesi müntehab-ı sâni İmza	Kuruçay karyesi müntehab-ı sâni İmza	Ermeni Mahallesi müntehab-ı sâni Mühür	Hamidiye Mahallesi müntehab-ı sâni Hasan
Üçdibek Mahallesi müntehab-ı sâni İbrahim	Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti âzâsı İmza	Mamak karyesi müntehab-ı sâni Mühür	Kravgaz karyesi müntehab-ı sâni Mühür
Askeriye karyesi müntehab-ı sâni Mühür	Çerçin karyesi müntehab-ı sâni Mühür	Kayış karyesi müntehab-ı sâni Mühür	Bügdüz karyesi müntehab-ı sâni Mühür
Kuruçay müntehab-ı sâni (?) Mühür			

Burdur namına Ankara Büyük Millet Meclisi âzâlığına evamir-i belîgâ dairesinde icra edilen intihabın neticesini müş'ir işbu mazbata huzurda tanzim edilmiştir.

Muvafıktır
2 Haziran 336

Aza İmza	Aza İmza	Aza	Aza İmza	Aza İmza	Aza İmza	Mazbata muharriri Karahisar-ı Sahib İmza	Tedkik-i mazabat encümeni
-------------	-------------	-----	-------------	-------------	-------------	--	---------------------------

Heyet-i umumiyece 4 Haziran 36'da tasdik edilmiştir.
Tedkik-i mazbata encümeni
1 Haziran 336
İmza

4. Nüfus tezkeresi

دولت علیہ عثمانیہ ترکستان

اسم و شهرت	پدری اسمیله	والدہسی اسمیله	زوج	ملک	صفت و صفت و خدمت	متاهل و زوجہسی	درجات
محمد علی	محمد علی	محمد علی	محمد علی	محمد علی	محمد علی	محمد علی	محمد علی

بوی	کوز	سا	علامت قافله	ولایت	قناری	محلہ و قریب	زمانی	سکن	نوع مسکن
محمد علی	محمد علی	محمد علی	محمد علی	محمد علی	محمد علی	محمد علی	محمد علی	محمد علی	محمد علی

اشکالی	
سجل نفوسه قید اولان محلی	

بالادہ اسم و شهرت و حال و صفتی حرر اولان
اول صورتک جریده نفوسده مقید اولدینی مشعر ایشو تذکرہ اعلا قلدی

محمد علی

Devlet-i Âliyye-i Osmaniye Tezkiresidir

İsim ve şöhreti	Pederi ismiyle mahalli ikameti	Validesi ismiyle mahalli ikameti	Tarih ve mahalli veladeti	Milleti	Sanat ve sıfat ve hidemat ve intihab salahiyeti	Müteehhil ve zevcesi müteaddid olup olmadığı	Derecat ve sınıf-ı askeriyesi
Mehmed Âkif Efendi	Müteveffa Fahir	Emine Şerife Hanım	1290 iki yüz doksan Bayramıç	İslam	Orman Nezaretinde Baytar Mijfettisi	Müteehhil	

Eşkâli				Sicill-i Nüfusa kaydolunan mahalli					
Boy	Göz	Alamet-i farika-i sabite	Sima	Vilayeti	Kazası	Mahalle ve karyesi	Sokağı	Mesken numarası	Nev'-i mesken
Orta	Ela	Tamam	Buğday	İstanbul	Kırka-i şerif	Hocaüveys	Hüsreopaşa Caddesi	10	Hane

Bâlâda isim ve şöhret ve hâl ve sıfatı muharrer olan Mehmed Âkif Efendi Devlet-i Âliyyenin tabi'yetini haiz olup ol suretle ceride-i nüfusta mukayyed olduğunu müş'ir işbu tezkere i'ta kılındı. Fi 7 Kânun-ı sâni 335

Pul
Mühür
İmza

Büyük Millet Meclisi
Matbuat ve İstihbarat Müdüriyet-i Umumiyesi
Aded
696

Büyük Millet Meclisi Riyaset-i Celilesine

Burdur Mebusu Mehmed Âkif Bey'in beray-ı irşad Kastamonu havalisine izam edilmesi mucib-i fevaid görülmüş mumâileyh müteheyyi-i azimet bulunmuş olduğundan kendisine mezuniyet i'tasıyla keyfiyetin heyet-i idareye tebliği istirham olunur efendim. 4 Teşrîn-i evvel 336

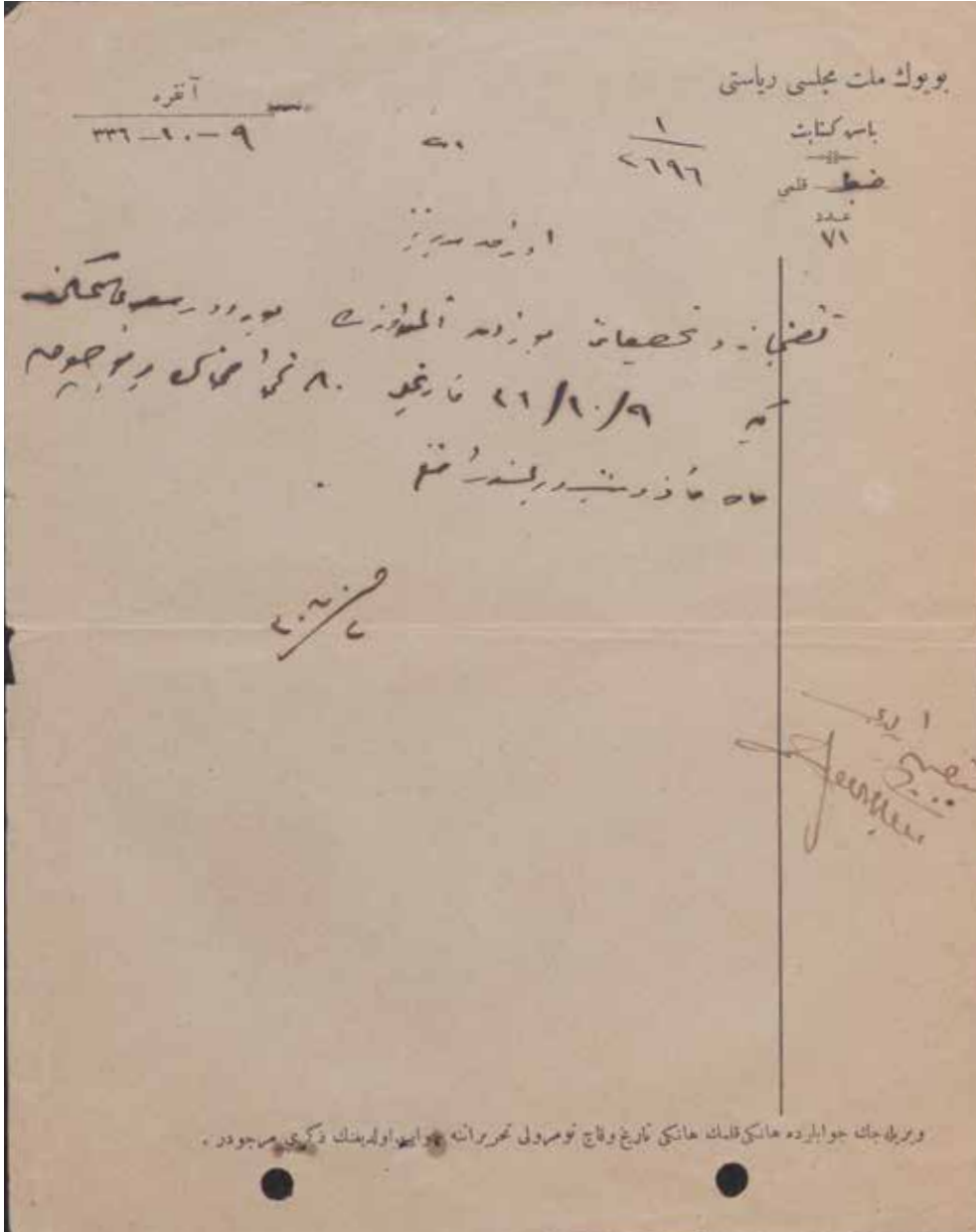
Müdür-i Umumi
İmza

Meclis
5/10/36

Divan kararı7 Teşrin-i evvel 336: Tahsisat ve tazminatı buradan almak üzere bir buçuk mah mezuniyetini. Heyet-i Umumiye.

Divan-ı Riyasete
6 minhu

5.2. Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun 09/10/1920 tarihli 80'inci içtimasında Mehmet Âkif Bey'e bir buçuk ay izin verildiğine dair yazı

Büyük Millet Meclisi Riyaseti
Başkitabet
Zabıt Kalemî
Aded
71

Ankara
9/10/336

Bihi

Evrak Müdüriyetine

Tazminat ve tahsisatını buradan almak üzere Burdur Mebusu Âkif Bey'e 9/10/21 tarihli 80'inci içtimasında bir buçuk mah mezuniyet verilmiştir efendim.

2060/2

Tasdik edildi
İmza

5.3. Mehmet Âkif Bey'in mebus olmadan önceki son aldığı maaş miktarının bildirilmesine dair Ziraat Vekâletine yazılan yazı

T. B. M. M. Riyaseti Kâtibi Umumiligi Kanunlar kalemi			
Müşverdekî yazı	Hulâsa	Sadıra N.	Sevk tarihi
		1946	22 - VI - 1926
Ziraat vekâletine . 10 / 6 / 1936 Tarih ve ş : 3 638 . D . 3355 Numaralı teskere karşılığıdır : Halkalı Ziraat mektebinde muallim iken 336 menesinde sayılab olarsak büyük millet meclisi azalığına intihab edilen ve bu defa tekaütlüğünü isteyen gair Memet Akifin mebus olmadan e evvelki son aldığı maaş miktarının bildirilmesini dilerim . Kâtibi umumî			

5.4. TBMM Genel Sekreterliği tarafından Mehmet Âkif Bey'in mebusluk süresinin bittiğine dair Emekli Sandığı Genel Müdürlüğüne gönderilen yazı

MİLLET MECLİSİ
GENEL SEKRETERLİĞİ 18 Eylül 1974

Zatîleri, Evrak, Arşiv ve Eğitim Birimi Müdürlüğü
Ör. : Mehmet Âkif Ersoy Hk.

No. : Mv. : 72
No. : 12180/5500
Eki :

72
12

T.C. Emekli Sandığı Genel
Müdürlüğüne

İlgi : 3.9.1974 gün ve 20.13/VH 590501 sayılı yazınız.

Mehmet Âkif Ersoy, T.B. Millet Meclisinin Birinci döneminde 17.5.1336 tarihinde Burdur Milletvekilliğine seçilerek 4.6.1336 tarihinde Meclise iltihak etmiş olup ikinci dönemde seçilemediğinden bu görevi 12.7.1339 tarihinde sona ermiştir.

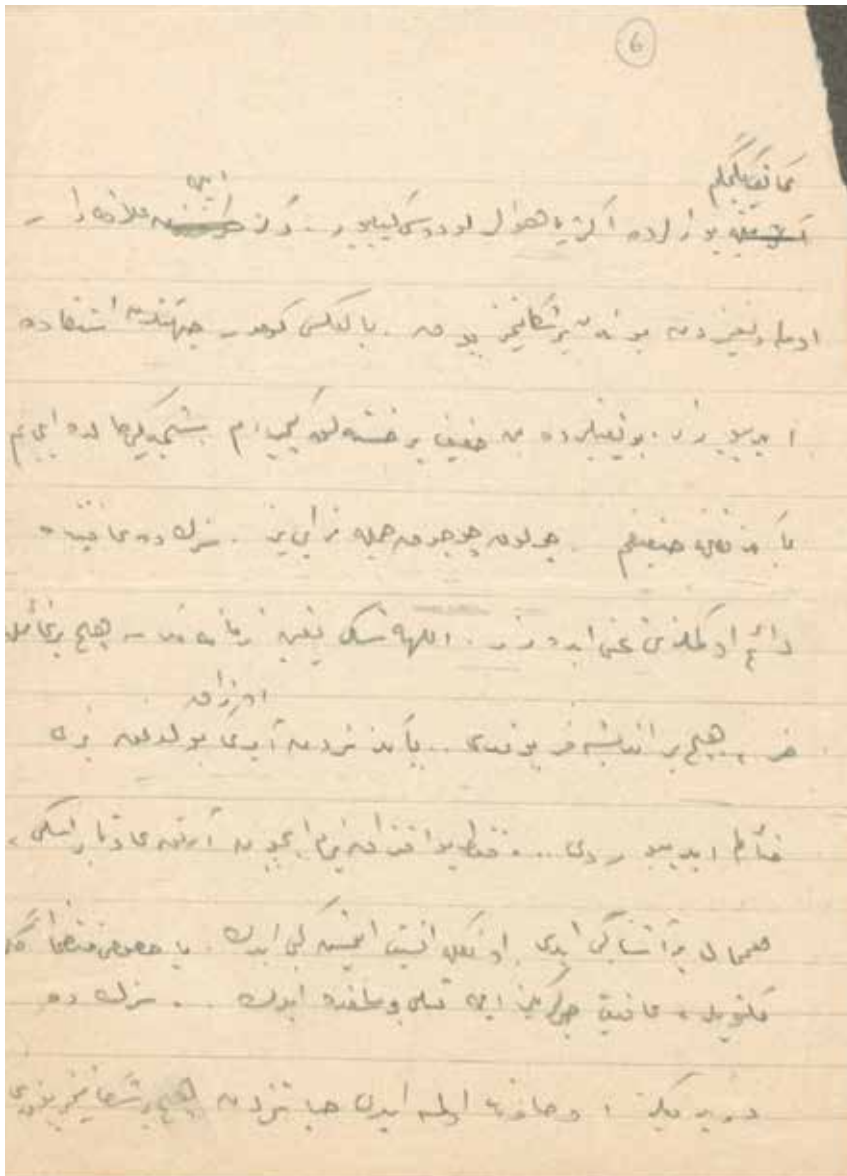
Bilgi edinilmesini rica ederim.

Hamdi Turan
Millet Meclisi Genel Sekreteri V.

6. Türkiye Büyük Millet Meclisi İstiklâl Mahkemeleri dosyalarından (Ankara İstiklâl Mahkemesinde yargılanan damadı Ömer Rıza [Doğrul]'a ait dosyadan) çıkan Mehmet Âkif Bey'e gelen ve Mehmet Âkif Bey ile Mısır'da bulunan oğlu Mehmet Emin Bey tarafından yakınlarına gönderilen mektuplar

6.1. Mehmet Âkif Bey'e gelen mektuplar:

6.1.1. Mısır'da bulunan Mehmet Âkif Bey'e eşi İsmet Hanımdan gelen mektup

Âkif Beyciğim

Buralarda ekseriya havalar lodos gidiyor. Deniz ile alaka-
dar olmadığımızdan bundan bir şikâyetimiz yok. Bilâkis kömür
cihetinden istifade ediyoruz. Bu yakınlarda ben hafif bir hasta-
lık geçirdim. Şimdiki halde iyiyim. Yalnız fazla zayıfım. Çoluk
çocuk cümlemiz iyiyiz. Sizin de afiyette dâim olmanızı temenni
ederiz. Allah’a şükür yakın zamana kadar hiçbir gailemiz, hiçbir
endişemiz yoktu. Yalnız sizden ayrı uzak bulunmak bizi müte-
ellim ediyordu... Fakat bu iftirak bizim için artık adeta bir eski,
hemhâl bir aşına gibi idi. Onunla ünsiyet etmiş gibi idik. Bahusus
muntazaman gelen mektupla, afiyet haberleriniz ile teselli bul-
makta idik. Sizin de duyduğunuz o hadise olmasa idi hayatımız-
dan hiçbir şikâyetimiz yoktu...

...evet duyduğunuz hadise maalesef doğrudur. Damadımız halen İstanbul merkezinde mevkuf bulunuyor. Henüz netice malum değil. Maamafih kendisi tamamen masumdur. Tebriye edeceğinden katiyen şüphe etmeyiniz. Cemile bizde misafir. Çok çok ellerinizden öpüyor.

Bizim tarafımızdan katiyen müsterih olunuz hepimiz iyiyiz. Annenizin çok selamı var. gözlerinizden öpüyor. Ahmed Bey, Suad, Tahir, Cemile, Nazan, Bülend, Feride, Muhyiddin, Nihan ve ben elinizden öperiz. Emin'in gözlerinden çok çok öperiz. Şimdilik evde ihtiyar bir kadın var, oturuyor. Asiye Hanım'ı bu yıl da hiç göremedim. Bâki afiyette dâim olunuz efendim.

Hareminiz

İsmet Âkif

6 Şubat 1925

Bihi

Mehmed Âkif Beyefendi Hazretlerine

Enis-i ruhum, sevgili üstadım,

4 Teşrîn-i sâni tarihli lütufnamenizi aldım. Bilseniz mütehassiri olduğum yazılarınız beni ne kadar müteselli eyledi. Adresimi takdim ediyorum, bundan sonra inşallah muntazaman muhabere ederiz. Hamdolsun ailemden muntazaman mektup alıyorum. Cümleten afiyettedirler. Şimdi Beyrut'ta bulunan büyük biraderden de muntazam mektup almaya başladım. Evvelce Cebel'de iken zavallı, yazdığım mektupların hiçbirini almamış, pek muazzeb olmuş. Zaten ayrılık kâfi ona, bu da inzıam edince biraderin ne kadar sıkıldığını siz de tahmin edersiniz. Bana yazdığı mektuplarda “Kitap yazıyorsan bekleyecek sabrım kalmadı, birkaç satır afiyet haberi isterim” diyor. Hâlbuki ben kendisine risaleler göndermişim. Ne ise nihayet bura gazetelerinin hakkımda yazdığı makaleleri bir mektubumla göndermişim. Onları almış pek memnun olmuş. O zamandan beri muhabere muntazamlaştı.

Ali Rıfat Bey'den hayli zamandır mektup almadım. Ben de yazamadım. Sebebi iyi bir haberle kendisini memnun etmek istiyordum. Hamdolsun ufak tefek muvaffakiyetler başladı. Bugünlerde kendisine yazacağım. İstanbul'dan ehıbbâ meyanında yazsam yazmasam beni unutmuyarak mektup gönderen Münir Bey var. Hatta Fazıl Ahmed'in (Durmadan aylar geçer yıllar geçer gelmez sesin (nakarat). Hasretin gönlümde lakin kim bilir sen neredesin (meyan). Sızlayan kalbim benim, ister misin her dem desin!)

Bu şiirlerini sūznâk makamından bestelemiş, fakire ithaf etmiş. Hatt-ı destiyle notasını yazarak bana gönderdi. Eser de hakikaten güzel olmuş. Geçen hafta yine mektubunu aldım, Çamlıca'ya gitmiş. Benim çalıştığım odanın kapısı önünde bir müddet durmuş. “Kapıyı açıp içeriye girmek kudretini bir türlü bulmadım, döndüm” diyor. Duygusu beni müteessir etti. İstanbul'daki musiki âlemlerine dair bana muntazaman malumat verir. Kış münasebetiyle Şark Musiki Cemiyeti birkaç konser vermiş. Halk aynı râğbeti gösteriyormuş. Ali Rıfat Bey de bir konser vermiş...

...şimdi Ali Bey bir federasyon yaparak Şark Musiki Cemiyeti âzâsını da almak istiyormuş. İyi bir fikir, inşallah muvaffak olur. Memleket zaten fakir, birkaç işe yarayacak sanatkâr var. Onlar da dağınık bir halde, musib bir fikir. Ali Rıfat Bey'in son verdiği konser üzerine Süleyman Bahri namında biri bir tenkid yazmış, Ali Rıfat Bey cevap yazmış. Amcamın yazdığına göre münakaşa müşâtemeye munkalib olmuş. Bize teessüf düşer, ne demeli! Artık İstanbul muhabirliği vazifesini bırakalım da Newyork'a dönelim. Şimdi suallerinize cevaba başlayalım.

Asım'ı aldım. Bî-nihaye şükranlarımı takdim eylerim. Asım'da sizin kadar sevdiğim beyitler var. İnşallah böyle pek çok âsâr-ı muhalledenizi tebcil şerefine nâil oluruz. İmbesarya ile mukavele olmadı. Sebebine gelince malum zengin imbesaryaların Amerika'da bir artiste masraf etmesi için o sanatkârın evvelce Avrupa'da büyük konserler vererek şöhret kazanması lazım. Hâlbuki ben öyle maziye mâlik değilim. Binaenaleyh onların benim gibilerine koştukları şart mucibince ilk konser için icab eden masrafı benim tesviye etmeliğim lazım. Öyle bir konser için lââkal bin dolar kadar masraf lazım. Ben Amerika'ya onun yarısı kadar sermaye ile geldim. Tabii şimdilik o kabil değil. Ben esasen öyle büyük konserler ile işe başlamak fikrinde değilim. Benim fikrim zengin aileler arasında hususi konserlerden işe başlamak idi. Bu işi Amerika'da en iyi takip edecek kadın imbesaryalar. Bir tanesi benimle çok alakadar oldu. Hatta büyük bir makale yazdı ve teklifatını tahriren beyan eyledi. Ben de dostlarımla müzakereden sonra kabul edildim. Menfaatten yüzde yirmi beşi kendisinin olacak, ben bir masraf etmeyeceğim. Yalnız bilet gibi kırtasiye masarifi işimi takip için edeceği nakliye ücretleri benim hesabıma olacaktı. Bu kadın iki ay arkamı bırakmadı. Ben de imbesarya bulduğuma kanaat getirerek başkasını aramadım. Mukaveleyi imza edeceğimiz hafta kendisinden bir mektup aldım. Mektupta uzun uzadıya benim sanatıma karşı incizab ve takdir gösteriyor. Neticede pederi Kanada'da mühimce bir iş için beş sene kontrat yapmış, kendi de pederiyle beraber gitmek mecburiyetinde olduğu için benim hizmetimde bulunamayacağını birçok teessüflerle beyan etti. Bu suretle mevsim geçmiş bulundu. Ben de imbesaryasız kaldım. Hâlâ o kadın gittiği yerlerden yedi sekiz sahifelik mektuplar yazıyor fakat ben cevaba üşeniyorum.

...buna meyyus olmadım, cüretim de kırılmadı. Belki benim için bu cihet hayırlıdır dedim. Yine elimden geldiği kadar uğraşıyorum. Mevsim geçtiği için imbesarya bulmak ümidi kalmadı. İki aile konseri verdim muvaffakiyetli oldu, birisi sırf udla diğeri hem ud hem viyolonsel ile. Her ikisini de beğendiler. Udun ne sesine ne de musikisine vakıf olmadıkları halde hoşlanmayan kimseye tesadüf etmedim. Tabî udun üzerinde yaptığım inkılabı fark edebilmek için o sazın evvelce nasıl çalındığını bilmeleri lazım. Şark sanatıyla ciddi alakadar olsa idi şüphe yok sa'yımın maddi ve manevi mükâfatını daha doğru verirlerdi.

Size şu münasebetle geçen bir şeyi hikâye edeyim. Son zamanda burada Şark musikisine ait kovanlar yapan bir gramon kumpanyasının sahibi İskender Maluf namında Suriyeli bir zat fakiri işitmiş, merak etmiş, ahbablarından beni tanıyan biri vasıtasıyla beni dinlemek arzusunda bulunduğunu ve eğer arzusuna muvafık bulursa kovana çalmaklığım için teklifte bulunacağını bildirdi. Kabul ettim ve kendisine udumu dinlettim. Kendisi musikişinas, terbiyeli bir adam. İlk eseri çalıp bitirdiğim zaman herifin rengi uçmuş, mütehayyir olarak ne söyleyeceğini bilemedi. Uddan böyle sesler çıkacağını hatırıma getirmezdin dedi. Daha birçok şeyler söyledi ve der-akab kontrat yapmaya kalkıştı. Benim de cidden ihtiyacım vardı. Tabî ne olursa olsun daha ziyade beklemeye vaziyetim müsait olmadığı için kabul etmeye karar verdim. Aşağı yukarı müzakereden sonra teklifi üzere on iki parça çalmak üzere kontrat akdeyledim. Yani iki taraflı altı kovan. Ne ise çalmak günü taayyün etti. Gittim, çaldım. Çok yoruldum ve sıkıldım ve o günü Godovski'nin [Godowsky] bana, kovana çalmak konser vermekten güçtür, dediğine hak verdim. Fakat benim için güçlük muzâaf oldu. Godovski ve emsali meşâhîrin çaldığı Bronsvik ve Viktor Kumpanyaları almış yetmiş milyon dolar sermayeyi hâiz çok zengin oldukları için hususi fabrikaları var. Godovski gibi büyük artistler bir eseri üç dört defa çalışıyorlar içlerinden beğendiklerini ayırıyorlar. Hâlbuki bizim kumpanya yeni ve parasız, fabrikasız bir kumpanya olduğu için her eseri bir defa çalmak mecburiyetinde idim. Godovski gibi konserlerinde pek nadiren ve belki hiç hata yapmayan sanatkâr gramofona çalarken sızlanıp hata yapıyormuş. Bunları hep işittim. Ondan sonra da onlarda olan birkaç defa çalmak imtiyazının kendimde mevcut olmadığını da düşündüm...

...oldukça sızlandım. O günü altı parça arka arkaya çaldırdılar. Ferahfezâ ve hüzzam semai ile Bahr-i muhiti geçerken bestelediğim Koşan Çocuk nam eserle Kapris'i çaldım. Bir de bu yorgunluktan sonra herif iki de taksim istedi. Evvela dört dakika içinde bir taksim yapmayı düşünmemiştim. Zira insanın karşısında kumanda eder gibi saat elinde biri duruyor. Fikrimce taksim ederken insanın hariçle alakası kalmamalı. Hususiyle dört dakikaya münasip bir taksimin hutut-ı esasiyesini zihnen hazırlamadan taksim etmenin münasip olmayacağını binaenaleyh öbür haftaya talik edilmesini talep ettiysem de çok ısrar etti. Bir uşşak bir de hicaz taksim eyledim. Tabii uzun uzadıya meyâne filan girmeye kalkışmadım. Meyâne yerine fırsat buldukça bazı perdeler gösterdim. Kovanlar heyet-i umumiye itibariyle fena olmamış. Bu herifler için bu bile çok. Niçin çok olduğunu da arz edeyim. Bir hafta sonra esas kovanları dinlemek üzere İskender'in idarehanesine davet olundum. Gramofonların çalındığı daireye girdiğim zaman bir - cemaat bir köşede toplanmış - makinenin karşısında birisi borunun (?) içinden "Ah Tayyib" diğeri "Ya Latif" diyor. Birisi de muttasıl kovan bitmeden yarı yerden çevirip baştan çalmaya başlıyor. Bir müddet bunları seyrettim. Hep bu gürültü bizim kovanları dinlerken oluyor. Nihayet beyinlerinde uddur, ud değildir, diye bir münakaşa başladı. O aralık İskender Maluf Efendi geldi. Kovanlar fevkalade olmuş inşallah sizin de hoşunuza gider diyerek bizi makinaya doğru götürdü. Orada bulunan cemaatten dördünü getirdi ve "Bu zevat hep musikişinas, size takdim olunmak için bekliyorlar" dedi. Biz de kabul ettik, görüştük. İkisi meşhur udilerden imiş. en ileri geleni "Sizden bir şey soracağım, müsaade eder misiniz?" dedi. Buyurun, dedim. "Sizin udunuzu görmek isterim. Her halde sizin udunuzun sapı bizimkilerden çok fazla uzun, telleri de malum olan udun tellerinden çok fazla olacak" dedi. "Hayır, benim udum da herkesin bildiği udun aynıdır ve onlardan biridir" dedim. "Siz bu çaldığınız gibi şeyleri her udda icra edebiliyor musunuz?", "Hay hay! Herhangi ud olursa" dedim. Herifler şüphe ederek diğerlerine döndü. Ağzını bükerek sükût etti. O meşhur zatın o vaziyette sükûtu imanına değil, küfrüne delil idi. Sonra kovanları ben dinlerken yanıma geldi. Diğerlerinin yanında "Bu tekemmülde ud işitmedim" dedi. Diğer birisi "Neşet Beyler nasıl?" dedi. "Bu tekemmülü Neşet Bey'le nasıl mukayese edersiniz?" diyerek diğerlerini tekdir, fakiri de müstağrak-ı iltifat eylediler...

[illegible]

...iltifat buyurdular fakat sonra yine diğerlerine “Udu mutlaka başka türlü” demiş. Nihayet bir gün yine iki parça çalmak üzere davet olunduğum gün o cemaate ve şüphe eden arkadaşlarına ud üzerinde mi yoksa başka türlü bir saz üzerinde mi çalıp çalmadığımı ihbar için mebus geldi. O zat evvela kendi saat tutmak vazifesini ifa için gelmiş gibi göründü. Öteki adamlar alıcı makinayı tanzim ile uğraşırken ben udu kınından çıkardım. Kendi kendime parmaklarımı alıştırmak için aşağı yukarı seyahate başladığım sırada bu adam beni gözetlemiş. Derken birden bire geldi. “Şimdi ya emir onlara söyleyeceğimi öğrendim ve senin ne olduğunu onlara söyleyeceğim. Hakikati dinlemek istersen onların hepsi bana udunuzun başka olduğunu söylediler. Beni de ikna ettiler. İşte ben gözümle gördüm. Bu udun şekli de telleri de onların udu gibi.” Ben de cevaben, “Sapını uzatmaya hacet yok. Biraz akli uzatmalı.” diye latife ettim. Herif omuzlarımı okşayarak sarıldı. Bir taraftan “Ben onlara ne söyleyeceğimi biliyorum.” diyerek seviniyordu. Hatta o günü bir nihavend bir rast taksim etmiştim. Rast taksimin sonunda “Allah diye kovana doğru bağırmasın mı! Amerika’daki müşrik Suriyelilerden ilk imana gelen kendileridir. Bu son çaldığım iki kovanın esasları fabrikadan kırıldığından ertesi defa davet olunduğumdan tekrar istediler ve daha da dört taksim etmekliğimi rica ettiler. Hâlbuki o günü altı değil bir taksim edecek halde değildim. Zira hazırlanıp evden çıkacağım sırada hemşireden Abdülkerim’le biraderleri geçirdiği kazayı müş’ir mektubu aldım. İzahatta noksan olduğundan uzakta benim gibi bir insanın beyinde ne tesir icra edeceğini tahmin edersiniz. Reddetmek kudreti olmadığından çalmaya mecbur oldum. Arka arkaya muhtelif makamdan taksim etmeyi en hevesli zamanında bile yapmam. Nerede kalmış ki böyle bir halde yapayım...

...Tabii başka haftaya tehir edemezdim. Zira o saatler bana ayrılmış. Velhasıl çaldım. Yani gezindim. Teşrîn-i evvelde fabrikadan çıkıp onları gönderdiğim zaman inşallah dinlersiniz. Siz o taksimleri dinlerken ben de “Huz ma safa da’ma keder” derim.

26 Ağustos 925

Sevgili Üstadım

İltifatnameniz beni çok müteselli etti. Evvelce hazırlamış olduğum perişan mektup mürekkebinin rengi değişik olan noktadan ikmal edilmiştir. Bu son birkaç hafta çok şeyler ile meşgul oldum. Elbet amcam söylemiştir. Bazı sıkıldığım zamanlara ait şeyleri tabii onlara da yazmadım. İnşallah bu mevsim daha rahat edeceğimi yani daha iyi işler bulacağımı ümid ediyorum. Evet, viyolonselini çok terakki eylediğini zannediyorum Vaşika’dan istifade dediğim tavır meselesi başka bir şey değil. Gramofona verdiğim parçalardan çıkmış olanları aileye takdim ettim. Onlar fena değildir. İnşallah hoşunuza gider.

Epeyce meşhur ve gayr-ı meşhur viyolonselist dinledim. Şimdiye kadar dinlediklerim içinde (Kazalis) ile kâbil-i kıyas bir çellist işitmedim. Kazalis alim, mütefekkir, asil tavırlı, samimi, büyük bir sanatkârdır. İnşadında âdi bir kelimeye tesadüf etmezsiniz. O kadar kibar edalı ne kema-nist ne viyolonselist işitmedim. Kudret’e gelince düşüncesini ifade için muhtaç olduğu teçhizatı edinmiş. O sahada devlet sürüyor. İnşallah bir gün dinlersiniz.

Hamid Bey’le Çamlıca’yı teşrif buyurulmuş. Ne kadar mütehassis oldum. Pederim, amcam ber-tafsil yazmışlardı. Mektubunuzu okurken bir aralık kendimi içinizde zannettim. İnşallah afiyetle cümleten yine birleşiriz. Baki tahassürle ellerinizden öper sizi Cenab-ı Hakk’a emanet ederim sevgili üstadım.

Şerif Muhyiddin Targan

10 Haziran 925

Bihi**Sevgili Üstadım**

Pederimden ve amcamdan aldığım son mektuplarda Mısır'dan avdet buyurduğunuzu ve arada aileyi ziyaret eylediğinizi istibşar eyledim. Uzun bir hicran arasında nâil olduğum iltifatnamenize cevap yazmaya başlamıştım. Suallerinize cevaptan başka bazı hususi malumat da ilaveye kalkıştım. Mektup uzamaya başladı. Altı büyük sahife oldu. Henüz suallerin yarısını ikmal edememişim. O aralık kardeşlerin geçirdiği kazayı haber alınca çok sızlandım. Aileden afiyet haberlerini alıncaya kadar hiçbir şey yazamadım. Sonra da birtakım üzüntüler meşguliyetler inzimam eyledi. Nihayet İstanbul'a teşrif buyuracağını haber alınca muvasalat haberini aldıktan sonra yazmaya karar verdim. İnşallah bu arizamdan sonra muntazaman mektuplaşırız. Size evvelce hazırladığım altı sahifelik mektubu da leffedecektim. Fakat aileden aldığınız malumat dolayısıyla onları göndermeyi zâid buldum. Hamdolsun afiyetteyim. Viyolonsele ciddi çalışıyorum. Eskisi ile kabil-i kıyas olmayacak derecede bazı hususta terakki ettiğimi zannediyorum. Henüz esaslı ve daimi masarifi temin edecek bir iş bulamadığım için fikren rahat olamadığım gibi beden de rahat değilim. Zira birçok işleri takip etmek için koşuyorum ve o suretle bir iş bulup muvaffak olunca biraz rahat ediyor çalışıyorum. Bu yaz da sıkılacağımı zannediyorum. Fakat gelecek mevsim iyi işler bulacağımı ümit ediyorum. İnşallah Cenab-ı Hak muvaffak eder. Elbette ufak tefek maddi muvaffakiyetlerime dair de malumat almışsınızdır. Henüz manevi muvaffakiyet devresindeyim. Yani büyük sanatkârların takdirini kazanıyorum. Cenab-ı Hakk'a çok şükür udumu dinleyip hayret etmeyen bir büyük sanatkâra tesadüf etmedim. Viyolonsel ile de görünmeye başladım. İnşallah önümüzdeki mevsim onunla da meydana çıkacağımı ümit ediyorum. Tabii böyle büyük bir yerde bir yabancı için işe başlamak zamana ve tanınmaya mütevakkıf. Binaenaleyh biraz sabır lazım.

Asım dehanızın bir mahluk-ı bedii ki binlerce meftunları arasında bulunmakla müftehirim. İnşallah böyle daha pek çok âsar-ı muhalledenizi tebcil şerefine nail oluruz. Şehide kurduğunuz mezarı ait beyitleri okuduğum zaman uzun müddet kendi kendime ağladım. Tekrar okumak işime gelmiyor. İnşallah biraz asabım sakin olduğu zaman tekrar okuyacağım. Açık surette adresinizi bildiriniz de artık muntazaman mektuplaşalım. İnşallah yeni eserleriniz vücuda gelmiştir. Asım'dan sonra çıkacak eserin fakire ithaf edileceğini...

(14)

تشریح و تفسیر است. اینها شدنی تقیم اینهم.

اگر بگویم سواد از این یازده ~~بچه~~ جواب در هم. اگر استعیه سواد است سز شده خالی هم

ناتمام است صفتی مکتوب بدنه صحت که مکتوب لغتیه هم.

البته در وقت بیک نه خود خود علامه ایورسن. شده اینها مشغول ~~الاجورسن~~؟ بچه یازده

نایازده هفت؟

حامد سیما نظیف و مدحت جمال بیکر کور در سز جمله افغان اینهم.

عالمه حامد بیکر ~~سیما نظیف~~ خودی برآوردن لطفاً سز خود نمونه دلاورم.

آریغی بیکر شو آریغی بیکر رشیدی اولین که بوبوله بر روی خسته ده بونه. بوبوله سان و این

کینه و اولدر. ^{چشمه فقهه بیکر} یا مافیه / نماز صفتکار دارد. بوسه یا نه به اصالت ده کبایره ایله ده بوبول

بویقینه ش و ن ملک الله بیکر بیکر اینهم.

فداجیم اسمی حق بیکر بیکر سزیده راضی ~~البته~~ استیم. لطفاً مالبیکر ده آدره

~~استیم~~ کوندریز. بانه ~~لا~~ اهرتیکزه و بن خود به لطفه بیکر زوانه ~~بیکر~~ جمله و شانه

تحریر ۱۴۰۱ بیکر کوز ایندره ادریم سکره استارم

خاتمه
حاجی

...tebşir buyuruyorsunuz. Ebedi şükranımı takdim ederim.

Eğer başka sualiniz varsa yazınız, cevap vereyim. Eğer eskimiş malumatı isterseniz size hazırladığım na-tamam altı sahifelik mektubu bundan sonraki mektubuma leffedeyim.

Elbet Ali Rıfat Bey’le yine hoş hoş âlemler ediyorsunuz. Siz ne ile meşgul oluyorsunuz? Yeni neler yazdınız, neler yazacaksınız?

Hamid, Süleyman Nazif ve Midhat Cemal Beyleri görürseniz cümlesine arz-ı ihtiramata eyleyirim. Abdülhak Hamid Bey’in doğru bir adresini lütfederseniz çok memnun olurum.

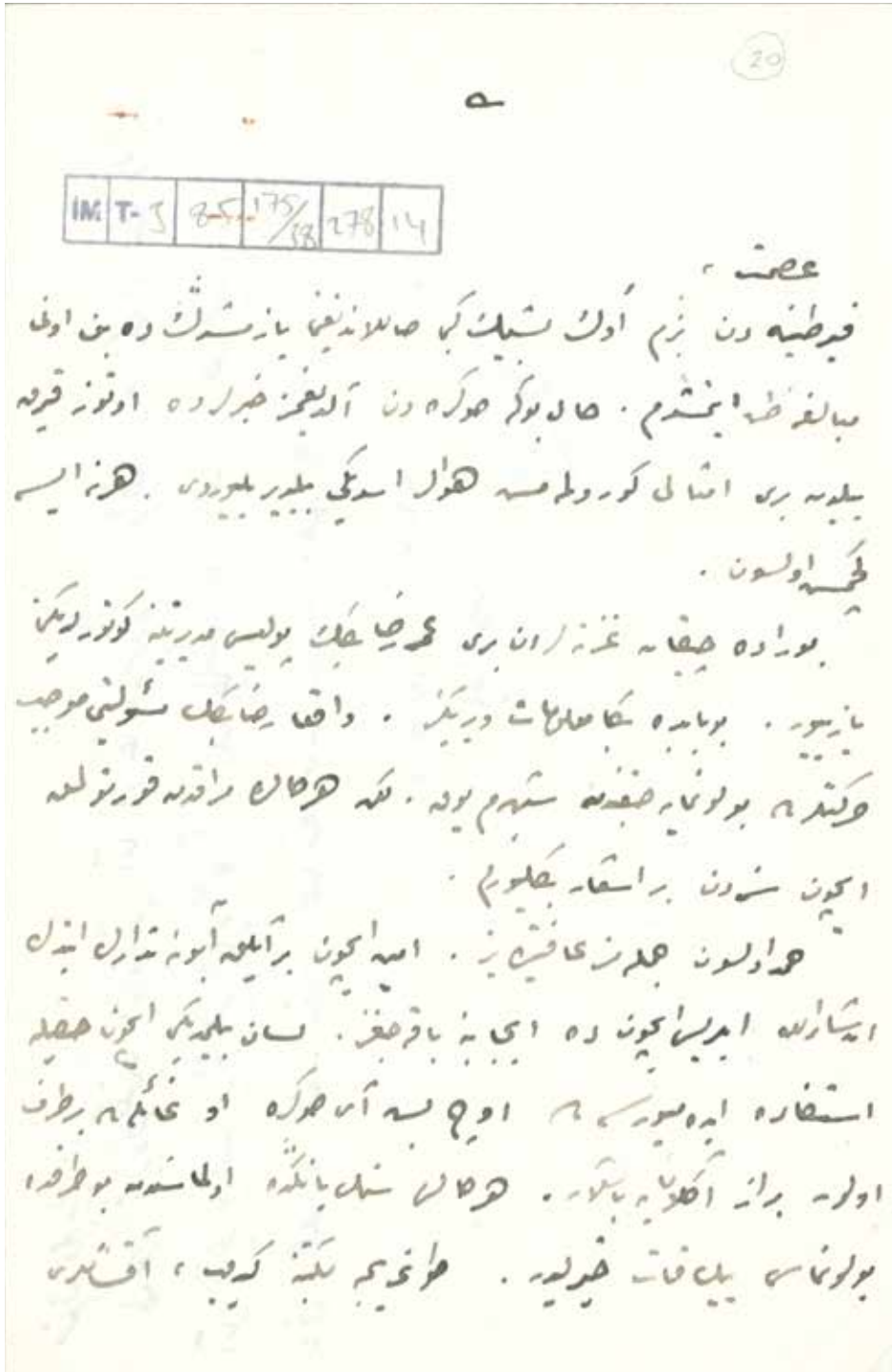
Amerikalıların şu aralık pek büyük bir şairi olmadığı gibi büyük bir musikişinası da yok. Pek büyük ressamı var idi, geçende öldü. Mamafih çalıştıkları için mümtaz sanatkârları var. Bu sa’y zaman ile asalet de kesbederse ileride büyük musikişinaslara şairlere malik olacaklarını zannedirim.

Hocam İsmail Hakkı Bey’in biraz yine şekerden rahatsız olduğunu işittim. Lütfen müşarüneyhin de adresini gönderiniz. Baki ehl-i beytinize ve beni sormak lütfunda bulunan zevata arz-ı hürmet eyler, tahassürle ellerinizden gözlerinizden öperim sevgili üstadım.

Mütehassiriniz
Şerif Muhyiddin Targan

6.2. Mehmet Âkif Bey tarafından gönderilen mektuplar:

6.2.1. Mehmet Âkif Bey'in Mısır'dan eşi İsmet Hanım'a gönderdiği mektup

Bihi

İsmet,

Fırtınadan bizim evin beşik gibi sallandığını yazmıştın da ben onu mübalağa zannetmiştim. Hâlbuki sonradan aldığımız haberlerde otuz kırk yıldan beri emsali görülmemiş havalar estiği bildiriliyordu. Her ne ise geçmiş olsun.

Burada çıkan gazetelerden biri Ömer Rıza Bey'in Polis Müdüriyetine götürüldüğünü yazıyor. Bu babda bana malumat veriniz. Vakıa Rıza Bey'in mesuliyeti mucib hareketlerde bulunmayacağından şüphem yok. Lakin herhalde meraktan kurtulmak için sizden bir iş'ar bekliyorum.

Hamdolsun cümlemiz afiyetteyiz. Emin için bir aylık abone tedarik ettik. İnşallah İdris için de icabına bakacağız. Lisan bilmediği için hakkıyla istifade edemiyorsa da üç beş ay sonra o gaile de bertaraf olur, biraz anlamaya başlar. Herhalde senin yanında olmasından bu tarafta bulunması bin kat hayırlıdır. Doğruca mektebe gidip, akşamları...

طوبی بھ کلمہ نہ دولت رکھ؟
 بن آقا اب با قوم جو حقہ برآ بیاورم . جیہوہ آف سر آبدست آوریویم . استلا
 جیہوہ ای . آرا بھ کلمہ بیاوریم .
 جو حقہ بیاوریم ؟ برآ کیم رہا ، جیہوہ برآ سیرہ او بیاوریم . کوئوہ رہا غایت لطف . ہم کوئوہ
 بیضیہ عارنا صیحاہ .
 سیرہ کھڑوہ آرا بیاوریم . دوستو کلمہ تیار او بیاوریم . ان سیرہ ایچ اویم یوز اوخوہ بریم اولسون
 تیار ایچ بیاوریم . برآرا بنی یاریم . ان بھ کلمہ بیاوریم . جیہوہ بیاوریم . بیاوریم . بیاوریم .
 طوبی . آتیہ سیرہ او بیاوریم . داف بیاوریم . داف بیاوریم . داف بیاوریم . داف بیاوریم .
 دیا . قلاہ لکڑوہ جیہوہ او بیاوریم . ایچ قلاہ لکڑوہ دیا . قلاہ لکڑوہ دیا . قلاہ لکڑوہ دیا .
 او بیاوریم . قلاہ لکڑوہ دیا . قلاہ لکڑوہ دیا . قلاہ لکڑوہ دیا . قلاہ لکڑوہ دیا .

...doğruca gelmesi ne devlet değil mi?

Ben ona iyi bakıyorum. Her hafta bir kere yıkıyorum. Sabahları akşamları abdest aldırıyorum. İştahı çok iyi. Adam akıllı yiyip içiyor.

Soğuklar başladı mı? Burada geceleri, sabahları biraz serin oluyorsa da gündüzleri gayet latif. Hele güneşe çıkılırsa adeta sıcak.

Sizin henüz kömür alamadığınızı düşündükçe müteessir oluyorum. İnşallah iki üç yüz okkalık bir araba olsun tedarik edebilmişsinizdir. Buradan benim yardım etmekliğim şimdilik kabil olmayacak. Bilirsin ki imkânı olsa hiç durmam. Artık sen idarenin yoluna bakmalısın. Vakıa borç da çok: lakin meramın elinden bir şey kurtulmaz derler. Kalabalığın da çok olmadığı için iş kolaylaşmış demektir. Oysa kalabalığınız yok derken Cemilelerin uzun müddetle misafir gelmeleri ihtimalini düşündüm. Ne yapalım Allah kerimdir. Mukadder ne ise o olur.

(22)

انسان بر فوئتك دفعوع برطاسی ایچون اللهه کله کی قداره یاشمال
شایه دفعوع بدلوله بوسفر اولت دفعوا ایچون اللهه کله کی قداره
یاشمال . امر حایره ایملان دره داران ایسه بیوره یانبه یانبه
باضیفده جهیح معنی برده .

آندره ، احمدی ، ساره ، طاهره ، رضا کی ، دلشیزه ،
جیدیه ، نازانه ، بلده ، غشکده ، بیجه ، فیهیه ، محیله ییم
دلشیزه ، فیهیم ، آبستفانلیده ، یاقیه لیده ، یباقف ،
جیه ، خنده ، نیم ایلیم افده یوده یول ایدیم . اشفده دیسلیم

ایده
قوارشیم شایه قداره آملناج کونیه ساهله . قاپور
طهره ؟ کتیرا آدام نه ویرش ؟
آدامنیه ؟ بوشه نه او یاشیر یاقان قادییه کونیه ساه
کلب اشده کور دیور ؟ آسیه خانم هلا کلهک انیه یوریه ؟
زید کی ارحیل هفدهک اوارا ایسه اوقاه سلامی ساهله یید .
رحلهک برلوه ارحیل هفدهک وشیخ حنی افده ده یخو ویت
ایده . کونیه دیکم یو صوای شیخ افده کونیه برلوه

İnsan bir felaketin vuku bulmaması için elinden geldiği kadar çalışmalı şayet vuku bulursa bu sefer onun refahı için elinden geldiği kadar çalışmalı. Eğer çaresi olmayan dertlerden ise beyhude yanıp yakılmakta hiç mana yoktur.

Anneme, Ahmed Bey'e, Suad'a, Tahir'e, Rıza Bey'e, validesine, Cemile'ye, Nazan'a, Bülend'e, İzzet Bey'e, bacıma, Feride'ye, Muhyiddin Bey'e, validesine, Ferid Bey'e, Ayastefanoslulara, Maltepelilere, Bekir Efendi'ye, Bedriye hanımlara, bizim İbrahim Efendi'ye çok selam ederim. Eşref'e de selam ederim.

Fuad Şemsi Bey şimdiye kadar aylığı da göndermiş olacak. Kaç lira tuttu? Getiren adama ne verdin?

Adamsız mısın? yoksa yine o çamaşır yıkayan kadın mı gündüzleri gelip işleri görüyor? Asiye Hanım hâlâ gelmek istemiyor mu? Giridli İsmail Hakkı Bey orada ise ona da selamımı söyleyiniz. Gerçek Miralay İsmail Hakkı Bey'e ve Şeyh Hüsnü Efendi'ye de arz-ı hürmet ederim. Gönderdiğim pusulayı Şeyh Efendi'ye gönderirsen çok...

۱۲ کاغذ اور ۲۲۸
بازار پر

44

...memnun olurum.

Tahir'e ayrıca mektup yazacaktım amma o bana yazmıyor ki. Vakıa siz yazarken o mektepte bulunuyormuş amma evvelce yazıp bırakabilir öyle değil mi? Onun çalışıp çalışmadığına dair haber isterim. Baki cümlenizi Cenab-ı Hakk'ın sıyanetine emanet ederim. Allah'a ısmarladık.

14 Kânun-ı evvel 341

Pazartesi

Mehmed Âkif

6.2.2. Mehmet Âkif Bey'in Mısır'dan eşi İsmet Hanım'a gönderdiği mektup

عصمت
نشر پائیدار او نورنده یارلیغی طاهر کندی مکتوبه اتقیا اولدی
تاریخدن اخلو سید مکتوبه سیده ایلیم . بندن کجه هفته خیرالار
ریجریس . صاحب برکتی یازار کوی یازسه ایلوه قندک اولون
مده یزنده استیلا موصلا اضا ایلده . یانیه به جمع بره قری
بیلد کیرییم . بو مکتوبم تمام ییجی اولوب . دیک بوند اول شل
بند اتقیا مکتوبه ایلد اولار ایجاب ایلد . ایل شلر قیسه
بند رقد . جم حاکم ده کندی ایلدی نقدی ایلد ویر . بوند
بیلد ده حب نقدی بوند صغ .
اولد مکتوبه تحت ایشیم سز ایلدی یازار بوند رضایک کوند .
او بانقده ایلد شل ویر . ایلد شل شل یازار ایلد
هیج ایلد کوند ایلد . به جمع برل . جیفی ده ایلد
بیلد . حرف شل راقند ایلد کوند . حه اولون ایلد
جالیسیم . قوضده بره یازار . رضایک واسطه سطح تره افکار
کوند . نشر ایلد او قوند . ایلد شل یازار یازار

Bihi

İsmet,

Teşrîn-i sâninin otuzunda yazıldığını Tahir'in kendi mektubuna atmış olduğu tarihten anlaşılan mektubunuzu şimdi aldım. Benden geçen hafta haber almadık diyorsunuz. Hesapça siz bu mektubu pazar günü yazmış olacaksınız ki o gün Mısır postasının İstanbul'a muvasalatı ihtimali yoktur. Maamafih ben hiçbir haftayı boş geçirmiyorum. Bu mektubum tamam yedinci oluyor. Demek bundan evvel sizin benden altı mektup almış olmanız icab eder. Almamışsanız kabahat bende değil. Hem sonradan gönderdiklerimi taahhüdlü olarak verdim. Bundan böyle de hep taahhüdlü yollayacağım.

Evvelki mektuplarımda bahsettiğim sekiz İngiliz lirasını bugün Rıza Bey'e gönderdim. O bankadan alarak size verir. Altmış beş Türk lirası kadar eder ki hiç olmazsa kömür alırsınız. Ben hiçbir yerlere çıkmayarak artt[ırdı]ğım bu parayı sırf sizin rahatınız için gönderiyorum. Hamdolsun iyiyim, çalışıyorum. Kocaman bir şiir yazarak Rıza Bey vasıtasıyla Tevhid-i Efkâr'a gönderdim. Neşrederlerse okursunuz. On sene evvel yazdığım Mısır'a ait

...

...bir şiiri Paşa hazretlerine ithaf etmiştim. Bu da yine Mısır'a ait olduğu için Hanımefendi'ye ithaf ettim. Tahir, yanımızdaki eve iki çocuklu bir kiracı taşındığını söylüyor. Görüşülecek gibi insanlar mı? Konuştunuz mu? Emin'den yine mektup zuhur etmedi. Niçin? Hem Tahir'in çalıştığından bahsediyorsunuz da Emin'den hiçbir şey yazmıyorsunuz. Yoksa oğlan yine haylazlık mı ediyor? Bu Mısır'dan gönderdiğim parayı kâmilten kömüre verin. Kömürü de ya Şeyh Efendi yahud Miralay Beyefendi vasıtasıyla aldırın ki aldanmayasınız. İnşaaallah iki ay sonra yine bu kadar para gönderirim. Onu da Beylerbeyi'ndeki borca verirsin.

Havalar nasıl gidiyor? Hesapça pek soğuk olacak. Tahir'le Emin öğle yemeği için eve mi geliyorlar? Yoksa Emin yiyeceğini mektebe mi alıp götürüyor? Emin azıcık kendisini topladı mı? Bir aralık pek zayıflamıştı. Kolunda yanıkta kalan büzüşük yeri gittikçe kapanıyor mu? Yoksa öyle duruyor mu?

Cemile'ye bu yaşlı hizmetçiyi kim bulmuş? Rıza Bey'e artık Mısır'daki gazetesinden para gitmiyormuş hiç şüphesiz sıkıntı içinde olacaklar. Vakıa refikası hanım bugünleri düşünerek ihtiyat akçesi biriktirmiştir. Amma ne kadar olsa her ay muntazaman gelen bir paranın kesilmesi adamı sarsar.

(53)

برآورد بصره گفتند که در وقت باقیه که شیخ آمدند عاتقه
تکیه سید هیچ مداف پیدا انیمه ادا جفیه . آره یوه برید
بک فانیه بقدر کونور اوغاس که نخلایم بن خورکونیه
قدی بک مدینک غزل اولونون عتیه کورام . اینه اینه بزم و هی
بم برش اولامد .

ب او فوجدان سدی بازیمیه قالد . فید بورولم ، فیدایم
چکم . اخیایم ایشیه ازان عقله صه اتمیه بتموم . که اظافدن
اونانیم . اولنچون جانم برنده اولدنج چایسغده کره طریایم
کونک راخته راکه نمون اولم . ها ! رختنه لر بران
انطان عاب ایندی کی . اولنچون بنن کتیه امانه ش راکه
ایتم . چنک اشرف . بیکه ایما کتیه برن آدینه سولیه .
سه اوزاره کو هفته باز . سه اوزاره کو هفته یانچ . کلن
اوقوز . کلنک کی ده کیه چک قاجنه برده قالیر . آله اولام
برش اچینه زیایلیمیلیر ؟

براش کیم لر ، برده جادری سرید اولوب . کوندرلر خلیله
کوندر عاتقه باقیه . ب ایرکه یانچ ، کیم یارب قاقیه
تکیر آله قده . فراتر او قریب ، نازر خلیله حاکم یازمیلیر

Miralay Beylere henüz gidemediğine bakılırsa Şeyh Efendi'nin ailesiyle, tekeyesiyle hiç muarefe peyda etmemiş olacaksın. Ara sıra İsmail Bey'in hanımıyla mukabele günleri uğrasanız zannederim pek hoşlanırsın. Kuleli Mektebi Müdürü'nün azlolunduğunu gazetede gördüm. İnşaallah bizim Vehbi Bey'e bir şey olmamıştır.

Ben o kocaman şiiri yazıncaya kadar hayli yoruldum, hayli emek çektim. İhtiyarlığımı artık adam akıllı hissetmeye başladım. Lakin etrafımdan utanıyorum. Onun için canım bedenimde oldukça çalışmaktan geri durmayacağım. Göğsün rahatsız değilmiş memnun oldum. Ha! Mısır postaları biraz intizamını kaybetti gibi. Onun için benden mektup almazsan merak etme. Çünkü Eşref de bazen iki mektubumu birden aldığını söylüyor. Sen oradan her hafta yaz, ben de buradan her hafta yazarım. Geleni okuruz, gelmeyen de kalacağı yerde kalır. Elde olmayan bir şey için ne yapılabilir?

Burası geceleri, bir de sabahları serin oluyor. Gündüzleri hususiyle güneş adeta yakıyor. Ben erken yatıyorum, gece yarısı kalkıp tekbirler aldıktan, kur'ânlar okuyup, namazlar kıldıktan sonra yazı masamın...

باشه کیوم . صبح آنجا که ایلم برده سخت هوا اولور . چالکتا کوزه برنده خاھون اولور
 نجیه اولور . آغداشیلور . اوغورنه نکتهدره محو . کتیر روایت باقیله خواجه لره و اونده بیک
 صوفیسه . هانک اوغور اولور . چوخه صواح ، سولورک . بیک کتور فوجیم ایچیم اینصوری ؟
 خواجه سلیقه جلدیکنه راه صیبه ، راه طوبیسه . استیجیم فرقه حسابیکیز ؟ الحظیکیز
 ایچیم ؟ صدرخ بیکر بیکر ویریدک ، او صاحبدر بیک ایچون هکت اینه جلدک ؟ نه باشتا نکتهدر
 ندره باقیله ایچون بیکر یازمورسک ؟ صادم بیک طار آصفه راسه ؟ آنتن نکتهدر ؟
 خاھون سن اوزدیکه طوغور ؟ سیرنقیر برسونور سیرنقیر بیکر ؟ آتکیر اینه بیکر اوزدیک
 اوغورلور ؟ ان کورک روغور اوزدیکه کورک ؟ کتیر بیکر بیکر کورک ویریدک . بیکر
 اوزدیک اوزدیک ؟ کورک کورک . اشرفی هکیم کورک ؟ استیجور اینه ای . ایزدک حرم اینه
 استیجور اوزدیک ؟ برافوت سولور بیک هکیمه ایزدک ایزدک ایشیم . صاجر طور ، صاجر
 حلیله ، فوجیه ، صلاه ، اینه ، طاهر ، اینه ، فوجیه ، فوجیه ، فوجیه ، فوجیه ، فوجیه
 اینه ، اوغورلور کورک کورک کورک . ایلک صحنه اینه اولور . ۸ کانون اولور . ۱۰ کانون
 ۱۰ کانون

...başına geçiyorum. Sabah ancak iki buçuk saat sonra oluyor. Bana mektup göndermesinden Tahir'in öfkesi geçmiş olduğu anlaşılıyor. Oğlan mektebinden de memnun. Kendi rivayetine bakılırsa hocaları da ondan pek memnunlarmış. Hangi odada oturduğunu birçok sordum, söylemedi. Bari kömür koyunca epeyce ısıyor mu? Zannederim Selimiye Beylerbeyi'nden daha sıcak, daha rutubetsizdir. İştihaca fark hissettiniz mi? Ekmekleriniz iyi mi? Sahrınc yolları bozuk diyordunuz, ev sahipleri bunun için himmet etmeyecekler mi? Ne Ayastefanoslular ne de Maltepeliler için bir şey yazmıyorsun? Sadık Bey hâlâ açıkta mı imiş? Annen nasılmış? Tahir'in seni üzmediği doğru mu? Şıngayı büsbütün seyrekleştirdin mi? Alekyadis Efendi bu yeni eve de uğruyor mu? En sonraki doktor ara sıra geliyor mu? Mektupları postaya kendim götürüyorum diyorsun. Postahane eve yakın mı uzak mı? Son günlerde Eşref'imi hiç görmedin mi? İstanbul'a inmek icab ederse Harem iskelesinden istifade olunuyor mu? Bu ahiret suallerinin hepsine ayrı ayrı cevap isterim. Hacı Hanım'a, Rıza Bey'e, Cemile'ye, Feride'ye, Suad'a, Emin'e, Tahir'e, Asiye Hanım'a, Hadice anneye, Şeyh Efendi'ye, İsmail Hakkı Beyefendi'ye, oğlu Sami Bey'e çok çok selam ederim. Allah'ın sıyanetine emanet olunuz.

8 Kânun-ı evvel 340

Pazartesi

Mehmed Âkif

6.2.3. Mehmet Âkif Bey'in Mısır'dan eşi İsmet Hanım'a gönderdiği mektup

(24)

هـ

عصت
ایک کتوبتی آلفی کده هفت سیدم . انجی نه انکاره
بیرازون کتیر . عاقبت منون اولدم . فوادسی بدن بر خیر صفیره
ریورسه . اوزون اولاسی ده اولماسی ده بنم کون بر . هفت
اولی تقیرده غایت آخیر بر یون آله کریم . اولادین صوره
ایس باند بورج یورکدن حدیم . کفا ایکنی بون راه اهن
کلمه . طبعه سه ده افتاده . ادره به فقهه وقت ایسه .
بوران سیدیک کفا یاره کونیک اکانی بون . ایسه کون
اون عصبه آلیور . دیوره یی تامل بول حرف ایور . اوندیک
کدب ایکن هج یاره خیم ایکنی بون .
صاحبه ساعت سه بولورده . اوباندر بریم . صابره هفت
آیت آله نماز قلم نام یایم ساعت سورور . صوره
حایت اوان سینه صوره بر یارکده کینه طوبه . صوره

Bihi

İsmet,

İlk mektubunuzu aldığımı geçen hafta söylemiştim. İkincisi de inşaallah birazdan gelir. Afiyetinize memnun oldum. Fuad Şemsi Bey'den bir haber çıkmadı diyorsun. O haberin olması da olmaması da benim için bir. Çünkü olduğu takdirde gayet ağır bir yük altına gireceğim; olmadığı surette ise yalnız borç yüklerini çekeceğim. Bana ikinci yük, daha ehven gelecek. Tabii sen de iktisada, idareye fazlaca dikkat edersin. Buradan şimdilik sana para göndermek imkânı yok. Emin her gün on gurus alıyor ve bu parayı tamamıyla yola sarf ediyor. Oğlanın kendisi için hiç para harcettiği yok.

Sabahleyin saat beş buçukta uyandırıyorum. Dışarıya çıkması, abdest alıp namaz kılması tam yarım saat sürüyor. Sonra bir çaryek idman yaptıktan sonra bir çaryek de giyinmesi tutuyor. Hülasa...

آتی موقوفه خود آتی سوره سه اولور دیر . کیمه دقعه ده اولسه بئره دل موقوفه آت
بیر یی اون کیمه سوره دیر کیمه . آقام اوستا ده مقرر بئره قانقن ترخه کلور . سه موقوفه
صلون استا بئره موقوفه . کیمه اولورده قایم اولور . بواستقا سوره اولورده درکسته، هوق
آله اولور . موقوفه طی خدا لسن ای . کیمه لر نوره بئره انظرضم دیکه آتور . انظرضم بئره
وای . هفقه ده ایی دقعه صلوات دیکه درسم کیمه دیر . موقوفه خود کوزل . سه لکه اون
مدرسه . اولور بئره کت بئره دققرانی اورا دن دیرور . محقر کوزل . اولور نوره بئره دیرور
درنجیه بار طانی ، با خود سوره . استلاسه اعلو . هفقه برکه غیبه غیبه بئره . نازه بئره
وقت نازه بئره بئره اولور دقعا دسن قیلور .
بنده الحمد لله عظیم ، ادرورم . برست مدره بازاج بئره صفح . بئره هفتزینک امیه نوره ده
آوی امیه قایدان قویه . موقوفه بئره کیمه بئره دیکه بئره دیکه بئره دیکه . بئره دیکه بئره دیکه
(25)

...altı buçukta kahvaltı sofrasına oturuyor. Yirmi dakika da o işi bitirerek çantasını alıp yediyi on geçte şimendüferine gidiyor. Akşamüstü de Mısır'dan beşte kalkan trenle geliyor. Beş buçukta Hilvan istasyonuna çıkıyor. Ben de kendisini orada karşılıyorum. Bu istikbal bahanesiyle azıcık dolaşmış, hava almış oluyorum. Çocuğun hâli hamdolsun iyi. Geceleri Nuri Bey'den İngilizce dersi alıyor. İngilizce mektepleri de var. Haftada iki defa Halil Paşa'dan resim dersi görüyor. Mektepleri çok güzel, seneliği on Mısır lirası. Öğle yemeğini, kitaplarını, defterlerini oradan veriyorlar. Yemekleri güzel. Üç türlü yemek veriyorlar. Dördüncüsü ya bir tatlı, yahud meyve. İştihası âlâ. Haftada bir kere gıcır gıcır yıkıyorum. Namazı beş vakit tamamıyla kılamıyorsa da üç vakit olsun kılıyor.

Ben de elhamdülillah afiyetteyim, okuyorum. Bir müddet sonra yazmaya başlayacağım. Paşa hazretlerinin Emin'e teveccühü var. Adını Emin Kaptan koydu. Sabahları mektebe giderken pencereden görüyor-muş. Yalnız çantasıyla fesi pek...

(26)

قوجان ريو . . .
 هوار بواره هاو باره . اوراسی ناصیل ؟ صایم سحر فوارگی
 بک آیلغی کونه سه اولاجه . آمان بریدیم کور ایینه کدر هوکه
 بریده باداسی باداسی سریدیم بریم بانه ! برسه فداره رشک
 صیفایه ان سارله ایدرس کینه اولور . ذاتا هوا بیزده ک
 بو حدری نخله بیلک اوت کدر یاداسه باداسه و بریدیم
 بخ بوان باریم ایله بیلک ایچون چوده دوشونم لکه امکان
 یوده . اویو برا حورعلک بول صرفه ، ایلک برا چهره زانی
 یوته سارله صرفه کینجه آیلو بیلک . مع صافه بولسه برانه
 حول دیمه تصرف ایملک شرطه اداره اید . هونه اید
 الله بک کراوسون بکرون ، یاشارون ایلد با سارونه
 قلع سو بول حول حایه نه باقمه .
 اهدیت نه عالمه ؟ محله به استانبولده برقه طره راز
 حایه فانت کین ناصیل ؟ هفت آوا بولور بیزه ؟ آیه
 خاندن خبررقی ؟ فدیجه آتت ایتمه ؟ نعلی خاندن ایله خاندن
 بزدل کیجه ؟ حاکم دواتس اندون کیدیم ؟

...kocaman diyor.

Havalar burada hâlâ yaz. Orası nasıl? Hesapça şimdi Fuad Şemsi Bey aylığı göndermiş olacak. Aman bir parça kömür edindikten sonra borçlara yavaş yavaş serpiştirmeye bak! Bir sene kadar dişinizi sıkarsanız inşaallah ilerisi geniş olur. Zaten civarımızdaki borçları temizleyebilsek ötekileri yavaş yavaş verilebilir. Ben buradan yardım edebilmek için çok düşünüyorum lakin imkânı yok. Üç lira çocuğun yol masrafı, iki lira çamaşır, traş, posta ve saire masrafına gidince aylık bitecek. Maamafih bu beş lira da son derecede tasarruf edilmek şartıyla idare eder. Her ne ise Allah’a bin şükür olsun beylerden, paşalardan âlâ yaşıyoruz. Maksat şu borçların çaresine bakmak.

Ahmed Bey ne âlemde? Muhyiddin İstanbul’da mı yoksa taşralarda mı? Hacı Hanım’ın keyfi nasıl? Henüz adam bulamadınız mı? Asiyeye Hanım’dan haber yok mu? Hadice anne iyi mi? Talimhaneli Emine Hanım bizde mi, gitti mi? Aişe domates ezmesini getirdi mi?

طاهر شیخ، جنتی سولور، ان شالله سوزنده طرلاست. امان خانک درسنه دوا
ایبوری وانگید؟
آنته، احمدیه، ساره، طاهره، رضا، جیدم، قایه اول خانم، نازانه، پنده،
غنی، باجی، محمدرضا، قریب، قریب، قایه اول خانم، خدیجه آنته، بدراقیه،
برآورد، احمد، سنج، صفا، جیدم، خاندن، عاتیه، آباستفان، سید،
ایم، فاب، صمد، کزن، سعید، رفته، برآورد، برآورد، است، محمد، سارتر، سارتر، زلفه،
نقد، امان، ایمن، آنته، الله، ایمن، ایمن.
۶. تشییدان
۶۱. یازار، ایمن
۶۲. تشییدان
۶۳. تشییدان
۶۴. تشییدان
۶۵. تشییدان
۶۶. تشییدان
۶۷. تشییدان
۶۸. تشییدان
۶۹. تشییدان
۷۰. تشییدان

Tahir şımaracağını söylüyordu. İnşaallah sözünde durmamıştır. İm'an Hanım'ın dersine devam ediyor mu vazgeçti mi?

Anneme, Ahmed Bey'e, Suad'a, Tahir'e, Rıza Bey'e, Cemile'ye, kayınvalidesi hanıma, Nazan'a, Bülend'e, İzzet Bey'e, bacıya, Muhyiddin'e, Ferid Bey'e, Feride'ye, kayınvalidesine, Nihal'e, Hadice anneye, Bekir Efendi'ye, Miralay İsmail Hakkı Bey'e, Şeyh Hüsnü Efendi'ye, Bedriye Hanımlara, Maltepelilere, Ayastefanoslulara selam ederim. Cenab-ı Hak cümlelerinizi mesud ve müreffeh buyursun. Bütün Ümmet-i Muhammed'e saadetler, selametler, tevfikler, nusretler ihsan eylesin âmin. Allah'a ısmarladık.

30 Teşrîn-i sâni 341

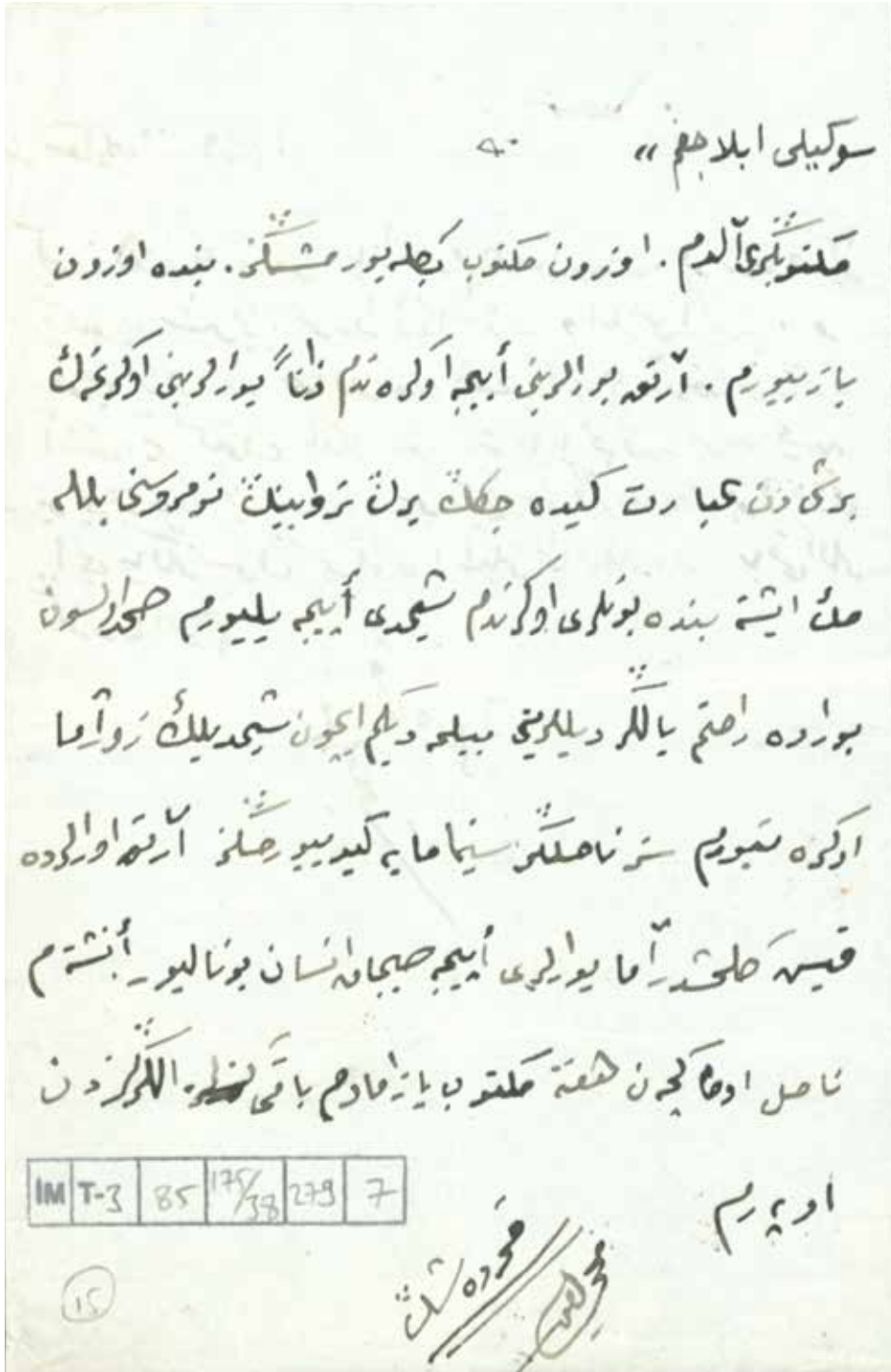
Pazartesi

Mehmed Âkif

24 Teşrîn-i sâni 341 tarihli ikinci mektubunuz şimdi geldi. Cevabı inşaallah haftaya.

6.3. Mehmet Âkif Bey ile Mısır'da bulunan oğlu Mehmet Emin'in yakınlarına yazdığı mektuplar:

6.3.1. Mehmet Emin Bey'in ablasına gönderdiği mektup

Bihi

Sevgili Ablacığım

Mektubunuzu aldım. Uzun mektup bekliyormuşsunuz. Ben de uzun yazıyorum. Artık buralarını iyice öğrendim. Zaten buralarını öğrenmek bir şeyden ibaret, gideceğin yerin tramvayının numarasını bellemek, işte ben de bunları öğrendim. Şimdi iyice biliyorum, hamdolsun burada rahatım. Yalnız dillerini bilmediğim için şimdilik zor ama öğreniyorum. Siz nasılsınız? Sinemaya gidiyor musunuz? Artık oralarda kış gelmiştir. Ama buraları iyice sıcak, insan bunalıyor. Eniştem nasıl, ona geçen hafta mektup yazamadım? Bâkî ellerinizden öperim.

Kardeşin
Mehmed Emin

Sevgili Enişteciğim!

Geçen hafta mektup yazamadım affedersiniz. Bundan sonra mektuplaşırız. Burada daima sizi ve ablamı anıyorum. O koca vapurda sallandık, tuhaf değil mi? Artık sizin de Ankara'ya gitmek yaklaşıyor. Ne yapalım kader böyle imiş, birbirimizden büsbütün birkaç sene ayrılacağız. Buraları iyi, yalnız sizin yerinize İngiliz zabıtları var. Bâkî ellerinizden öperim.

Kardeşiniz

M. Emin

6.3.3. Mehmet Emin Bey'in kardeşine gönderdiği mektup

سۆیلى قرده شىم ...
مکتوبىڭى آلدىم و هوانى يازىيورم . صبردان مهنوم .
بيسقت يىنه اسى سى كى بائىلر قرده ن و بويا سى بوزوق
بوردا اونی بير آدم ويره بىلر هم قرده نى لى لى ده بو
يا سى يا ياق جانده هوق كۆره ن اولاجاق بوردا اوڭا
آخاق ير شىبه و جوم كۆنلى بىيوم نيله قد كى بىيوم
بىنه هوق هالى بىيوم بىلر افنديه سلام سوبله باقى كۆره
لر ندىن او يىم قرده شىم
قرده شىم
م. ع. ب.

Sevgili kardeşim...

Mektubunu aldım ve cevabını yazıyorum. Mısır'dan memnunum. Bisiklet yine eskisi gibi, yalnız fren ve boyası bozuk. Burada onu bir adama vereceğiz. Hem frenlerini hem de boyasını yapacak, çok güzel olacak. Burada ona ancak perşembe ve cuma günleri biniyorum, Nil'e kadar gidiyorum. Ben de çok çalışıyorum. Bekir Efendi'ye selam söyle. Baki gözlerinden öperim kardeşim.....

Kardeşin
Mehmed Emin

6.3.4. Mehmet Emin Bey'in annesine gönderdiği mektup

٥٠
 (13)
 سولیه آتیه هلم
 ٢٠ جولای الاولی ١٢٤٤ سنه ٩ دیسمبر ١٩٢٥
 بو مکتوبی سه مکتبه اوله نهنسه یازمیوم سزدن
 کیمین هفتا سلا من بایا سهرکی الخادم اما به
 بینا یازمیوم بابام یازد یقار مکتوبده برادره
 دشتای لودوی اولدی دیویرک برادره ایستایده
 نظر همم اکلهمی کاملاً بیعیلمه دوغورکی حق
 شی صوکر برادره عباسی هلم یاشای اصحابیوندن
 کلن بی مکتوبده اولری یالی ایجه اما ٢٠ قدو
 قدر دگر دن کریده اولدی حالده دلفه دن برترن
 جاملوی قریله واسطه لری ده بیعیلمه ٤٠ سنه در
 بویله لودوی اولمادی دیویرک مره نه یی کچه اولون
 بن برادره جانیوم عربی بی ایجه اولره ندیم
 دها تره نه آبرنه اولمادیم ایچون بابام چوره
 مناسه اما بو کونلورده اولاجانه : اولرورده
 قیسه باشلامر دکلی برادرلورده صبا حلی
 اییبه سون اولورور اما اولر او صوغور
 بکد : بکد : دییه برنونه نانا لری نلین
 صا ربور اما ییخ ایچون ییترشی دکل
 هم اولورده یی عاونه وار قاناریف

Bihi

23 Cemaziye'l-evvel sene 1344

9 Disember [December] 1925 Çarşamba

Sevgili anneciğim

Bu mektubu size mektepte öğle teneffüsünde yazıyorum. Sizden geçen hafta selamdan başka bir şey almadım ama ben yine yazıyorum. Babama yazdığınız mektupta burada dehşetli lodos oldu diyorsunuz. Burada işittiğimize nazaran Harem iskelesi kâmilten yıkılmış doğrusu tuhaf şey. Sonra burada Abbas Halim Paşa'ya ahabplarından gelen bir mektupta evleri yalı imiş ama 20 metre kadar denizden geride olduğu halde dalgadan bütün camları kırılmış ve iskeleleri de yıkılmış. 40 senedir böyle lodos olmadı diyorlarmış. Neyse geçmiş olsun. Ben burada çalışıyorum, Arapçayı iyice öğrendim. Daha trene de abone olmadığım için babam çok müteessir ama bugünlerde olacak. Oralarda kış başlamıştır değil mi? Buralarda sabahları iyice serin oluyor ama onlar ev soğuksa berd berd diye bütün kafalarını filan sarıyorlar ama bizim için bir şey değil. Hem onlarda bir adet var, kafalarını...

...bütün çullarla sarıyorlar, ayaklarına ayakkabı bile giymiyorlar. Baki ellerinizden öperim sevgili anneciğim.

Oğlunuz

Mehmed Emin

Benim mektebimin ismi

Mekteb-i Cemiyet-i Mevatın-ı (...?) İslamiye

Süreyya Hanım ne âlemde

6.3.5. Mehmet Emin Bey'in annesine gönderdiği mektup

... سولگی آنته جلم ...
 بلبلعه بورده آنته اییگی یلکده بابام طدرین کله بی قلملب آرتور
 نقف یو مراققتی بولا ما یور و چونه اوزرلو پوردی قفق اولی کون جلونده
 بیر مکتبی نوصه اییگی بئی علی ایله یی یوللادی بئی مکتبی شیخ بکلمه دم
 چونه نفا ییسی مایسی چو مرقور اوز کوز اوز دوتور یاشنده مقلار
 چونه نفا یی مکتب بابام سولیه دم اوز مرقفه کوریه ری شیخ چادوش کیده
 اوندان شولیه بیر خیرجه ای مکتب صوری ارمقارن مکتبلرینک آنته
 قیدی قایاندی م معلوم مکتبلر ایدیدی و اوندونک آرتد قورندن
 معلوم یی مکتبک مدیری اولاه کفایکی بابامه خانییدی اوره چو مرقه
 یارینی طلیس دجه مده بولون کیتیم شیخ عفری بیلم دیکم ایچون چونه
 زور کطیور اما به هالیتیوم بابامده دردندن قورنولدی مکتب
 صوره ساعت درونجه ده میقیور به بیجه جلونده ده والیج
 لیه اوره کطیورم کور معلوم اصرم بزننا مکتبک اوره
 صونقور بائلادی بولای ادم عقلی صبحانه انشان بونا یور
 طبیعی بنده راکا آلتسارده اوله کطیور اما به صبحانه
 بتم الکترده ادریم به آنته نه ایدن طاهره جمل کورم ایدم
 محمد

Sevgili anneciğim

Burada artık iyice yerleştik. Babam geldi geleli bana mektep arıyor fakat bir muvafıkını bulamıyor ve çok üzülyordu fakat evvelsi gün Hilvan'da bir mektebi tavsiye ettiler, beni Ali ile beraber yolladı. Ben mektebi hiç beğenmedim, çok fena pis, pis çocuklar on sekiz on dokuz yaşında muallimler, çok fena bir mektep. Babama söyledim, o da muvafık görmedi ve Şeyh Çavuş'a giderek ondan şöyle bir temizce iyi mektep sordu. O maarif mekteplerinin artık kaydı kapandı, hususi mektepler var dedi ve onun arkadaşlarından hususi bir mektebin müdürü olan Ata Bey'i babamla tanıştırdı. O da çocuk yazın gelsin demiş. Bugün gittim hiç Arapça bilmediğim için çok zor geliyor ama ben çalışıyorum. Babam da derdinden kurtuldu. Mektep Mısır'da saat dört buçukta çıkıyoruz, beş buçuk Hilvan'a tren var, geceleyin eve geliyorum. Her husustan rahatım. Siz nasılsınız? Orada soğuklar başladı mı? Burası adam akıllı sıcak, insan bunalıyor. Tabii ben de daha alışmadım da öyle geliyor ama yine sıcak. Baki ellerinizden öperim: enişteme, ablama, Tahir'e, cümlenize selam ederim.

Mehmed Emin

6.3.6. Mehmet Emin Bey'in annesine gönderdiği mektup

سولی آنته جلم
۵.
مکنده نازی آلم. چوقه محزون اولم. بن براده چوق
یا شیم هر صبح خاز او ندان صور ادمان و قهره الی
ایروب مکنده کدیوم مکنده درده ن چوده عرب به
الهییت و ییوم و آزه چوه اوکره ناله با شلام اما
عزت بخت الیک زمانه کی نو کجه کی بی آتیه جرن
وقت یوه صبح لیه به پیونده قالقیده ایله جری
بیر دکه ن صور ایله بی اون کجه نده نیشیم
بیفت براده انجه برشته وجهه کونله ایتمه یاریر
طاف و قارن کلدیکه ها غم صقیدی نه به الله قویون
مهر و زه اعمر و یسین بانی الکونون اویم انندم

Bihi

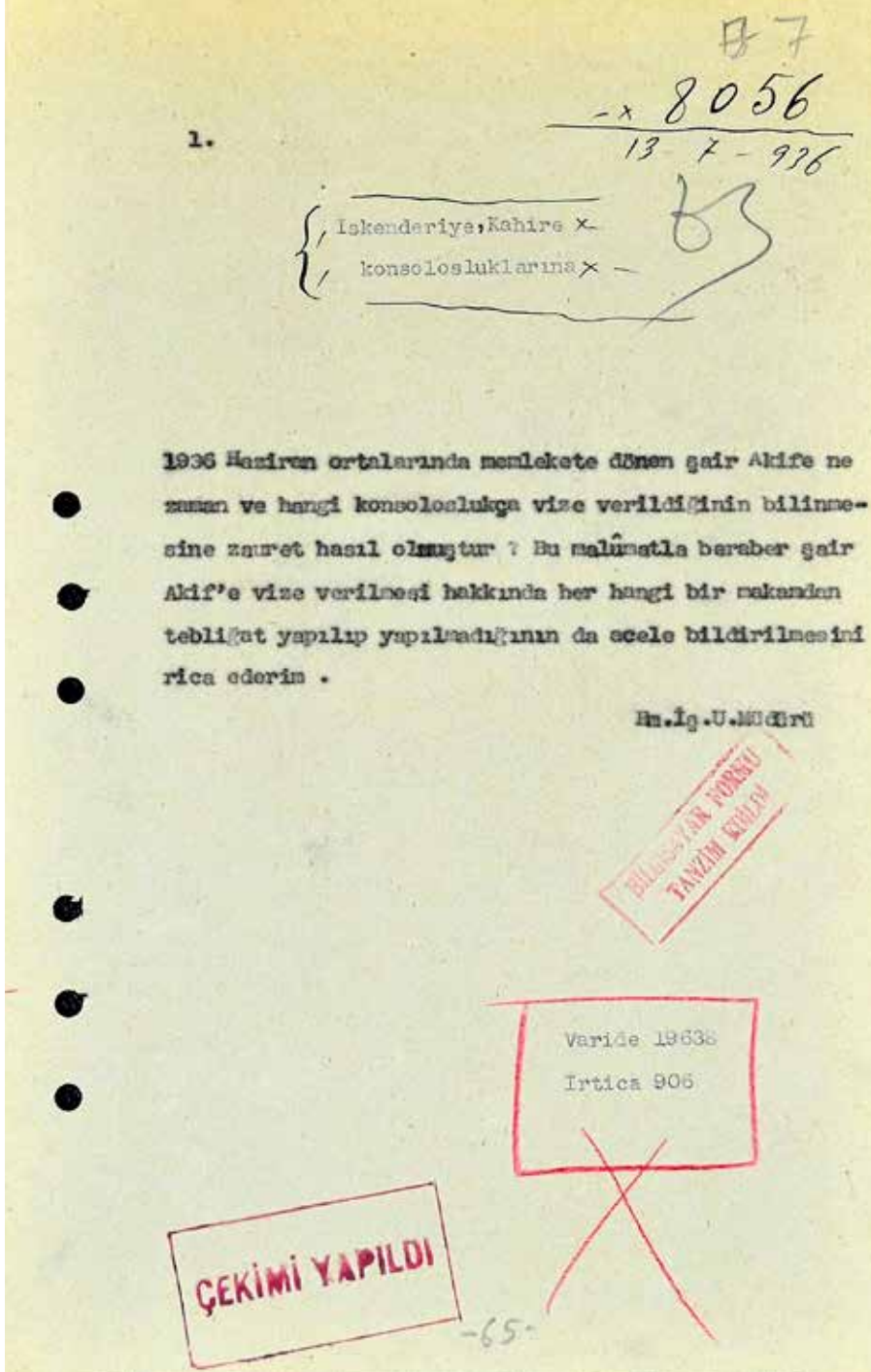
Sevgili anneciğim

Mektubunuzu aldım. Çok memnun oldum. Ben burada çok çalışıyorum. Her sabah namaz, ondan sonra idman ve kahvaltı edip mektebe gidiyorum. Mektepte dersten çok Arapçaya ehemmiyet veriyorum ve az çok öğrenmeye başladım ama İzzet Bey'in ilk zamandaki Türkçesi gibi. Gezecek vaktim yok, sabahleyin beş buçukta kalkıyoruz, işlerimizi bitirdikten sonra yediyi on geçte trenine yetişiyorum. Bisiklet burada ancak perşembe ve cuma günleri işime yarıyor. Tavukların kesildiğine canım sıkıldı. Neyse Allah koyun ve horoza ömür versin. Baki ellerinizden öperim efendim.

Oğlunuz
Mehmed Emin

7. Mehmet Âkif Bey'in yaptığı seyahatlere ilişkin yazışmalar:

7.1. Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından İskenderiye ve Kahire Konsolosluklarına yazılan Mehmet Âkif Bey'e vize verilip verilmediğine dair yazı

7.2. Kahire Konsolosluğundan Emniyet Genel Müdürlüğüne gönderilen cevabi yazı

B-1

56

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KAHİRE ELÇİLİĞİ
Konsolosluk Şubesi
No 95/81

Kahire, 23 Temmuz 1936.

Emniyet İşleri Umum Müdürlüğü
Yüce Makamına

13/7/936 tarih ve 8056 numaralı yazıları karşılı-
ğidir :

Adı geçen şair Mehmet Akif bin müteveffâ Tahir, İs-
tanbul Polis Müdürlüğünden verilen 15 teqrini evvel 341 ta-
rih ve 10363 numaralı muntazam pasaportla Kahire'ye gelmiş
ve Helvan'da mısırlı prens Abbas Halim paşa dairesi kâtibi
hususfei/mülğâ şebender vekâleti tabiiyyet defterine türk
vatandaşı olarak 1863/49 numara altında kaydı icra ve tabi-
yyet ilmühaberi verildiği gibi, muahheren de teodit ettir-
miş ve o zamanda beri Kahire'de ikamet etmekte bulunmuştur.
Şair Akif burada çok hastalık geçirmesine mebnî geçen sene
berayi teodil-hava Suriye'ye gitmek için 2/7/935 tarihinde
2915/364 numara ile Konsolosluk Şubesinden pasaport almış
ve bir kaç ay sonra Kahire'ye avdet eylemiştir. Bu kere
İstanbul'a gitmek üzere vize talep eylemiş ve yukarıda ta-
rih ve numarası gösterilen pasaport üzerine 6/6/936 tarih
ve 3989/1700 numara ile vize verilmiştir.

Şair Akif'e pasaport veya vize verilmemesi hakkında
Konsolosluk Şubesinde bir emir mevcut olmamasına ve munta-
zam pasaportla memleketten çıkmış olmasına ve vatandaşlık

-58-

9-8-36
D. ile şual
6/8
906
gönderilmiş
muntazam pasaport
çıkartılmış

Konsolosluk Şubesi

B-2

-2-

defterinde de mukayyet bulunmasına binaen bu esaslar dahilinde
de Pasaport ve vize verilmiş olduğunu arz eyler ve derin say-
gılarımı sunarım.

Kahire Elçiliği Kâtibi
ve Kahire Konsolosluk İşlerin Çeviren

Kazım Hastek

BİLGİLENDİRME
TANZİM KODU

ÇEKİMİ YAPILMI

-57-

7.3. Mehmet Âkif Bey'e İstanbul'dan İskenderiye'ye gitmesi için
10 Temmuz 1931 tarihinde verilen geçici pasaport

B-10

62

Adı : Mehmed Akif
Babasının adı : Tahir,
tabiiyeti : Türkiye Cumhuriyeti
Tevellüdü : 1290
Sanatı : Profesör
Geldiği vasıta : Romen bandıralı Roşel Karol vapuru.
İstanbul'a geldiği tarih : 16 Haziran 1936
Nereden geldiği : İskenderiye
Pasaportu aldığı yer : Kahire konsolosluğu <
Pasaport tarihi : 2 Temmuz 1935 X
Pasaport numarası : 3640/2915 *
Son vizeyi aldığı yer : Kahire konsolosluğu X
Vize tarihi : 6 Haziran 1936
Vize numarası : 3989/1700
Gösterdiği adres : Erenköy Şaşkın bakkal Muhittin köşkü
Meşruhat : İstanbul'dan verilen 10 Temmuz 1931 tarihli ve
10363 numaralı pasaporta istinaden tebdilen verilmiştir.

10 - 1
15. 7. 36

Bey mekai orzalt
Dünyanın. Cakir
15/7 9-II ?
-64-

ÇEKİMİ YAPILDI

Yazın

7.4. Mehmet Âkif Bey'in hastalığı nedeniyle Mısır'dan İstanbul'a geldiğine dair resmi yazı

A 10

T. C.
DAHİLİYE VEKÂLETİ
Husulî Kaleme Müdürlüğü

9846

Geldiği yer	İstanbul	Telgraf Merkezi No. su	3575
Şifresiz Tarihi	29/6/936	Kaleme Geldiği Tarih	29/6/936
No.	Em. 170102	Açıldığı Tarih	30/6/936
Dahiliye Vekâletine		Tüzün	

65

C : 26/6/936 ve Em.7408 sayılı şifreye:

1 - Şair Mehmet Akif, kansere müptelâ olduğundan tedavi için İstanbul'a gelmiştir. Mağka'da İzmir palâsta oturan Abbas Hilmi paşa ailesinden prenses Emine'nin himaye ve yardımıyla 19/6/936 da Teşvikiye sağlık evine yatırılmıştır. Halen orada tedavi altındadır. Mısır'a dönemiyeceğini ve bundan böyle memlekette kalacağını ziyaretçilerine söyleyen bu şahsın durumu tarassut altına aldırılmıştır. İstanbul'a gelişinde başka bir maksadı olup olmadığı da tahkik edilmektedir. Sonu arz edilecektir.

Vali N.
H. Karatağan

Emniyet işleri Umum Müdürlüğüne
30 Haziran 1936

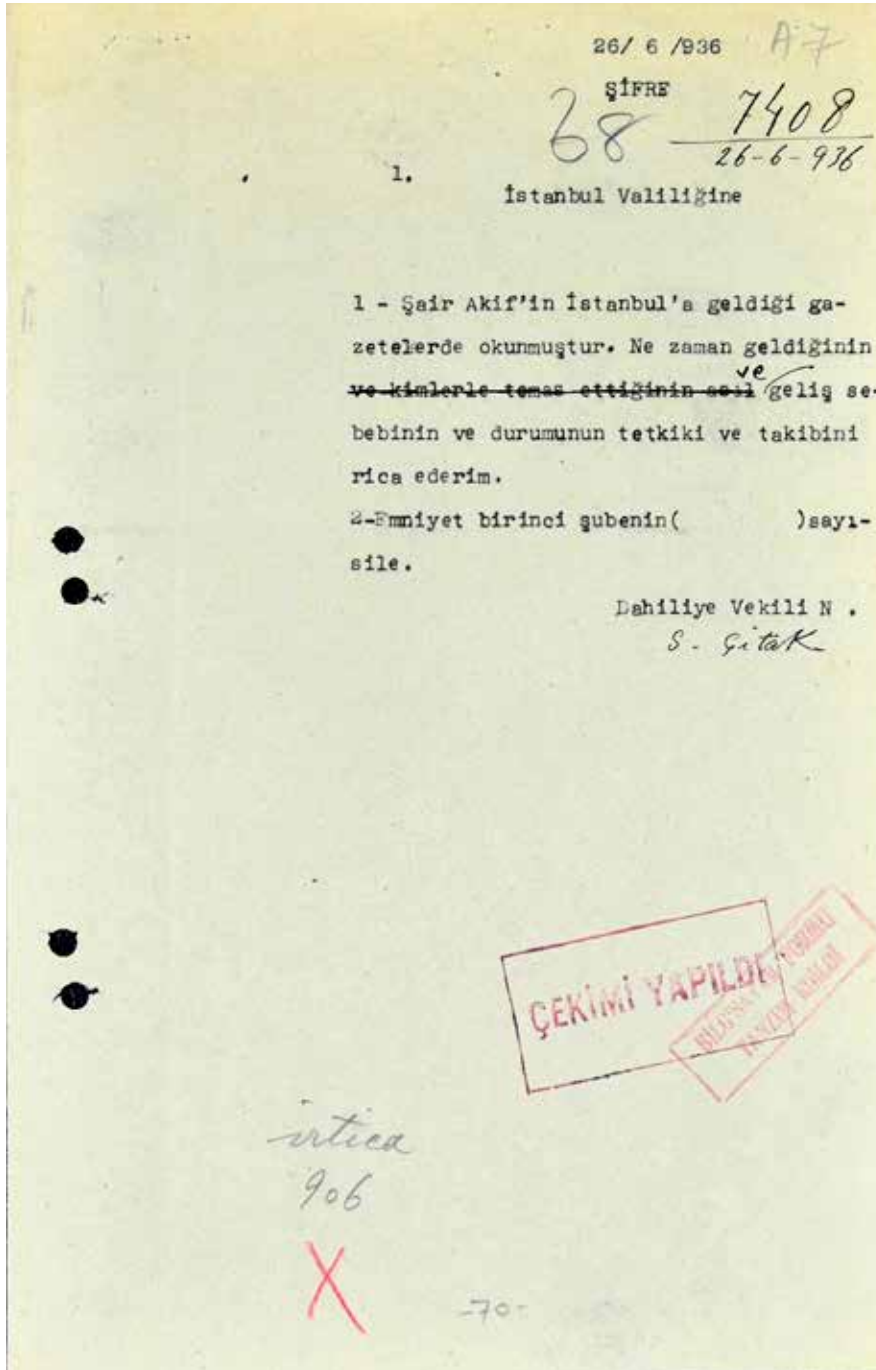
İstanbul'da yazıldı
3-7-236

Emniyet İş. U. Müd. A. D. 30-6-36
No: 18530

Doğru ile gönderildi
2/2

906

8.2. Dâhiliye Vekilinin Mehmet Âkif Bey hakkında İstanbul Valiliğine gönderdiği tetkikat ve takibat talep yazısı

8.3. İstanbul Valiliğinin Mehmet Âkif Bey hakkında yaptığı tetkikat ve tahkikatla ilgili Dâhiliye Vekiline gönderdiği cevabi yazı

A-2-

117 nin 28 Ağustos/935 tarihli ve 3 No:11
raporundan

69

3 - . İslâm şairi "Akif" in hilâfet propagandası:

Bir zamandanberi Mısırda ihtiyarı ikamet eyleyen İslâm şairi Ünvanile maruf safahatçı Şair Akif üç haftadır Antakya ve civarında dolasmaktadır. Akif, Antakyaya maruf Arabcı Türklerden Cemil bey Berekât tarafından davet edilmiştir. Bu Cemil bey Berekât, Suriye devletinin sabık reisi ve hali hazırda Suriye meclisi mebusan reisi Arap vatanlilerinden/Suphi Berekât'ın küçük biraderidir. Ahmak, abdal, fakat ağabeyi gibi Arap millicisi ve Türk düşmanıdır."

Şair Akif, Antakyada hep eşraf ile dölşüp kalkmaktadır. Şerefine bir çok ziyafetler verilmiştir. Antakya eşrafının hemen hepsi ya Arap millicisi veya Fransız uşadır. Binaenaleyh bu iki gurup da İslâmlık ve hilâfet meselelerinde pek müteassıbdırlar. Şair Akif, bu içtimalarda ulu orta hilâfetten, hilâfetin lüzumu şer'i ve aklî ve siyasîsinden bahsetmektedir ve her vesile ile Ankara hükümeti erkânını tenkid ederek Şair-İslâmiye ve adat mütehassenei kavmiyeyi mahv ve heder eylediklerini söyleyerek hilâfet lehinde ve bahusus halife Abdülmecid lehinde pek müessir propagandalarla bulunmaktadır.

Muhit pek müssait, dâniyicileri pek muvafık bulan Şair Akif, Antakyadaki Türk muhalifin ve fârarilerinden de kendisine gayet kuvvetli beş altı taraftar ve yamak bulmuştur. Bütün ziyafetlere bu yamaklar da birlikde gidiyor. Ve orada hemen hemen yalnız Türkiyeden, hilâfetten medrese ve tekkeâlerden bahs olunarak Türk inkılâpçıları tekfir ve tel'in olunduyorlar. Bu yamaklar şunlardır:

ÇEKİMİ YAPILDI
-71-

-2-

Antakya lisesi muallimlerinden Yüzellilik Adanali ~~Ala~~ İlmi Fani

" Belediye kâtibi Radı Azmi

" Eski nahiye müdürlerinden ve Türk firarilerinden Osman

" Maarif Müdüriyeti kâtibi firarilerden ve Kilikyanın maruf casuslarından Ata Derviş.

- İşte Şair Akif, ilk günlerde biraz diline bağ vurmağa karar vermişken kendisini ifratkârane teşvik eyleyen bu yarıdakıların tesirile bütün boş boşazlığıla bugünkü Türk inkılâbının (İslâm ve Osmanlı) müessesatı ahlakiye ve diğriye-sinde açdığı yaraları, uğurumları söyleye söyleye memlekette pek müdhiş bir tesir husule getirmiştir.

- Antakya Türklerinden ve samimi Kemalistlerden bir çoğu bu vaziyetten çok müteessir olmuşlarsa da Şair Akif hemen hemen bu gurupla asla temas etmek istemiyor ve hatta etrafındaki müteassiplar tarafından bu gibi kemaslara daima mani olunuyor.

Şair Akif Abdülmecid'den bahseyleirken onu medh ve sena sadedinde demiştir ki :

" Halife, ecnebî devletlerinden bir çoğu tarafından def'atle muavenet teklifine maruz kaldı. Fakat bir ecnebî ve gayri müslim ordusu marifetile ecdadının tahtına ve peygamberin postuna oturmağı bir zul , bir günah sayan halife, bu tekliflerin hepsini reddedildi. O ancak Türk ve müslümanın umuzuna eska ederek makamı meşruuna çıkmak istiyor bu gün de uzak değildir...)

- Antakya eşrafından ve Türk olduğu halde Arap olan Kasiri zade Mustafa ağa, Şair Akifi Antakyada ihtiyarı ikamet etmeğe ve kendisinde müsafir olmağa teşvikeylemiş ise de Akif

-72-

-3-

A-4

71

kabul eylememiştir ve Mısırda tedrisatla ve tahriratla meşgul olduğunu söyleyerek beyanı itizar etmiştir.

- Şapka ve Türkçe ezan hakkında bir çok kimseler şair Akifden reyini sormuş o da " Şapka geymek , doğrudan doğruya Avrupalıya benzemek maksadile yapıldığı ^{gibi} tamamen küfürdür. Türkçe ezan ise katıyen mekruhdur. Namaz caiz değildir. Lâtin hurufatı ise, İlhan Kuranı kerimi tağyir eylediği cihetle şeran mekruhdur. Aynı zamanda Türk müslümanlar Arap Müslümanı bir birinden ayıran bu üç bedeatı seyie menkülvech haram, mezzum ve *maktuhtur* " cevabını vermiştir.

BİLGİSAYAR FOMULU
TANZİM KİMLİK

ÇEKİMİ YAPILDI

-73-

117 nin 6/ Eylül/935 tarih ve 5 No:lu raporundan

2 - . İslâm gairi Akif :

Bir müddettenberi Antakya'da Arabci Berekât zade Cemil beyin yanında müsafir bulunan Şair Mehmed Akif, ~~31/ Ağustos /935~~ 31/ Ağustos /935 de, aldığı bir telgraf üzerine, Antakya dan ayrılmış ve Lâzkiye-Berut tarikile Mısıra azimet etmiştir. Şair Akif Antakya'da pek mühim bir tesir husule getirmiş, adeta Türkiye idarei hazırası aleyhinde zehirler saçmıştır. Şair olması, dinî malûmatı bulunması ,Türkiye Darülfunununda hocalık ve Ankara Büyük Millet meclisinde mebusluk yapması ve istiklâl marşının nazımı sıfatını taşıması itibarile her söylediği söz fevkalade bir dikkat ve tesir husule getirmiştir.

Şair Akif, Türkiye ricalinden de yegâne yegân bahsederek Atatürk hakkında demiştir ki (Rauf bey Türkiye'ye avdet eylemiş. Fakat kabil değil bir mevki ihraz edemez. Zira Gazi paşa Rauf beyi çekemez. Çünkü Gazi paşa def'atla hayatını, şerefini ve mevkiini Rauf beye medyundur. Topal Osman vak'asında, Siyas Kongresi zamanlarında kaç kerre Rauf bey Gaziyi kurtarmıştır. İşte bu minnettarlık makûs bir netice vermiş ve iyilik yapacak yerde Rauf beyi mahva çalışmıştır."

Şair Akif halife meselesine dair dinî bir çok adla ve ahkâm zikr ederek ilgayı hilâfeti en büyük bir dinsizlik addeylemiş ve mahaza " Çok geçmiyerek halife makamına avdet edecektir" demiştir. - Şair Akif islâm Türklerin makamı hilâfetin harsı ve muhafızı olduğunu ve binaenaleyh nehy ve gasbı ve ilga edilen hukuk hilâfetin iadesi için her müslüman Türkün dinsizlerle cihada minkeâllirrahman memur ve merzef bulunduğunu söyleyerek -

-2-

73 A-6

" Antakyadaki bazı beyinsiz gençlerin bilmiyerek ansemanın Kema-
listlere zahir ve tarafdar olmasını" tenkid etmiş ve evliyayı
etfali şiddetle tevbih eylemiştir.

aslı gibidir.

BİLGİSİZ AL KURULU
TANVİN KURULU

ÇEKİMİ YAPILDI

-75-

	Not No	Mülâhazat
	Bahane No 100	Ğair Mehmet Akif 511 teqrin
	İkinci	evvel mihayetininde 512te gir
	Tarih ve mihayeti	513 ve 514te girin ve evvel 515
	516	517te girin ve evvel 518
	519	520te girin ve evvel 521
	522	523te girin ve evvel 524
	525	526te girin ve evvel 527
	528	529te girin ve evvel 530
	531	532te girin ve evvel 533
	534	535te girin ve evvel 536
	537	538te girin ve evvel 539
	540	541te girin ve evvel 542
	543	544te girin ve evvel 545
	546	547te girin ve evvel 548
	549	550te girin ve evvel 551
	552	553te girin ve evvel 554
	555	556te girin ve evvel 557
	558	559te girin ve evvel 560
	561	562te girin ve evvel 563
	564	565te girin ve evvel 566
	567	568te girin ve evvel 569
	570	571te girin ve evvel 572
	573	574te girin ve evvel 575
	576	577te girin ve evvel 578
	579	580te girin ve evvel 581
	582	583te girin ve evvel 584
	585	586te girin ve evvel 587
	588	589te girin ve evvel 590
	591	592te girin ve evvel 593
	594	595te girin ve evvel 596
	597	598te girin ve evvel 599
	600	601te girin ve evvel 602
	603	604te girin ve evvel 605
	606	607te girin ve evvel 608
	609	610te girin ve evvel 611
	612	613te girin ve evvel 614
	615	616te girin ve evvel 617
	618	619te girin ve evvel 620
	621	622te girin ve evvel 623
	624	625te girin ve evvel 626
	627	628te girin ve evvel 629
	630	631te girin ve evvel 632
	633	634te girin ve evvel 635
	636	637te girin ve evvel 638
	639	640te girin ve evvel 641
	642	643te girin ve evvel 644
	645	646te girin ve evvel 647
	648	649te girin ve evvel 650
	651	652te girin ve evvel 653
	654	655te girin ve evvel 656
	657	658te girin ve evvel 659
	660	661te girin ve evvel 662
	663	664te girin ve evvel 665
	666	667te girin ve evvel 668
	669	670te girin ve evvel 671
	672	673te girin ve evvel 674
	675	676te girin ve evvel 677
	678	679te girin ve evvel 680
	681	682te girin ve evvel 683
	684	685te girin ve evvel 686
	687	688te girin ve evvel 689
	690	691te girin ve evvel 692
	693	694te girin ve evvel 695
	696	697te girin ve evvel 698
	699	700te girin ve evvel 701
	702	703te girin ve evvel 704
	705	706te girin ve evvel 707
	708	709te girin ve evvel 710
	711	712te girin ve evvel 713
	714	715te girin ve evvel 716
	717	718te girin ve evvel 719
	720	721te girin ve evvel 722
	723	724te girin ve evvel 725
	726	727te girin ve evvel 728
	729	730te girin ve evvel 731
	732	733te girin ve evvel 734
	735	736te girin ve evvel 737
	738	739te girin ve evvel 740
	741	742te girin ve evvel 743
	744	745te girin ve evvel 746
	747	748te girin ve evvel 749
	750	751te girin ve evvel 752
	753	754te girin ve evvel 755
	756	757te girin ve evvel 758
	759	760te girin ve evvel 761
	762	763te girin ve evvel 764
	765	766te girin ve evvel 767
	768	769te girin ve evvel 770
	771	772te girin ve evvel 773
	774	775te girin ve evvel 776
	777	778te girin ve evvel 779
	780	781te girin ve evvel 782
	783	784te girin ve evvel 785
	786	787te girin ve evvel 788
	789	790te girin ve evvel 791
	792	793te girin ve evvel 794
	795	796te girin ve evvel 797
	798	799te girin ve evvel 800
	801	802te girin ve evvel 803
	804	805te girin ve evvel 806
	807	808te girin ve evvel 809
	810	811te girin ve evvel 812
	813	814te girin ve evvel 815
	816	817te girin ve evvel 818
	819	820te girin ve evvel 821
	822	823te girin ve evvel 824
	825	826te girin ve evvel 827
	828	829te girin ve evvel 830
	831	832te girin ve evvel 833
	834	835te girin ve evvel 836
	837	838te girin ve evvel 839
	840	841te girin ve evvel 842
	843	844te girin ve evvel 845
	846	847te girin ve evvel 848
	849	850te girin ve evvel 851
	852	853te girin ve evvel 854
	855	856te girin ve evvel 857
	858	859te girin ve evvel 860
	861	862te girin ve evvel 863
	864	865te girin ve evvel 866
	867	868te girin ve evvel 869
	870	871te girin ve evvel 872
	873	874te girin ve evvel 875
	876	877te girin ve evvel 878
	879	880te girin ve evvel 881
	882	883te girin ve evvel 884
	885	886te girin ve evvel 887
	888	889te girin ve evvel 890
	891	892te girin ve evvel 893
	894	895te girin ve evvel 896
	897	898te girin ve evvel 899
	900	901te girin ve evvel 902
	903	904te girin ve evvel 905
	906	907te girin ve evvel 908
	909	910te girin ve evvel 911
	912	913te girin ve evvel 914
	915	916te girin ve evvel 917
	918	919te girin ve evvel 920
	921	922te girin ve evvel 923
	924	925te girin ve evvel 926
	927	928te girin ve evvel 929
	930	931te girin ve evvel 932
	933	934te girin ve evvel 935
	936	937te girin ve evvel 938
	939	940te girin ve evvel 941
	942	943te girin ve evvel 944
	945	946te girin ve evvel 947
	948	949te girin ve evvel 950
	951	952te girin ve evvel 953
	954	955te girin ve evvel 956
	957	958te girin ve evvel 959
	960	961te girin ve evvel 962
	963	964te girin ve evvel 965
	966	967te girin ve evvel 968
	969	970te girin ve evvel 971
	972	973te girin ve evvel 974
	975	976te girin ve evvel 977
	978	979te girin ve evvel 980
	981	982te girin ve evvel 983
	984	985te girin ve evvel 986
	987	988te girin ve evvel 989
	990	991te girin ve evvel 992
	993	994te girin ve evvel 995
	996	997te girin ve evvel 998
	999	1000te girin ve evvel 1001
	1002	1003te girin ve evvel 1004
	1005	1006te girin ve evvel 1007
	1008	1009te girin ve evvel 1010
	1011	1012te girin ve evvel 1013
	1014	1015te girin ve evvel 1016
	1017	1018te girin ve evvel 1019
	1020	1021te girin ve evvel 1022
	1023	1024te girin ve evvel 1025
	1026	1027te girin ve evvel 1028
	1029	1030te girin ve evvel 1031
	1032	1033te girin ve evvel 1034
	1035	1036te girin ve evvel 1037
	1038	1039te girin ve evvel 1040
	1041	1042te girin ve evvel 1043
	1044	1045te girin ve evvel 1046
	1047	1048te girin ve evvel 1049
	1050	1051te girin ve evvel 1052
	1053	1054te girin ve evvel 1055
	1056	1057te girin ve evvel 1058
	1059	1060te girin ve evvel 1061
	1062	1063te girin ve evvel 1064
	1065	1066te girin ve evvel 1067
	1068	1069te girin ve evvel 1070
	1071	1072te girin ve evvel 1073
	1074	1075te girin ve evvel 1076
	1077	1078te girin ve evvel 1079
	1080	1081te girin ve evvel 1082
	1083	1084te girin ve evvel 1085
	1086	1087te girin ve evvel 1088
	1089	1090te girin ve evvel 1091
	1092	1093te girin ve evvel 1094
	1095	1096te girin ve evvel 1097
	1098	1099te girin ve evvel 1100
	1101	1102te girin ve evvel 1103
	1104	1105te girin ve evvel 1106
	1107	1108te girin ve evvel 1109
	1110	1111te girin ve evvel 1112
	1113	1114te girin ve evvel 1115
	1116	1117te girin ve evvel 1118
	1119	1120te girin ve evvel 1121
	1122	1123te girin ve evvel 1124
	1125	1126te girin ve evvel 1127
	1128	1129te girin ve evvel 1130
	1131	1132te girin ve evvel 1133
	1134	1135te girin ve evvel 1136
	1137	1138te girin ve evvel 1139
	1140	1141te girin ve evvel 1142
	1143	1144te girin ve evvel 1145
	1146	1147te girin ve evvel 1148
	1149	1150te girin ve evvel 1151
	1152	1153te girin ve evvel 1154
	1155	1156te girin ve evvel 1157
	1158	1159te girin ve evvel 1160
	1161	1162te girin ve evvel 1163
	1164	1165te girin ve evvel 1166
	1167	1168te girin ve evvel 1169
	1170	1171te girin ve evvel 1172
	1173	1174te girin ve evvel 1175
	1176	1177te girin ve evvel 1178
	1179	1180te girin ve evvel 1181
	1182	1183te girin ve evvel 1184
	1185	1186te girin ve evvel 1187
	1188	1189te girin ve evvel 1190
	1191	1192te girin ve evvel 1193
	1194	1195te girin ve evvel 1196
	1197	1198te girin ve evvel 1199
	1200	1201te girin ve evvel 1202
	1203	1204te girin ve evvel 1205
	1206	1207te girin ve evvel 1208
	1209	1210te girin ve evvel 1211
	1212	1213te girin ve evvel 1214
	1215	1216te girin ve evvel 1217
	1218	1219te girin ve evvel 1220
	1221	1222te girin ve evvel 1223
	1224	1225te girin ve evvel 1226
	1227	1228te girin ve evvel 1229
	1230	1231te girin ve evvel 1232
	1233	1234te girin ve evvel 1235
	1236	1237te girin ve evvel 1238
	1239	1240te girin ve evvel 1241
	1242	1243te girin ve evvel 1244
	1245	1246te girin ve evvel 1247
	1248	1249te girin ve evvel 1250
	1251	1252te girin ve evvel 1253
	1254	1255te girin ve evvel 1256
	1257	1258te girin ve evvel 1259
	1260	1261te girin ve evvel 1262
	1263	1264te girin ve evvel 1265
	1266	1267te girin ve evvel 1268
	1269	1270te girin ve evvel 1271
	1272	1273te girin ve evvel 1274
	1275	1276te girin ve evvel 1277
	1278	1279te girin ve evvel 1280
	1281	1282te girin ve evvel 1283
	1284	1285te girin ve evvel 1286
	1287	1288te girin ve evvel 1289
	1290	1291te girin ve evvel 1292
	1293	1294te girin ve evvel 1295
	1296	1297te girin ve evvel 1298
	1299	1300te girin ve evvel 1301
	1302	1303te girin ve evvel 1304
	1305	1306te girin ve evvel 1307
	1308	1309te girin ve evvel 1310
	1311	1312te girin ve evvel 1313
	1314	1315te girin ve evvel 1316
	1317	1318te girin ve evvel 1319
	1320	1321te girin ve evvel 1322
	1323	1324te girin ve evvel 1325
	1326	1327te girin ve evvel 1328
	1329	1330te girin ve evvel 1331
	1332	1333te girin ve evvel 1334
	1335	1336te girin ve evvel 1337
	1338	1339te girin ve evvel 1340
	1341	1342te girin ve evvel 1343
	1344	1345te girin ve evvel 1346
	1347	1348te girin ve evvel 1349
	1350	1351te girin ve evvel 1352
	1353	1354te girin ve evvel 1355
	1356	1357te girin ve evvel 1358
	1359	1360te girin ve evvel 1361
	1362	1363te girin ve evvel 1364
	1365	1366te girin ve evvel 1367
	1368	1369te girin ve evvel 1370
	1371	1372te girin ve evvel 1373
	1374	1375te girin ve evvel 1376
	1377	1378te girin ve evvel 1379
	1380	1381te girin ve evvel 1382
	1383	1384te girin ve evvel 1385
	1386	1387te girin ve evvel 1388
	1389	1390te girin ve evvel 1391
	1392	1393te girin ve evvel 1394

8.4. Dâhiliye Vekilinin, Mehmet Âkif Bey'in İskenderun'da bulunduğu sırada 150'liklerden bazı şahıslarla görüştüğüne dair İstanbul Valiliğine gönderdiği rapor

C-2.

I.G2. 9675 Şair Mehmet Akif hakkında
27-8-936 44

İstanbul Valiliğine,

Ek; 21/7/936 gün ve Em.8338 sayılı yazıya:

Şair Mehmet Akif'in, geçen yıl Antakya'ya yaptığı seyahat esnasında 150'liklerden Ali Milmi'nin evinde māsafir kaldığı ve bir çok defa Hoybon cemiyeti mensuplarından Nizameddin Kibar ve kurt Celâdet Han ile görüştüğü ve mutaassıb grubunu teşkil eden ağalardada temas ettiği ve kendisile görüşen tarakki - perver gençlere türkiyenin bu günki idaresinden memnun olmadığını söylediği ve ona muhalif fikirde bulunan gençler Ali Milmi'nin Akif hakkında negrettirmek istediği makaleyi basmaktan imtina ettikleri.

Antakya'dan önce gittiği Amman ve Şamda çerkeslerle buluştuğu ve Halep'te Refik' Halid'in misafiri olduğu ve Ali Milmi'nin Fransız nüfuzuna tabi ağalardan aldığı para ile Mısıra yolcu edildiği Şam Konsolosumuzdan bildirilmiştir.

Bilgi edinilmesini dilerim.

Dâhiliye Vekili

GEKİMİ YAPILDI

-46-

V. 23790 X İrt. 906

8.5. Emniyet İşleri Umum Müdürünün bazı konsolosluklara Mehmet Âkif Bey'in Mısır ve Antakya seyahati sırasında yaptığı görüşmelere ve faaliyetlere ilişkin bilgi talep yazısı

A-13
- 8297
20 - 7 - 1936

1.G.1.

58

{
Herut, İskenderiye Bş.Ko.
Halap, İsmi, Kudüs, Kahire konsolosluklarına

Umum müddet Mısırda ikametden sonra iki ay önce yurda dönen gair Mehmed Akif'in Mısırda ve bilhassa geçen sene Antakya'ya seyahati esnasında inkılâp ve rejimin aleyhinde çok kötü sözler sarf ettiği ve hilâfet propagandası yaptığı ve ayrıca 150 lik, firarı ve sair mihâlif ehlâsla da sıkıca temasta bulunduğu haber alınmıştı . Bu haberlerin sahhati derecesile Mehmed Akif'in haricte geçirdiği zamanı ait konsolosluğunuzca tesbit edilmiş ve edilecek diğer bilcümle malûmatın iş'arını diler saygılarını yenilerim .

Em'ig. U. M. D. D. R. G.

?

ÇEKİLMİ YAPILDI

906

-60-

8.6. Kahire Elçiliğinin Mehmet Âkif Bey'in Kahire'deki görüşme ve faaliyetlerine ilişkin cevabi yazısı

B-3

Kahire, 29 Temmuz 1936.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KAHİRE ELÇİLİĞİ
Konsolosluk Şubesi

G I Z L I D I R .

No 105/91

Emniyet İşleri Umum Müdürlüğü
Yüce Makamına

I.G.I.ifadesile yazılan 20/7/936 tarih ve 8297 numaralı yazıları karşılığıdır :

23 Temmuz 936 tarih ve 95/81 numaralı yazımda da arz eylediğim vechile geçen sene çok hasta olan Mehmet Akif, doktorların tavsiyesi üzerine berayi tebdili hava Suriye'ye gitmişti. Üç seneye yakın Kahire'de bulunduğum müddetce, diğerlerinin olduğu gibi, şair Akif'in hal ve vaziyetini de daima göz önünde bulundurdum. Helvan'da prens Abbas Halim paşanın dairelerinden birinde bilâ ücret ailesile birlikte oturan şair Akif'in gayet münzevî yaşadığı ve ekseri zamanları gerek kendisinin ve gerek ailesinin hastalağı ile geçtiği ve Mısır Darülfünun'unda ücretle edebiyat dersi verdiği ve bu hizmetine mukabil elinde ancak yirmi mısır lirası kadar para geçtiği ve bu para ile de son derecede zaruret ve muzayika içinde yaşadığı bittahkik anlaşılmıştır. Rejimimiz aleyhinde ve bilhassa Hilâfet lehinde propaganda yaptığı, en ince tahkikatıma göre, burada vaki olmamıştır. Kahire'de Yüz Ellilik ve Muhaliflerle de düşüp kalktığı tesbit edilememiştir. Eğer Rejimimize karşı en ufak bir hal ve hareketi görülmüş ve duyulmuş olsaydı, çok evvelden Yüce Makamlarına arz edeceğim bedfihdi.

Şair Akif'in üç senede üç defâ Konsolosluk Şubesine müracaat ettiğini hatırlıyorum. Nezdinde bulunan büyük oğlunun askerlik çağına gelmesi üzerine bizzat Konso-

ntica 906 -54-

2. BZ

İstanbul Şubesine gelerek oğlunun askere gönderilmesini ve vatan borcunu ifa etmesini söyledi. Ve oğlu askere gönderildi. Diğer iki müracaatından biri, tabiiyet ilânı haberini tevdit ettirmek ve ikincisi de, pasaport almak içindi.

Keyfiyeti derin saygılarımla arz eylerim.

Kahire Elçiliği Kâtibi
ve Kahire Konsolosluk işlerini çeviren

Kazuo Hasekura

2-7
11-8-76

11/8

9-11

Kanalisation

Kanalisation abgebaut
13.8.36
M.D.

D.K.

Runiyet İş. U. Makûlûgü
SUBE:
Tarih: 11-8-36
No: 22618

Handwritten: *Jan 13. 1900*
Stamp: **BILLIAR PARLOR**
TAVERN KINGS

GENEL YAPILAR

8.8. Halep Konsolosunun Mehmet Âkif Bey'in Halep'teki görüşme ve faaliyetlerine ilişkin cevabi yazısı

B 11

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HALEP KONSOLOSLUĞU

19/Ağustos/1936 1936
Ö.ü.

U: 954 (1.2-9)
H: 437

Gizli dir

Gizli: 19/04/2011 tarih ve 2730 sayılı orijinal kaldırıldı.

49

Emniyet İşleri Umum Müdürlüğüne,

20/7/1936 tarih ve 6297 sayılı yazıları karşılığıdır:

Geçen yıl Antakya'ya gelip Suphi Berakatin kardeşi, kendi halinde bir adam olduğu söylenen Cemil'in yanında misafir kalmış olan Şair Mehmet Akif'in Refik Halit ve bazı muhaliflerle görüşmekle beraber konuşmalarında her zaman Türkiye ve Atatürk lehinde sözler söylemiş ve ancak bazı teferruat üzerinde münakaşelerde bulunmuş olduğu, Cemil Berakatin, bundan evvel, kendisini tedavi ettirmek üzere Mısra gittiğinde Şair ile orada tanışmış bulunduğu yapılan incelemeler sonunda öğrenilmiştir.

Kayfiyeti arz eder, Öz saygılarımla yenilerim.-

Halep Konsolosu
Sabit Gezen

g - 1
Kardaklı
ilanesi
20/8
Kardaklı ilane edildi.

20-8-36
23497

ŞERHİ YAPILDI

gzt.ca
906

-54-

8.11. Dâhiliye Vekilinin, Mehmet Âkif Bey'in İskenderun'da bulunduğu sırada kimlerle görüştüğüne dair İstanbul Valiliğine gönderdiği bilgi talep yazısı

I.G.2.

32 D-1
Şair Mehmet Akif
hakkında .
10250
10-9-996

İstanbul Valiliğine,

Ek; 27/8/936 gün ve 9675 sayılı yazıya:

Mehmet Akif'in İskenderunda bulunduğu sıra-
da 150 liklerden Zeynelabidin ve yegeni Ali ve yine
150liklerden Eski Kerehisarımehbusu Ömer Feyzi, firari
Radı, Azmi, Adanalı Mehmet hoca, Kadı Asım ile temas et-
tiği ve hükümetimiz aleyhinde bazı hezeyanlarda bulun-
duğu gibi Ömer Feyzi ve Zeynelabidintarafından yazı-
lup henüz bastırılmamış olan muzur bir kitabın ken-
disine gösterildiğinde büyük bir dikketle motalâa -
ederek kendi elile bazı ilâveler yaptığı Berut Bag -
Konsolosluğumuzun iş'lerinden anlaşılmıştır.

Bilgi edinilmesini dilerim.

Dâhiliye Vekili,
T. G. E.

İratica: 906 V= 24722

4

GEKİNTİ YAPILI

-34-

8.12. Emniyet İşleri Umum Müdürlüğünün Milli Emniyet Hizmetleri Reisliğine Mehmet Âkif Bey'in harikle yapacağı muhaberesinin kontrol ettirilmesine dair talep yazısı

A-12

Şair Mehmet Akif H.

1.G.2.

Millî Em.H. Reisliğine

59 8222
18-1-1976

Yurdumuza dönen ve tedavi için yattığı hastaneden çıkıp Beyoğlunda Mısır apartmanının beşinci katında Abbas Hilmi Paşa ailesinden Prenses Emine'nin Vekili avukat Fuad'ın yanında oturan Şair Mehmed Akifin harikle yapacağı muhaberesini lütfen kontrol ettirilmesine müsaadelerini saygı ile arz ve rica ederim.

Emniyet İş.U.Müdü

Va-200/1-1
int. ca
586

ÇENNI YAPILDI

-61-

9. Mehmet Âkif Bey'in Vefatı ile ilgili evrak:

9.1. İstanbul Valiliğinin Mehmet Âkif Bey'in cenazesinin Beyoğlu'ndaki Mısır Apartmanı'ndan kaldırılarak Edirnekapi mezarlığına defnedildiğine dair Dâhiliye Vekâletine gönderdiği yazı

D-4

T. C. DAHİLİYE VEKÂLETİ Hususi Kalem Müdürlüğü		Geldiği yer	İstanbul	Telgraf Merkezi numarası	2274
15003		Şifrenin tarihi		Kaleme geldiği tarih	28-12-936
		28/12/936			
		No.	EM: 33608	Açıldığı tarih	29-12-936
Dahiliye Vekâletine					
C: 27-8-936 gün ve em: 18973/19675 yazıya: Şair Mehmed Akif 27/12/936 da ölmüştür. Cenazesi 28/12/936 da Beyoğlu- daki Mısır Apartmanından kaldırılarak namazı Bayazıt camiiinde kılındıktan sonra Edirnekapi mezarlığına defnedilmiştir. Arz ederim. Vali N. Salih Kılıç 29 K. Evvel 1338 Emniyet işleri Umum Müdürü 29-12-36 34271 CEKİMİ YAPILDI -34-					

9.2. İstanbul Valiliğinin Mehmet Âkif Bey'in nereye defnedildiğini ve cenazeye kimlerin katıldığını bildiren Yüksek İç[işleri] Bakanlığına gönderdiği yazı.

D-5
5/17937

T. C.
İSTANBUL VİLÂYETİ
EMNİYET DİREKTÖRLÜĞÜ
BİRİNCİ ŞUBE

ÖZ. Şair Mehmed Akif H.

28

KISIM
No. m 291
m 328

Yüksek iç bakanlığa

701

28/12/936 Gün ve Emniyet 35285 sayılı şifreye
ektir. m 33608

Mısır apartmanından otomobil ile Beyazıt camisine getirilen Şair Mehmed Akif'in cenazesi, namazı kıldıktan sonra el üstünde Edirnekapi mezarlığına götürülmüş ve orada Şehidlik karşısındaki kabrine defnolunmuştur. Cenaze merasimine Saylavlardan Şemseddin, Fadıl Ahmed, Yahya Kemal, Profesör Muhiddin, Öld General deli Fuad oğlu Esad Fuad, muhalif rmesadan ve tarassud edilenlerden Çolak Selâhaddin, Tuccardan - Emin Vafı, Kuleli Askerî lisesi Edebiyat Muallimi - Tahirülmevlevi, Şehremininde oturan Suudulmevlevi, Fuad Şemsi, gazeteci Feridun ve daha bir çok kimselerle Üniversite ve Askerî Tıbbiye talebeleri iştirâk etmiştir. Mezarlıkta alçı ile yüzünün kalıbı alınmış ve bazı kimseler şiirleri ve bestelediği istiklâl marşı münasebetile kendisinden sitayişle bahsetmişlerdir. Bilgi olarak arzederim.

İstanbul valisi N.
8-1-37 *M. K. K.*
Emniyet işleri umum müdürlüğüne
7. KAN. SAN. 1937
30.

906

CEKİMİ YAPILDI

Dahiliye Vekâleti
HUSUSİ KALEM
7. KAN. SAN. 1937
Tarih
No. 510

10. Mehmet Âkif Bey'in vefatından sonra kendisi hakkında yapılan anma toplantıları ile ilgili takibat yazıları:

10.1. Ankara Valisinin, Mehmet Âkif Ersoy'un vefatının sene-i devriyesinde (1939) yapılan toplantı hakkında Dâhiliye Vekâletine verdiği rapor

T.C.
Ankara Vilâyeti
Emniyet Müdürlüğü
Ş 1 B. 1
H. 449
824

D-7
12/1/1939
Şair Mehmed Akif'in sene-i devriyesi için yapılan toplantı H

26
K.Y.P.

Dahiliye vekâletine

Şair Mehmed Akif'in ölümünün sene-i devriyesini anmak üzere veteriner fakültesi talebe cemiyeti tarafından ziraat Enstitüsü konferans salonunda bir toplantı yapılmalarına vilâyetçe müsaade edilmiş ve mezkûr toplantıda büyük şair'in ruhi için nutuklar söylenmiş olduğunu arz ederim.

Vali
T. S. G.

13-3-39
10-1-39

D. K
14.1.1939
5-1
14-1-39

Emniyet işleri umumî müdürlüğü
13 Kasım 1939

Em. U. M. I. 230
D: 13
14 Kasım 1939
No. 25603

SEKİMLİ YAPILDI
12/3 12/39

16.1.39

10.2. Dâhiliye Vekilinin Mehmet Âkif Ersoy için mezar yaptırmak amacıyla İstanbul Üniversitesi Tıp ve Edebiyat Fakülteleri öğrencileri arasında para toplamaya ön ayak olan askeri tıbbiye öğrencisi Fethi Teveh hakkında İstanbul Valiliğine tahkikat yaptırma talebi ile ilgili yazısı

EMNİYET UMUM MÜDÜRLÜĞÜ

Müstenidat	Raportör	Şef	Müdür	Daktilo	Tarihi

Şube: 1 Dosya: 58474 Numara: 12212-22 Öm: 22

İlişgi : **80. XII. 1940** **İstanbul Valiliğine**

Alınan bir haberde:

(İstanbul Üniversitesi tıp ve edebiyat fakültesi talebesi arasında 610 Mehmet Akif'e mezar yaptırmak üzere toplanacak olan 3-bin liralık ianeden ancak bin liranın toplandığı, 28-12-940 günü gairin mezarına gidilerek nümayiş yapılacağı, nutuk söyleneceği, bu işe ön ayak olanların başında askeri tıp dördüncü veya beşinci sınıfından Fethi Teveh'in geldiği ve keyfiyetten edebiyat fakültesi dekanının da haberi olduğu, Üniversite gençliği arasında Mehmet Akif'in ismi ve hatırası hakkında bariz bir propaganda faaliyetinin cereyan ettiği, gairin dinci ümmetçi olması nazarı dikkate alınırsa, bu faaliyetin Türk gençliği arasında dincilik ve ümmetçilik cereyanını uyandırmaya matuf olmasının muhtemel bulunduğu) bildirilmektedir.

Keyfiyetin tetkikini ve Edirne'de ele geçen mektuplar dolayısıyla ifadesine müracaat sonucu hasıl olan Nihal Atsız'ın sözleri arasında ismi sık sık geçen Fethi Teveh'in durum ve temaslarıyla siyasi temayülleri hakkında derlenecek malumatın iş'arını reca ederim.

Dahiliye Vekili Y.

M. S.
2263 - ileri

-25-

D-14
22
12212-22
Yeni
KARŞI GEÇMİŞTİR
M. S.

SEKİNE YAPILMI

10.3. Dâhiliye Vekilinin, Mehmet Âkif Ersoy'un yanında kalan Avukat Fuat ve Prenses Emine hakkında
İstanbul Valiliğine tahkikat yaptırma talebi ile ilgili yazısı

A-14

Prenses Emine ve
vekili Avukat Fuat
hakkında.

1.2.G.

878338
21-7-936

İstanbul Valiliğine

ÇOK ACELE !

C: 14/7/936 gün ve Em. 18790 sayılı gıfreye
Şair Mehmed Akif'in , yanında kaldığı bil-
dirilen Avukat Fuat'la Prenses Emine'nin sarıh hüvi-
yet, seciye, siyasal durum ve geçmişleri hakkında bil-
gi verilmesini rica ederim.

Dahiliye Vekili . n -
S. ŞataK

İetica: 906 Va: 2005I

BİLGİLER KURULU
TANZİM EDİLMİŞ

ÇEKİMİ YAPILMIŞ

-59-

10.4. İstanbul Valisinin Mehmet Âkif Bey'in yanında kalan Avukat Fuat ve Prenses Emine'ye ilişkin tahkikat talep yazısına verilen cevabi yazı

B-4
22/8/1936

T. C.
İSTANBUL VİLİYETİ
EMNİYET DİREKTÖRLÜĞÜ
BİRİNCİ ŞUBE

KİŞİ - 11276
NO - 24492
23260

İç Bakanlığı

Göğö: 13042011 tarih ve 2730 sayılı orayla kaldırıldı.

21/7/1936 gün ve EM.İŞ.U.M. 8338-15750 sayılı yazıya karşılık.

I - Avukat Fuad Şemsi 1299 İstanbul doğumlularından olup Beyoğlu İstiklâl caddesinde 303 sayılı Mısır apartmanının 22 sayılı dairesinde ve mevsim dolayısıyla İstinye vapur iskelesi üstündeki kendi yalısında oturmaktadır. Mısır eski Hidivi Abbas Hilmi Pağanın ve Pağanın hemşiresi Prenses Hatice'nin ve Mehmed Ali Pağanın Berlin eski Sefiri öldü Kemaleddin Sami Pağanın karısının vekili umumisidir. Evvelce Galatasaray lisesinde ve bilahare gayri müslim mekteplerde tarih ve Coğrafya muallimliği yapmıştır. Vekâleti dolayısıyla müteaddit defalar Mısır'a gidip gelmiş ve son defa 20/2/1936 da Londra'ya giderek Suriye tarikiyle 30/3/1936 da dönmüştür. Arablığa mütemayil ve Mısırlılarla teması olduğu, İzmir suikastı esnasında Mustantıklıkça şahid sıfatıyla dinlenmiş ve uzun müddet takib edildiği halde siyasal fenalığına dair malumat elde edilemediği dosyasının tetkikinden anlaşılmıştır.

II - Prenses Emine: 1899 İstanbul doğumlularından olup Abbas Hilmi Pağanın kızı ve eski Berlin Sefiri öldü General Sami'nin karısıdır. Maçkade İzmirpalas apartmanının 3 sayılı dairesinde oturmakta ve mevsim dolayısıyla Heybeliada'da bulunmaktadır. Siyasal fenalığına dair malumat mevcut değildir. Arzederim.

İhtica 706
Hamirahubut
İSTANBUL VALİSİ
1.9.36
24492
Emniyet işleri umum müdürlüğü
31 AGUSTOS 1936
-56-

İstinye Vekâleti
SUSİ KALEM
31 AGUSTOS 1936
28532

10.5. İstanbul Valisinin Mehmet Âkif Bey'e mezar yaptırmak amacıyla İstanbul Üniversitesi Tıp ve Edebiyat Fakülteleri öğrencileri arasında para toplamaya ön ayak olan askeri tıbbiye öğrencisi Fethi Teveh hakkında Dâhiliye Vekâletine gönderdiği rapor

EMNİYET UMUM MÜDÜRLÜĞÜ					
Müstenidat	Raportör	Şef	Müdür	Daktilo	Tarih
	edip				11/8/94
Şube	Dosya	Numara	İstanbul,		
I B.2	12212-28	648	Özü: Üniversite talebe- leri arasında Mehmet A- kif'e ait dedikodu hk.		

İlişigi :

H . S . Müdürlüğüne

C. 26/12/940 gün ev 2263/sayılı yazıyla.

İstanbul Üniversitesi tıp ve edebiyat fakülte-
si talebeleri arasında Mehmet Akif'e mezar yaptırmak
üzere para toplandığı ve şairin mezarına gidilerek
nümâyış yapılacağı ve Üniversite gençliğinin bu ha-
raketi Mehmet Akif'in dinci ve Ümmetçi olması hased
le dincilik ve Ümmetçilik cereyanı uyandırma-
olduğu yolundaki haberler etrafından yapılan tahki-
katta; Böyle bir faaliyetin fakülte talebeleri ara-
sında vuku bulmadığı gibi parada toplanmadığı ve fa-
aliyete ön ayak olduğu bildirilen Fethi Teveh'in
Askeri tıp okulundan ve son sınıfından olduğu ve şa-
irin mezarı etrafında nutuk söylemediği anlaşılmış-
tır.

Bilgi olarak saygı ile arz ederim.

Ş-1. Müdürü Y.

Yarınca Başkaleşi -
15422
-23- 25-2-94

10.6. İstanbul Valisinin, Şair Mehmet Âkif'in vefatının 10. yılı münasebetiyle Türk Talebe Birliği tarafından yapılan törenin içeriğine ilişkin İçişleri Bakanlığına gönderdiği rapor

E-1
7.11.1947

T.C.
İstanbul Vilâyeti
Emniyet Müdürlüğü
Birimci Şube
Kısmı C.E.
No. 812
819

Oz Şair Mehmet Akif'in ölümünün
10.uncu yılı dönümü münasebetiyle Türk
talebe birliği tarafından yapılan tö-
ren hakkında .

İçişleri Bakanlığına

Şair Mehmet Akif'in ölümünün 10.uncu yılı dönümü münasebetiyle 26/12/46 perşembe günü saat 14 de Eminönü Halkevi salonunda bir anma töreni tertibine müsaade verilmesi için "Türk talebe birliği" başkanı Rehal İslâm tarafından müracatta bulunulmuştur . Sıkıyönetim komutanlığınca bu törende her hangi bir numayış ve harekette bulunulmaması ve öğrencilerden 4-5 kişinin hazırlayacakları gelengi bir otomobil ile Mehmet Akif'in kabrine götürmeleri partile müsaade edilmiştir . Mezkur gün törene talebenin okuduğu istiklâl marşıyla bağlanmıştır . Birlik başkanı Rehal İslâm, profesör Ali Nihat Tarlan ve İsmail Nebî Sevilik tarafından Akif'in şahsiyetlerinden, vatanperverliğinden ve Balkan harbinden istiklâl savaşına kadar yazmış olduğu şiirlerden bahsedilmiş ve bu şiirlerden bir kısmı okunduktan sonra saat 15 de törene son verilmiştir . Müteakiben bir hey'et tarafından evvelce ihzar olunan gelenek otomobiliyle mezarlığa götürülüp mezarına konulmuştur . Ayrıca emekli öğretmenlerden N.Kemal ve Üniversite İktisat fakültesi talebelerinden Hafız Ali'nin tavassutlarıyla 25/12/46 Pazar günü Beyazıt camiiinde saat 13,30 da Beyazıt camii başkanı Abdurrahman Cevdet, Hafız Esat ve Hafız Ali tarafından Şair Mehmet Akif'in ruhuna ithaf edilmek üzere mevlûd okunmuştur . Gerek anma töreninde ve gerek mevlûd esnasında kayda değer bir hadise olmamıştır . Kayfiyeti yukarık bilgilerine saygı ile arz ederim .

İstanbul Valisi-y

CEKİMLİ YAPILAN
Em. I. U. M.
092505 / - 2.10

EMNİYET ŞEVEL MURAD
Daire Şube
10.11.1947
No. 04124

B. u
10-1
ziy. heli
11-1-11-c
22-

10.7. Samsun Valisinin, 1960 yılında düzenlenen Mehmet Âkif Gecesi ile ilgili İçişleri Bakanlığına gönderdiği rapor

E-5
28/12/1960

T. C.
SAMSUN VİLİYETİ
Emniyet Müdürlüğü

Sırası K.
Adı K.
İdari K. **2973**

Gizliliği 19/04/2011 tarih ve 2730 sayılı onayla kaldırıldı.

Oz: Büyük Türk Şairi Mehmet Akif gecesi H.

Bir teneke x lute

İçişleri Bakanlığına

İlişki
1

Türk Gençlik teşkilâtı Samsun şubesi tarafından tertip edilen (Büyük Türk Şairi Mehmet Akif'i anma gecesi), 27/12/950 günü Belediyenin yeni yaptırmış olduğu Hâl binası üzerinde icra edilmiştir.

Saat 20 de başlayan bu toplantıya 4-5 yüz kişi kadar iştirak etmiş bulunuyordu. İlişik program'a göre İstiklâl marşını müteakip açılıştaki, Samsun Türk Gençlik teşkilâtı Başkanı Kayhan Üstün: (Biz burada Mehmet Akif'i anarken, korede şehit düşen kahramanlarımız için mevlüdlar okunurken, Üniversitelilerin Balo ve eğlence tertip ettikleri, Ankara radyosunda korede ölen bir avuç şehit için bizim nemize lâzım gibi konuşmalar yapıldığını, binaenaleyh bunların yapılmaması ve yaptırılmaması lâzım geldiğini) söylemiş ve bundan sonra esas mevzu geçerek Mehmet Akif'in hayatından bahsetmiş ve sırasıyla şiirleri okunmuştur. Son olarak sahnede 'Çanakkale şehitleri'nin temsili bir tablosu yapılmış, gençler bir ağızdan vezinli olarak ve misrağ sonlarının Amin Allahuekber sözleriyle biten ilahî şeklindeki mersiyeyi de okuduktan sonra bir erin şehit düşmesiyle sahne arkasında bir gencin ezan okuduğu diğer gençlerin de bu sırada İstiklâl marşının parçalarından olan 'bu ezanlar ki şehadetlerim dinin temeli ebediyen yurdumda inlemeli', misrağını okuyarak anma törenine son verildiği görülmüş olduğunu arz ederim.

Samsun Valisi
Hasım İçcan

Hasım İçcan

002156

Em. i. U. M.
001005

Emniyet Genel Müdürlüğü

T. C.
16.1.51

M. 2/1
5/1

4/11/951 8-6
5-1

01815

Karşılık yazı olduğu şubenin gün ve sayısı yazılması.

D. Guruba Namâ 2. Komiserliğine

Milliyetçiler Derneği İstanbul Şubasının tertiplediği olduğu anma gününe 26/12/1962 günü saat 17 de Eminönü Öğrenci lokalinde bağlandı:

İstiklâl marşının söylenmesinden sonra açık konuşmasını müteakip Bekir Topaloğlu (Yüksek İslâm Enstitüsünde Öğrenci) Mehmet Akif Ersoy'un edebî hayatını ve yazılarından parçalar okudur. Bunu takiben Lâika Karabey korosu tarafından Mehmet Akif Ersoy'un bûlbul adlı parçası çalındı. Şairin yakın arkadaşları, eski Balıkesir Milletvekili Hasan Baarı Çentay şâz alarak hatıralarını anlattı. Silahare Çarık Buğra, şairin bazı şiirlerini okuduktan sonra, radyoya temasla, Radyo kimselerin elinde sorun. Hesap sorarçasına sorun. Niçin Asım'dan, Akif'den bahsedilmiyor. Demesi üzerine, dinleyenlerden biri, neelden bahsediliyor dedi. (alkışlar) İçinide ne nurlu gençler ve bayanların var. Bunlara söylüyorum. Doğacak çocuklarına Asım İsmi koyasınlar. Bu memleketin asımlara ihtiyacı var. Asım ordusuna ihtiyaç var. Diyerek konuşmasını bitirdikten sonra, Mehmet Akif Ersoy'un sefahat adlı kitabının 6. kitabında, Asım bağlıklı kisminde geçen bir muhavereyi canlandıran bir perdelik piyes gösterildi. Bunda Cumhuriyet devri ile Padışahlık devrini temsille, harbi umumî içinde Hocasadenin Sarıgözeldeki evinde geçen aşhasın muhaveresi şunlardır.

Hoca zade - Merhum Hoca Faik Efendi'ye

Küse İmam - Merhum Hoca Tahir efendi çekirlerinden

(Küse İmam rolünde Yüksek İslâm Enstitüsü Öğrencilerinden Rüstem Bozkan)

Muhavere şöyle nakledilmiştir.

Hoca Zade : Mektep ve medrese lâzım.

Küse İmam : Söyle kim yıktı medresayı.

Hoca zade : Evet yıktık, çünkü mektep yapacaktık onun enkası ile

Küse İmam : Ne kolay söylemesi, bir küme yaptığınız var mı, ki. Bir kan kümesi, (şiddetli ve sürekli alkışlar)

Hoca Zade : Fakirlik ümmetinin şanı yakıp yıkmaktır.

Küse İmam : Size çingün demiyen varsa, kuzum ahmadır. Yıkamak insanlara yıkamak gibi kıymet mi verir, onu en golpa herifler de amin ol becerir. Sade sen gösteriver. (İşte budur kübe diye iki irgatla şimdî iner Süleymaniye, ama gel kaldıralım ceddini, hey hat , o zaman bir süleyman daha lazımyeniden bir de Sırah Dinle beni ded diye ayağıdaki şiiri okudu.

Ağlasın Millet'in evladında başı hangir,
Durma hürriyeti aldık diye sen Türkü çağır
Zulmü alkışlayamam, salını de asla sevmem .
Gelenin keyfi için geçmişe kalkıp süğenem.
Biri eodadına saldirdimi hatta boğarım.

Boğamazsın ki

hiç olmasa yanından koverim.

Üy buğuk soyusun ardından saçarlık yapamam.

Hele hak namına hakızlığa ölsen tapamamam.

Doğduğundan beridir aşıkım istiklâle .

Bana hiç tasmalık etmiş değil altın lüle.

Yumuşak bağli isem , kim dedi uysal boyhum.

Keşilir, belki, fakat çekmeye gelmem boyhum.

Kanayan bir yara gördüm mü yanar ta oğırım.

Onu dindirerek için kapçı yerim, gıfte yerim.

Adam aldırma da geç git diyemem aldırırım.

Çiğnerim, çiğnenirim, hakkı tutar kaldırırım.

Zalimin haşmıyım ama se verim maslumu.

İrticanın şu sizin lehçe de manası bu mu?

Bundan sonra N.rettin Topçu çıkarak " ben fasla bir gay konusacak değilim," merhuma bir fatiha okunmasını isteyerek kürsiden indi. ve anma töreni saat 20 de sona erdi.

Bilgilerinize arz ederiz . 29/12/1962

Şube I. Polis M. Mehmet Ersoy 7- Polis M. Güngör Tekinoktay P.M. Bahri Güner

ÇEKİMİ YAPILDI

10.9. İçişleri Müsteşar Muavinin, Mehmet Âkif'i anma törenindeki olay hakkında Malatya Valiliğinden bilgi talebi

1.B:
Şair Mehmet Akif'in
anma törenindeki olay
hk.

Gizli 19/04/2011 tarih ve
2730 sayılı onayla kaldırıldı.

122.12.22

10466

Malatya Valiliğine

25 Ocak 1963

İlgi:15/1/1963 tarih ve Es.Ş.1.1716 sayılı yazınıza.
İlgi yazınızla bildirilen olay hakkındaki adli işlem netice-
sinden bilgi verilmesini rica ederim.

Sabri Sözer
Müsteşar Muavini
İçişleri Bakanı Y.

GERİMLİ YAPILDI

Vali 17364 Ş.11/22/11

-3-

421753-6

10.10. İşçileri Müsteşar Muavinin, Mehmet Âkif'i anma törenindeki olay hakkında Malatya Valiliğinden talep ettiği cevabi yazı

T.C.
Malatya Vilâyeti
Emniyet Müdürlüğü

Gizliği 19/04/2011 tarih ve 2730 sayılı onayla kaldırıldı.

Şube : 1.Dos.A.11.Sayı: 120
Konu : Şair Mehmet Akif'i anma töreni Hk.

Malatya
6/2/1963

GİZLİ

İçişleri Bakanlığına

İlgi : 25/1/1963 gün ve Em.Gn.Md.Ş.l.B.10466 sayılı yazıya.

Şair Mehmet Akif Ersoy'un anma töreninde ilgi çeken hususlar hakkında Ç.Savcılığınca 26/1/1963 gün ve 963/51 sayı ile tertip hey'eti sorumlularına takipsizlik kararı verildiği bildirilmiştir.

Arzederim.

4357
35434

12 Şubat 1963

Cezmi Kartay
Malatya Valisi

26503

-2-

10.11. Gaziantep Valiliği tarafından Nizip Müftüsünün Mehmet Âkif'i anma gecesinde rejim ve Atatürk aleyhinde konuşma yapmadığına dair İçişleri Bakanlığına gönderdiği tetkik raporu

F-8
2184

GİZLİ

T.C.
Gaziantep İli
Emniyet Müdürlüğü

Gaziantep

Şube: I. Dos.B/3.
Sayı: 134
Konu: Nizip Müftüsü Hk.

12 Subat 1963

İçişleri Bakanlığına

İlgi: Maraş Askerlik Dairesi Başkanlığının 10/Ocak/1963 tarih ve Ka. I. 3079-63/10013 sayılı yazısı.

İlgi tutulan yazıya ilişik olarak gönderilen ve Mehmet Akif gecesi, Nizip Müftüsü rejime karşı tavır, inkılaplara ve Atatürk ilkelerine muhalefet yollu konuşmalar yaptığı hakkındaki Nizip Askerlik Şube Başkanlığının yazıları üzerine yaptırılan tetkikatta:

26/Aralık/1962 gecesi Şair Mehmet Akif'in anılması için, Cumhuriyet İlkokulu salonunda tertip hey'eti tarafından alınan isin üzerine meşkur toplantıda İlçe Kaymakamı ve C. Savcısı'nında hazır bulunduğu bir sırada İlçe Müftüsü M. Selim Köse'ninde davet üzerine bu toplantıya iştirak ettiği ve Bulbul şiirini okuduğu, rejim, inkılap ve Atatürk ilkelerine muhalif bir konuşma yapmadığı,

28/Aralık/1962 Cuma günü Merkez camisinde hutbe yaptığı sırada yine Mehmet Akif'le ilgili konuşmalar yaptığı esnada da Kaza J. Kumandanı ve Emniyet Memurları görevli olarak konuşmalarını takip etmişler ise de yine rejime, inkılaplara ve Atatürk ilkelerine muhalif bir söz sarfetmediği,

Yukarıda da belirtildiği üzere gerek Mehmet Akif gecesinde ve gerekse hutbede suç unsuru bir mevzuu vuku bulmadığı Nizip Kaymakamlığının iç'arından anlaşılmıştır.

Ars ve rica ederim.

51258

40982

18 Subat 1963

Salih Tazari
Gaziantep Valisi

30876

DAĞITIM:

Bilgi : İçişleri Bakanlığına,
Adana Bölgesi Em.Başmüfettişliğine,
K. " : Maraş Askerlik Dairesi Başkanlığına

Emniyet Genel Müdürlüğüne

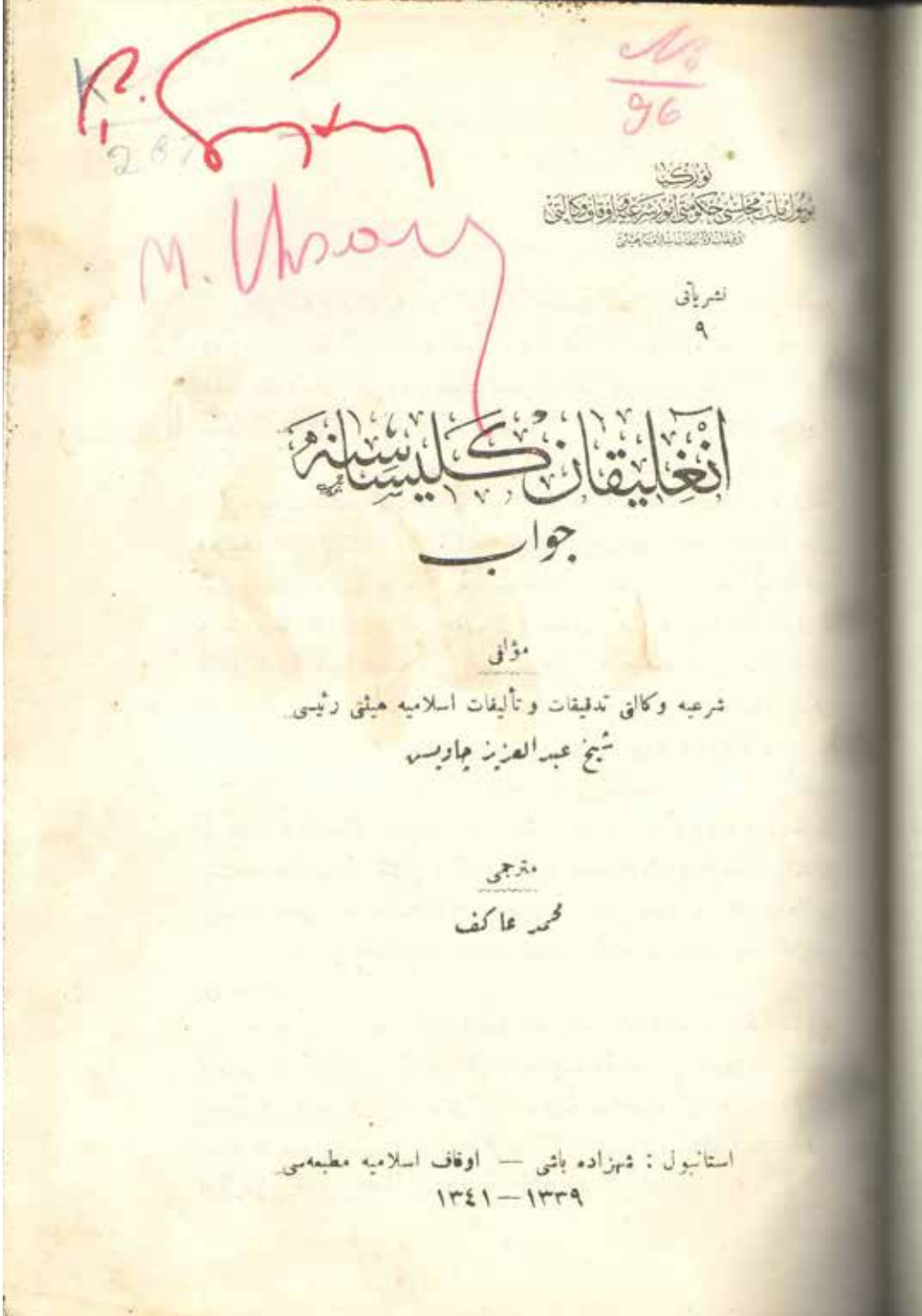
18 Subat 1963

121 10 2 6 11

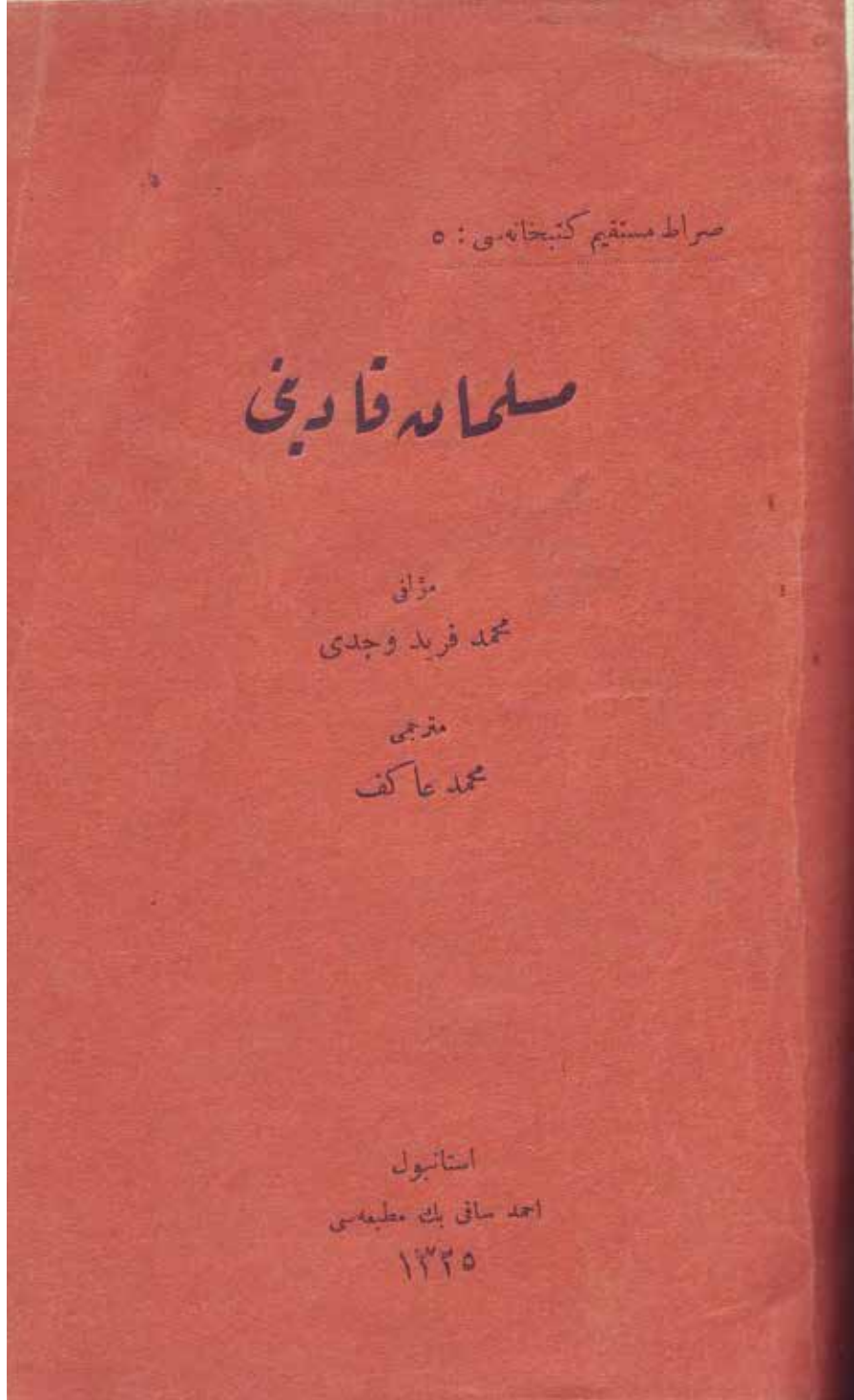
7576-

11. Mehmet Âkif Bey'in eserleri (kapak resimleri)

11.1. Anglikan Kilisesine Cevap

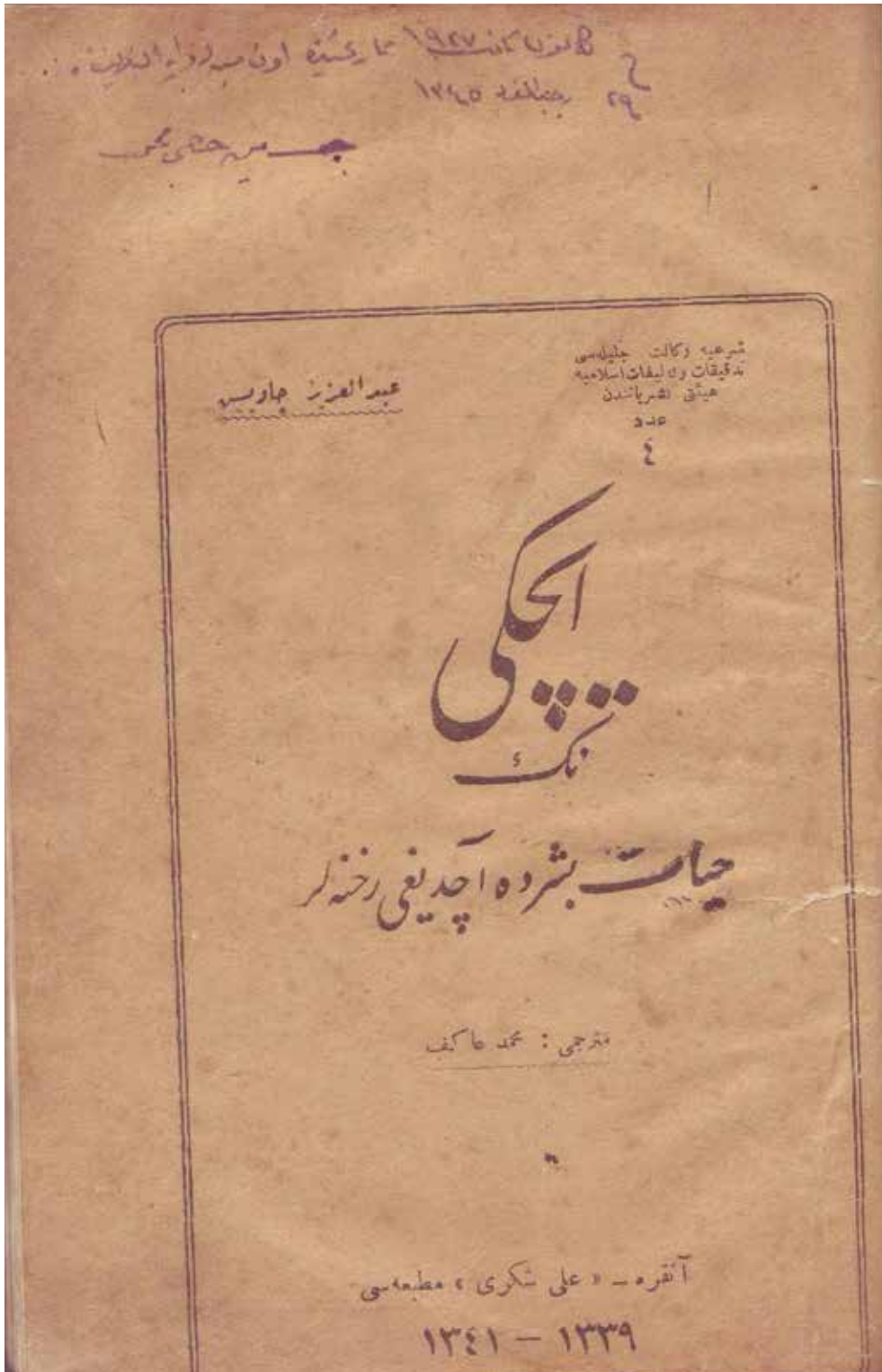
11.2. Müslüman Kadını

11.3. Ahkâm-ı Emraz-ı Umumî

11.4. İçkinin Hayat-ı Beşeriyede Açtığı Rahneler

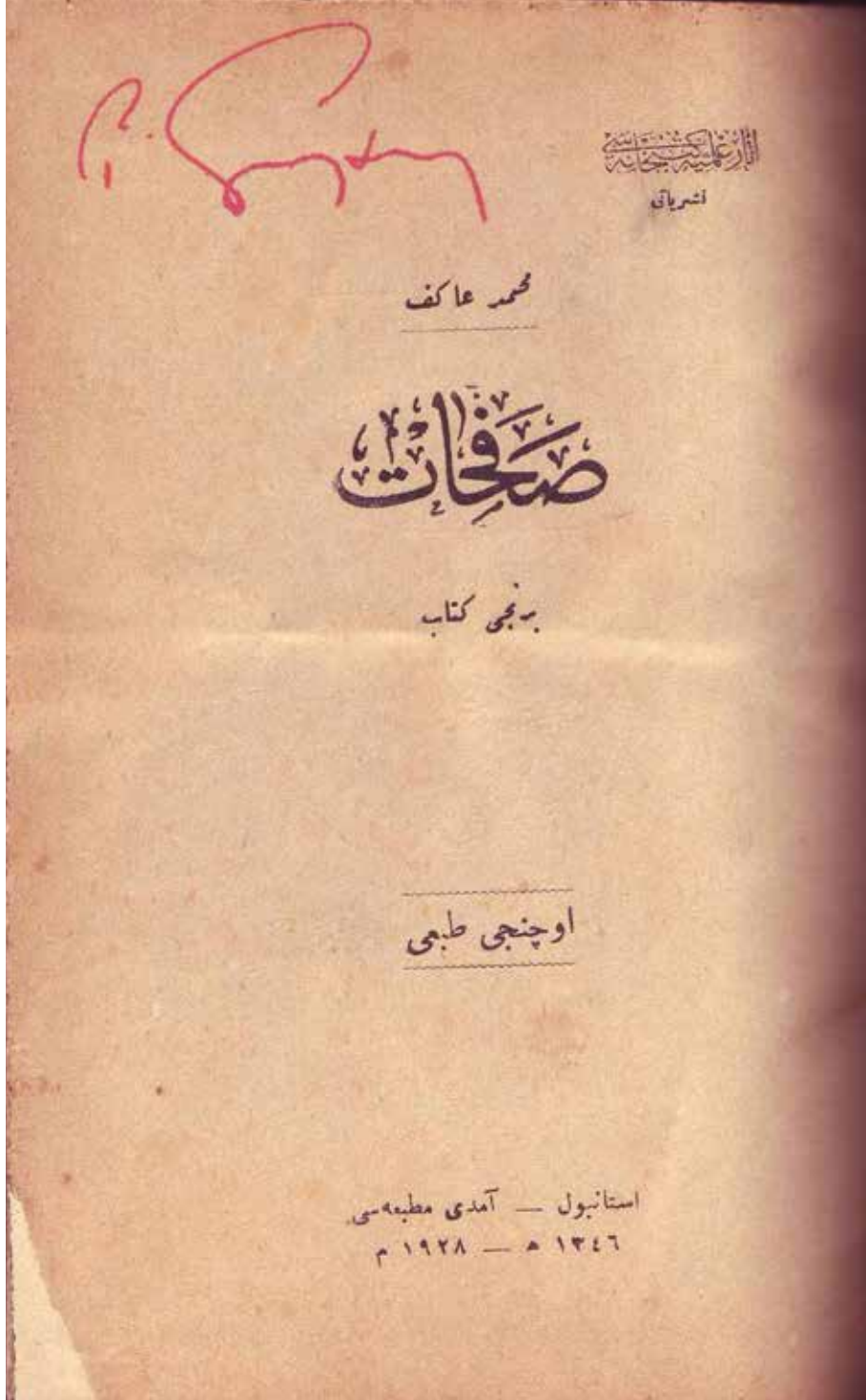

11.5. Anadolu Hatırası

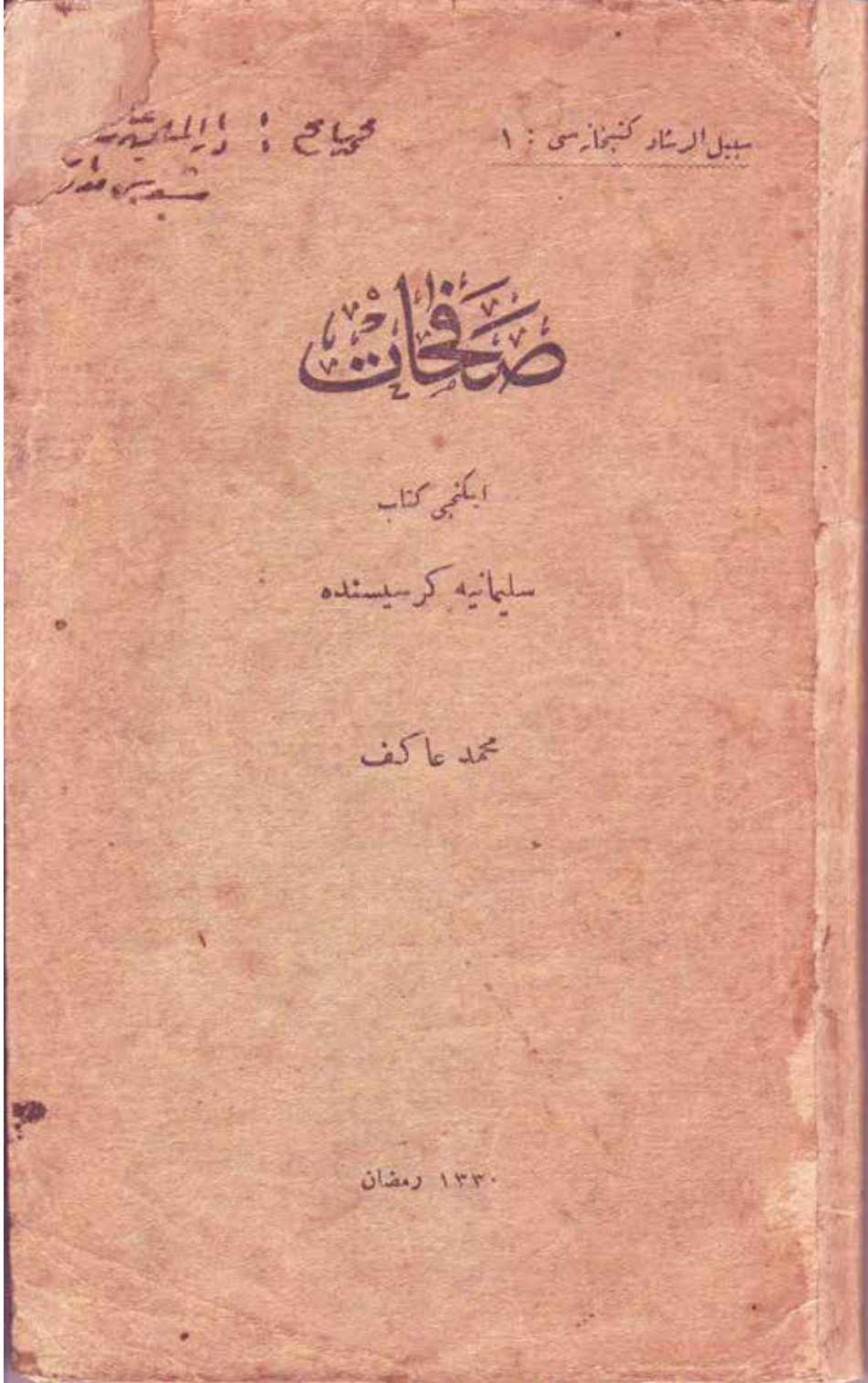

11.6. Safahat

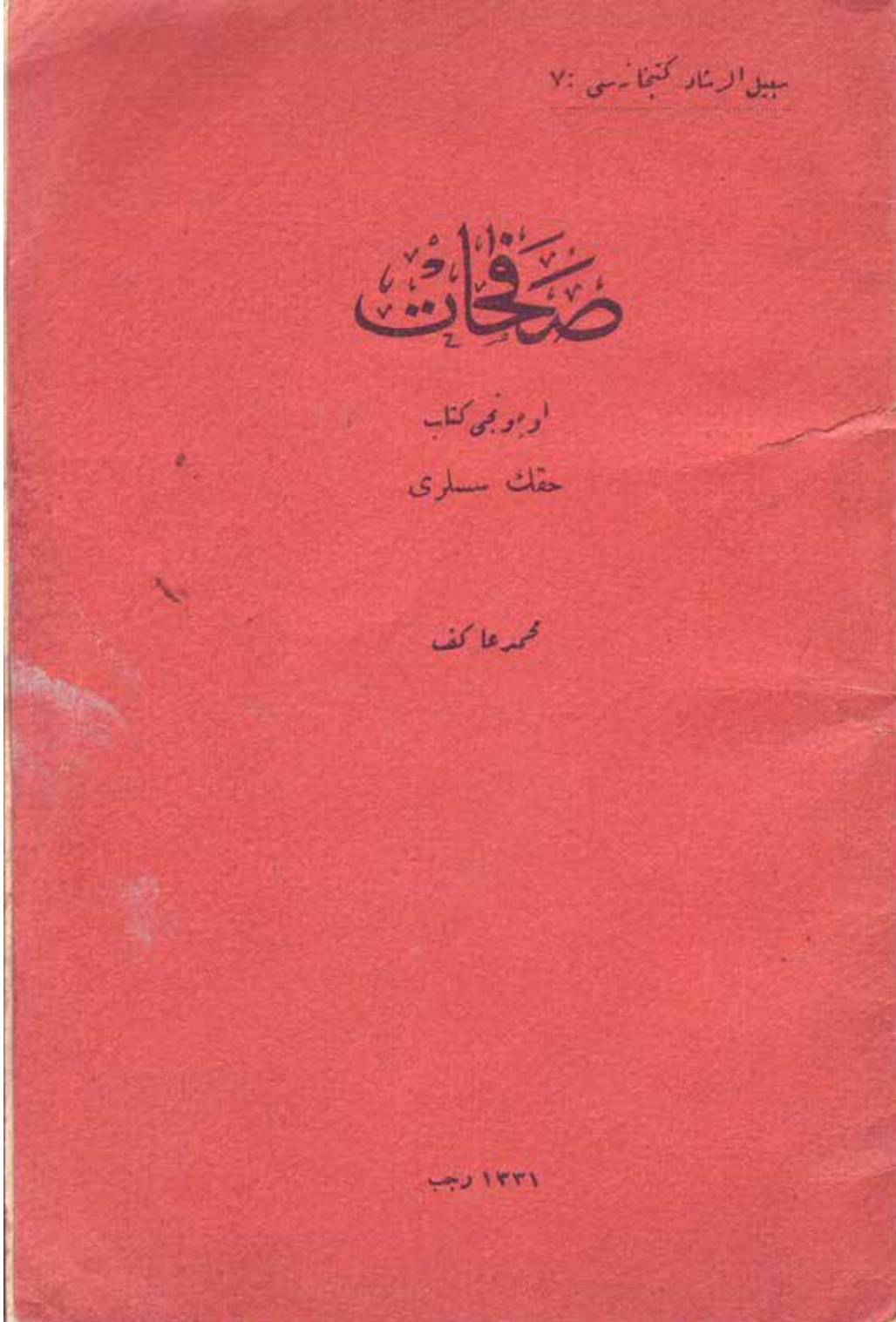
11.6.1. Safahat

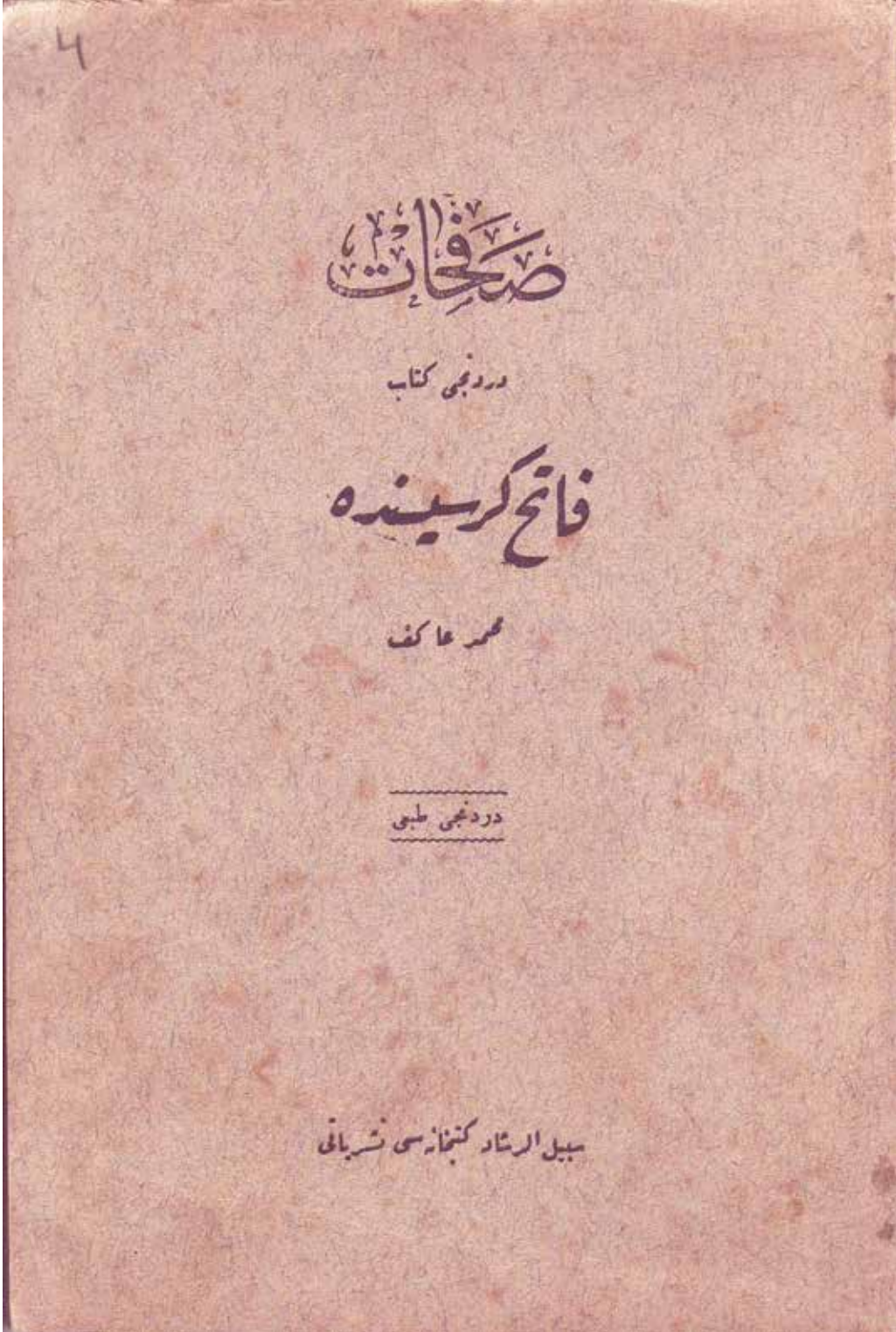
11.6.2. Süleymaniye Kürsüsünden

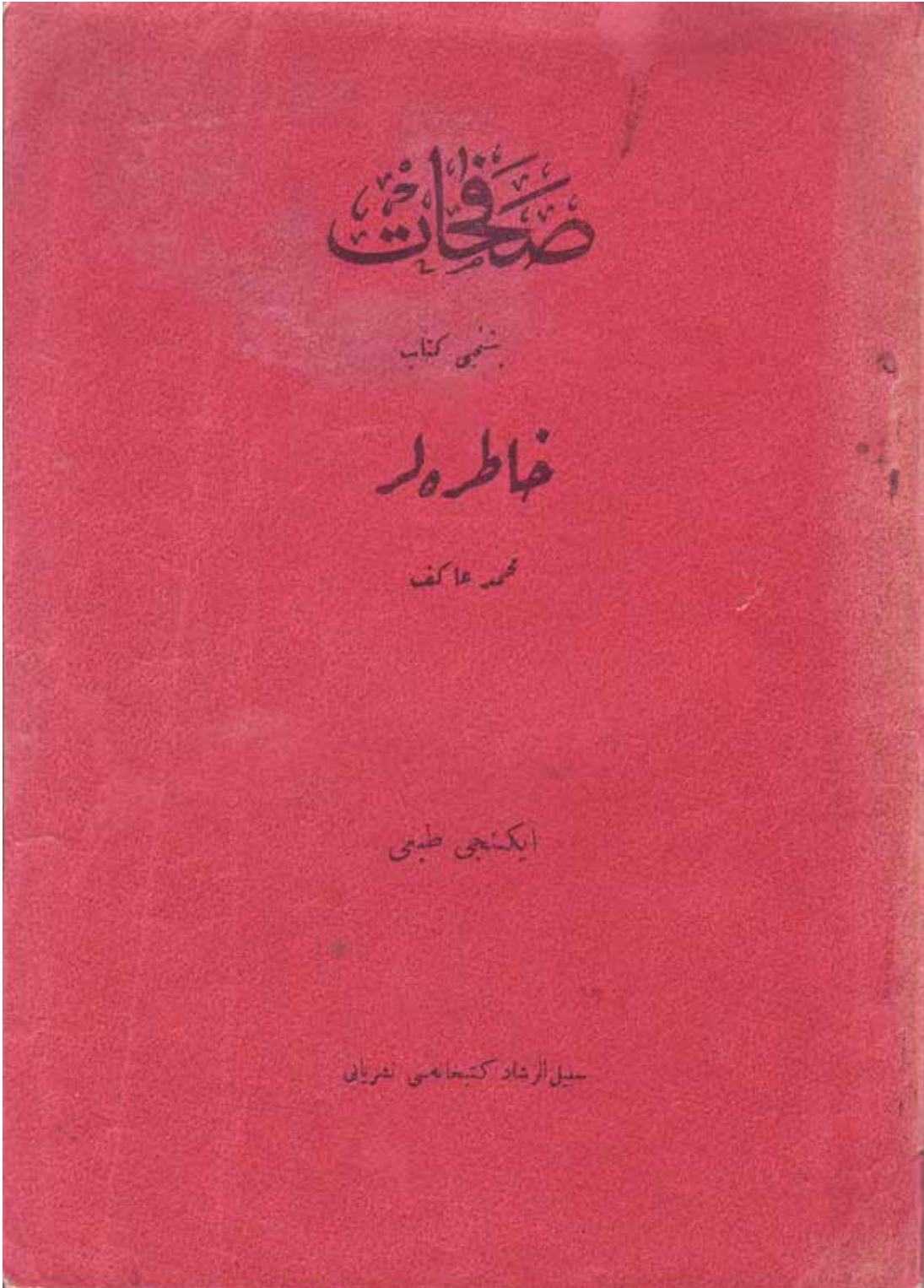
11.6.3. Hakkın Sesleri

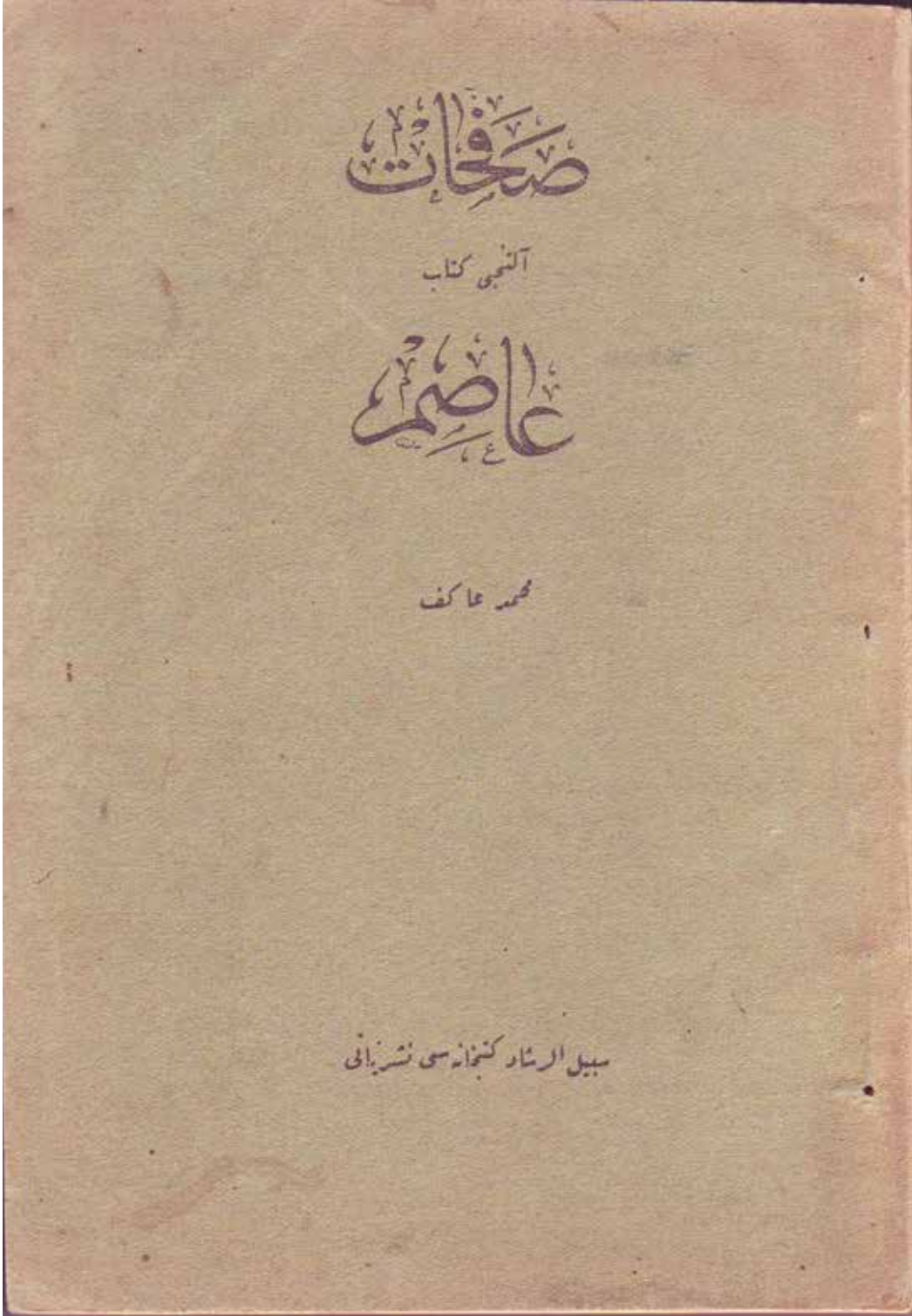
11.6.4. Fatih Kürsüsünden

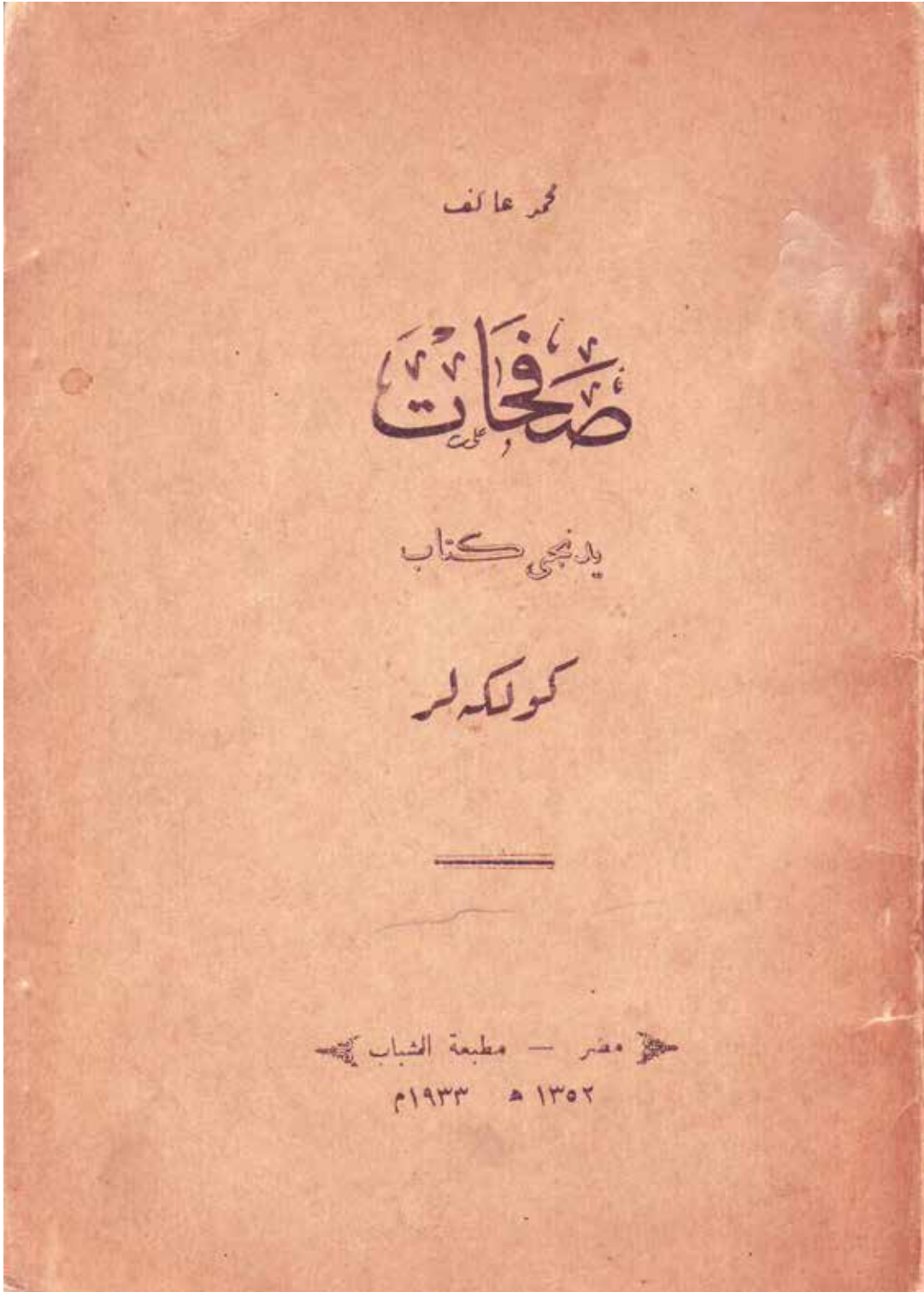
11.6.5. Hatıralar

11.6.6. Asım

11.6.7. Gölgelele

12. Mehmet Âkif Bey'in Meclis Genel Kurulu'ndaki konuşmaları:

12.1. 28 Şubat 1921 tarihli konuşması.

Türkiye Büyük Millet Meclisi*

Zabıt Ceridesi

Yüz elli dokuzuncu ictima

Birinci Celse

28 Şubat 337 - Pazartesi - Saat: 1,30 sonra

Reis: İkinci Reis Vekili Hasan Fehmi Beyefendi

Kâtib: Feyyaz Ali Bey (Yozgad)

* Sadece Mehmet Âkif Ersoy'un konuşmalarının geçtiği yerler alınmıştır.

حسین عونی بك (ارضروم) — دیگر غزته لره
اووظیفه یی یادی . آل باپراق داهاول یادی .
عبدالغفور اقدی (دوامه) — بو اوج بیك لیرا
مقابل حاکمیت ملیه جریده سی ملحقانه اوچر بشر دانه
غزته کوندره جگمش . یعنی بونك کلفی اوج بش دانه
کندیمك .

حقی حامی بك اقدی بتم بو بایده آلدیم معلوماتی تأییداً
دیورلرکه : قطعاً طشمر لره کوندریلور . کوندریلورسه
بیله بك آق کوندریلور . بر جونی طرفلردن واقع اولان
شکایتلردن بك رعنا صورتده آکلاشیلیورکه کوندریلور
یاخود کوندریلورسه ده بك آق کوندریلور . شو
حالده بو وریلان اوج بیك لیرا غیر طشمر بر حالده
قالیور دیندر . وریلی ، فقط اونك مقابلده بر
منفعت اقطاع ایدیلی . مطوعات مدیریتك کندیسنه
مخصوص بر مطبعه یی اولایلی حالده ، بوقادر
مطولعون ماماشلی مأمودلری بولندیلی حالده
غیا چون کندیسی بومی بر غزته چیقارماور و نیچون
دیگر غزته لره مستوفی معاونت بایبور . معاونتک عاينده
دکم فقط لزومندن فضل یاره بریور . بونکون مطوعات
مدیریتك مطبعه یی وار ، مطبعه مدیری وار ، مرتبیلری
وار ، هرشی وار . بیله اولدی حالده بونکون محذوری
وارد نه امکانشافی وار کندیسنه بوقادر مأمودلریله
باز بوم دینی ، اخلاقی ، سیاسی ، اجتماعی ، ادبی
غزنا چیقارمق قدرتی وارد . مطوعات مدیریتی طرفندن
یکی کون جریده سی . طشمر یاره کوندریلورمش . فقط
یکی کون حاکمیت ملیه جریده سی کی دگش . دانمی
اوچر غزته مطوعات مدیریتی طرفندن آلتیور و طشمر
کوندریلور بو حسابله ماهیه ۶۰۰ لیرا قدار بر بارده او
آلدیمش .

حردی بك (ارطغرل) — رحا ایدرم یکی کونه معاونت
ایدیه مشدر . یکی کون معاونتدن مستغنی در .
عبدالغفور اقدی (دوامه) — بیایعه ایدیلورمش
سیجیه سی اوج غزته آلتیور کوندریلورمش . حاکمیت
ملیه بیله یکی کون کی بیایه ایدیلی ، کوندریلی ، یاخوده

بیایجه بنده کزده قانع و قائل ، فقط ، بون موجودیله
قائل اولدییم پروپاگاندا ، ارشاد و تنویر حقیله ایفا ایدمك
شرطیه . (اهل طرفندن صداری) اوت اهل طرفندن
بو استخدام اولتان اوتوز ذلک یادیلی خدمتلا امین اولیکز
بومه بش اون سطرالق آژانس — که کوردیکمز آژانسلر —
هفته ده بردفعه انتشار ایدن جریده رسیده و رده اوج بش
اعظمی اون سطرالق مکتب جوجقلرته مخصوص نیاترو
ورساله لردر . ایشتا شوا اوجشی . . برنجیسی مکتب تشیللری ،
ایکنجیسی همشهری . . (خندلر) بنده کزک آلدیم
معلومات ؟ مرکزده مامورینك بکانه وظیفه لری
بومی انتشار ایدن آژانسلره هفته ده بردفعه انتشار ایدن
جریده رسیده و سوك زمانلرده ده تألیف و طبع اولان اوج
نیاترو رساله سی . .

مصطفی بك (نوفاد) — ضبطلری کیم باصور .
عبدالغفور اقدی (قره سی) — مجلس عالیك
ضبطلرینك مطبعه مخصوص مطبعه یی وارد . مصححی
وارد مرتبی وارد و مدیری وارد .
اوجنجیسی ، استانبولدن و دیگر محالردن حاج
وتوزیع ایدیلان کاغذلرک حسابی و نه استانبولدن آقین
آقین کلن مأمورلره وریلان خرج اهرک مقدار بریک
مهم یکنواره بالغ اولقدن بونکون کاغذ عیاله اولور ؟
آوچلر دولتی بارلر وریلرک خانك دیشندن
طراغندن آئیردی و برمش اولدی باریله آتاتو
کاغذلر ، بونلر باله ایلمر قسم بهی مرکزده قالیور .
دوده قولاق قیلندن جرفی ده ملحقانه کوندریلور .
معاونت سیان املق لازمدر . حالبوکه مرکزده باله
باله وریلور ، ملحقانه کالجده دوده قولاق قیلندر قالیور
بو قشله در اقدیلر .

حاکمیت ملیه غزته سنه مسوعات عاجزانه نظر آ
شهری معاونت قیلندن ۳۰۰۰ لیرا وریلورمش .
عرض ایدیم که حاکمیت ملیه جریده فریده سنك تاریخ
انتشارلردن برده متنی تجیل و تقریر ایدم . بالیکر بکا
شهری اوج بیك لیرا معاونت قیلندن املق اوردیم
بارا وریلورمش

HAMDÎ BEY (Ertuğrul) — Rica ederim Yenigün'e muavenet edilmemiştir. Yenigün muavenetten müstağnidir.

ABDULGAFUR EFENDİ (Devamla) — Mubayaa ediliyormuş. Beher nüshası üç kuruşa alınıyor, gönderiliyormuş. Ya Hâkimiyet-i Milliye böyle Yenigün gibi mubayaa edilmeli, gönderilmeli yahut da...

خلاصه : بوگون مدير عمومى لاقى بزم اماطولينك
كوبكنده يشاديفغى خالقك آمال وحسياتى ، لايقيه
تقدير ائجه بور . اوصاحى يتيمه دك يتيمك حق و برلەدن
امانة اللهى سو . استعمال ايديور . ديه چكارم بون
عبادت .

مطبوعات مدير عمومى (محى الدين بك) - اقدم
مطبوعات مديريت عمومى عياله مهم بر جرياليك
وجود اولديغى كويديورم . يعنى دوغرىدن دغرى
مطبوعات مديريتدن نكاسه بيله مطبوعات مديريتك
علاقه دار اولديغى وظايفك ا كسبك و چوق نقصان
اولهرق رؤيت ايدلسندين دولاني مجلس عاليكز نعتير
شكيت ايتيش اوله خفليدير . بزمه كز اول امرده بوشكيت
حقك غايت دغرى اولديغى تسليم و اعتراف زحمله
سوزه باشلايم . بوييله باشلار كن مجلس عاليكزك سوزلر
دها فضله علاق ايله استماع بوورماي رجا ايديورم .
بونى چوق استرحام ايديورم . اقدم مطبوعات مديريتك
وظيفه سي يالكيز مطبوعات مديريتكي ياقى دكار .
بيليور سكره مطبوعات مديريتكي وظيفه سي مطبوعات
قاوونى موجبجه حكومه مطبوعات آراسنده منتظمه انقارت
ايدن واسطه دن عبارتدر . بوييله مديريته آتقرده قطعاً
لزام يوقدر . استانبولده بونك لزومى تصور ايديله ياز
چونكه استانبولده مطبوعات فضله در . بر چوق مطبعه
مسائل و اودر . بونك ايجون اوزاده بزايش آبريجه بر
قلمه كوردرك غايت ضرور بدر و مطبوعات ايشارينك
بر مديريت طرفدن كورولمى مسئله سي صرف بر آسايش
مسئله سيدر . اوندن سكره بر آزده حكومتك شايسته
رسي برقال آحق ضرورتيدر . استانبولده بوييله برشيته
لزام و اودر . چونكه اوزاده فضله مطبوعات و اودر .
آتقرده بوكا لزوم يوقدر . چونكه بر آز سكره لوزون
اوزادي به ايضاح ايدم حك . بوو ايضاحنى اول امرده
اهميتى نقطه نظرندن تفصيل ايتكي ضرورى عد ايديورم
اونك ايجون بر اذصرع ايدم حك . آتقرده و اماطولينك
مطبوعات يوقدر . مطبوعات اولمدينى زمان مطبوعات
مديريته لزوم يوقدر . بناء علي مطبوعات مديريتي

حاكيت مليه و بريان پاره نسبتده بو ملكيت بو ملت
اوندن استفاده ايتلى .

حسين عوفى بك (اوضروم) - بون مطبوعات
عنى وظيفه كويديور .

برعبوت بك - سبيل الرشاده معاونه ايديورلر .
عبدالغفور افندي (قره سي) - انكار ايدم اقدملر ،
خاطر به كبرديكز . شونى عرض ايدم كه مطبوعات مديريتي
الندن كلديكي قارار عالم اسلامك بكانه بر جريده قريده سي اولان
سبل الرشاده الدير كلديكي شكالى ، انندن كان قشيني رو كوردى .
شاهدنى حياتى بيم (سايان تاسقور مديري) بوگون اونك
مطبوعات مديريتجه طبعه هيئت جايله لرى متفقاً قرار
وردى و هيئت وكلاء محترمه به حواله بيوردى و اوزادن
امر آلايى حالده انندن كان اشكالى روا كوردى .

محى غالب بك (قهرشهر) - كيم ؟
عبدالغفور افندي (دوامه) - مطبوعات مدير
عمومى . اما سكره دن معاونه ايتدى كاغذ و سائر
وردى . (خنده لر)

جدى بك (ارطغرل) - ايتدى ، ايتدى ، بك
اعلا ايتدى .

كاكف بك (بوردور) - بيلميرك سويله
جدى بك (ارطغرل) - بك اعلا بيورم
كاكف بك (بوردور) - دالقا و قايقك لزومى
يوق . . .

جدى بك (ارطغرل) - سنسك دالقا و قوق
كاكف بك (بوردور) - وزيل حريف صوص
جدى بك (ارطغرل) - وزيل حريف سنسك
كاكف بك (بوردور) - دالقا و قوقك خر كله صوص
(كورولتيلر)

رئيس - رجا ايدم صوصيكز .

عبدالغفور افندي (دوامه) - الحاصل مطبوعات
واستخبارات مديريت عمومى سنده مدير عمومى لاقى
سابق زماننده كي آثار و ثمرات مساعى نه ايسه بوگونده
اودر . فقط مدير سابق زماننده يوميه للى لبرا صرف
ايديليورسه بوگون يوميه يشيور لبرا صرف ايديليور .

...Hâkimiyet-i Milliye'ye verilen para nispetinde bu memleket, bu millet ondan istifade etmeli.

HÜSEYİN AVNÎ BEY (Erzurum) — Bütün matbuat aynı vazifeyi görüyor.

BİR MEBUS BEY — Sebilü'r-Reşad'a da muavenet ediyorlar.

ABDULGAFUR EFENDİ (Karesi) — İnkâr edemem efendiler, hatırıma getirdiniz. Şunu arz edeyim ki Matbuat Müdüriyeti elinden geldiği kadar âlem-i islâmın yegâne bir ceride-i feridesi olan Sebilü'r-Reşad'a elinden geldiği işkâli, elinden gelen tazyiki reva gördü. Şahid-i zî-hayatı benim. ("Şayan-ı teessüfdür" sadaları). Bugün onun Matbuat Müdüriyetince tab'ına heyet-i celileleri müttefikan karar verdi ve heyet-i vekile-i muhteremeye havale buyurdu ve oradan emir aldığı halde elinden gelen işkâli reva gördü.

YAHYA GALİB BEY (Kırşehir) — Kim?

ABDULGAFUR EFENDİ (Devamla) — Matbuat Müdür-i Umumi mi ama sonradan muavenet etti, kâğıt vesaire verdi (Handeler).

HAMDİ BEY (Ertuğrul) — Etti, etti pekâlâ etti.

AKİF BEY (Burdur) — Bilmeyerek söyleme.

HAMDİ BEY (Ertuğrul) — Pekâlâ biliyorum.

AKİF BEY (Burdur) — Dalkavukluğun lüzumu yok...

HAMDİ BEY (Ertuğrul) Sensin dalkavuk.

AKİF BEY (Burdur) — Rezil herif sus.

HAMDİ BEY (Ertuğrul) — Rezil herif sensin.

AKİF BEY (Burdur) — Dalkavuksun hergele, sus. (Gürültüler).

REİS—Rica ederim susunuz.

بند کز بودانی بورایه جلب ایتدکنسکره . بعضی تیدی قودی اولدیغی ایشتم بیلیمورم ، اسکیدن طانیدیم خالده حقهده - و یله ن مهم ، مشوش سوزلر قولانم چالیدی ایچون عیانه دردی آکلامق اوزره حده صبحی بکه صوردم حده صبحی بکده بونک حقهده حسن شهادتده بولدی . بکا قطعاً ای بر مأمور مزدر دیشدی . صکرا شوراسی ده عرض ایدیم که حده صبحی بک بونک معارف مسلکندن چیقوب یومسلک کلدیکندن دولای متأثر اولمشدر . و کندیسی کیری به کوندرمک ایسته مشدر . بند کندیسنه هیچ اولماز سه اوج آی بوراده قالسی ایچون رجا ایتدم . و مارتدن صکره کوندروسکر . و تکرار معارف خدمتکزه آیرسکر . ایکی اوج آی قالسون بوراده تصور ایتدیم بعضی ایشلر وار . بونلری پایبورسون دیشتم معلوم حالیکز ایتدم ویر و یاغاندالینی شهبه سزکه برآز تحصیل ایشیدر . و شهبه سزکه بوایشلر قابیت ایشیدر . بواعتبارله در که بهجت بک بوراده [۲ - ۳] آی قالسی حده صبحی بکدن رجا ایتدم . و مأذونیت شکنده حده صبحی بک بونی بکا ویردیله . و نوقت ایسترسه کز اعاده ایدم دیشتم شمدی و هجی اقدی حضر تلی بویوردیلر که بوزات داتریمه اون بش کونده بر اغریورمش . حالیکه هر کون داتریمه در ورجوق ایشلرله مشغول اولیور . شور و ارشاد پایله میور دینور . بونک قبریقه سی ، قاجی به قدر که شور و ارشادی قالدن چیقارالم . بومسئله برمساعیدر برواسطه در . بومساعی و واسطه البتده مرکزده برطاقم آدمیلر طرفدن اداره ایدمک ایجاب ایدر شمدی عرض ایدم . آناطولییده شور و ارشاد ایچون لازمکن وائل قطعیاً و قاطعاً یوقدر . آناطولی مملکتی چوق زواللی برملکتدر . آناطولی مملکتده مطبعه دینه بیله جک تک بر مطبعه یوقدر ایتدم . ایسته بهجت بک پایدنی وظیفه آناطولییده نوقدر غزته وارسه نوقدر آرائس نشر ایدیلورسه ...

عاکف بک [یوردور] - قسطنطنیه بر مطبعه وارد که امالی استانیولده یوقدر .

محی الدین بک (دوامله) - اوت ایتدم فقط

بیک ایرا قدر برپاره صرف ایتش اولیور . شمدی شو قیسه ایضاحاتی عرض ایتدکنسکره اول امرده بعض مسائل حقهده برطاقم سولمش سوزلر ، روایتلر وار اونلرک جوایی ویریم . اوندن صکره بعض معروضاتم وار اونلرک کجه جکم . و هجی اقدی حضر تلی پرویاغاندالیا مأمورلرندن بحث بویوردیلر . قسطنطنیه سلطانی مدیری بهجت بک دیدیلر ، قسطنطنیه سلطانی مدیری بهجت بک پرویاغاندالیا مأموری دکادر ایتدم . بوراده مجلس عالیکنزجه تنظیم ایدیلان ویم قطعاً علاقه دار اولدیغیم ، نده مدافعه ایتدیم ، صرف مجلس عالیکنزله اولکی مدیر آرمسده تفراتش اولان قادرو موجنبه موجود اولان ارشاد مأورلغنه تعین ایدمشدر .

مفید اقدی (قیر شهر) - کیمک زماننده ؟

محی الدین بک (دوامله) - بند کزک زمانده . بند کز بودانی کتیردم ایتدم بوزاتک بویکی ایشلرله اختصاصی واردر . اوتدینری کندیسی طانیرم . اعتماد واردر . بونی بورایه دعوت ایتدم . برآز صکره عرض ایدم جکم برطاقم ایشلر واردر .

مکتبلر واردر . مکتبلرله ارشاداتله مشغول اولم دییور . مکتبلری ارشاد اوجانی حاله قویلم دییور . ملادامکه برچوق و سناطده تقصائمز واردر . و سناطده جالیته میور مکتبلرله چالیشم دییور .

راغب بک (کوناخیه) - یعنی سیاسی مکتبلرله سوققی ایتدم ؟

محی الدین بک (دوامله) - خیر ایتدم ، امر میور ورسه کز اونلرک تفرعاتی ده عرض ایدم .

عبدالفور اقدی (قره سی) - بهجت بک میور دیکز ، قسطنطنی سلطانی مدیری ، برمسامرهده توفیق فکرت بک تاریخ قدیمی اوقویان دگی ایتدم .

محی الدین بک (دوامله) - بیلیمورم (اودر صدالری) تاریخ قدیمی اوقودیغی شوسنی ، بوسی و الله بیلیمورم .

عاکف بک (یوردور) - اونی بیلیمورم قالدی می !

محی الدین بک (دوامله) - باقیکنز عرض ایدم جکم

MUHYİDDİN BEY (Devamla) — Bilmiyorum. (“Odur” sadaları) Tarih-i Kadimi okuduğunu, şusunu busunu vallahi bilmiyorum.

AKİF BEY (Burdur) — Onu bilmeyen kaldı mı ya!

MUHYİDDİN BEY (Devamla) — Bakınız arz edeceğim...

...bendeniz bu zatı buraya celbettikten sonra bazı dedikodu olduğunu işittim. Bilmiyorum, eskiden tanıdığım halde hakkında söylenen mühim, müşevveş sözler kulağıma çalındığı için acaba nedir diye anlamak üzere Hamdullah Subhi Bey’e sordum. Hamdullah Subhi Bey de bunun hakkında hüsn-i şehadette bulundu. Bana katiyen iyi bir memurumuzdur demişti. Sonra şurasını da arz edeyim ki Hamdullah Subhi Bey bunun maarif mesleğinden çıkıp bu mesleğe geldiğinden dolayı müteessir olmuştur ve kendisini geriye göndermek istemiştir. Ben de kendisine hiç olmazsa üç ay burada kalması için rica ettim ve Mart’tan sonra gönderirsiniz. Ve tekrar maarif hizmetinize alırsınız. İki üç ay kalsın burada tasavvur ettiğimiz bazı işler var. Bunları yapıversin demiştim. Malûm-ı âliniz efendim ve propaganda işi şüphesiz ki biraz tahsil işidir ve şüphesiz ki bu işler kabiliyet işidir. Bu itibarladır ki Behçet Bey’in burada (2 - 3) ay kalmasını Hamdullah Subhi Bey’den rica ettim ve mezuniyet şeklinde Hamdullah Subhi Bey bunu bana verdiler ve ne vakit isterseniz iade ederim dedim. Şimdi Vehbi Efendi Hazretleri buyurdular ki bu zat daireye on beş günde bir uğruyormuş. Halbuki her gün dairededir ve birçok işlerle meşgul oluyor. Tenvir ve irşat yapılamıyor deniyor. Bunun fabrikası, kalıbı yoktur ki tenvir ve irşad kalıptan çıkaralım. Bu mesele bir mesaidir, bir vasıta. Bu mesai ve vasıta elbette merkezde birtakım adamlar tarafından idare edilmek icabeder. Şimdi arz edeceğim. Anadolu’da tenvir ve irşat için lazım gelen vesait katiyen ve katibeten yoktur. Anadolu memleketi çok zavallı bir memleket. Anadolu memleketinde matbaa denebilecek bir matbaa yoktur efendim. İşte Behçet Bey’in yaptığı vazife Anadolu’da ne kadar gazete varsa ne kadar ajans neşrediliyorsa...

AKİF BEY (Burdur) — Kastamonu’da bir matbaa vardır ki emsali İstanbul’da yoktur.

MUHYİDDİN BEY (Devamla)— Evet efendim fakat...

مطبوعات مدیری (دوامه) — خایر اقدام قطعاً
نانکورو غزته یوقدر . مطبوعات مدیریتی قارشوسنده
نانکورو غزته یوقدر . مطبوعات مدیریتی قارشوسنده
بتون غزتهلر . معاونته محتاجدر وایدیله جکدر .

طونله حلی بک (بولی) — نانکورو غزته نهدر؟
ام عشقنه . (خندهلر)

مطبوعات مدیری بک (دوامه) — آماسیده
منتشر امل غزتهسی صولک جوابنده « درلو محرومیتلر
ایجرو سنده صرف خلقت نور وارشادینه خدمت ایتک
ایچون کاغذسزاق وپارم سزاق یوزدن بر جوق زیانلره
قاتلانقد . بر مدتیبری غزتهمن چیقیمور » دییور .
شمدی برده اناطولیده انشار ایدن غزتهلرک آریجه
عدد طبلرخی بر قاج کله ایله عرض ایدیم . فندم . (امل)
غزتهسی که چیقیمور . (بیکی اطنه) دتیوز ، بشیوز قدر
باشه بیلور . (قصری) ایکیوز قدر باشه بیلوردی .
اونکله بر بخارمه من واردی . « بشیوز باشه بیلورم . فقط
کاغذ قاللامشدر . ایکیوزه ایدیردم » دییور . (قسطونی)
غزتهسی ، اسکیدن بری موجود اولان غزته سکر یوز
قدر باشه بیلور .

رفعت بک (قصری) — قصری به کاغذ
کوندریکزمی ؟

مطبوعات مدیری بک (دوامه) — قصری به
کاغذینه کوندریم . چونکه بیکی کتیره بیلیم اقدام .
مدیریت عرومی به کلدیکم زمان طسام طساقیر ایدی ،
شرقه (شرق غزتهسی) چیقیمور معوره العزیزده
اوجیوز عدد باشیور . اوده کاغذ کوندریمدی ایچون یوز
اللی به ایدیرمشدر . کچکله بر مقدار کاغذ کوندریم .
(سبواس غزتهسی) آلیوز عدد چیقاییلیور . (سوز
برلکی غزتهسی) دتیوز عدد جیتیوردی طن ایدوسم
بو کونلرده چیقیمور . چوقدنبری صامسونده (رهبر
غزتهسی) چیقیمور ، دوریور .

بر معوث بک — بوسایدیغکز غزتهلره معاونت
بیوریلورمی ؟

مدیر عرومی بک — خایر اقدام .

مونوری یوقدر عاکف بک افندی !

عاکف بک (یوردور) — ضرر یوق ال ایله
چویرلور . بومیه [۳۰-۳۰] بیک غزته باصیله بیلر .

محی الدین بک (دوامه) — امکانی یوقدر اقدام .
اقدام ساعته نهایت بیک دانه باصیله بیلر . باقیکز
اقدام مجلس عالیکره بو ذاتک اداره ابتدکی غذاراله
آکلاشلمش اولان بعضی نتایجندن بحث ایدیم مجلس
عالیکرک بو ایشلره بک فضلہ علاقہ کوستردیکنی
کوردیکم ایچون مساعده بیورسه کز تصدیعانه بولیم
لرورم کونلر سه بنده کزی ایتاظ بیورک ، در حال
قانهیم . قسطونی ده منتشر آجیق سوز غزته سنک مثلاً
بش آلی طوب کاغدی بولنیور . اوده زیاردیم ایدرسه ک
بولنیور . چونکه اسانبولدن کاغذ کلدیکی یوق وسائط
یوق . مثلاً بزه دییور که غزتهمنک اولبایدی که مراجعتی
اوزرینه غزتهمنک ده فاضله نشرینه امکان کوره بیورز .
حتی کاغذیمز تأمین ایدلر سه بو طرزده نشر یاغزه دوام
ایتمک قابل اوله میه جقدر . « حقیقت حال بو مرکز ده در
ولایتله اوزون اوزادی به غباره ایدیورز . اضرورمده
منتشر آل بایراق غزتهسی ۱۵ کانون ثانی ۳۳۷ ده شویله
دییور . هیچ بر طرفدن معاونت ایدلدیکی ایچون آذربایجان ،
تورکستان ، ایران ایله ایکی سندهبری دوام ایتمکده بولان
غزته ارسالاتی قطع ایتمک ضرور سنده قالدق » اگر کاغذ
بولوب معاونت ایجه به جک اولور سه ق بو غزته چیقیمه جقدر .
اقتدیلر اضرورمده بتون حوالی شرقیه برتک غزته
واردر . اوده هفته اوج کون چیقیمور . اگر بز بوکا
یاردیم ایجه جک اولور سه ق بو غزته چیقماز .

حسین عونی بک (اضرورم) — معاونت ایده
بیلدیکزمی ؟

مطبوعات مدیری محی الدین بک (دوامه) —
ایده جک اقدام کوندریورم شمدی اونی عرض ایده جکم
ایچون معاونت ایتمک وایدیمه دک .

حسین عونی بک (اضرورم) — ایچون ایجه دیکی کزی
بیلورم . چونکه غزته نانکورو ایش ده اوندن طولانی
کوندره مشدر .

...motoru yoktur Âkif Beyefendi!

AKİF BEY (Burdur) — Zarar yok, el ile çevirirler. Yevmiye (20-30) bin gazete basılabilir.

MUHYİDDİN BEY (Devamla) — İmkânı yok efendim. Saatte nihayet bin tane basılabilir. Bakınız efendim meclis-i âlinize, bu zatın idare ettiği muhaberatla anlaşılmış olan bazı netayiçten bahsedeyim. Meclis-i âlinizin bu işlere pek fazla alâka gösterdiğini gördüğüm için müsaade buyurursanız tasdiatta bulunayım. Lüzum görülmezse bendenizi ikaz buyurun, derhal kapatayım. Kastamonu'da münteşir Açıksöz gazetesinin meselâ beş altı top kâğıdı bulunuyor. O da biz yardım edersek bulunuyor. Çünkü İstanbul'dan kâğıt geldiği yok, vesait yok. Meselâ bize diyor ki "Gazetemizin ol babdaki müracaatı üzerine gazetemizin daha fazla neşrine imkân göremiyoruz. Hatta kâğıdımız temin edilmezse bu tarzda neşriyatımıza devam etmek kabil olmayacaktır." ve hakikat-i hal bu merkezdedir. Vilâyetle uzun uzadıya muhabere ediyoruz. Erzurum'da münteşir Albayrak gazetesi 15 Kânun-ı sâni 337' de şöyle diyor. "Hiç bir taraftan muavenet edilmediği için Azerbaycan, Türkistan, İran ile iki seneden beri devam etmekte bulunan gazete irsalâtını kat etmek zaruretinde kaldık". Eğer kâğıt bulup muavenet etmeyecek olursak bu gazete çıkmayacaktır. Efendiler Erzurum'da bütün havali-i şarkiyede bir tek gazete vardır. O da haftada üç gün çıkıyor. Eğer biz buna yardım etmeyecek olursak bu gazete çıkmaz.

HÜSEYİN AVNÎ BEY (Erzurum) — Muavenet edebildiniz mi?

MATBUAT MÜDÜRÜ MUHYİDDİN BEY (Devamla) — Edeceğiz efendim. Gönderiyorum. Şimdi onu arz edeceğim. Niçin muavenet etmedik ve edemedik.

HÜSEYİN AVNÎ BEY (Erzurum) — Niçin etmediğinizi biliyorum. Çünkü gazete nankör imiş de ondan dolayı gönderilmemiştir.

MATBUAT MÜDÜRÜ (Devamla) — Hayır efendim. Katiyen nankör gazete yoktur. Matbuat Müdüriyetinin karşısında nankör gazete yoktur. Matbuat Müdüriyetinin karşısında bütün gazeteler muavenete muhtaçtır ve edilecektir.

TUNALI HİLMÎ BEY (Bolu) — Nankör gazete nedir Allah aşkına? (Handeler).

MATBUAT MÜDÜRÜ BEY (Devamla) — Amasya'da münteşir Emel gazetesi son cevabında "türlü mahrumiyetler içerisinde sırf halkın tenvir ve irşadına hizmet etmek için kâğıtsızlık ve parasızlık yüzünden birçok ziyanlara katlandık. Bir müddetten beri gazetemiz çıkmıyor" diyor. Şimdi bir de Anadolu'da intişar eden gazetelerin ayrıca adedi tab'larını birkaç kelime ile arz edeyim efendim. (Emel) gazetesi ki çıkmıyor. (Yeni Adana) dört yüz, beş yüz kadar basabiliyor. (Kayseri) iki yüz kadar basabiliyordu. Onunla bir muhaberemiz vardı. "Beş yüz basabiliyorum. Fakat kâğıt kalmamıştır. İki yüze indirdim" diyor. (Kastamonu) gazetesi, eskiden beri mevcut olun gazete sekiz yüz kadar basabiliyor.

یحیی غالب بک — اقدام بو تقریرلرک رایه و ضی
اعضائک حقیقده اونلری ده لطفاً رایه وضع ایدیکر .
رئیس — اقدام مطبوعات مدیرینک لغوی قبول
ایدنلر الیرینی قالدیرسون . (رایه قبول — سئلی)
(قبول ایدلدی)

ملونهلی حاجی بک (بولی) — مطبوعات مدیرینک
لغوی دیمک ارکان خریه معنویین لغو دیمکدر .

رئیس — اقدام برقرارده سیل الرشاد غزنیه
لازم کلن معاونتک ایقاسی ایچون مطبوعات مدیریته
حواله نه دئردر . ارضروملی نصرت اقتدیکنکدر .

عبدالغفور اقتدی (قرسی) — اقدام بوخوسوده
ذاتاً مجلسک ایلجه قرازی واردر .

رئیس — سیل الرشاد غزنیه ایچون لازمکن
معاونتک ایقاسی تکلیف ایدیلور .

فیضی اقتدی (ملاطیه) — اقتدیلم مسئله ،
دعوی بوراده سیل الرشاد ایچون اولور .

سیل الرشاد ایچون . یالکیز برطرف ایچون ویلیور .
بو اوله ماز ، دیکر لرینه معاونت ایدلسی لازم کلر .

(هایدی . سن آکلایه مدیک — سئلی کورولیلر)
(معاونت ایتمک لازمدیر سئلی) معاونت لازمه تکر

تکر اولماز . (ذاتاً مجلسک قرازی وار معاونت ایچون
سئلی)

محی الدین بک (روسه) — اقتدیلم مساعده
پیویکیز ، استرحام ایدرم سویله بیان سوزلری هر زمان

اولدینی کی . وده فهم ایتیم . بن شوره یرمدن آریلوبده
بورایه کلدیکم زمان سویله جکم سوزلری بعض آرقداشلر

تقدیر ایتدیلر دکلیور . دیدیلر . (لغو ایدرسکیز سئلی)
بن بیلورم حسین عوفی بک ، انشاه و سودقه قانقار .

شاهر محمد ماکف بک اقتدی کی ایچکدرده نیم قدر سوهن
بک جوق آدم اولدیفته قانق (ماکف بکی سوهن

یوقدر سئلی) (همز سوهدر سئلی) شخص موضوع
بحث ایسه نیم خواهجه لرمنددر . نیم حرمت مخصوصه واددر

فقط بن شرفی دجا ایدم حکمک محمد ماکف بکک نام
محرمی ، سیل الرشاد حقیقده بزم ملی حکومتزک معارفی

برایمی وکیل بک چیقارسون .

حسین عوفی بک (ارضروم) — بز صرف ایدیلدی
سویوروز .

مالیه وکیل — صرف ایدیلان ۸۸۷۲۸ لیرادر (رایه
سئلی)

رئیس — یحیی غالب بکک تقریری ۸۸ بیک ایرا
اونویته در مالیه وکیل بک اقتدینک ویردیکی ایضاحیه

کوره مصرفک (۹۰) بیک ایرا قدر اولدینی کورولور
(کورولیلر)

یحیی غالب بک — رئیس بک اقتدی مسئله ایجه
توضیح ایتسون .

رئیس — تقریری قبول ایدنلر الیرینی قالدیرسون
لطفاً الیریکری ایدنلرک تقریری قبول ایتدیلر الیرینی

قالدیرسون . . . (اکثریتله تقریر قبول ایدلدی)
(القبلشیر)

رئیس — اقدام هیئت عمومی حقیقده مذاکره
جریان ایدرکن ویریلان ۸-۱۰ تقریردن ۵ دانه سنی

استخبارات مدیریت عمومی سنک لغویله برینه بر آژانس
مدیریتی قامة سنده دئردر . ۳۳۶ سنده حاند حسابانک

تدقیق و تفتیشی ایچون بر هیئت تشکیلی لزومندن یا حنددر .
(موافق سئلی)

دوقدور سعادت بک — اقدام وقتمزک فوق الماده
طارلنی محتاج ایضاح دکادر . بو مسئله کی تأخیر ایدم .

بوگون بودجیه باقم (خایر سئلی)
عنان بک (قیصری) — ۳۳۶ سنده حساباتی

تدقیق ایچون بر هیئت آرملی . . .
رئیس — اقدام حسابانک تدقیق مسئله ایچون

۳ تقریر واردر . آری آری اوقومقه لزوم یوق ، رایکیز
عرض ایدیلورم (آکلاشامدی سئلی)

اقدام ویریلن تقریرلر حسابانک رفقی ایچون مجلس
طرفدن برانجمن تشکیلی ایچوند . (موافق سئلی)

بو تقریرلری نظر مطالبه آلا نلر الیرینی قالدیرسون . . .
(قبول ایدلدی)

لغوی حقیقده کی تکلیفلری رایکیز عرض ایتیم یورم .

OSMAN BEY (Kayseri) — 336 senesi hesabatını tedkik için bir heyet ayrılmalı...

REİS — Efendim hesabatın tedkiki meselesi için 3 takrir vardır. Ayrı ayrı okumağa lüzum yok, reyinize arz ediyorum (“Anlaşılmadı” sesleri).

Efendim verilen takrirler hesabatın rü’yeti için Meclis tarafından bir encümen teşkili içindir. (“Muvafık” sesleri) Bu takdirleri nazar-ı mütalâaya alanlar ellerini kaldırsın. Kabul edildi.

Lâğvı hakkındaki teklifleri reyinize arz etmiyorum.

YAHYA GALİB BEY — Efendim Bu takrirlerin reye vaz’ı âzanın hakkıdır. Onları da lütfen reye vaz’ ediniz.

REİS — Efendim Matbuat Müdüriyetinin lâğvını kabul edenler ellerini kaldırsın. (“Ret, kabul” sesleri). Kabul edilmedi.

TUNALI HİLMİ BEY (Bolu) — Matbuat Müdüriyetinin lâğvı demek, Erkân-ı harbiye-i maneviyeyi lâğvetmek demektir.

REİS — Efendim bir takrir de Sebilü’r-Reşad gazetesine lâzım gelen muavenetin ifası için Matbuat Müdüriyetine havalesine daırdır. Erzurumlu Nusrat Efendinindir.

ABDULGAFUR EFENDİ (Karesi) — Efendim bu hususta zaten Meclisin evvelce kararı vardır.

REİS — Sebilü’r-Reşad gazetesi için lâzım gelen muavenetin ifası teklif ediliyor.

FEYZİ EFENDİ (Malatya) — Efendiler mesele, dava burada Sebilü’r-Reşad için oluyor. Sebilü’r-Reşad için yalnız bir taraf için söyleniyor.. Bu olamaz, diğerlerine de muavenet edilmesi lâzım gelir. (“Haydi.. Sen anlayamadın” sesleri, gürültüler) (“Muavenet etmek lâzımdır” sesleri) Muavenet lazımsa teker teker olmaz. (“Zaten Meclisin kararı var, muavenet için” sesleri)

MUHYİDDİN BAHA BEY (Bursa) — Efendiler müsaade buyurunuz, istirahat ederim. Söylenilen sözleri her zaman olduğu gibi su-i tefekkür etmeyelim. Ben şurada yerimden ayrılıp ta buraya geldiğim zaman söyleyeceğim sözleri bazı arkadaşlar takdir ettiler dinliyor dediler. (“Affedersiniz” sesleri) Ben biliyorum, Hüseyin Avni Bey inşaallah bu su-i tefekkür kalkar. Şair Mehmed Âkif Beyefendi içinizde benim kadar seven pek çok adam olmadığına kaniim (“Âkif Bey’i sevmeyen yoktur” sesleri) (“Hepimiz severiz” sesleri) şahıs mevzubahis ise benim hocalarımıdır. Benim hürmet-i mahsusam vardır. Fakat ben sunu rica edecektim ki Mehmed Âkif Bey’in nam-ı muhteremi, Sebilü’r-Reşad hakkında bizim Millî Hükûmetimizin muavenetini...

مهاجرین مدبری — اوت اقدام
رئیس — ۱۷۵ نجی فصلی ۱۵۴۸ لیرا اوله قی قبول
ایدنلر ... (قبول ایدلری)

۱۷۶ نجی فصل

ماده ۱ — اداره مرکزیه مصارفی ، قرطانیه
واحصایات و مهاجرین جزو انلری

۳۰۰ — طبیعی

۱۰۰ — ۲ — تویر و قشچین

۴۰۰ — ۳ — مفروشات

۷۰ — ۴ — خدمه و دیورات

۳۰۰ — ۵ — دواتر ایجاری

۲۰ — ۶ — متفرقه

۱۱۹۰ یوز بخش آلتنجی فصلک یکنوی

رئیس — ۱۷۷ نجی فصله کیلمسی قبول ایدنلر

انلری قالدیرسون . . قبول ایدلری .

۱۷۷ نجی فصل

ماده ۱ — مهاجرین مدبریله حساب و امورلری

۱۵۱۷۴ — وکنهسی

۹۷۰ — ۳ — مستخدمین ، متفرقه

۱۶۰۴۷ یوز بخشنجی فصلک یکنوی

وهی اقتدی (قونیه) — اقدام مهاجرین ایچون بر

چوق و اوسولاندی و چوق و یاز و یوزیلور لکی یوزلر حاله

صرف ایدیلور ، بک اقدام بک قظره قتی ساج اچک اوزور

بر ایکی — یوز سویله حکم . عشرت آغالری : ایباغک

پا اسق ایلور حیدیه ایدر یوزور . اساقه یاز و یرمه یوزور ،

یوزلر اولمشدر اقدام ، سکره ایدیلور مهاجرین سوق

یچوز ۹۹۳۴۲ ایاصرف ایدیلور . فقط بالکتر مأمور

معاشی ایچون صرف ایدیلن یاز و مهاجرین و یرمش

اولدیفمر یازک هیچ اولمز عشرتی تشکیل ایدیلور .

سلمان سرر بک (یوزغاد) — صرف ایدیلان

۴۰۰ بیک لیرادر .

وهی اقتدی (قونیه) — اوزخام بن یاکلش

یایدم . یونک حقیقه بعض رفقاتک : مدایی کی مهاجرین

یول کوستره بک بر شی کوسترملی بوقسه بو صورته

تأمین ایدم بک قدر یوکسکدر . بناء علیه مجلسک بویله
شیلرله مشغول اولماسی ایستورم .

عقد تا کف بک (یوزدوز) — مجلس بو خصوص

ایچون ذاتاً اولجی قرار ویرمشدر . بو مسئله بیکشدر

اوتقریری بن . مردم کم و رمشدر جا ایدم سویله بیکر ؟

بو ذاتاً ققرر ، شکران قنر و یرمکه حاجت یز قدر .

رئیس — اقدام بو مسئله ازلجه ققرر ایدیلری ایچون

رأیکور عرض قیورم .

اقدام شمدی مهاجرین مدبری بوجیت بیکوزور .

یچنجی غایت بک (قیرشهر) — رئیس بک اقتدی بو

مدیریت حقیقه بر لغو عسکری واد ، برده داخلیده

بر قلم تشکیل مسئلهسی واز یونی رأیه قویله بیکر بک قبول

ایدیلوب ایدیلدی آکلاشاسون .

رئیس — اقدام مهاجرین مدیریتی بوجیت بیکشدر

هیئت عمومی قبول ایدلشدر . مهاجرین مدیر عمومی

بک اقتدی ۲۷۵ نجی فصله ۷۹۲ لیرا ضم تکلیف

ایدیلور .

مهاجرین مدیر عمومی — ماده بک — اقدام اولجی

هیئت جلبله کوزه عرض ایدم کی ایلول نهایته دوشری

تشکیل قش ایلان مدیرین عمومی بک ایلولدن قسط ایلور

واردور ایلان سکره نهایته قش ایلان ایچون ، اموالین

و مستخدمین ماضی و واردور . شمدی بوراد . مثلاً مدیر

عمومی معاشی ایلولدن اعیان (۱۸۴۰) غرض قسط

ایلمی واردور . فردای عرض ایدیلورم ، سکره بک

آیلان ایچون ۳۳۰ لیرالقی حواله سی واردور . فقط ۳۱۸

لیرا صرف ایدلشدر . ماده و کالک بوجیت بیکر بک

حواله لیرا ایشا . آلیسه کتر حواله سی ۳۳۰ لیرا

صرف ایلان اولجی — بیلدیلیم کی ۳۱۸ لیرا

رئیس — فصلک یکنوی — بویله بک اقتدی سؤل

ایزاد ایلان یوق ذات عابکتره .

مهاجرین مدبری — اقدام بوراد کی بکون ۱۵۴۸

لیرادر .

— ایبان سرری بک (یوزغاد) — کمالا صرف

ایدیلدی ؟

...temin edecek kadar yüksektir. Binaenaleyh Meclisin böyle şeylerle meşgul olmamasını istiyorum.

Mehmed AKİF BEY (Burdur) — Meclis bu husus için zaten evvelce karar vermiştir. Bu mesele bitmiştir. O takriri ben vermedim. Kim vermiştir rica ederim söyleyiniz? Bu zaten mukarrerdir. Tekrar takrir vermeğe hacet yoktur.

REİS— Efendim bu mesele evvelce takarrür ettiği için reyinize arz ediyorum.

Efendim şimdi Muhacirin Müdüriyeti Umumiyesi bütçesine geçiyoruz.

12.2. 31 Aralık 1921 tarihli konuşması

ایکنی اجتماع سنہی :

تورکیا
بویول ملت مجلیسی

تکلیفاتی
مجلس

یوز اوتوز یدنجی اجتماع

مدرجات

اون یشنجی جلد :

ضبط سابق خلاصہ سی
اوراق وارده
مأذونیت حقندہ دیوان ریاست قرارری
استانیولده پایلان فضاحت اخلاقیہ مک منی حقندہ یوزدورمبعونی ورفاقتیک بیاسنامہ لشری حقندہ کی تقریریک مناقشہ سی
مالیہ وکالتدن نادر بکک استیضاح تقریری
طونہلی حلمی بکک آنقرہ بلدیہ سی حقندہ استیضاح تقریری
شورای دولت مأمورین محاکمہ متعلق وظائفک صورت ابغاسی حقندہ کی قانونک ایکنی مذاکرہ سی

برنجی جلدہ

رئیس — برنجی رئیس وکیلی موسی کاظم افندی
کاتبیلر : حیدر بک (کوتاہیہ)، طائف بک (قیصری)
۳۱ کانون اول ۳۳۷ جمعہ اترسی ساعت ۱،۳۵ سوکرہ

رئیس — جلسہ کشاد ایدلدی • ضبط سابق
اوقونہجق • (اوقوندی)
ضبط سابق حقندہ سوز ایستہ یں واری؟
حسن خیری بک (درسم) — رئیس بک! سؤال
تقریرم کلدیکی زمان بولہ مادم • حقمی اسقاط ایتمیشور
فقط؟ قطعاً قبول ایتم • حقمی عافظہ ایدیورم •
رئیس — ضبط سابق حقندہ مطالعہ واری؟ ضبط
سابق قبول ایدنلر لطفاً ال قالدیرسون! (قبول ایدلدی)
— یوزغاد مبعونی سلیمان سری بکک تشکیلات
اساسیہ بہ متعلق تکلیف قانونیسی وار • لایجہ انجمنہ

حوالہ ایدیوروز • (ایشیدہ میوزر صدالری) اقدم!
یوزغاد مبعونی سلیمان سری بکک تشکیلات اساسیہ بہ
متعلق تکلیف قانونیسی، لایجہ انجمنہ حوالہ ایدیوروز •
— خیانت وطنیہ ایله محکوم مصطفی بک معاملہ
سابقہ سنک ...
حسین عونی بک (ارضروم) — رئیس بک افندی!
سلیمان سری بکک تکلیفی انجمن مخصوصہ کوندولسون •
اجرا وکیللرینک وظیفہ وصلاحیتہ عائددر •
سلیمان سری بک (یوزغاد) — رئیس بک افندی!
اساس تقریرم اجرا وکیللرینک وظیفہ و مسئولیتہ دائرددر •

On beşinci cilt

İkinci ictima senesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ ZABIT CERİDESİ

Yüz otuz yedinci ictima

Birinci Celse

Reis – Birinci Reis Vekili Musa Kâzım Efendi

Kâtibler: Haydar Bey (Kütahya), Atıf Bey (Kayseri)

31 Kânun-ı evvel 337 Cumartesi Saat: 1, 35 sonra

بویوک ملت مجلسی ریاست جلیله سنه
بویوک ملت مجلسی حکومتک توفیقات الهیه استناد آ
قورنارمق ایچون اوغراشدینی اجزای وطن آراسته
مؤسسات اسلامیه ال بویوک مقیاسده احتوا ایدن
استانبولده دینی و ملی اخلاقک و قواعد مدنیتک بک
آلیم بر صورتده اخلاص ایدلمکده بولندینی هر کون واصل
سمع تأمرز اولیور . بوشایان اسف مبالانسزقلر
تورک و مسلمان قادینلرک دشمن ، حیانت اولان
اجنبی اشغال قوتلرینه منسوب ضابطلر ایله خصوصی
و عمومی جمعیتلرده همیزم اولمق و بونلرله دانیس ایتک کپی
ملی حیثیتلر نه قدر مغایر ایسه دینی عقیده لریمزه اولدن
دها زیاده مخالف اولان بر درجهیه وارد بولمشدر .
بویوک ملت مجلسی عالم اسلامک الربوک مراکزندن بری
اولان استانبولی تورک اولدینی درجهده مسلمان اولمق
اوزره استرداد ایتک عزمنده بولندینی جهتله استانبول
اهالیسنی مسلمانلق و تورکلیکدن آیرمق غایه سنه معطوف
اولان داخلی و خارجی هر کونا جریاتلر احوال حاضرده نک
مساعده اولدینی مرستهده مانع اولمغه غیرت ایتک الزم
اولدیمغه شبهه یوقدر . بنسأ علیه ؛ بویوک ملت مجلسی
طرفدن کندیسنک تحت ولایتده بولنان استانبول
اهالیسنک بوقسمنه خطایا ؛ بریانتامه اصدا دی و بو
بیانتامهده کرک بودرلو فضاحتلر جرات ایدن قادینلرک
و کرک بوقادینلرک حرکاتک عین درجهده مسئول اولان
از ککارینک ان شالله بر آتی قریبده شدتلی مسئول
طوتولاجنک تبلیغی تکلیف ایدرز .

۲۶ کانون اول ۱۳۳۷

لازستان	آیدین	قره سی	بودور
محمدنجانی	اسعد	ج. بصری	محمد عاکف
سعد	قره حصار صاحب	قره سی	قره سی
محمد قدری	اسماعیل شکر	ابراهیم جودت	عبدالغفور
کوناویه	آیدین	ارطغرل	دکزی
سینی	امین	خلیل	حسن
حکاری	بتلیس	بتلیس	اسپارطه
محمد طوفان	حسین حسن	یوسف ضیا	محمد نادر

و ارسه آیاغه قالمق صورتیه آرایه مراجعت ایدیلر .
اوندهده اشتباه حاصل اولورسه رأی علنی به مراجعت
اولور . (رد ایدلدی صدارتی)

حسین بک (المرکز) — رجا ایدرم ؛ بو طرفدن اون
بش کشتی قذراتی قالدیردی . هیچ باقادیکنز و کورمه دیکز .
رئیس — دیوان ریاستک قرار دی موجبجه فوزی
اقتدینک خدمت وطنیه ایله مآذون عیدی قبول ایدنلر
آیاغه قالمسون ؛ (اکثریتله قبول ایدلمشدر)

اقتدم ؛ مرسمین مبعوثی صلاح الدین بکک آتله
و حوالیسندده اشغالدن متولد ضرر و زیانک قتیق ایچون
برمالیه قومیسینونک تشکیکک هیئت وکیلجه تبلیغی حقده
تقریری . هیئت وکیلجه حواله ایدیورز .

آیدین و نازلیده کی بونان مظالمه قارشلی داخلیه و خارجیجه
و کانتلرنجه تدبیر اتخاذ ایدلمسه دائر آیدین مبعوثی اسعد
اقتدینک بر تقریری وار . داخلیه و خارجیجه و کانتلرینه
کوندریورز .

محمد کامل پاشانک ارضرومده تخریب ایتدیکی
مبانی به دائر ارضروم مبعوثی نصرت اقتدینک بر تقریری
وار . هیئت وکیلجه حواله ایدیورز .

سری بک (ایز میت) — هیئت وکیلجه حواله ایدلمز .
رئیس — تقریرده هیئت وکیلجه دیور .

سری بک — دها اول بنده کزکده بویه بر تقریر
واردی . اعاده ایتدیلر . بر مسئول و کاتله حواله ایدلمک
لازمدر .

نصرت اقتدی (ارضروم) — شو صورته شرعیه
و کاتله حواله سی لازمدر .

رئیس — شرعیه و کاتله حواله ایدیورز .

بودور مبعوثی عاکف بکله رفقاسنک استانبولده کی
فضاحت اخلاقیه حقده بریانتامه نشرینه دائر بر تقریرلری
وار . بونیده هیئت وکیلجه حواله ایدیورز .

حسین عون بک (ارضروم) — نهدر ، آکلایه
مدق ؛ تکرار ایدیکنز .

رئیس — استانبولده کی فضاحت اخلاقیه قارشلی
بریانتامه نشری ایچون عاکف بکک تقریری . (اوقونسون
صداری)

REİS — Şer’iyye Vekâletine havale ediyoruz.

Burdur Mebusu Âkif Bey’le rüfekaşının, İstanbul’daki fezahat-ı ahlâkiye hakkında bir beyanname neşrine dair bir takrirleri var. Bunu da Heyet-i Vekile’ye havale ediyoruz.

HÜSEYİN AVNÎ BEY (Erzurum) — Nedir, anlayamadık? Tekrar ediniz.

REİS — İstanbul’daki fezahat-ı ahlâkiyeye karşı bir beyanname neşri için Âkif Bey’in takriri. (“Okunsun” sadaları)

Büyük Millet Meclisi Riyaset-i Celilesine

Büyük Millet Meclisi Hükûmetinin tevfikat-ı ilâhiyeye istinaden kurtarmak için uğraştığı ecza-yı vatan arasında müessesat-ı İslâmiyeyi en büyük mikyasta ihtiva eden İstanbul’da dinî ve millî ahlâkımızın ve kavaid-i medeniyetimizin pek elim bir surette ihlâl edilmekte bulunduğu her gün vâsılı sem-i teessürümüz oluyor. Bu şayan-ı esef mübalâsızlıklar Türk ve Müslüman kadınlarının düşman-ı hayatımız olan ecnebi işgal kuvvetlerine mensup zabitlerle hususi ve umumi cemiyetlerde hem-bezm olmak ve bunlarla dans etmek gibi millî haysiyetimize ne kadar mugayir ise dinî akidelerimize ondan daha ziyade muhalif olan bir dereceye vardırılmıştır. Büyük Millet Meclisi âlem-i İslâmın en büyük merakizinden biri olan İstanbul’u Türk olduğu derecede Müslüman olmak üzere istirdad etmek azminde bulunduğu cihetle İstanbul ahalisini Müslümanlık ve Türklükten ayırmak gayesine matuf olan dahilî ve haricî her gûna cereyanlara ahval-i haziranın müsait olduğu mertebede mâni olmaya gayret etmek elzem olduğuna şüphe yoktur. Binaenaleyh Büyük Millet Meclisi tarafından kendisinin taht-ı velayetinde bulunan İstanbul ahalisinin bu kısmına hitaben bir beyanname ısdarı ve bu beyannamede gerek bu türlü fezahetlere cüret eden kadınların ve gerek bu kadınların harekâtının aynı derecede mesulü olan erkeklerinin inşallah bir âti-i karibde şiddetli mesul tutulacağının tebliğini teklif ederiz.

26 Kânun-ı evvel 1337

Lazistan Mehmed Necati	Aydın Esad	Kares H. Basri	Burdur Mehmed Âkif
Siird Mehmed Kadri	Karahisar-ı sahib İsmail Şükrü	Karesi İbrahim Cevdet	Karesi Abdulgafur
Kütahya Seyfi	Aydın Emin	Ertuğrul Halil	Denizli Hasan
Hakkari Mehmed Tufan	Bitlis Hüseyin Hüsnü	Bitlis Yusuf Ziya	Isparta Mehmed Nadir

اطنه سیوه رك كنج اوزنجان
محمد حدى سري دوقور حيدر امين
ارطغرل قونيه ملاطيه ارضروم
نجيب موسى كاظم صدق صالح

عاطف بك (بايزيد) — اوراده ريش روحاني وار.

نجي غالب بك (قيرشهر) — اونلر قنوا جيقاردرلر،
سرك علي كزده باشقه برائيش بابامازلر.

عبدالفقور افندي (قرمسي) — شو قتر بر بنده كزده
وضع امضا ايديلردن اولديغ ايجون بو خصوصده بر قاج
سوز سويلك ايتقم . استانبولدن كان موتوق الكلم
بر افنديك افاده سته كوده موجوديت مليه بي اسانندن
رخنه دار ايدم چك بر صورتده باشلايان اخلاق سزلقلر ،
ناموس سزلقلر صوك زمانلرده توپلري نور بر نه چك بر حاله
كشدر امد هس بر شك آلمشدر ايش اودرجه به وازمش كه:
افنديلر! تورك و مسلمان نامني طاشيان بر طاقم قاديملر
مع الاسف خصوصي و عمومي جمعيلرده عيش و نوش
عالملرده اجني ضابطلرله دوشوب قالقيور . اونلرله قول
قوله سينه سنيه دانس ايدسيورلر ! خلاصه مسلمانلر ،
توركلكي تحقير و رزيل ايجون درلودرلوشا غلر ، فضا حئلر ،
دنا تئلر ارتكك ايدسيورلر ! بر طرفدن ملعون يونانك ،
اوعرفي ، تاويجي دشمننر اولان سفيلى يونانليرك ظلمنه
تحمل ايدميه رك مرمره ساحلرندن استانبول دو كيلوب
كان بيكترله ، يوز بيكترله مهاجرين قاقسله لري ، هجران
زده قاديملر ، سفالزده چو ققار ياقه جق برر ، يه چك
برلقمه و كيه چك بر آرشون بز بوله مازلر كن برى طرفده
بك اوغلارنده ، قاضي كويلرنده تورك و مسلمان نامني
طاشيان بر طاقم رزيله رك اشغال قونلرينه منسوب اجني
ضابطلرله نيتر و كجي عمومي محللرده قول قوله دانس
ايجملري تورك و مسلمان قايملريني بارچه بارچه ايدم چك
نهاليم ، نه فوجيع بر حاده در ! .

جلال نوري بك (كايولي) — حكمنر جاري
دكل اوراده نه يايه ييليرز ؟ .

عبدالفقور افندي (قرمسي) — عرس ايدم چكم
اقدام؛ افنديلر ! اكر بزا استانبولي دشمنه ترك ايتمش

اولسه يديق شمدى جلال نوري بك افندي به جواب
ويريردم اكر بزا دشمنه بياي تخم سزي دشمنه ترك ايتمش
اولسه يديق ، اوراده ارتكك ايديلن بوجنا تئلر ، ناموس
مليهمزه سوزولن بوقاره لككتره بلكه : اوقدر عسلاقه
كوستره مزدك . بناء عليه ؛ يالكتره ساقله دمكدار اولميه لم .
نجي غالب بك (قيرشهر) — اوراده خليفه ديه
بر حريف وار باقسون ياهو !

عبدالفقور افندي (قرمسي) — فقط ؛ افنديلر !
آرويا ايله آسيانك ملتقاسنده اولان و ملت ترك الكي بولك ،
الكلايوت ديني و ملي اثرلريني ، مؤسسه لرني اخوا ايدن
اودلشن اومعظم استانبول سزي دشمنه ترك ايتمشك
وايتيه چكز ؛ يالكس كوزل از ميرمز ، كوزل يالكس ميرمز ،
كوزل كونا هيه ، قره حصار ، اسكيشهر ميرم كجي اوني ده
دشمن اشغالدن قور تارمق ايجون قاقلى مجادله به كيريشك !
حتي استانبول بونلر ك باشنده در . هيچ شهبه يوق كه : جناب
حقك عنايتي و حضرت يغمبرك امداد روحاني ايله يقين
بر آتيدم مجاهد و قهرمان اردو مترك بوري سسلري
او ؛ استانبول افنديلر ده مدطنين انداز اوله جقا در . (آفتيش)
بناء عليه ؛ بوكون دوغر بدن دوغري به حاكيمز آتنده
بولان برلرده موجوديت مليه مزي رخنه دار اولمقندن ،
ناموس ملي بي ييقلمقندن محافظه ايتك ايجون نه قدر
چاليشيور سق و اونلري محافظه ايتك نه قدر وظيفه مير
ايسه دشمن طرفندن اشغال ايديلن او كوزل ملككترلر مزدده
ييقيلان موجوديت مليه بي انهدامدن محافظه ايتك اودرجه
عهدمزه مرتب و متختم بر وظيفه در . اوت افنديلر !
بز حاو بر اقلر مزي قدر ناموسنر ، دينر ايجون حرب
ايدسيورز . مقدس يورد مزمه كيرن دشمنك آياقلىرى
قيردار كن ناموس مليهمزي چيكنه ين ، شعار دينيه مزي
ييقان مرتدلر ك ، ملدونلر كده ققارليني قويا مقلده زره
قدر اهل كوسترمه چك دكلز ! ناموس دشمنى ، وطن
ودين دشمنى آلقاقلر ، ملت دشمنى خائللر بويوك ملت
محاسنك عدالت معظمه سني كوره چكردر ! اجني اشغال
قونلرينه كوونه رك بزم مقدس مجاهدلر مزمه استهزا
ايدن ، بتون آناطولي اولادلرينك صو ققلرده سسرلر

Adana
Mehmed Hamdi

Siverek
Sırrı

Genc
Doktor Haydar

Erzincan
Emin

Ertuğrul
Necib

Konya
Musa Kâzım

Malatya
Sıdkı

Erzurum
Salih

Sebilü'r-Reşad

Cilt: 18

Adet: 467

3 Şubat 1337

YE'SE DÜŞENLER MÜSLÜMAN DEĞİLDİR.

Üstad-ı muhterem Mehmed Âkif Beyefendi tarafından Kastamonu havalisinde irad olunan mev'izaların hülâsasıdır:

Bismillahirrahmanirrahim. (Yâ beniy-yezhebû fe tehassesû min yûsufe ve ehîhi ve lâ te'yesû min revhillâhi, innehu lâ ye'yesu min revhillâhi illel kavmul kâfirûn - Kâle ve men yaknetu min rahmeti rabbihî illad dâllûn - Kul yâ ibâdiyellezîne esrefû alâ enfusihim lâ taknetû min rahmetillâh, innallâhe yagfiruz zunûbe cemîâ innehu huvel gafûrur rahîm - Lâ yes'emul insânu min duâil hayri ve in messehuş şerru fe yeûsun kanût)

Ey cemâat-ı Müslimin! Bu okuduğum âyât-ı celilenin birincisi sûre-i Yusuf'da, ikincisi sûre-i Hicr'de, üçüncüsü sûre-i Zümer'de, dördüncüsü de sûre-i Secde'dedir. Dördü de ye'si, Allah'ın rahmetinden, inayetinden, nusretinden ümidi kesmeyi, suret-i kat'iyede nehy ediyor. Bunun neuzübillâh küfür olduğunu, dalâl olduğunu açıktan açığa ümmete bildiriyor. Evet, âyât-ı kerime sarihtir. Hiç te'vil götürür yeri yoktur.

Birinci âyet-i kerime Hazret-i Yakub aley-hisselâmin lisanındandır. Meal-i celili: “Oğullarım, gidiniz Yusuf'la kardeşini araştırınız. Bir de sakın Allah'ın inayetinden, rahmetinden, tevfinin ümidinizi kesmeyiniz. Zira iyi bilmiş olunuz ki, kâfirlerden başkası için Cenab-ı Hakk'ın inayetinden, rahmetinden, tevfikinden ümidini kesmek, ye'se düşmek kabil değildir.” İkinci âyet-i kerimenin meal-i: “Hazret-i İbrahim dedi ki: Dalâle düşmüş olanlardan başka kim Tanrı'sının rahmetinden ümidini kesebilir.

Üçüncü âyetin meal-i celili: “Ya Muhammed de ki: Ey nefislerine zulmetmiş Allah'ın kulları! Cenab-ı Hakk'ın merhametinden ümidinizi kesmeyiniz. Allah bütün günahları mağfiret eder. Hiç şüphe yoktur ki o gafurdur, rahîmdir.” Dördüncü âyetin meal-i münifi: “Allah'ı tanımayan insan, menfaat talebinden bıkmaz, usanmaz. Kendisine bir zarar dokundu mu, hemen ye'se düşer, ümidini keser.”

Lâkin neden ye'is bu kadar şiddetle nehiy buyuruluyor? Neden ye'is dalâl ile küfür ile bir tutuluyor? Bakalım bu noktayı biraz tedkik edelim. Evet, uzun uzadıya düşünmeye hacet yok. Bir Müslüman ye'se düştüğü gibi Cenab-ı Hakk'ın fisebilillah çalışanlara va'ad buyurmuş olduğu necatı, selameti, muvaffakiyeti, nusreti inkâr etmiş oluyor. Hiçbir surette hulf etmesine; hâşâ yalan çıkmasına imkân tasavvur edilemeyen va'd-i İlahiye inanmamak, acaba Müslümanlıkla te'lif edilebilir mi? Öyle ya! Her gün namazlarda, niyazlarda (İnnallâhe lâ yuhliful mîâd – inneke la tuhliful miad = Allahu Zü'lcelâl asla va'dinde hulf etmez – Ya Rabbi sen hiçbir zaman va'dinde hulf etmezsin” diyen dîni bütün bir Müslüman, nasıl olur da başı sıkılmakla, işi biraz fena gidivermekle ye'se düşer? Yani Allah'ın va'dine olan imanını; itminanını bir tarafa bırakır?

Ey cemaat-i Müslimin! Bu âlemde hiçbir kuvvete; hiçbir kudrete, hiçbir...

سلطه، هیچ بر رفته، هیچ بر جاسته گوده نیلیم: دنیا به برندن
اوستان قوتلر باقر سکر که بر آغلاپ ایله هود بلیش کینیش و
ملیونلرجه خلقی اسیر ایدن قهرلر بر وارمیش بر بولش دبه دیکرده
دستان اولمش و الله قو قونج سلطنتلر آهنگلر آلتده سوورنیور، یقین
توکنیزلتن اوستانلر و توتلر آن ایچده عجبیه اییور، مون شون کاشانه
میدان اولوقان حکومتلر، جاستلر یوگون بوتون کاشانکه ایللری آلتده
چیگه نیور.

بودنیاده گودنیه حکه و ایله حق هیچ رحامه ایله، هیچ بر آغلاپ
ایچده قهر صا، صلیبلیق بیتا تراولما یقین برشی وار سادقه جناب
حقک حقایق، مر حیدر و دنگ تکریت کابو سندن یوزلر یویرمه تیر
دیگر قاپور کی اولکده یوزلرله قاپه حقیق ظن ایلر هیچ فرقه
وارماد قنری سادقه لک ازل و ایدی اولان صلیبلیک انکر ایش اولیور
بکاملا ایدیه بوقدر قورقونج رشال اوله ییایر.

گورنیور که اولدرلر مریک قارداشلر مریک برقیسی مختلف جه ندره
مختلف دشمنلر قارش، لایله شوالرده قانلر سوک یورده یی مدافعه
ایچون جاتلری و برنیور، قاتلری دو کوبور، سال بوکه اوجسم لک
آرقه سندن یوللاردن برقیسده ایلری قورقیزی باغلاش، هر دوی
موقعتدن امیدی کدیش، حسرت، حرکتلر اگایانلک آجیل
قاتلری بکوبور طور یور، قاتلر یاس بولدن باشقه برقیجه و بر سکر
دقت اولدرسه ما یوس اونی دنگ عطا، مسکت مشرور بر شکل
ورمک دنگ دور، روح یاس دینلان اولمسون خستلی چو کدی
آرتیق وجودده حرکت امکان، بی امکان، مجاهده امکان قانلر، ایش
اولدرک منوالی سارسته، بودکدی ایانی سارسته میدان ورده
مکده دور، اولانیم ایله سوکر، توفایله مامور اولان مسلمانلر ایچون
یاس دیکیمز اوله قانلر آت قایللیق معاذله هم دنگ، هم دنگلک الله
کینیش ایدی اولور که بولر عاقبت، خیران مین درلر، فلاکت بو
درجه سندن جاب حق بوات مرحومه بی صیافت یوورسون — آمین —
ای جماعت مسلمان اشدی سزه مسلمانلرک هم دنگ، توکل ایله
مامور اوله بندن بحث ایشیم، اولد جناب حق رسول هتیمه یوورنیور که
(قافله هتیمه واستغفرلهم و تاورهم فی الامر) قانا عزمت توکل علی الله
— اونلرک (ای جماعت کرامت) قصورلری خوش کور، کندلری
ایچون مفقرت طلبیده یولون دنیا ایشلرکده اولدرله مشاوره ایت، بر کرده
عزم ایشکی رتیق الله دالان (بو خطاب هر تقدو طوغریدن طوغری
ی، بها کرم صلی الله علیه وسلم ایدیمزه ایدیه بولرکده حق اولاس
ایله مکلف اوله بولرکده شیم، بولدر.

عزم ندریمکدر؟ عزم برایشی باشه جبقاره ییلمک ایچون اوکا جالبه
باشه ساریلمه قراو ورمک دیکس، توکل ایسه وایشک حصولی ایچون
تکل اولان اسبابک حقیق تدارک ایشلرکدن سکره جناب حقیق
باغلاش، اولک توفیق اسیرکده بیکجه یوورکن ایشلیق

دیمکدر، توکل زمسلسانلرک باکاش آکلوروز، بو
شطانلر طوغریدن ایچون لیکیز یه کتاب الله مراجعت ایدیم
الله ذوالجلال (الذین قالوا لا اله الا الله فوجوا الیکم باخشوا هم
فوادهم ایماؤا و قالوا حسبنا الله و نعم الوکیل) — او مؤمنلر ایچون حده الله
اجر عظیم واردر که بر طاقلری کلیده بولدر، نه دشمنلرک سزه
هو ایچون بوتون قوتلری طویلاشلر، اولدرن قودتورک،
دیکلری زمان، یوسوز اولدری قودلوق شول طورسون و الله،
اللهک نصرت اولان ایمانلری آرتیرده، الله یزه کافیدر، بر اوکا
وایپرز، اوکا بل باغلاز، او، که گوزل بل باغلاشلیق بر قادر
قیومده دیر.

اینت علی الصلوة والسلام اقد منک شرف صحبت نل اولان آداب
و اخلاق اسلام بی طوغریدن طوغریده او مرشد اگدن نلم ایدن
اصحاب کرام اقدیلر مریک شو آیت جلیله ایله نصور ییورولان حال
توکلک لک بلنج بر مثالیدر، تدبیر یتر، توکل باشلار، قول آسیا
نصرت ایدرک توفیق اللهم من بکرم، اللهکده بو توفیق کندی سندن
درنج ایتیمکدن مطمئن اولدرق اوکا گوره عزیمده، مسامینده،
مجاهدانه کمال منانه دول ایدر کیدر.

یاسه قایللیق جالبان بر مسلمان ایچون آتیه مایه حق مانع
وارله مایه حق قاپه موجود دلاذر، عزمه، توکل حادلیق سویتیه
هر مقصد الله ایدیلر، اساتک جالبیلمکده بوکله بیک آتیمک
مرتب واردر: بری الله ذوالجلاله خاس اولان الوهیت مرتبسی، دیکریده
خاتم الانبیان سوکره کشفه و به یه چک اولان نبوت مرتبسی و
بر ایکی مرتبده باشقه، هیچ بر مرتب بولدر که جالبان بر مسلمان ایچون
اوکا وارمق قابل اولماسون.

اوساهه یاسک مناس واریمدر؟ جالبانلر، الله بولدر مجاهده
ایدلر، موعود اولان نصرتی استغفار یی ایدیمکیز؟ بوکا لیاقت
قازانم ایچون هیچ بر حرکت، هیچ بر فعالیت کویتمه بیکیمیز؟
بر زمانلر دنیا به حاکم ایکن بولدن سوکره ایدی محکومت آلتده
باشیمکیز؟ ذلت ایچیمده، سفاک ایچیمده، یوسوقی آلتده، سفاقرت
آلتده سوورنکده باشامق میدر؟

یاسه دنگ خاک سید طره آیل شکی
تایت اول عزمکده دعری نیلکه دمنه
خاک یوز سوورنک قانیه پراوستده جانت
ایشلر ایت آتیه خاتمه، چانکه دمنه.

ای جماعت مسلمان! عاقبت ایله قاپورلی قایلماسلر، هنوز
آجیدر، یزم ایچون اوکا یوز طوغریلرکدن باشقه برشی لازم دنگ
نصرت روزگارلری باشلر مریک اولدرده اسوب طوورنیور، لایک بو
ازلی وایدی لقمه سی نفس ایتکدن باشقه بر حرکت احتیاج یوق.

...saltanata, hiçbir servete, hiçbir cemaate güvenilmez: dünyayı yerinden oynatan kuvvetler, bakarsınız ki bir inkılab ile devrilmiş gitmiş, milyonlarca halkı esir eden kudretler, bir varmış, bir yokmuş diye dillerde destan olmuş, en korkunç saltanatlar ayaklar altında sürünüyor. Bitmez tükenmez zannolan servetler bir an içinde hiçe iniyor, dün bütün kâinata meydan okuyan hükûmetler, cemaatler, bugün bütün kâinatın ayakları altında çiğneniyor.

Bu dünyada güvenilecek, dayanılacak; hiçbir hadise ile hiçbir inkılâb ile zerre kadar sarsılmayacak, müteessir olmayacak bir şey varsa, o da Cenab-ı Hakk'ın inayeti, merhametidir. Demek Tanrı'nın kapısından yüzünü çevirenler, diğer kapılar gibi onun da yüzlerine kapanacağını zannedenler hiç farkına varmadıkları halde Allah'ın ezeli olan azametini inkâr etmiş oluyorlar. Pekalâ! Dünyada bu kadar korkunç bir dalâl olabilir mi?

Görüyorum ki evlatlarımızın, kardeşlerimizin bir kısmı muhtelif cephelerde, muhtelif düşmanlara karşı, İslâm'ın şu elimizde kalan son yurdunu müdafaa için canlarını veriyor, kanlarını döküyor. Hâlbuki o cephelerin arkasında bulunanlardan bir kısmı da ellerini, kollarını bağlamış, her türlü muvaffakiyetten umidini kesmiş, hissiz, hareketsiz; en yaman, en acıklı akıbetleri bekleyip duruyor. Zaten ye'is bundan başka bir netice vermez ki! Dikkat olunursa meyus olmak demek atalet, meskenete meşru bir şekil vermek demektir. Ruha ye'is denilen o melun hastalık çöktü mü, artık vücutta hareket imkânı, sa'y imkânı, mücadele imkânı kalmaz. İş o zehrin, maneviyatı sarmasına, yürekteki imanı sarsmasına meydan vermemektedir. Evvelâ azim ile sonra tevekkül ile memur olan Müslümanlar için ye'is dediğimiz o mühlik afete kapılmak, maazallah, hem dinin, hem dünyanın elden gitmesine bâdî olur ki, böyle bir akıbete hüsrân-ı mubîn derler. Felaketin bu derecesinden Cenab-ı Hak bu ümmet-i merhumeyi sıyanet buyursun. Âmin!

Ey cemaat-i Müslimin! Şimdi size Müslümanların azim ile tevekkül ile memur olduğundan bahsettım. Evet, Cenab-ı Hak, Resul-i Muhteremine buyuruyor ki: (fa'fu anhum vestagfir lehum ve şavirhum fil emr(emri), fe izâ azamte fe tevekkel alâllâh (alâllâhi), - onların (yani Ashâb-ı Kirâm'ın) kusurlarını hoş gör. Kendileri için mağfiret talebinde bulun, dünya işlerinde onlarla müşavere et. Bir kere de azmettin mi, artık Allah'a dayan.) Bu hitap her ne kadar doğrudan doğruya Nebiyy-i Ekrem sallâllahu aleyhi ve sellem Efendimize ise de, bizlerin de aynı evamir ile mükellef olduğumuzda şüphe yoktur.

Azim ne demektir? Azim bir işi başa çıkarmak için ona canla başla sarılmaya karar vermek demektir. Tevekkül ise o işin husulü için mümkün olan esbabın hepsini tedarik ettikten sonra Cenab-ı Hakk'a bel bağlamak, O'nun tevfikini esirgemeyeceğine yürekte inanmak...

...demektir. Tevekkülü biz Müslümanlar pek yanlış anlıyoruz. Bu hatamızı doğrultmak için geliniz yine Kitabullah'a müracaat edelim. Allahu Zülcelal: (Ellezîne kâle lehumu-nnâsu inne'n-nâse kad ceme'û lekum fahsevhum fezâdehum îmânen ve kâlû hasbunallâhu veni'me'l-vekil = O mü'minler için indallah ecr-i azîm vardır ki birtakımları gelip de bunlara: "düşmanlarınız sizi mahv için bütün kuvvetlerini toplamışlardır, onlardan korkunuz." dedikleri zaman, "Bu söz onları korkutmak şöyle dursun, Allah'a, Allah'ın nusretine olan imanlarını artırır da, Allah bize kâfidir. Biz O'na dayanırız. O'na bel bağlarız, O, ne güzel bel bağlanacak bir Kâdir-i Kayyümdur" derler.)

İşte Aleyhissalatü Vesselam Efendimiz'in şeref-i sohbetine nail olan, âdâb ve ahlak-ı İslamiye-yi doğrudan doğruya o mürşid-i ekmelden teallüm eden ashab-ı kirâm efendilerimizin şu ayet-i celile ile tasvir buyurulan hâli, tevekkülün en belîğ bir misalidir. Tedbir biter, tevekkül başlar. Kul esbaba teşebbüs ederek, tevfiği Allah'tan bekler. Allah'ın da bu tevfiği kendisinden diriğ etmeyeceğine mutmain olarak, ona göre azminde, mesaisinde, mücadele-tünde kemal-i metanetle devam eder gider.

Ye'se kapılmayarak çalışan bir Müslüman için aşılamayacak mâni', varılamayacak gaye mevcut değildir. Azme, tevekküle sarılmak suretiyle her maksat elde edilir, insanın çalışmakla yükselemeyeceği ancak iki mertebe vardır: Biri Allahu Zülcelale has olan uluhiyet mertebesi, diğeri de Hate-mü'l-enbiyadan sonra kimseye verilmeyecek olan nübüvvet mertebesidir. Bu iki mertebeden başka hiçbir mertebe yoktur ki çalışan bir Müslüman için ona varmak kabil olmasın.

O halde ye'sin manası var mıdır? Çalışanlara, Allah yolunda mücâhede edenlere mev'ûd olan nusreti istihfaf mı edeceğiz? Buna liyakat kazanmak için hiçbir hareket, hiçbir faaliyet göstermeyecek miyiz? Bir zamanlar dünyaya hâkim iken bundan sonra ebediyyen mahkûmiyet altında mı yaşayacağız? Zillet içinde, sefalet içinde, yumruk altında, hakaret altında sürünmek de yaşamak mıdır?

Bastığın hâk-i siyehden tutma alçak nefsin;

Sabit ol azminde dehr-i bî-sebatın rağmına.

Hâke yüz sürmekle kaimse yer üstünde hayat,

İhtiyar et altını hâkin, hayatın rağmına.

Ey cemaat-i Müslimin! İnayet-i İlahiye kapıları kapanmamıştır. Henüz açıktır; bizim için o kapılara doğrulmaktan başka bir şey lazım değil. Nusret rüzgârları başlarımızın üzerinde esip duruyor. Allah'ın bu ezeli ve ebedî nefhasını teneffüs etmekten başka bir harekete ihtiyaç yok...

نمطوریورسکتر! سزایوریه یاسه طالارسه کز! آرتیق اسلام ایچون برخلاس چارسی قاتلسمدر. آرتیق دینک صولک پوردی اولان بوطور اقلده مطلقا یزم المزدن جیقه چیمور. دینه کوتوروملر کی اقری قورقاری باغسل طورورسه کز سائزیه اولور! هیچ دوشو- نیوریه سکز!

سزه بو کسیدن اجداد کزک قهرمانقلاری حکایه ایده چک دکلم. چونکه هر یی مانیدن کوسزیمکلیسه حالدن مانلار کتیرمک ده کسدرمه اوله حق. ایسته مرعش دایته حواله بئنده کی بر آوج قهرمان دیندائیمز برستدر فرامسارک طوبولیت کوس کسورور. اطرافدن جدی برامداد آله قلماری. اهملی بر یاردم کورمه دکاری حاله دشمنک انک منعش سلاحله مسلح بولان ادولیت قارنی طوریهورور. باخوردکی پانان قوروشولر. یهدیم کی این کوللر بولرک هنری سارسایور. اسلامی صو کته قدر مدافعه ایچون درمش اوله قلماری هیده جان قانیوسی. اولوم قورقوسی کی شیرک زده قدر تأیری اولماور. ایسته اولان انکیزلرک. صوکر. فرامسارک هومت کوسک کزین! بوندن باشه انکیز. فرانسز سلاحله تسلیح ایدیلن ارمنلرکده دولو دولوملتریه. خباتلرک مروض قالان شو بر آوج مسایان یاسه قایلمادی. هنرمه سارییدی. بولاییدکی قوت. سلاحه مجاهده مبدان آیلیدی. (وان جند ناهم التالبون) بویوران الله ذوالجلالت و عدازلیت من صمیم القلب ایتادی. بئی توکلک بونون مناسبه جناب حقه متوکل اولدی. بوسایه دیرکه اومو هو داوان لصری قازاندی. الله ذوالجلال (ولقد سبقت کلماتنا لبادنا المرسلین انهم لهم المصورون وان جند ناهم التالبون) بویوریور. مال جلیلی دزم ییغیر اوله قور کوشدر. دیگر قورلرمزه شو بولمدر و عد مسیق ایشدر. هیچ شبه بوقدرکه لصریمزه مظایر اوله حق اولانلر ایچی کندیلریدر. وهفقدیرکه خلیه ایدمک اولانلر آنحق یزم ادهورمزدر.

مادامک فی سبیل الله مجاهده مبدان آیلان مؤمنلر الهک لصری موهودر! مادامک نکریشک حاجتدن. مرجسکدن ایدی کسورک یاسه دوشمک کفردن باشه برنی دکلر. اولاده بوسکتک. بو یاسک. بوعطاک هیچ بر صولته یاولی قایل اولوروی! ذاتا بر یوزندمک یازیم میباره یاقین مسایک عصرلردن بری اسارت آلتده ایگتمه بوندن باشه برسبب آرائه بولونه یلیری! دنیا لاهعانی طریقه کیت کز. اقوام اسلامیدن هانکینک روحنی. قانیی دیکسه کز حبب اولمعلون یاس خستلرک مملول اولدیتی کورورسکز. امت مرحومه بوشعت ایمان ناسیل اولشده متولی اولش! ناسیل اولشده بوقدر عظم برکتک محمی بردن کوتوروملر کی حددن. هر کندن هروم قاتش! زشمدی بو کسیدن اونی دقیق ایدمک دکلم. زوالکز مسلمانره چونکن یاسک هر ایی طانه خسروانی جیب ایدمک

براهت اولدیتی ییلمه بناره اگلا توی جماعت مسلمینی برطوطایمیدن تحذیر ایدمک.

ای جماعت مسلمین! اکام ارواحه سافرار و ریدیکلر یورین مین منعت یقیه دره عظمت دینی و مرعش سعادتی دینی. ذلت دینی دکلم. مسکت دینی دکلم. سقالت دینی دکلم. کله الهی اعلای ایچون دنیا لکشرکته مغربه مشاک. جنوب قوشان! او کته بکلمک ایستین درلور لولمانلری. مزاحلری ییغوب یکن اجداد کزده اولسون سبیل سکز! اوقهرمان مسایانلر سزه دینار قدر واسع بر ملکک. دینلری نیرمعدن بر سلطه تارخقلر طولوسی مناظر برافشیل. یاسز اولاد کزده! اسفاد کزده میرات اوله قور هیاه برالوی کیمه سکز! هر قاریش طورافشده ییکلرچ تعبدک حشاشیمسی بولونان ناشامی مسلمان بوردلری المزدن جیقاره جیقاره بولون اوله بر حاله ککله آرتیق مساناه یکن بر دجه اسکان بوی! اسکان اولدیتی فرض ایستک میدان بوی! اوکزدک دشمنی سوروب جیقارماسی آله مزده دینی. ایمان! هرطی. ناموسی. اولادی. حیال بازیندیره جیق بر قاریش بر قاتلسمدر. بوی هیچ برزمان خاطر کزیدن جیقارمایدیم. آملولیک کویک قدر سولونق ایستین دشمن ساداقه براز ده ایلرولیک اوله نه ییچسکز. نرپه کیمه سکز! قچه جیق بر اولاد دینی ایچون قضایه و شاه. دیگر اولدینک زده قله سکز! اولدی! هنوز حاکمزه. استقلاله خاله جیگله مشکن اولمعلون! او وحشی دشمنلرک اته یکن بولریمزدک دیندائیمزک نه کی مله مه کوردکلری هیچی ایشتیدیمک! ن بوی اسکان ورمیورم. چونک خاطره. شاه کز جانور لکره دولو لاشکنملر آلتده اولدورون ییچارلرک فریادی کولره قدر جیقدی. سیکر کی آقان مصوم قاتلرک عکبه اقلر قیل فزیل کیددی. انک قانی بولمکلری مرحت کتیردن او محرق قاتلری. او آجیل ایقنلری سافرلر طوبدی. سز طوعایدیمک! اعلاکوک بئدادده. اسیتورک اهلسمه وجوده کتیردیک طبع مانلری آکدیران اودشت نوللری. او شاعت لوحلری کورل کوردی. سز کورمیدیمک! یانی بیکرمدکی دین قرداشلر بیکرک مانته. فلا کته قارشی بودجه لرد. لایق قاتلی! الله ایچون اولسون سولیکر. روای حق مید! مسلمانلرک دردی کندیبه دره ایچین مسلمان دکلم. دین بیدمک حشوریه هیاه حالکی بوزله جیقه سکز!

کزک! الله عنا یددن یاسه دوشمک صوبیله بیکرک. ییلیمک و دایه یز شلات کزدانیدن سبیل کتوب چیدم. جناب حق قدرته عظمته وعد الهیست خلف شایسته ندن برشته اولان ایمانیزی مجید ایدم. یازم! مرحت صیقتیم. بولریمدن بری قهرندن. جلالین لشفه برنجایسی کورمیدیک ایچون خسران بوجانلرکده قان! خیت و حرمان

...ne duruyorsunuz! Sizler böyle ye'se dalarsanız, "Artık İslâm için halâs çaresi kalmamıştır. Artık dinin son yurdu olan bu topraklar da mutlaka bizim elimizden çıkacaktır" diye kötürümler gibi elleri kolları bağlı durursanız, hâlimiz ne olur? Hiç düşünmüyor musunuz?

Size bu kürsüden ecdadınızın kahramanlıklarını hikâye edecek değilim. Çünkü ibreti maziden göstermektense hâlden misaller getirmek daha kestirme olacak İşte Maraş ve Adana havalisindeki bir avuç kahraman dindaşımız bir senedir Fransızların topraklarına göğüs geriyorlar. Etraftan ciddi bir imdad alamadıkları, ehemmiyetli bir yardım göremedikleri halde, düşmanın en müthiş silahlarla müsella bulunan ordularına karşı duruyorlar. Yağmur gibi yağın kurşunlar, yıldırım gibi inen güller bunların azmini sarsmıyor. İslâm'ı sonuna kadar müdafaa için vermiş oldukları ahde can kaygusu, ölüm korkusu gibi şeylerin zerre kadar tesiri olmuyor. İşte evvela İngilizlerin, sonra Fransızların hücumuna göğüs geren, bundan başka İngiliz, Fransız silahlarıyla teslim edilen Ermenilerin de türlü türlü mel'netlerine, hıyanetlerine maruz kalan şu bir avuç Müslüman ye'se kapılmadı. Azme sarıldı. Bulabildiği kuvvetle, silahla mücadele meydanına atıldı. (Ve-inne cundenâ lehumu-lgâlibûn) buyuran Allahu Zü'l-celâl'in va'd-i ezelisine an samimi'l-kalb inandı. Yani tevekkülün bütün manasıyla Cenâb-ı Hakk'a mütevekkil oldu. Bu sayededir ki o mev'ud olan nusreti kazandı. Allahu Zü'l-celâl (Velekad sebekat kelimetunâ li'ibadina-l-murselin, İnnehum lehumu'l-mensurun, Ve-inne cundenâ lehumu'l-gâlibûn) buyuruyor. Meal-i celili: "Bizim Peygamber olarak gönderdiğimiz kullarımıza şu yolda bir va'dimiz sebk etmiştir: Hiç şüphe yoktur ki nusretimize mazhar olacak olanlar ancak kendileridir. Ve muhakkaktır ki galebe edecek olanlar ancak bizim ordularımızdır."

Mademki, fisebilillah mücadele meydanına atılan mü'minlere Allah'ın nusreti mev'uddur; madem ki Tanrı'nın inayetinden, merhametinden ümidi keserek ye'se düşmek küfürden başka bir şey değildir; o halde bu meskenetin, bu ye'sin, bu ataletin hiçbir suretle te'vili kabil olur mu? Zaten yeryüzündeki yarım milyara yakın Müslümanın asırlardan beri esaret altında inlemesine bundan başka bir sebep aransa bulunabilir mi? Dünyanın hangi tarafına gitseniz, akvam-ı İslamiyyeden hangisinin ruhunu, kalbini dinleseniz, hep o melun ye'is hastalığıyla malul olduğunu görürsünüz. Ümmet-i merhumeye bu za'f-ı iman nasıl olmuş da müstevli olmuş? Nasıl olmuş da bu kadar azim bir kitlenin umumu birden kötürümler gibi histen, hareketten mahrum kalmış? Biz şimdi bu kürsüden onu tedkik edecek değiliz. Biz yalnız Müslümanlara çöken ye'sin her iki âlemde hüsrânı celb edecek...

...bir âfet olduğunu bilmeyenlere anlatarak, cemaat-i Müslimini böyle bir akıbetten tahzîr edeceğiz.

Ey cemaat-i Müslimin! Ta âlem-i ervahda ıkrar verdiğimiz bu din-i mubin, izzet dinidir, azamet dinidir, saadet dinidir. Zillet dini değildir, meskenet dini değildir, sefalet dini değildir. Kelimetullah'ı i'lâ için dünyanın şarkına, garbına, şimaline, cenubuna koşan, önüne dikilmek isteyen türlü türlü mânileri, mezahimleri yıkıp geçen ecdadımızdan olsun sıkılmaz mısınız? O kahraman Müslümanlar size dünyalar kadar vasi' bir memleket, dünyaları titreten bir saltanatla, tarihler dolusu mefahir bıraktılar. Ya sizler evladınıza, ahfadınıza miras olarak acaba ne bırakıp gideceksiniz? Her karış toprağında binlerce şehidin hisse-i şayiisi bulunan namütenahi Müslüman yurtlarını elimizden çıkara çıkara, bugün öyle bir hâle geldik ki, artık maazallah yeni bir ricate imkân yok! İmkân olduğunu farzetsek meydan yok! Önümüzdeki düşmanı sürüp çıkarmasak arkamızda dini, imanı, ırzı, namusu, evladı, iyali barındıracak bir karış yer kalmamıştır. Bunu hiçbir zaman hatırlığınızdan çıkarmayınız. Anadolu'nun göbeğine kadar sokulmak isteyen düşman maazallah biraz daha ilerleyecek olsa ne yapacaksınız, nereye gideceksiniz? Kaçacak yer olmadığı için "Kazaya rıza" diyerek olduğunuz yerde kalacaksınız, öyle mi? Henüz hâkimiyetimize, istiklalimize hatime çekilmemişken, o melun, o vahşi düşmanların eline geçen yurtlarımızdaki dindaşlarımızın ne gibi muamele gördüklerini hiç mi iştmediniz? Ben buna imkân vermiyorum. Çünkü hatıra, hayale gelmez canavarlıklarla türlü türlü işkenceler altında öldürülen biçarelerin feryadı göklere kadar çıktı. Seller gibi akan masum kanlarının aksiyle ufuklar kıpkızıl kesildi. En katı yürekleri merhamete getiren o muhrik figanları, o acıklı eninleri sağırılar duydu. Siz duymadınız mı? Hülâgû'nun Bağdad'da, İspanyolların Endülüs'te vücuda getirdiği feci' menazırı andıran o vahşet numunelerini, o şenaat levhalarını körler gördü. Siz görmediniz mi? Yanbaşınızdaki din kardeşlerinizin matemine, felâketine karşı bu derecelerde lakayt kalmak, Allah için olsun söyleyiniz, reva-yı hak mıdır? "Müslümanların derdini kendine dert etmeyen Müslüman değildir." diyen Peygamber'in huzuruna acaba hangi yüzle çıkacaksınız?

Geliniz, Allah'ın inayetinden ye'se düşmek suretiyle bilerek bilmeyerek daldığımız dalalet girdabından silkinip çıkalım. Cenab-ı Hakk'ın kudretine, azametine va'd-i İlahisinin hulf şaibesinden beraatine olan imanımızı tecdid edelim. Bârgâh-ı merhametine sığınalım. Yüzlerce seneden beri kahrından, celalinden başka bir tecellisini görmediği için hüsrân bucaklarında kalan, haybet ve hırman...

...karanlıklarında bunalan şu dört yüz milyon
felaketzedeye artık nur-i cemaliyle tecelli et-
mesini Hak'tan niyaz edelim.

O nuru gönder, İlahi, asırlar oldu, yeter!

Bunaldı milletin afakı, bir sabah ister.

İnayetinle halas et ki, dalga dalga zalm

İçinde kaynamasın, çırpınıp duran İslam!

Bu secdegâha kapanmış yanan yürekler için;

Bütün solukları feryad olan şu mahşer için;

Harim-i Kâ'be'n için, en büyük Kitab'ın için;

Avalimindeki âyât-ı bî-hisabın için;

Nasib-i daimi hüsrân kesilmiş ümmet için;

O bî-kes ümmete va'd ettiğin saadet için;

Yegâne bezmine mahrem sirâc-ı sermed için:

Resul-i Muhteremin, sevgilin Muhammed için;

Biraz ufukları gülsün cihan-ı İslam'ın!

Hududu yok mu, bu bitmez, tükenmez âlâmın?

O, bir zamanlar, İlahi, zemine hâkim iken,

Nedense gitgide mahrum olunca azminden,

Esaretin ne kadar şekli varsa katlandı...

Vatanlarında garib oldu kendi evladı!

O azmi sen vereceksin ki eylesin sereyan,

Soluk benizlere kan, inleyen göğüslere can.

O ruhu ver ki, İlahi, kıyam edip dinin,

Zemine feyzini yaysın hayat-ı mazinin...

13.2. Müslümanların terakkileri İslam'a sarılmalarına bağlıdır.

صفحة ٢٦٧

(سبيل الرشاد)

جلد ١٨ عدد ٢٦٥

امداددور . بن ياكيز بونون عجزونم . وطن ايدرمكه بوحصوصده تلكنك سزركي شو . ياك اولاداري بوله درشور .

بوله بونون ديانك الت اوست اولديني برزمانده + مسلمانلاري توركاري برونون قلدريم نيمكاري بزمانده جناب حقه بيك تكار اولسون . بزي بوله ظفر لاله دلاش ايدويور . بزي بونونكي ظفر لاله ارممن . ياكيزكي توركنك همد . تانك انا لستاك . العاصل بونون اسلام تللك هر طرفده .

حق روم ايليك لك هيرا كويلر كده قالن ديدنلر بزيه بارام بايويورل . بونون برونونده نوره ظالمك نهر و سارني اتده ايكه بن برمسيل اقلي و اوسه برمسيل قولي سي و اوسه طافاشلك بايويور . و بايه جقه . باخدا متار كدن بر ياك ده اوله قى او غدار ظالملي سرنكون ايدن و ظفري تسيد ايتك بونون مسلمانك حاقير . بونك ارقسي درام ايدم جكم . قده قده بو ظمرا لاله بكمدر . جناب حق اوزاري اشخى رافقري بزه كدرن باقير بر جقه .

(بونون مسكر لرم قدير : انشاء الله باشا حضر لقمي) بوله دهور كوزاري و رجلي بارامري انشاء الله . طاركة . بونوله جكمرك لادمدر . و ارمين رايونيسي كوركاللا سزمن و برسيورم اوكوندن امشيد اوچ كون كدوله جكمكز .

اكده جكمكز و ايشايه جكمكز بونون و طيفه نون سزري غلو ايتدم . شمدى بونونك كلفى مسرونى او سركتقز . سزري سيرا ايدم جكمز . . .

بونك اوزرته موزعلى دواقلرني هوالي جله بابتلاي . هنكرل مى اروناله قشله لشفله غرق ايتديلر جناب حق اسلامه هيبوله ظفري كونر اسيب اسون آمين .

جدايلر . ياق بزي عو انجون شرمين ارميسلري . غريبنده يونانيلري سلط ايتديلر . طام دولترك بوجدمار سودولري هر نره مسلمان كورد . بزيه عو اجهيه باشلاديلر . يونان سودولري اطوليك غري اسيللا بونون شرفده ازميلر ارضو مه بونك اوزره بولويورلردى . انا كيزلر اناسيك قابوننده بونون بر امانستان جوده كتير مرك بزي آسياهى سلطان قارداش نون آيرمه قاتقشدى . فقط بونون حسابك ياكيش ايديني ميدانه جيقيدى . الهك غاييله بونون نصورلر بزي بونون اولدى . شري جيه مزمدهكى قور من مسلمان عسكر لريشك بونون ايتيله اسيا يوقاري ايتيدى . بزي برونون قلدريمق ايتيدى . فقط كدولري پريشان اولديلر .

واما بونون اوزده سه كوچك بر ازمستان كورونيور . فقط نه اميني اوز + عون حقه اولك نيك طوبى اذه موقى اولان اردو سزريك ايتويور اكللى بارامشايه باقار بيله . بونون سوكره بزم باقيدم . انظار حمت اسانجري عطف ايدم جكمز . بر ايلر سيدر . جناب حقه نياز ايدم .

ايتدم بونون دها بونوك اوله جق اولان ظفري ده سزره نيشير اجهيه بونون ايتسون .

بونون نم لك چوق تاسف ايتديكم برتمى و رسنه اوده بونون ظفري ارمين ايتدم جكمز . بر و شمدى بوله مزمدر . اولك انجون مكد اوليورم .

انشاء ركون كلكه . حكومت مكرمه مريكا امرو بونوك دين سزري بونون كوتور جكم . حمت . حيسارت خصوصنده هيج شيم ايتكم هيكز اوزردن شاي دكادو . بونون مسلمانلر شهيد قانريه بولانه قى حضور حقه كينمكه

مسلمانلر كتر قيلرى اسلامه صاريلملرينه باغليدير

انتاد محترم محمد طائف بك اقدنك قسطه قى قنارنده ايرك بونون ظفري . موعظترك خلاصه سيدر :

بكن منو ايتدم كوردور : نه دوشونديكى . نه باقنى ايتدمديكى بيلير . (و انه اليه تخشرون) كلك شوق ده خاطر كزون هيج بر زمان جيقارلر مايك كه نه اولور سزرك اولكز . نه درلو ايشلر سزرك ايشايكز . سوكنده الله ذوالجلالك حشور سز جيقه قى بونون ايتديكز . بونون دوشونجرك ارك . الحاصل بونون سياتكرك حسانى و رده جكمكز .

اى جماعت مسلمانين : ختم سوزديكه اوقوبوب كچمكه اولديقمز . مناسق بلكه هيج تدبر ايتيديمز . دوشونمديكم بونون ايت چايه اقل سوره شدمدر . اود . بزي شيعه يده قدر كتاب الله تدبر ايدم ايدم . ياقى هر صيغه شدمدى . هر آيتدهكى حكملري . غريشلي مبريز كندى عانى . كندى اداك درجسته اكلامق ايتيه ايتيله اوقوسه يدي . علم اسلام هيج بر وقت بوله پريشان اولمازدى . باقكز . ديلم و ديلمى . عقم اريدنى قدر سزره ترجمه ايتكم چايشدمديقم شو ايت سجيله ايتيدن

بسم الله الرحمن الرحيم . (يا ايها الذين آمنوا استجبوا لله و لرسوله اذا دعاكم لما يحكيكم و اعلموا ان الله يحول بين المرء و قبه و انه اليه تخشرون .)

(يا ايها الذين آمنوا) اى تكميك بولكنه . كنائيه . يقميريه . سائر ايتيلمى ضرورى اولان شيلرك هيشه ايتان . هيتى صميم قليله تصديق مسلمانلار (استجبوا) اجابت ايدكز . اطاعت ايدكز . بونونيكز . بونونيكز . كيه طوغرو . زويه طوغرو . (الله و لرسوله) الله طوغرو . بونون طوغرو قوشوكز . نه زمان ؟ (اذا دعاكم لما يحكيكم) سزري اجبا بونك . دنياه . عقابده جيانكزى . نمازكزى . مسالتيكزى تا مين بونك . هر درلو مناسيله حيت و رده جكم . روح و رده جكم اواصرى . كاهى . و صليانى قبوله سزري دعوت ايتديكزى زمان . (راعلموا) بونون اولكرك (ان الله يحول بين المرء و قبه) جناب حق النسلك بونون قلى آروست كيدر . ياقى اولك باقكز حر كاهى دكل . فلبندين

154

MÜSLÜMANLARIN TERAKKİLERİ İSLAM'A SARILMALARINA BAĞLIDIR

Üstad-ı muhterem Mehmed Âkif Beyefendi'nin Kastamonu kazalarında irad buyurdıkları mev'izaların hülâsasıdır:

Bismillahirrahmanirrahim. (Yâ eyyuhâllezîne âmenûstecîbû lillâhi ve lir resûli izâ deâkum limâ yuhyîkûm, va'lemû ennallâhe yehûlu beynel mer'i ve kalbihî ve ennehu ileyhi tuhşerûn.) (Yâ eyyühellezine âmenû) Ey Tanrı'nın birliğine, kitabına, peygamberine, sair inanılması zaruri olan şeylerin hepsine inanan, hepsini samim-i kalbiyle tasdik eden Müslümanlar! (istecîbû) İcabet ediniz, itaat ediniz. Yürüyünüz, koşunuz. Kime doğru, nereye doğru? (lillâhi ve lir resûli) Allah'a doğru, Peygamber'e doğru koşunuz. Ne zaman? (izâ deâkum) Sizi ihya edecek; dünyada, ukbada hayatınızı, necatınızı, saadetinizi temin eyleyecek; her türlü manasıyla hayat verecek, ruh verecek evamirini, ahkâmını, vesayasını kabule, sizleri davet ettikleri zaman. (va'lemû) İyice bilmiş olunuz ki (ennallâhe yehûlu beynel mer'i ve kalbihî) Cenab-ı Hak insanın kendisiyle kalbi arasına girer, yani onun yalnız harekâtını değil, kalbinden geçen maneviyatını da görür; ne düşündüğünü, ne yapmak istediğini bilir. (ve ennehu ileyhi tuhşerûn) Kezalik şunu da hatırlınızdan hiçbir zaman çıkarmayın ki ne olursanız olunuz, ne türlü yaşarsanız yaşayınız, sonunda Allahu Zu'l-celal'in huzuruna çıkarak, bu âlemdeki bütün işlerinizin, bütün düşüncelerinizin, elhâsıl bütün hayatınızın hesabını vereceksiniz.

Ey cemaat-i Müslimin! Hatim sürdükçe okuyup geçmekte olduğumuz, manasını belki hiç tedebbür etmediğimiz, düşünmediğimiz bu ayet-i celile Enfâl Suresindedir. Evet, bizler şimdiye kadar Kitâbullah'ı tedebbür ede ede, yani her sayfasındaki, her ayetindeki hükümleri, ibretleri her birimiz kendi ilmi, kendi idraki derecesinde anlamak isteye isteye okusaydık, âlem-i İslam hiçbir vakit böyle perişan olmazdı. Bakınız, dilim döndüğü, aklım erdiği kadar size tercüme etmeye çalıştığım şu ayet-i celile açıktan...

اچيه بيلير سوركه اللهك بوتون اوامري، رسول محترمك بوتون وصايلسي
بزم ايجون محض سيات ايتش. بزاو امراره، اودميتلره مساييديميز
كبي هلاك يوزى، اولوم يوزى كورمه چك ايتش.

بلكاهلا! مادامكه زار مسلمان، مادامكه شريعتنك بوتون احكامي
بزم ايجون محض حياتد، ناسل اوليورد بوكون دنيادىك اوجيوز الى،
دونوز ميلون، وحده، مؤمنك حالى بيله دوستلري گزندن اولدوره چك،
دشمنلري ايسه سونجندن چيلد برحق درجه لوده سقىل اوليورد؟ اوله يا،
هيج برعز انكار ايدمه زكه بوكون دنيادامت اسلاميه قدر سقىل، يدخت،
پريشان، عاجز، قدرتميز، قولتمز، علممىز، هر قانلن بر حامت بو قدر،
سزه باشمىن نيك آجيقلى پروقه آكلانيم، وقيله غايت، معلومانى،
غايت دكي بر آورو يالى ايله مهاره بيدا اقمشدم، حريف چوق ارقومش،
برخيلده سياحتلرده بولونش. بر آراق حراستان، ايران، هندستان
طرفلرته تشك هوش دوشدى، قلم بوسياحت جيقهازدن اول كيدنكي
يرلرده سيقنى چككه مك ايجون برلز عريجه، محمديه او كرمك لزومى
حسن ايدمه چكاسرا چنده بولوندى، بو قدر دكي، بو قدر معلومانى ادمك
ارزو ايدم، علم اسلامده بزم ساعزه بلك سسوك خدمتس ايدميسه چكى
دوشوندمد يارى شاه، يارى كرمك كنديسنه ديدمك:

— بركا بولايك اسانده او كرمتم، بلكيز بر شريطه: مسلمان
اولاي شريطه.

اورويلى، اكلاشيلان، بوله رتكليفه مروض قالمشنى هيج تخمين
ايتمش اولي، يوزته حيران حيران بالقدقدلكره، يدكى:

— مسلمانللك خريستيانلقتن دها ايتري اولونلوق بيلمه ايدم بلكه
سكه بوله ريلزالله كيريشه بيلردم، لكن...

— فقط بوى زدن اوكره ديكيز؟ سزك مستنقر قزول دگلي؟
دنياده اوتميشلوق غيبهك بزم حقزده وردكارى معلومه كور كوريشه
ايتلديكيز آدلر قير مسخره شيل اوله ما.

— عابدى بوى قبول ايدم. لكن كورون كوي قلاغوز ايتتمى؟
دنيالكله هر طرفه سرچلمش اولان محمدلري كورميدوم؟ دوسلرك،
فرانسولرك، انگليزلرك، قللكلرك ناميتده بارم، بياره باقين دنيادانكر
بولونيور. رجاليديم، نه، اونلركى مى باقى ايسه يورسك؟ عصرلردي
بوتون خريستيان ملتسار چاليشير، چالالار، كوندن كونه ترق ايدو،
دفا ايجنده، حضور ايجنده، عدالت ايجنده، آسايش ايجنده باشار
طودور كن مسلمانلر قايمله بولر، مكموس رجائ ايجنده سوزوكلنم بولورمى؟
دشمنلرك كزك بوكونى سفاتنى اقبلك نأثيريه، عرفت نأثيريه، محيطك
نأثيريه عطف ايتكده قابل دگلي، چونكه باقورم، نهى ائليده، عيني محيطده
باشان، نهى اسالارى، هر قىلر بولالان بر خريستيان، ياخود بر مجوسى، ياخود

بر بودى ايله بر مسلمان آرمشده دنيالر قدر قرق ولر: اونه كيلر زنگين، اونه فقير،
اونه كيلر ترق ايتش، بو كوندن كونه كره بور، اونه كيلر اودى، بور اعباد،
اونه كيلر كيجهلى كوندوزلى چاليشيور، بو عاغل، باطل، اونه كيلر اوقو بور،
يازييور، بو آلا ييله كنه چاغل، اونه كيلر شهرلري، كويلري ترميز، بو
يشلك ايجنده، سارى خست لعلر ايجنده قيو اوب، طودور بيسور، اونه كيلر
ال الله، باش ناهه ورمشيلر، جميتلر، جماعتلر، شركتلر وجوده كتيرمشيلر،
مسعود بر خالده ترق ايدسورلر، قعالي ايدسورلر، بو جميتسز، جماعتسز،
انظامسز، انتظامسز باشيور، ديشدنم ديشكي آقملرله آرمشده هر چ
بر رايطه بوى، اونلرك سعادتمن نمون اولق، فلاكتسندن آمى طوبقى
شوپه دورسون، خبردار بيله دگلي، اوقى خلك حكومتلر وجوده كتيره
بيلمش ايدم، اونلركده هيج برى كنديسنه هدايت، راحت تايمين ايدمه مش،
كورديكى ظلمه قارشى عريان ايتك، هيج اولمزه نظلمه بولونقى، عصب
ايدنلن حقى احق ايجون بر حركت كوسترمك خاطريته بيله كيور،
كندى ديشدنه اعتقاد ايتيور، پانجهيلر دها زياده محبت، دها زياده غايل
كوسترييور.

حريفى راقش اولاديم عالم اسلامك حالى بر جغرافيايى، چاتلى بزم
خريطه مى كى بكا سامانلرجه ايشاعات وركشكن، بيكرسبه ايجيقى لوجايلر
كوشمك كرى طودور يا چقدى، سوزى كدم، ايدمك:

— بركيك لهده اولسون، عليمده اولسون مصالعه ده بولونمقى

ايجون يالكر اودن ايله مندن اولان انسانلرك، ياخود جماعتلر كمالوريشه،
قياقته باقى طوغرودكلر، سزكى طيق رواج خسته حكيم كورمكه طبابتك
هكچللك عليمده بولونقى كي اوليور، اوت، بر طبيب، بر حكيم طبابت،
دنيان خلك تايمين ايتديكى قاعدهلر، قانونلر، خيلافه حركت ايدم بيلر
وطيعيدرك بولم خراسنى كورور، انجق بوندن طوبلاي طبابت بركناه، بركناه
مشوات ترتيب ايدمى؟ اكر بوكونكى مسلمانلر فى الحقيقه ديميسندن برى
نصير ايتديكيز حاله ايسه لر اسلامك نه قياقى وار؟ سز بزم شريعتن حقده
سوز سويله چككيز زمان اولاشريپنسك حاوى اولونلوق دمشورلري،
اساسلري، تدقيق ايتش اوله چقيكيز، شابه مسلمانللك ماهيتى، مطلقا مسلمانلر
حائدين استلال طريقي اختيار ايتك ايدرسه كز اوزمادند دشمديكى دگلي
بوندن اون اودن ايكي عصر اولونلوق ديك صفوت حقيقه مى محافظه ايتديكى
دورلرده كك مسلمانلرك حالى نظر اعتياده المايسكيز، اسلامك اساسلري
كتاب ايله شنده مضر حدر، مضبوطدر، املك نازل اولان آيت چيلد
(اقرانيم ديك لى خلق) (دقرا) اوقوده ديكدر، اريق بردن كاوتلار
الله طرفدن نازل اولان اليوز صحيفه، كك كتاب مينى، اوقو ايريه باشلايور
دنياده اوقومى، يازمى، علمى، عرفانى بوله بردين قدر الزام ايدن، ايسه ايدن
حاله ايدن ديك بردن نصور اولونه بيليرى؟ سكره (مسلستونى ايتديكى
بيلمون والدين لايامون، هيج بيللرله بيلميتلر بولورمى؟) (انما غلغلى ايتد)

...açığa bildiriyor ki, Allah'ın bütün evamiri, Resul-i Muhterem'in bütün vesayası bizim için mahz-ı hayat imiş. Biz o emirlere, o vasiyetlere sarıldığımız gibi, helak yüzü, ölüm yüzü görmeyecek imişiz.

Pek ala! Madem ki bizler Müslümanız, madem ki şeraitimizin bütün ahkâmı bizim için mahz-ı hayattır, nasıl oluyor da bugün dünyadaki üç yüz elli, dört yüz milyon muvahhidin, mü'minin hali böyle dostları kederinden öldürecek, düşmanları ise sevincinden çıldırtacak derecelerde sefil oluyor? Öyle ya, hiçbirimiz inkâr edemeyiz ki, bugün dünyada ümmet-i İslâmiyye kadar sefil, bedbaht, perişan, aciz, kudretsiz, kuvvetsiz, ilimsiz, irfansız bir cemaat yoktur. Size başımdan geçen acıklı bir vak'a anlatayım: Vaktiyle gayet malumatlı, gayet zeki bir Avrupalı ile muarefe peyda etmiştim. Herif çok okumuş, bir hayli de seyahatlerde bulunmuş. Bir aralık Arabistan, İran, Hindistan taraflarına gitmek hevesine düştü. Fakat bu seyahate çıkmazdan evvel gideceği yerlerde sıkıntı çekmemek için biraz Arapça, Acemce öğrenmek lüzumunu hissederek bana müracaatta bulundu. Bu kadar zeki, bu kadar malumatlı adamın arzu etse âlem-i İslâm'da bizim hesabımıza pek büyük hizmetler edebileceğini düşündüm de yarı şaka, yarı gerçek kendisine dedim ki:

“Ben sana bu iki lisanı da öğretim. Yalnız bir şartla: Müslüman olmak şartıyla.”

Avrupalı, anlaşılan böyle bir teklife maruz kalacağını hiç tahmin etmemiş olmalı; yüzüme hayran hayran baktıktan sonra dedi ki:

“Müslümanlığın Hristiyanlıktan daha iyi bir şey olmadığını bilmeseydim, belki seninle böyle bir pazarlığa girişebilirdim. Lakin...”

“Fakat bunu nereden öğrendiniz? Sizin müsteşriklerinizden değil mi? Dünyada o müsteşrik diyerek bizim hakkımızda verdikleri malumata körü körüne inandığınız adamlar kadar maskara şeyler olamaz.”

“Haydi bunu kabul edeyim. Lakin görünen köy kılavuz ister mi? Dünyanın her tarafına serpilmiş olan Muhammedileri görmüyor muyum? Rusların, Fransızların, İngilizlerin, Felemenklilerin tabiiyetinde yarım milyara yakın dindaşınız bulunuyor. Rica ederim, beni de onlar gibi mi yapmak istiyorsun? “Asırlardan beri bütün Hristiyan milletler çalışır, çabalar, günden güne terakki eder, refah içinde, huzur içinde, adalet içinde, asayiş içinde yaşar dururken Müslümanlar tamamıyla bunlara makus bir hayat içinde sürüklenmiyorlar mı? “Dindaşlarınızın bugünkü sefaletini iklimin tesirine, ırkın tesirine, muhitin tesirine atfetmek de kabil değil. Çünkü bakıyorum, aynı iklimde, aynı mühitte yaşayan, hatta lisanları, ırkları bir olan bir Hristiyan yahut bir Mecusi yahut bir Budî ile bir Müslüman arasında dünyalar kadar fark var: “Ötekiler zengin, bu fakir. Ötekiler terakki etmiş, bu günden güne geriliyor. Ötekiler efendi, bu ırgat. Ötekiler geceli gündüzlü çalışıyor, bu atıl, batıl. Ötekiler okuyor, yazıyor, bu alabildiğine cahil. Ötekilerin şehirleri, köyleri tertemiz, bu pislik içinde, sari hastalıklar içinde kıvranıp duruyor. “Ötekiler el ele, baş başa vermişler, cemiyetler, cemaatlar, şirketler vücuda getirmişler. Mesud bir halde terakki ediyorlar, teali ediyorlar; bu cemiyetiz, cemaatsız, nizamsız, intizamsız yaşıyor. “Dindaşım dediği adamlarla arasında hiçbir rabıta yok. Onların saadetinden memnun olmak, felaketinden acı duymak şöyle dursun, haberdar bile değil. “Ufak tefek hükümetler vücuda getirebilmiş ise onların da hiçbirisi kendisine adalet, rahat temin edememiş. Gördüğü zulme karşı isyan etmek, hiç olmazsa tazallumda bulunmak, gasbedilen hakkını ihkak için bir hareket göstermek hatırına bile gelmiyor. “Kendi dindaşına itimad etmiyor. Yabancılarla daha ziyade muhabbet, daha ziyade temayül gösteriyor...”

Herifi bırakmış olaydım âlem-i İslâm'ın canlı bir coğrafyası, canlı bir haritası gibi bana saatlerce izahtan vermektan, binlerce acıklı levhalar göstermekten geri durmayacaktı. Sözü nü kestim. Dedim ki:

– Bir dinin lehinde olsun, aleyhinde olsun mütalaada bulunmak için yalnız o din ile mütedeyyin olan insanların yahut cemaatlerin tavrına, kıyafetine bakmak doğru değildir. Sizininki tıpkı birkaç hasta hekim görmekle tababetin, hekimliğin aleyhinde bulunmak gibi oluyor. Evet, bir tabip, bir hekim tababet denilen fennin tayin ettiği kaideler, kanunlar hilafına hareket edebilir. Ve tabiidir ki bunun cezasını görür. Ancak bundan dolayı tababete bir günah, bir mesuliyet terettüb eder mi? Eğer bugünkü Müslümanlar filhakika deminden beri tasvir ettiğiniz halde iseler İslâm'ın ne kabahati var? Siz bizim şeraitimiz hakkında söz söyleyeceğiniz zaman evvela o şeraitin havi olduğu düsturları, esasları tedkik etmiş olacaksınız. Şayet Müslümanlığın mahiyetini mutlaka Müslümanların halinden istidlal tarakikini ihtiyar etmek isterseniz, o zaman da şimdiki değil, bundan on iki asır evvel yani dinin safvet-i hakikiyyesini muhafaza ettiği devirlerde gelen Müslümanların halini nazar-ı itibara almalısınız. İslâm'ın esasları Kitab ile Sünnet'te musarrahtır, mazbuttur. İlk nâzil olan âyet-i celile (İkra'bismi rabbikellezî halak)tır. (İkra) oku, demektir. Artık bir din ki onun Allah tarafından nazil olan altı yüz sahifelik Kitab-ı Mübin'i “Oku!” diye başlıyor; dünyada okumayı, yazmayı, ilmi, irfanı böyle bir din kadar iltizam eden, emreden, himaye eden diğer bir din tasavvur olunabilir mi? Sonra (hel yestevillezîne ya'lemûne vellezîne lâ ya'lemûn - Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?). (innemâ yahşâllâhe...

...min ibâdihil ulemâu = Allah'ın kulları içinden ancak âlim olanları Allah'tan korkar.) (ve mâ ya'kuluhâ illel âlîmûn = Bizim âyât-ı celilemizdeki hikmetleri, ibretleri ancak âlim olanlar idrak edebilir; başkaları edemez.) gibi daha bir çok ayetler ilmin, erbab-ı ilmin kadrini tasavvurun fevkine kadar yükseltmiştir. Pek ala! Bugünkü Müslümanlar senin dediğin gibi ilimden, irfandan mahrum ümmi birer insan yığını derekesi-ne düşmüşlerse ben ne yapayım yahut din ne yapsın?

“Müslüman şehirlerini, Müslüman köylerini dolaşmışsınız. Nezafetten, taharettten eser görmemişsiniz.” Bir kere bizim bedeni ibadetlerimiz temizlik üzerine müessesdir. Biz tamamiyle temiz olmadıkça ne abdest alabiliriz, ne Allah'ın huzuruna çıkabiliriz. Aleyhissalatü vesselam Efendimiz “Ettuhuru şatru'l iman - İmanın yarısı temizliktir, paklıktır.” buyuruyor. Üstü başı, eli yüzü, içindeki, dışındaki çamaşırı, el-hasil tepeden tırnağına her yeri nezafetin, taharetin son mertebesine varamayan; gezdiği, durduğu, yürüdüğü, yattığı, kalktığı yerler kâmil nazif olmayan, tahir olmayan bir Müslüman, altından kalkamayacak ve bale girer. Çünkü her gün muayyen zamanlarda edası üzerine farz-ı ayn olan ve ölümden başka hiçbir öbür götürmeyen namazı, kabul değil kılamaz. Daha sonra bilirsiniz ki Müslümanlar haftada birkaç kere bütün vücutlarını yıkamaya, temizlemeye dinen mecburdurlar. Hülâsa abdestler, namazlar, gusüller Kur'an'daki, Sünnet'teki yani Ehadis-i Nebeviyye'deki bitmez tükenmez emirler, tavsiyeler bugün tababetin, hayatın esasını teşkil eden nezafeti telkin eder dururken, şayet ümmet-i İslamiyye, dediğiniz gibi, buna rağmen pislik içinde, murdarlık içinde kalmışsa, kabahat hangi tarafa raci olmak lazım gelir?

“Dünyanın dört köşesindeki Müslümanlar cemiyetiz, cemaatsız bir halde yaşıyor” diyorsunuz. Acaba şariat-i İslamiyye kadar cemiyeti, cemaati, vahdeti, vifakı, uhuvveti, samimiyeti telkin eden bir din gösterilebilir mi? Peygamberimiz (Büniyel islamü ala hamsin...) buyuruyor. Dinin beş muazzam direği vardır ki beşi de doğrudan doğruya birliği, vahdeti istilzam eder. Kendisi en büyük bir farz, cemaatle edası ise müekked sünnet bulunan beş vakit namaz kadar bu vahdeti temin edecek, idame edecek, ebediyyen tezahür ettirecek ilahi bir vasıta, bir rabita hangi şeraitte, hangi harekette bulunabilir? Zengin olmayan Müslümanların zengin olanlarda malûm, muayyen, sarîh bir hakkı olan zekat nedir? Bu fariza bir tabakadaki dindaşları merhamet, şefkat, diğer tabakadakilerini hürmet, minnettarlık hisleriyle birbirlerine bağlamıyor mu? Ya o, arzin şarkından, şimalinden, garbindan, cenubundan koşup gelen yüz binlerce Müslümanı senenin muayyen bir gününde Hicaz'ın muayyen bir sahasına toplayan Hac kadar muazzam, metin, bütün Muhammedilere şamil bir vahdet rabitası nerede görülmüştür? Nerede görülebilir? Namazları, niyazları, Hac'ları, Kâ'beleri, ezanları, Kur'an'ları, minberleri, Arş'ları, Kürsi'leri, Hudâ'ları bir olan; sonra bütün ibadetleri bir lisan ile yani lisan-ı Kur'an'la, Arap lisanıyla eda edilen Müslümanlar arasında ayrılık, gayrılık hisleri hüküm sürüyorsa, bunlar yekpare bir ümmet vücuda getirmekten uzakta bulunuyorsa, şeriatı, İslam'ı hangi yüzle, hangi hakla muaheze edebiliriz? Hayra matuf olan bütün işlerde, bütün hareketlerde din kardeşine elinden geldiği yardımı, fedakârlığı esirgememek her mü'mine farizadır. Bu farizayı ihmal eden, dindaşının elemine iştirak etmeyen bir ferdin, cemaat-ı İslamiyye erkânından, efradından sayılamayacağı, Aleyhissalatü vesselam Efendimiz tarafından sarahaten bildirilmiştir. Birr ü takva mertebeleri ki: Mü'min-i kâmil, insan-ı kâmil için mutlaka o mertebelere yükselmek lazımdır; dindaşlarının yardımına koşmadan bu hususda malının, varının en kıymetli, en sevimli kısmını feda etmeden ele geçirilemez. (Len tenâlül birre hatta tunfikû mimma tuhibbûn...) ayet-i kerimesinden başka infakı, teavünü âmir âyât-ı celileye Kitabullah'ın her sahifesinde tesadûf olunur. “Cemaatten uzaklaşmak Allah'tan uzaklaşmaktır.” “Allah'ın eli cemaatin üzerindedir.” “Cemaat rahmettir, ayrılık azabdır.” “Müslümanların birbirlerine karşı vaziyeti yekpare bir binayı meydana getiren perçinlenmiş kayaların birbirine karşı vaziyeti gibidir.” “İmanın tam olması için Müslümanlardan her birinin diğerini kendi nefsi kadar aziz, muhterem, mültezim tutması elzemdir” mealinde birçok ehadis-i şerife varid olmuştur ki hepsi ümmet-i İslamiyye arasında vahdet, teavün, ittifak, tenasur husûlünü amirdir. Artık Kitab'dan, Sünnet'den irad ettiğim bu kadar esaslar meydana iken, “İslam ümmet arasında vahdet vücuda getiremiyor” demek doğru mudur? Gerçekten bugün siz o vahdetin Müslümanlar arasında tezahürünü görmüyorsanız, kabahat kime atfedilmek icab eder? İslam'ın ilk devrelerindeki Müslümanların tarihini okuyun da bakın. Dünya, dünya olalı o kadar müthiş bir vahdet görülmüş müdür? Ashab-ı Kiram'ın Ensar denilen kısmından yani Medinelilerden, Muhacirin denilen kısmına yani Mekkelilere karşı gösterilen fedakârlığı, kardeşliği hiçbir cemaat diğer bir cemaat hakkında izhar edebilmiş midir? (Min haraca mine'l-cemaati kiyde şbir fekad hala'a ribakate'l-İslami? - Cemaat-i Müsliminden bir karış ayrılan kimse Müslümanlık ribkasını boynundan çıkarıp atmış olur), (Min faraka feleyse minna - Ümmet-i İslamiyye arasında tefrika çıkaran, fesad çıkaran bizden değildir.) gibi birçok ehadis-i şerife daha vardır ki, her biri ümmet-i İslamiyyenin yekvücut olmasını emrediyor. Müslümanlar arasındaki vahdet, İslam'ın ilk devrelerinde tasavvurların fevkine çıkmıştı. Bunu gösterecek namütenahi vakalardan birini söyleyeyim de bakınız:

Galiba Yermük muharebesi idi. Bir aralık harb sükûn bulmuştu. Ashab-ı Kiram'dan biri yarım matara kadar su bularak meydan-ı muharebede mecruh düşenlerin imdadına yetişmek için dolaşır iken amca-zadesini gördü ki “Aman bir yudum su” diyordu. Hemen matarasını bu biçarenin dudaklarına yanaştıracağı sırada, üç beş adım ötede yorgun, bitkin bir ses: “Aman bir yudum su!” dedi. Sahabi-i müşarûnileyh diyor ki: Ben ne...

...yapacağımı, henüz kestirememiştim. Amcazadem matarayı eliyle iterek öteki yaralının imdadına koşmamı işaret etti. Hemen onun yanına vardım. Lakin bu ikinci mecruh da suyu ağzına götürmeden, üçüncü bir ses daha zuhur ederek “Bir yudum su yok mu?” dedi. Bu feryadı duyan yaralı tıpkı amcazadem gibi suyu içmekten imtina ederek gözleriyle beni arkadaşına gönderdi. Va esefa ki, ben üçüncü sesin çıktığı yere vardığımda, arka üstü yatan o gaziye şehid buldum. Hemen ikinci mecruha döndüm. Lakin o da Mevla’sına kavuşmuştu. “Fesubhanallah!” diyerek amcazademın yanına geldim. Onun da son nefesini vererek Allah’a gittiğini gördüm.

Tarih-i İslam’da böyle vak’alar sayılamayacak kadar çoktur. Ama dediğiniz gibi “bugün Müslümanlar dinin bu ezeli ve ebedi düsturunu bir tarafa bırakmışlar da şirazesı kopmuş bir kitap gibi dağınık yapraklar, perişan sahifeler haline gelmişlerse” ben ne diyeyim?

“Müslümanlarda adalet yok, zulüm var” diyorsunuz. Acaba şeriat-i İslamiyye kadar insanların hukukunu gözeten, adaleti esas tanıyan, velev düşmanlara karşı olsun muayyen, malum, müdevven bir takım esasat-ı adile dairesinde muameleyi emreden bir din, bir şeriat, bir kanun mevcut mudur!.. (İnnallahe ye murukum en tueddul emanatı ila ehliha ve iza hakemtum beynen nası en tahkumu bil adl - Bilmiş olunuz ki Allah sizlere bütün vazifeleri erbabına vermekle ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletten ayrılmamakla emrediyor.) Bütün İslam diyarında her cuma günleri minberden (İnnallahe ye muru bil adli vel ihsani - Bilmiş olunuz ki Cenab-ı Hak sizlere adaletle muamele etmeyi, hiçbir zaman iyilikten ayrılmamayı emrediyor.) ayet-i celilesi okunur. Değil Müslümanlara, başka dinden olanlara karşı bile İslam’ın gösterdiği adaleti, merhameti hangi millet gösterebilmiştir? Kudretiyle, kuvvetiyle dünyaları titreten Hazret-i Ömer’in Kudüs-i Şerife nasıl girdiğini elbette bilirsiniz. Müslümanlar kendilerinin en şevketli, başka milletlerin en zayıf bulundukları devirlerde bile kudretlerine, kuvvetlerine mağrur olarak, bugün siz Garp-lıların biz Şarklılara karşı takındığınız tavrı takınmamışlardı; esaretiniz altında inleyen mahkûm milletlere reva gördüğünüz zulümlerin, şenatlerin, hiçbirini irtikaba tenezzül etmemişlerdi.

“Müslümanlarda mücadele yok, sa’y yok, servet yok; atalet var, meskenet var, zaruret var” diyorsunuz. Eğer İslam sa’y dini, mücadele dini olmasa idi, dünyanın Hicaz gibi en sapa, en çorak, en metruk bir köşesinden fıskıran o nûr, nasıl olur da pek az bir zaman zarfında bütün kainatı kuşatabilirdi? Tarih-i alem, İslam mücahitlerinin eşini gösterebilmiş midir? Vakıa ihtikar gibi, faizcilik, murabahacılık gibi gayr-ı meşrû yollardan servet yağmak, Müslümanlar için suret-i kat’iyede haramdır. Lakin Allah yolunda para dökmeyi, muhtaçların imdadına koşmayı emreden bir din, nasıl olur da helal yollardan kazanmaya mani’ olur?.. Ne hacet! Dinin beş direği var ki ikisi “altın”dandır. Öyle ya, para olmadıkça haccetmek, zekat vermek imkanı var mıdır?

Ey Cemaat-i Müslimin! O söylediğim Avrupalı ile aramızdaki münakaşanın vukuundan beri bir hayli seneler geçti. Ben herifi yola getirmek için daha ne gibi sözler söylediğimi unuttum. Yalnız hatırımda kalan netice şu idi: Herif beni uzun uzadıya dinledikten sonra dedi ki:

“– Eğer evvelce Müslüman memleketlerini gezmiş, Müslümanların halini yakından görmüş olmasa idim, senin şu vermiş olduğun izahatı belki kabul ederdim. Lakin kemal-i teessüfle söylüyorum ki, gözüyle gördüğü şeyin aksine inanmak insan için pek kolay bir şey değildir!”

Ey cemaat-ı Müslimin! Fransızların (Gustav Lö Bon) isminde meşhur bir müellifleri vardır ki henüz sağdır. Bu adamın bir kaç eseri yarım yanlış olmak şartıyla Türkçe’ye de tercüme edildi. Mısır prenslerinden birisi kendisiyle teklifsiz konuşmuş. Günün birinde aralarındaki bahis bize, bizim halimize intikal etmiş. Fransız müellifi demiş ki:

“– Canım efendim, beni meraktan kurtarınız. Bu nasıl oluyor? Ben Arap medeniyetini, İslam medeniyetini senelerce tedkik ettim. Şarkı hayli dolaştım. Şeraitinizi epeyce biliyorum. Bakıyorum ki Allah peygamberlerin en akilini size göndermiş. Kitapların en iyisini sizin elinize vermiş. İklimlerin en latifi, toprakların en zengini, insanların en mutii, en zekisi sizde bulunuyor. Böyle iken nedir bu sizin haliniz? Nedir bu sizin sefaletiniz? Mümkün olsa da size beş altı sene şeyhülislamlık etsem, memleketinizi cennete çevirirdim!”

Hakikat, bizler hazinelerin üzerine oturmuşken gelip geçene avuç açan dilencilere, ekin anbarlarına yaslanmış olduğu halde, aklıktan ölen sersemlele döndük! Bu halimize ne kadar teessüf olursa, Hudâ bilir, yine azdır. Allah rızası için olsun, artık aklımızı başımıza toplayalım. Artık gördüğümüz felâketlerden, uğradığımız musibetlerden ibret alalım. Bu cehaletimiz, bu gafletimiz, bu nifakımız, bu şikakımız yüzünden neler kaybettiğimizi düşünmüyor musunuz!

Ecdadımızın bize kanları, canları bahasına alarak emanet ettikleri, yadigar bıraktıkları o koca koca iklimleri, o dünyanın en zengin, en mahsuldar topraklarını vere vere bugün avuç içi kadar yere tıkdık kaldık. Haydi diyelim ki, evvelce düşman önünden perişan bir halde kaçarken arkada sığınabilecek, barınabilecek bir ocak yahut bir bucak bulabiliyorduk. Fakat gözünüzü açınız, iyice bilmiş olunuz ki, artık dinimizi, imanımızı, ırzımızı, namusumuzu, çoluğumuzu, çocuğumuzu barındırabilmek için arkamızda hiçbir yer kalmamıştır. Şayet düşmanların...

...hilelerine, tezvirlerine, yalanlarına kapılarak birbirimize girmekte, birbirimizin kanını içmekte bir müddet daha devam edecek olursak, maazallah bu son Müslüman hükûmeti de kâfirlerin ayakları altında çiğnenip gidecektir.

Evet, (İnnâ nahnu nezzelne'z-zikra ve innâ lehû lehafizûn) buyuran Allahu Zü'l-celal Kur'an'ını kıyamete kadar sıyanet edecektir. Bunda şüphemiz yoktur. Lakin İslam güneşinin bu diyardan mutlaka batıp gitmeyeceğine dair elimize hiçbir senet verilmiş de değildir. O güneş dünyadan eksik olmaz, lakin bu iklimler onun ziyasından mahrum olabilir ki o zaman hepimiz zulmetler içinde kalırız. O zaman ne yaparız? Nereye baş ururuz? Kimden medet umarız? Yedi yüz senedir elimizde duran koca bir saltanatın yerlere serildiğini, şu mübarek camilerin kiliseye çevrildiğini, şu minarelerden yükselen ezan seslerinin ebediyyen kesildiğini görmek kadar acıklı bir manzara olur mu?

Böyle bir akibeti görmekten ise insanın gözlerinin yumulması daha hayırlı değil midir? Yerin üzerinde sürünmekten, yerin dibine geçmek elbette çok ehvendir. Öyle ise deminden beri serd ettiğimiz ilahi düsturlara rücû edelim. Onların gösterdiği yola dönelim. O yoldan, o vahdet yolundan kıl kadar ayrılmayalım. Bize kendimizden başka kimsenin dost olamayacağını yakinen bilelim. Aramıza sokulan ayrılık gayrılık hislerini büsbütün unutalım. Muharebe meydanında ruhunu teslim ederken bile kendi din kardeşini kayırmak için uğraşan o kahraman ecdadımıza benzemeyi, yaşarsak onlar gibi yaşamayı, ölürsük onlar gibi ölmeyi isteyelim. Günahlarımızı, lekelerimizi bu suretle temizleyelim. Huzûr-ı İlahiye alnımız açık olarak çıkalım.

Kendimize acımıyorsak evladımıza olsun merhamet edelim de bütün varını sefahat uğrunda tüketerek arkaya sefaletten başka bir şey bırakmayan rezil mirasyedilere dönmeyelim.

Allahümme ensuri'l-islame ve'l-muslimin. Rabbena efrîğ aleynâ sabrâ ve sebbit akdâmenâ vensurnâ alel kavmil kâfirin. Ve'l-hamduli'llahi Rabbi'l-alemin.

14. Mehmet Âkif'in şiirlerinden iki örnek:

14.1. Çanakkale şehitlerine

Ahmet Halit Yavaşoğlu'nun
Sahib Kütüphanesi

602

D. 25

آبونه كرتاللى : هر بر ايجون
ستكى (200) ، ائق ايللى
(200) ، مائك اجنيه ايجون
ستكى (200) ، آئى آيلى
(200) غروشدور.

لحمسى ۷.۵ غروشدور .
ستكى ۵۲ غروشدور .
ادارمائه : بابجالى جادومنده
رشيده ائقى خاتينه
اخطارات
آبونه بدلى پيشيندر .
ستكى موافق آتار مع المنوتيه
بول اولتور . درج ايدلن
بازير اعادة اولتاز .

واقة يهدى من يشامالى صراط مستقيم
محمد حرك
اشرف ادب

۱۳۳۰۰۰۱۰

۶۰۸ عدد ۷ ذى الحجه ۱۳۴۲ * بختينه * ۱۰ غور ۱۳۴۰ جلد ۲۴

«عاصم» دمه بر بارجه

- شيمدى ، اوغل ، قيزجسين يا ، فقط ، بوش نه ديهك
بو رذالت نى مابوس ايدبور آيدن .
حاله باقدشه آدام نهر اولبور الله دكل !
بى كيم قودنارمجي ، وارمى كه بر يشقه نسل !
- عاصمك نلى ، خواجهم ،
- زده !
- خاير ، حقيرسين ،
غالباً اوغلان يك فضله بوكونلر حرك !
- عاصمك نلى .. ديورسين . نه اوزون بويلو خيال !
- عاصمك نلته مقاد اولاجق استقبال ،
- سكا وجداننى آجدم اوقودم ، ديكه كه !
- سويلن باشقىسيدر ، باقه خواجهم ، سويله .
- نه كهانت بو ؟
- بيليرسين كه دكل معتام .
- كوزل اما ، نه قضيلارى وار اولام ؟
- نه فضلتى ؟ جوجوقلر قوشورور آج جيبلاق ،
جهدن جبهه آسلان كيى هيچ طورمايدق .

[عاصم ، حرب عوميتك صوك سئلنده يلزئشدر . بولارجه
كوسه امامه وقوع بولان رعاورمك مايديدر . يلك اوويوزكسور
يئند عبارت اولان عاصم ، صفاك آستى كتابى اونق اوزمئيلند
انتشار ايدمكدر .

- واردر بر اولوم قورقوسى آسئلنده يله ؟
بوز كوز اولش بو جوجوقلر اولومك شخصيله !
جهلمك هريرى بر قطعه ده ، اطرافى دكل ؟
قاره ديسك داها دهشتل : نه يول وار ، نه ايد ايز .
حركت كورورورسين يا خواجهم ، اك قولاي ،
بالن آياق قاقاسى طونق ، باش آجيق سيياى !
بايلير طن ايدبورسك ، باقم ، سنده صوبون .
قطعه قايى ، كوشه قايى دكل آرتيق بو اوون .
شو بوغاز حركي ندر ؟ وارمى كه دنياده اشى ؟
اك كئيف اوردولرك بوكلهنيور دردى نى ،
- تپدن بول بولورق كيمك ايجون مرمره .
قاج دوناتايه ساريلش اوقاقق بر قارمه .
نه حاسز تحشده اقرار قايلى !
زده - كوسترديك وحشته : بو : بر آوروپالى !
ديدرز - بيرنجى ، حس يوقسولى صيرتلان كوممى !
وارسه گلش ، آجيبوب عيسى ، باخود قسى !
اسكى دنيا ، يكي دنيا ، بوئون اقوام بشر ،
قايابور قوم كي .. محترمى ، حقيقت محتر .
بى اقليى جهلمك طورورور غارشيلد .
الياهه رابر باقورسين : قانادا !

Sebilü'r-Reşad - 1 Temmuz 1340 tarihli - Aded 608

“Asım”dan bir parça

ÇANAKKALE ŞEHİTLERİNE

Şu Boğaz Harbi nedir? Var mı ki dünyâda eşi?
En kesif orduların yükleniyor dördü beşi,
-Tepeden yol bularak geçmek için Marmara'ya-
Kaç donanmayla sarılmış ufacık bir karaya.
Ne hayâsız[ca] tehaşşüd ki ufuklar kapalı!
Nerde- gösterdiği vahşetle “bu: Bir Avrupalı!”
Dedirir- yırtıcı, his yoksulu sırtlan kümesi:
Varsa gelmiş, açılıp mahbesi, yâhud kafesi!
Eski dünyâ, yeni dünyâ, bütün akvâm-ı beşer,
Kaynıyor kum gibi.. mahşer mi, hakikat mahşer.
Yedi iklimi cihânın duruyor karşında;
Avustralya'yla beraber bakıyorsun: Kanada!

چهره‌ها بشقه، اسانلو، دریلر لنگارنك؟
ساده بر حادته وار اورنهده: وحشتلر دنك.
كیمی هندو، كیمی باملم، كیمی بیلیم نه بلا..
هان، طاعونده دلدیر بو دذیل اسیلا!
آه او یكرومنی عصر یوقی، او مخلوق اسیل،
نه قادیار كوزدهسی موجود ایسه، حقیقه سقیل،
قوسدی محمدجك آیلرجه طوروب قارشیت!
دوكدی قارندگی امراری حایسزجهست.
ماسكه بیرتیلیمسه حالا بزه آقندی اوپوز..
مدیت دبیان قجه، حقیقت، یوزمیز.
صوكره ملموندگی تحریبه موكل اسباب،
اوله مدهشك که ایدر هریری بر ملکی خراب،
اوندهن صاعقه‌لر پارچه‌لا یور آفاق!
بریدن ذلزلهلر قالدیریور احماق.
بومباشیمشكاری بئندن اینوب هر سرك!
سونیور كوكنك اوستده او آرسلان نرك.
برك آئنده جهیم کی ییگرجه لیم!
آتیلان هر لیمك یاقدهی: یوزلرجه آدام،
أولوم ایندیرمهده، كوكره، اولو یوسكورمهده بر!
اونه مدهش نییور: ساورولور اقناض بشر..
قفا، كوز، كوكده، باجاق، قول، چكه، پاروق، ال، آلیق
پوشانیر صبرلره، وادیلره صاعقانی صاعقانی.
ساجیور زهره بورونشده او نامرد القر،
ییلدیریم یاییلی طوقانلر، آلودن سطر،
ویریور یاقنی طورمشده آجیق سینه‌لره،
سورو حالده كیزدكن صایسز طیاره،
طوب توقكدن دها صیق، كوله باغان مریمیلر..
قهرمان اوردوی سیرایت که بو نهیدیه كولر:
نه چلیك طایه‌لر ایتر، نه سیز خصمنن!
آلینیر قلمی كوكندهکی قات قات ایمان!
هانکی قوت اولی، حاشا، ایدمهجك قهرینه دام!
چونکه تأمیس التبی او متین استحکام،
صاریلیر، ایندیریلیر موقع مستحکملر،
بشرك هممنی توقیف ایدمه من صنع بشر!
بو كوكلرله خدایك ایدی بررحدی!
ه او نیم صنع بدیم، اونی بیكشمه.. دبدی.

عاسمك قسل... دییوردیم یا.. نسلش كرجك:
ایشته بیكشمیدی ناموسی، بیكشمیه جك،
شهادا كوكدوسی، بر باقاسكا، طاعنلر، طاشلر..
او، دكوع اولماسه، دنیاچه اکیلیمز باشلر،
لکدر، ترنیز آلتدن اورولش یانیور!
بر هلال اوغربت، یارب، نه كوشلر یانیور!
ای، بو طوراقلر ایون طوراقه دوشمش، عسکر!
كوكدن اجداد اسدك اوزسه او پاك آلی دكر،
نه بو یوكسكن كفاك فورناریور نوحیدی..
بدرک آرسلانلری آتجاق بو قادیار شانی ایدی.
سكا طار کلبه جك مقبری کیمیلر قازین؟
ه کوهلم کل سنی تاریخه.. دیسم، صفالزین،
هرج و مرج ایندیك ادوارده یخز او کتاب..
سنی آتجاق ایدنلر ایدر استعجاب.
ه بو، طاشكدر.. دییه دك كبهی دیکسم بانه!
روحك وحی طویسمده کچرسم طاشك!
صوكره كوك قوبی آله‌مهده، ردا نامیه،
قاناان لحیدنه چكسم بو یون اجرامیه!
ارینسای آجیق تر به کالسمده طوان،
یدی قادیللی ترانی ارزاسم اورادن!
سن بو اوزمهك آئنده، بورونش قانکه،
اوزانیرکن، کیجه مهتابی کتیرسم پانکه،
تربه دارکی ناخبره قادیار بکشمه!
کوندوزین فجر اید اوزرکی لبرز ایشمه!
توله تی مغزی، آقشاملری، سارسه یاره که..
ینه برنی یاپیلیم دیهیم خاطره که.
سن که سوک اهل صلیك قیروق صواتی،
شرقك اك سوکی سلطانی صلاح قدری،
قیلیج آرسلان کی اجلالک ایندك حیران..
سن که اسلامی قوشاشش، بوغیورکن خسران،
او دمبر چتری كوكنده قیروب پارچالادك:
سن که روحك برار کز اجرامی أدك!
سن که اعصاره کومولك طاشه جقسین... هیهات،
سكا گلر بو افقر، سنی التاز بو جهات..
ای شید اوغلی شید، ایسته ندن مقبر!
سكا آفونش آجش طوروبور یغیر، محمد عاكف

Çehreler başka, lisanlar, deriler rengârenk;
 Sâde bir hadise var ortada: Vahşetler denk.
 Kimi Hindû, kimi yamyam, kimi bilmem ne belâ..
 Hani, tâûna da züldür bu rezil istilâ!
 Ah o yirminci asır yok mu, o mahlûk-i asîl,
 Ne kadar gözdesi mevcûd ise, hakkıyla sefil,
 Kustu Mehmedciğin aylarca durup karşısına;
 Döktü karnındaki esrârî hayâsızcasına.
 Maske yırtılmasa hâlâ bize âfetti o yüz..
 Medeniyyet denilen kahbe, hakikat, yüz­süz.
 Sonra mel'ündaki tahribe müvekkel esbâb,
 Öyle müdhiş ki eder her biri bir mülkû harâb.
 Öteden sâikalar parçalıyor âfâkı;
 Beriden zelzeleler kaldırıyor a'mâkı.
 Bomba şimşekleri beyninden inip her siperin;
 Sönüyor göğsünün üstünde o arslan neferin.
 Yerin altında cehennem gibi binlerce lağam,
 Atılan her lağamın yaktığı: Yüzlerce adam.
 Ölüm indirmede gökler, ölü püskürmede yer;
 O ne müdhiş tipidir: Savrulur enkâz-ı beşer..
 Kafa, göz, gövde, bacak, kol, çene, parmak, el, ayak
 Boşanır sırtlara, vâdilere sağnak sağnak.
 Saçıyor zırha bürünmüş de o nâ-merd eller,
 Yıldırım yaylımı tûfânlar, alevden seller.
 Veriyor yangını durmuş da açık sînelere,
 Sürü halinde gezerken sayısız tayyâre.
 Top tüfekten daha sık, gülle yağan mermiler...
 Kahraman orduyu seyret ki bu tehdide güler:
 Ne çelik tabyalar ister, ne siner hasmından;
 Alınır kal'a mı göğsündeki kat kat iman?
 Hangi kuvvet onu, hâşâ, edecek kahrına râm?
 Çünkü tesis-i İlahi o metin istihkâm.
 Sarılır, indirilir mevki-i müstahkemler,
 Beşerin azmini tevkif edemez sun'-i beşer;
 Bu göğüslerse Hudâ'nın ebedi ser-haddi;
 "O benim sun'-i bedî'im, onu çiğnetme." dedi.

Âsım'ın nesli... diyordum ya.. nesilmiş gerçek:
 İşte çiğnetmedi nâmûsunu, çiğnetmeyecek.
 Şühedâ göğdesi, bir baksana, dağlar, taşlar..
 O, rükû olmasa, dünyâda eğilmez başlar,
 Lekesiz, tertemiz alınından urulmuş yatıyor;
 Bir hilâl uğruna yâ Rab, ne güneşler batıyor!
 Ey, bu topraklar için toprağa düşmüş, asker!
 Gökten ecdâd inerek öpse o pâk alnı değer.
 Ne büyüsun ki kanın kurtarıyor tevhîdi..
 Bedr'in arslanları ancak bu kadar şanlı idi.
 Sana dar gelmeyecek makberi kimler kazsın?
 "Gömelim gel seni tarihe." desem, sığmazsın.
 Herc ü merc ettiğin edvâra da yetmez o kitâb..
 Seni ancak ebediyyetler eder istiâb.
 "Bu, taşındır." diyerek Ka'be'yi diksem başına;
 Rûhumun vahyini duysam da geçirsem taşına;
 Sonra gök kubbeyi alsam da, ridâ namıyla,
 Kanayan lahdine çeksem bütün ecrâmıyla;
 Ebr-i nîsânı açık türbene çatsam da tavan,
 Yedi kandilli Süreyyâ'yı uzatsam oradan;
 Sen bu âvîzenin altında, bürünmüş kanına,
 Uzanırken, gece mehtâbı getirsem yanına,
 Türbedâr[ın] gibi tâ fecre kadar bekletsem;
 Gündüzün fecr ile âvîzeni leb-rîz etsem;
 Tüllenen mağribi, akşamları, sarsam yarana...
 Yine bir şey yapabildim diyemem hâtırana.
 Sen ki son ehl-i salîbin kırarak savletini,
 Şarkın en sevgili sultânı Salâhaddîn'i,
 Kılıç Arslan gibi iclâline ettin hayran..
 Sen ki İslâm'ı kuşatmış, boğuyorken hüsrân,
 O demir çenberi göğsünde kırıp parçaladın:
 Sen ki rûhunla berâber gezer ecrâmı adın;
 Sen ki a'sâra gömülse taşacaksın... Heyhât,
 Sana gelmez bu ufuklar, seni almaz bu cihât..
 Ey şehîd oğlu şehîd, isteme benden makber;
 Sana âgûşunu açmış duruyor Peygamber.

Mehmed Âkif

14.2. Bülbül

(Sebilü'r-Reşad, 7 Mayıs 1337)

BÜLBÜL

Bütün dünyaya küskündüm, dün akşam pek bunalmıştım;
Nihâyet, bir zaman kırlarda gezmiş, köyde kalmıştım.
Şehirden kaçmak isterken sular zaten kararmıştı.
Pek ıssız bir karanlık sonradan vadiyi sarmıştı.
Işık yok, yolcu yok, ses yok, bütün hilkat kesilmiş lâl;
Bu istiğrâkı tek bir nefha olsun etmiyor ihlâl.
Muhitin hâli insaniyetin timsalidir sandım;
Dönüp maziye tırmandım, ne hicranlar.. neler andım!
Çıkarken haşrolup beynimden artık bin müselsel yâd,
Zalâmın sinesinden fişkırان memdad bir feryad,
O müstağrak, o durgun vecdi nâ-gâh öyle coşturdu:
Ki vadiden bütün yer yer enînler çağlayıp durdu.
Ne muhrik nağmeler, yâ Rab, ne mevc-a-mevc demlerdi!
Ağaçlar, taşlar ürpermişti, güya Sûr-ı Mahşer'di!
-Eşin var, aşıyanın var, baharın var, ki beklerdin,
Kıyametler koparmak neydi, ey bülbül, nedir derdin?
O zümrüd tahta kondun, bir semâvî saltanat kurdun;
Cihanın yurdu hep çiğnense, çiğnenmez senin yurdun.
Bugün bir yemyeşil vâdî, yarın bir kıpkızıl gülşen..
Gezersin, hân u manın şen, için şen, kainatın şen.
Hazansız bir bahar isterse şayed ruh-ı ser-bazın,
Ufuklar, bu'd-i mutlaklar bütün mahkûm-ı pervazın.
Değil bir kayda, sığmazsın -kanatlandın mı- eb'ada;
Hayatın en muhayyel gayedir ahrara dünyâda.
Neden öyleyse matemlerle eyyâmın perişandır?
Niçin bir damlacık göğsünde bir umman huruşandır?
Hayır! Matem senin hakkın değil.. Mâtem benim hakkım:
Asırlar var ki, aydınlık nedir, hiç bilmez âfâkım.
Teselliden nasibim yok.. hazan ağlar baharımda..
Bugün bir hân u mansız serseriyim öz diyarımda!
Ne hüsrandır ki: Şark'ın ben vefasız, kansız evlâdı,
Ser-â-pâ Garb'a çiğnettim de çıktım hâk-i ecdâdı!
Hayâlimden geçerken şimdi fikrim herc ü merc oldu,
Salahaddin-i Eyyubi'lerin, Fatih'lerin yurdu.
Ne zillettir ki: Nâkûs inlesin beyninde Osman'ın;
Ezan sussun, fezalardan silinsin yâdı Mevlâ'nın!
Ne hicrandır ki en şevketli bir mâzi serab olsun;
O kudretler, o satvetler harab olsun, turab olsun!
Çökük bir kubbe kalsın ma'bedinden Yıldırım Han'ın;
Şenaatlerle çiğnensin muazzam kabri Orhan'ın;
Ne heybettir ki, vahdetgahı dinin devrilip, taş taş,
Sürünsün şimdi milyonlarla mevasız kalan dindaş!
Hesabsız bî-günah işkenceler altında kıvransın;
Serilmiş gövdeler, binlerce, yüz binlerce doğransın;
Dolaşsın sonra İslâm'ın haremğâhında nâ-mahrem!....
Benim hakkım.. sus ey bülbül!.. Senin hakkın değil matem.

Ankara – Taceddin Dergâhı
Mehmed Âkif

15. Mehmet Âkif'in Milli Mücadele döneminde verdiği vaazlardan iki örnek:

15.1. Karesi Zağanos Camii vaazı

Abdülhak Hakkî Yavaş
Sahel Kütüphanesi

الشيخ الشاذلي

۱۳۳۰.۰۰۱۰.۰۰

دینی، فلسفی، علمی، ادبی، سیاسی، معنایی، جمعیته اسلامییه

صاحب و مدیر مسئول
اشرف ارباب

واقعه یددی منی شاه الی صراط مستقیم
محمد عاکف

۱۸ جلد

۱۳۳۶ شاط

۲۱ جلدی اولی ۱۳۳۸

۴۵۸: ۲۵

نعمان بن مقرن ۱۱

محمد عاکف

نه قادر آغلاقی جبهه گرفتار بر:
کندی تاریخ سلاطین و افق دیکلر
سلسله دیور، برف بزم حایره
سلسله تکرور سکنت لایزه
له زمان خدا سیرت الفل و افق
لایق سلور اولش حیا هم نه ایون
بورلر ددرت برای تملیک ایدلم
ملا یوقی نابولون اوکته افق بزم
سوغودش لیسره آتلی جان ساجازی
کور اولان چشمه افق ظفر آجازی
ایته حالا یو پلاحت بزی لهر مغلوب
اجتیلر اولان تورکله صوب لوب
متلا شالی (متلا) بی بیلن قاچ کیدر
(لشاع) که نام شردارشی ملت نه بیلر
فن حریک بوجه ثابته آکاهی
اولان اعلای بفر حضرت سیف الی ۲
قاچ چوبوق کوردهدر دیده وجدانیه
قاچ بوو کور حایان ددرت عرفانیه
جهنک لکله سوک شریقه فهای اوران
شیدا موکینه شمس جناب (نعمان)
حیا قاچ کینکله محطه جاننده
باشاور؟ بوچه یکیشر بووکه ایاتنده
باشادلازمه یو خنکله یو جامت باشاماز
نه قادر ددرت تبلیغ ایله یازساق نه آکر

۱) محاله اربابنکله فنی اقام ایدن نیلر
حاربه منظمه سلاک اسلامیته سربازی
ایدی وور حریزه اعزاز شهادت ایلدی. حضرت
عمر رضی الله عنه جناب اسانکله شهادت منظمه
اغلاقی نامه اعلان بوورموشو.
۲) شاذلی بن ولید رضی الله عنه

نه تفصیل قایل الیه : او سردان خدا
که ایدر لردی جهاد اوغریته دنیایی خدا
که یو لور لردی شهادت حیات نوشین
اورلرک بدرقه قدرتیز ایته بو دین
اورلرک شادی بیک شوق ایله چیل ایدلم
ایدی نامی قرآن کی بر تیل ایدلم

اولور شیدی نیلرک او کندن منبوره
چشم وجدانه بر مرکز خون آلود
جو ایدادی یاران سیت شربور سیم
چک چک ایتکین ابرار سیوف اسلام
پوون آکالی طرطان غلغله تکبیرات
صیحه لهر ایل، آه جکرکاه عات
صوت غرند بر آکالی افواج نیول
حب اوغولهار کی طراقة افواج نیول
تارتار ایلکلیور اوکته سلاح فهاز
زار زار اغلاور اورنک بند اشعار
اورولان، جان چکیکن، دان توکومن، فلی دوران
آیلان، ارض یاران، روح فایان، موت اوران
ایک یوز بیک کینکله بر اولو همان وعا
کولرک لیلی لرزان ایدمیک بر غوغا
بو جدلکاه منظمه جناب نعمان
تار بشاری حیت کی جوال و دوران
قلب میروو نیوت کیی تاینده جان
نور فیاش الی کیی سترقی آن
آی لایسکله سیدان دوشن ابر و دعت
که اولور چارله فیاض حیات همت
فانی سلیقه زمیندن بلرمن بر صرخ
که سوازه بازار شمه دوشی تاریخ
ید ورنده غنا چهره لوی نبوی
ایدی آتی اسلامی ازادن حای
حسرتک ساسه غرینده قیلندقی سوال
اورورور، یقینه دیور، ولوله حاکم وجدال
دو دوشور سانسک اوکته لب خدا دارنن

۳) نعمان آتیه یددی، عسکری دولاشدی
وین لوج تکبیر آلاچم، اوچینسینده دشمنه
جه ایدمیکر، سزده جه اندیکیز، وین منقول
اولور ایسم ابراطین (جذبه بن یان) در
دیکدن سکرده، باری دیرم سندن که بوکون
اسلای غریز قیلاچ فوجات ایل یو مسرورایت
وشهد اولوریم جلدیوحن فیض ایل، دیکدکده حب
حسرتک ساسه غرینده قیلندقی سوال
اورورور، یقینه دیور، ولوله حاکم وجدال
دو دوشور سانسک اوکته لب خدا دارنن

۱۳۳۶ شاط

۲۱ جلدی اولی ۱۳۳۸

۴۵۸: ۲۵

نعمان بن مقرن ۱۱

محمد عاکف

۱۸ جلد

۱۳۳۶ شاط

۲۱ جلدی اولی ۱۳۳۸

۴۵۸: ۲۵

نعمان بن مقرن ۱۱

محمد عاکف

Aded: 458

Sebilü'r-Reşad

**21 Cemaziye'l-evvel 1338
Perşembe 12 Şubat 1336**

Cild: 18

موعظه

استاد محترم محمد جاكف بكه افنديكە فرمى : ده زانلوس پاشا جامع شىرىندە اراد بوردىقلى موعظەكە خلاصەسى

اعوذ بالله من الشيطان الرجيم . بسم الله الرحمن الرحيم . . ان الله وملائكته يصلون على النبي يا ايها الذين آمنوا صلوا عليه وسلموا تسليما . اللهم صل وسلم وبارك على خاتم الانبياء والمرسلين .

اى مسلمان!

جهان آلت اوست اولوركى سېرىق باغداك ، اوله طورلكده ،
بوگون برسيرىسېن ، دىدىسېن كىدى بوردىكده ،
حيات آلتىحقك ... لكن ، ابتدىر ھاقىروب احقاق ؟
صافىرور قىلى ، بوس دووار : دعواى استحقاق
بومېلادىلرجه دعواقلن كه ايكلر داغلر ، انگىلر ؟
اوطورمش آغلايان آوارە بر مصوصى كىم دىكلر ؟
لىكلر كى صى طورلە طور افرورە سن ... ؟
شېر طوروشلش ايشش ، برده باقك جوتى استىلا :
يار طارلر اوجورمىش كىزىرر چىندە دىياك ؟
جهنملى مايطرمىش بوزدىرر قىلدە دىياك ؟
دەشر آفاقى ، بر شىلر سىزەر اسرار قىردىن ؟
آشر امانقى ، اىزىر كىشف ابدىر آدوار خىلئىدن .
زىمن محكومى اولمشدر . زمان محكومى اولمده ؟
او ، ھيات ، استىيور حاكم كىلەك اىدە مطلقە !
طىعت بىك جىلك بازو ، صاحك ، جىلر بر قول
، قاهر سلطنت سورمىكەدەر ، باق باقىدە حېران اول :
خاير ، بر قول دىك ، بىكلرجه ، مىليونلرجه قوللردە ،
يك آھك اولش ايشلر ، چوئىكە رلىشمكەدە مضطردر :
وكون فردى مىنايتىك بوتون محصولى بر خىران ،
ور بىھودە باشدر داملايان افرادك آلتىدن !
جهان آرتىق دىكلىشمىش ، اخىراك بو قدر امكانى ،
اوجوب معنودەلرەن بوياشمەك ، حق ، بىياق .
شاغاز بوھەكك لك ، دور حاضر : دور حقيقت .
ئەمك ايتەمىزەك ، بوھەككىمىللاھل ايجون ىد ،
بو وحدت ناماز اولسون دىيوت مىللىومە اسلامە ؟
وزاقلاشمەكەدە اماندن ، جاغدىن اوزاقلاشمە .
ئىت ، بر حكىمى قىلدى واركة استىناق بو قىمىدان :
جاغدىن اوزاقلاشمىق اوزاقلاشمىقد اللھدن .
در ايمان قدر بو كىلەك آلاق برالحادى ،
بىتان املك فاتا برىشان اولش اچىدى !

ناصىل بىكارە مقلر وار اطرافىكەدە بر سىز ايت ،
ناصىل توجىد آھك ايلورلى ، باقىدە آل عىوت ،
كېرىمك استىيورسەك باشقە ... لىكن ، قورقارم ، باھك ،
باسن محكوم اىكن مىنايتىك ، اولوم حقىكىدە صانك ؟
زىملىك ھانىكى اللھدەيسە اوتىق اويلى كىك مىن ؟
بىسى بر نىجىل وارلىكەن لك بووك حصەك :
آزىك ، اىكلىكەك ، باقىق ، سورومك واركة خاندەر ؟
اولوم دىيادە محكومەك سوك رىسەدەدەر .
دەيسەك بىك كىرە ، انسان ، او ، قاغاز ، ھم ايجون قاسىق ؟
باسن حىرىك ، حىك مصون اولدۇقە السالىق ،
بو حىرت ، بو حق بىدن بوكون آھك سى استىر ؟
دىك اوج دىت آلتىدن ، ھب آلتىردىن برىنايتىق تر .

✱

اوت ، زىملىكلر جهان جالبىشركى ، دىدىسېركى ، اوغراشىركى ،
نامىناھى ترقىبات ، نامىناھى اخلاقىلر كىچىركى اوزاققن سوسى حقيقتە
باقىق . باھامە شو صوك سەلەمە باشقە بر سوق قلا كىلر باغدى .
الآن چەلمىزى طورلەدورماق . سىيى ، ھب سېرىق قالايمىز ، اموردەيسە
اولدىق كى امورد دىيادە قارىدە بىكارە طورمايمىز .
حيات ، ھر كىسك حىدەر : اوت ، بوتون مخلوقات اللھە حق
حىسە مالىكەدەر . او خالە اللھك دىكلر مخلوقلىرى آدمەسە بۇدە
باشقەدە حقلىر . لكن بىلەسكۆزكە حىلى اولق باشقە ، حىلى بىچىمىق
بە باشقەدەر . ھر ھانىكى حق اولورسە اولسون احقاق اولومادەقە
صباحە ھىچ بر نىمەت تامين اخىر ، بوكون ھىسانكى ملكك ھىككە
عدالتە قوشە كىزلكىزەدەقوتىكوارسەردىكلر دىيوت بىلەسكۆز .
بوت ، بوھەككىلارەدە آغلارەكىر : اولك حىى اسانايە ، حىى مەدەيت
النجاب قالىشېرىسە كىز خىران باشقە بر نىمەت ائەدەمىزىكۆز
استحقاق دعواستى بو كىلەبىلەمىك ، ھر ھانىكى ھىككەدە كىلەك
حقلىك . بوھەككىلارەدە ، مېلارلرجه ، مخلوق :
— باشاق حقىقدەر ، بو حق بىدىل كىمە آلاماز ...
دەيسە ھاقىروب طورلوركى شك ، بىم كى بر مىكېن بو كوشەدە
آغلاشم ، اىكلەشم ، مىرھەت دىلەشم ... ھىچ ئايرى اولماز ، حىتى
طوبولماز . چو حق بو روزمىزدن اول بىلەسكۆزكەمىكلر . زىملىكلارەدە
طوبى خود طورلەدەيسان ، بوردەيسە بىلە سىلر كى بۇرەدە ، امىكلر
طورلوركى برە كۆزىمىزى آجىدىق ، كوردەكە اطرافىزەك مىقلر
كوكەردە اوجبورلىر . كلوت جولەك مىسەملىك نىمەت آقشدر
باغدىر سولر . بۇ مەلۇمەدن استىناھلە قىدە ائەدەمىزىكۆز
ايشلەمىزكى حىقلر ھىرھىملى آلتىدن كىچىكلر . بو بوردەن طابىلور ،
ھامىلورەدن چىشورلر كە آدمەك مىسەلە بۇدە وازىرلك آياھىلە بر
ئىلق بولمەد . بولمەدن اوجبورلر ، طوبونە قوتىيورلر . بۇرەنە خلا
بر بوزدە بوردەيسە تامين ائەدەمەك . طىعت بىك جىلك بازو

MEV'İZA

Üstad-ı muhterem Mehmed Âkif Beyefendi'nin Karesi'de Zağanos Paşa cami-i şerifinde irad buyurdıkları mev'izanın hulasası

Euzû billâhimineşşeytânirracim. Bismillâhirrah-mânirrahîm. “İnnallahe ve melaiketehu yusallune alen nebiyyi ya eyyuhellezine ameni sallu aleyhi ve sellimu teslima” Allahumme salli ve sellim ve barik hatemelen-biya velmürselin.

EY MÜSLÜMAN!

Cihan alt üst olurken seyre baktın, öyle durdun da,
Bugün bir serserisin, derbedersin kendi yurdunda!
Hayat elbette hakkın... Lakin, ettir haykırp ihkak;
Sağırdır kubbeler, bir ses duyar: Dava-yı istihkak.
Bu milyarlarca davadan ki inler dağlar, enginler;
Oturmuş ağlayan âvâre bir masumu kim dinler?
Emeklerken sabi tavrıyla topraklarda sen hâlâ;
Beşer doğrulmuş etmiş, bir de baktın cevvi istila:
Yanar dağlar uçurmuş gezdirir beyninde dünyanın;
Cehennemler batırmış yüzdürür kalbinde deryanın;
Deşer afakı, bir şeyler sezer esrâr-ı kudretten;
Eşer a'mâkı, izler keşfeder edvar-ı hilkatten.
Zemin mahkûmu olmuştur. Zaman mahkûmu olmakta;
O, heyhat, istiyor hâkim kesilmek bu'd-i mutlakta!
Tabiat bin çelik bâzûya sahipken, cılız bir kol
Ne kahir saltanat sürmektedir, bak bak da hayran ol!
Hayır bir kol değil, binlerce, milyonlarca kollardır,
Yek-âheng olmuş işler, çünkü birleşmekte muztardır:
Bugün ferdî mesainin bütün mahsulü bir hüsrân,
Birer beyhude yaştır damlayan efradın alınandan!
Cihan artık değişmiş, infirâdın yoktur imkânı,
Göçüp ma'mûrelerden boylasan, hatta beyâbânı.
Yaşanmaz böyle tek tek, devr-i hâzır:
Devr-i cemiyet.
Gebermek istemezsen, yoksa izmihlâl için niyet,
Şu vahdet târumâr olsun deyip saldıрма İslâm'a;
Uzaklaşsan da imandan, cemaatten uzaklaşma.
İşit, bir hük-m-i kat'î var ki istinâfa yok meydan:
“Cemaatten uzaklaşmak, uzaklaşmaktır Allah'dan.”
Nedir iman kadar yükselterek alçak bir ilhâdı,
Perişan eylemek zaten perişan olmuş âhâdı?

Nasıl yekpare milletler var etrafında bir seyret,
Nasıl tevhid-i âheng eyliyorlar, bak da al ibret.
Gebermek istiyorsan başka.. Lakin, korkarım, yandın.
Ya sen mahkûm iken sağlık, ölüm hakkın mıdır sandın?
Zimâmın hangi ellerdeyse artık onlarınsın sen;
Behîmî bir tahammül varlığından en büyük hissen!
Ezilmek, inlemek, yatmak, sürünmek var ki adettir;
Ölüm dünyada mahkûmine en son bir saadettir.
Desen bin kerre “İnsanım!” o, kanmaz, hem niçin kansın?
Ya sen hürriyetin, hakkın masun oldukça insansın.
Bu hürriyet, bu hak bizden bugün âheng-i sa'y ister;
Değil üç dört alından, hep alınlardan boşansın ter.

Evet biz Müslümanlar cihan çalışırken, didinirken, uğraşırken, namütenahi terakkıyat, namütenahi inkılablar geçirirken uzaktan seyirci sıfatıyla baktık. Bilhassa şu son senelerde başımıza birçok felaketler yağdı. El-ân çilemizi doldurmadık. Sebebi? Hep seyirci kalmamız, umûr-ı dine olduğu gibi umûr-ı dünyaya karşı da bigane durmamızdır.

Hayat, herkesin hakkıdır. Evet, bütün mahlûkat-ı İlâhiyye hakk-ı hayata maliktir. O halde Allah'ın diğer mahlûkları arasında biz de yaşamakta haklıyız. Lakin bilirsiniz ki haklı olmak başka, haklı çıkmak yine baş-kadır. Herhangi hak olursa olsun ihkak olunmadıkça sa-hibine hiçbir menfaat temin etmez. Bugün hangi milletin mahkeme-i adaletine koşsanız elinizde kuvvetiniz varsa derdiniz duyurabilirsiniz. Yok, böyle yapmaz da ağlarsa-nız; onun hiss-i insaniyetine, hiss-i medeniyetine ilticaya kalkışırsanız hüsrandan başka bir netice elde edemezsi-niz. İstihkak davasını yükseltebilir misin, herhangi mah-kemeye gitsen haklısın. Yoksa milyonlarca, milyarlarca mahlûk:

-Yaşamak hakkımdır, bu hakkı benden kimse ala-maz...

Diye haykırp dururken senin, benim gibi bir miskin bir köşede ağlamış, inlemiş, merhamet dilenmiş... Hiç tesiri olmaz, hatta duyulmaz. Çocuk yürümezden henüz bilirsiniz ki emekler. Biz Müslümanlar da tıpkı envâl doğrulamayan, yürüyemeyen sabiler gibi yerlerde emek-ler dururken bir de gözümüzü açtık, gördük ki etrafımız-daki milletler göklerde uçuyorlar. Gelip çöldeki masum-ların tepesine ateşler yağıdırıyorlar. Biz Bandırma'dan İstanbul'a kadar adam akıllı vapur işletemezken herifler bahr-i muhîti altından geçiyorlar. Newyork'dan d alıyor, Hamburg'dan çıkıyorlar ki aradaki mesafe bizim va-purların ayağıyla bir aylık yoldur. Berlin'den uçuyorlar, Trabzon'a konuyorlar. Biz ise hâlâ yeryüzünde yürümeyi temin edemedik. Tabiat bin çelik bâzûya...

ارمہ اور وکتیریش دنگ دنگ حکوم بدلتک نہ سادہ بولونڈلری
کوزمزلہ کوردک . معاذاللہ سوکرہ بڑہ اونلرکی اولورڈ . بڑ
سبیرلرمی، بیکرلرمی، ناسیل قوللانیوسقہ اونلردہ بڑی اولجہ
قوللایرلر .

عجا بز مسلمانلر بیجون بوجالہ دوشدک؟ بونک عاتنی بن شولہ
کوریوردم : طوقدہنیز کوندن اعتباراً ہالرمز ، آنازیز ، خواجہ
لریز ، سیالیرمز ، ادبیلرمز ، شاعرلرمز ، محررلرمز بڑہ استقبال
ایجون امبہ ویرجک برشی سولہمدیلر . بن جوجوقلفمدن بری :

— بز ہاشاماز . اوردایلر ترقی ایلش . سز جوق قاکونلر
کوردہجککیز .

تقراندن باشقہ برشی ایشتدم .

— جوجوقلر سز کجہلی کوندولی جالبشکرکہ بوملک
فوتولسون .

دیہ زری سیہ ، مجاہدییہ سوق ابدہجکری بردہ دانت
کلن آدام روحلرمز ، قلیلرمزہ یاس مایسی آشیلاہ . غمہک
ترقیاتندن بحث ایدرلرکی دیہجکریک :

— اولادلر کوریورسکریا ، اوردایلرلر بزم آرمزدہ جوق
مسافہ وار . بوسافہی تلاق ابدہجک سورندہ جالبشکر . بوقہ
دہا کریدہ قالر ، محواولورسکر . صاقین مزیکرہ فوککیرمیکرہ .

اوت ، بولہ دیہجکری . لکن دہدیلر ، بالکس بوزیکرہ
خلق بودولک آہجنہ قالل ابدی . برطرفدن اوردایلرلر ترقیاتی
کوزلرمی قاماشدردی . دیگر طرفدن محیطلرک بویکی مکوس
نقشتری سبکولرمی اوووندری . اونک ایجون ایلری کیدمک .
حالا اوپاس روسلرمزدہ حکمواند . هیچ رکتابلہی دوشونمک .
اوکتابلہکہ برجوق آیت جلیسہ امت اسلامیہ یأسندہ غمسیز .
لکدن تحذیر ایدیور .

سعدیالہ (یاسی اذہوا فحسوا من یوسف وایحہ ولانیاسوا
من روحالہ انہ لانیاس من روحالہ الا القوم الکافرون .) اوغلرمہ
کیدیکر ، بوسفہ قادمہنی آراشدیریکر ، صاقین الہک عاتندن
امیدیکری کسمہیکر . زیرا شوی آئی بیلکیرکہ کافرلردان باشقہ
الہک عاتندن امیدہی کسمز . دیکک کہ بر مسلمان ایجون الہک
عاتندن ، مرحمتدن امیدہی کسمک کفردہ .

سوکرہ سورۃ ہمدہ (قال ومن یقط من رحۃ ربہ الا الضالون)
بویورولیور . بوات کریمہ حضرت ابراہیمک لساندن وارد اولمشدر .
ملکدر : "اللہ سکا حلیم سلیم ، خیرلی براوغول احسان ایدہجکدہ
دیدیور . اودہ بن آرتیق طقسان پاشہ کدم . بوندن سوکرہ
جوجوم اولورم ؟" دینجہ بزم سکا ویردیکر مژدہ حقدہ ،
طوغرودر . صاقین بوسادتک حصول بولہجندن امیدہی کسمہ .
الہک عاتندن یاسہ دوشہ دیدیور . بولک اوزرہ حضرت ابراہیم :

صاحبن انسانک بر جلیز قولی ناسیل کشتاہہ ساکم اولیور ؟ ناسیل
بو قدر قوای طبعیہنی حکمی آتہ آلیور ؟ خایر ، پاکشک وار .
بو قدر ایشلری کوردن بر قول دکل ، بیکرہجہ ، میلیونرہجہ قوللایر .
بونلرک ہیسی بر آرمہ کش ، کتیریک مساعی اجیشلر ، کجہلی
کوندولی جالبشیلورلر ، اوغراشیورلر . چونکہ آکلایشلرکہ برلشمدہ
سارکندیلری حرطرفدن فوشانان تہلکلرہ قارش طورہماجیلر .
دیک برلشکمدہ ضرورت وار . بواسطرا اولماسہدی ، برلشملریدہ
ممکن اولمزدی .

ایشتہ ز شیمدی دردمزک باشنی بولدی . باشقہلری ضرورتی
کوردونجہ برلشملر ، زایسہ او ضرورتی کوردیمکیز ایجون بو
برلکی وجودہ کتیرہمیشتر ، باخود کوردیمکیز حالہ تأمین وحدت
جہتہ پائشامشتر . بو کون حیاتک ، میشتک ، احتیاجک آلفہنی
طرز اعتباریہ بر انسان تک باشن برایش کوردمیور . بونون ایشلر
شرکتلر ، جینلر ، مثلر طرفدن میدانہ کتیریلیور . نہ فارقتلر ،
نہ دیمیر بوللری ، نوایورلر ، نہ لچائلر ، نہ خستہخانلر ، نہاساملر ،
نہ مکشیلر ، نہ نجاردلر ، نہدہ دین ووطنی مدافعہ ابدہجک طویلر ،
توفکدر ، جیخانلر ... الحاصل هیچ برشی فردی سی ایہ ؟ ہی
تک باشنہ جالبشقمہ قابل اولدمیور . بوکون حیات اولہ بر شکل
آلشک تک باشنہ جالبشان بر آدمک آلتدن داملاان ترلطیق کور
باشنی کی دوکولوب کیدیور ، هیچ برلشدہ تأمین اجیور . نہ زمان
بر بردہ کش بیکرہجہ آیین بدن ترلرہ ایشتہ اووقت بوسینک بز
بوزندہ بر آری ، بر ایزی کوردولہیلیر .

مادامکہ تک باشنہ صرف اولغان مساعتک قیمتی بوقدر ، بڑہ
آرمزدہ وحدتی تأمین ایدرک طویلوجہ جالبشقمہ بوقولایم بز .
جامعتسز پائشامہ ، جامعتدن آرتیہ کز ، جامت اسلامیہک کثافت
پیدا اجیو ایجون جالبشملر بز . اوفق سیدلرہ برستہ کوسمہعلی .
بیلورسکرکہ ہالہجیلر عصرلردیری ترقی تحیلری آرمزدہ سریدیور .
برخیلہ محصل اولدیور . ز کوزمزی آجہدق بوکون آتہ
ایکیم ایکیم ایگہدیکر شو فلاکتلری آتہ کورمہجکدک . ہر نہ
ایہ یکمشتہ آتہک قائدہسی بوقدر . ماضیدن بالکیر عبرت آلیور .
اکر مسلمانلر پائشامق ایہ بولرہجامت آرمندہ عفاقہ ، شفاقہ ،
دارغٹلہ ، کوسکونلک ، آریلہ ، غریبلہ میدان آجہیلہجک اک
اوقاق سوزلردن ، اک اجمیتسز کوردن حرکتلردن بیلہ جکسلیدولر .
وقی ، پائشامق ایہ مزلسرہ اوکا دیہجک بوق . آتہق بو حال ایہ
انسان کی پائشامق اللہ اولمادیکی کی پائشامق دہ اللہ دکادر . چونکہ
بز معاذاللہ حق جیائیزی طالب اشدیکر کون محکومت فلاکتہ
دوشورکہ بڑی محکمہلری آتہ آلانلرک نظرندہ ہاتمدن فرزتالماز .
جوان کی بڑی کندی حسابلرہ ایشتہتیرلر ، صبرمزدن منفعلری
تأمین ایدرلر . دنیائک بدی اقلیم دت کوشمشدن سوورو سوورہ ،

...sahipken insanın bir cılız kolu nasıl kâinata hâkim oluyor? Nasıl bu kadar kuvâ-yı tabiiyeyi hükmü altına alıyor? Hayır, yanlışın var. Bu kadar işleri gören bir kol değil, binlerce, milyonlarca koldur. Bunların hepsi bir araya gelmiş, teşrik-i mesai etmişler, geceli gündüzlü çalışıyorlar, uğraşıyorlar. Çünkü anlamışlar ki birleşmeseler kendilerini her taraftan kuşatan tehlikelere karşı duramayacaklar. Demek birleşmekte zaruret var. Bu ızdırar olmasaydı, birleşmeleri de mümkün olamazdı.

İşte biz şimdi derdimizin başını bulduk. Başkaları zarureti görünce birleşmişler, biz ise o zarureti görmediğimiz için bu birliği vücuda getirememişiz yahut gördüğümüz halde temin-i vahdet cihetine yanaşmamışız. Bugün hayatın, maişetin, ihtiyacâtın aldığı tarz itibariyle bir insan tek başına bir iş göremiyor. Bütün işler şirketler, cemiyetler, milletler tarafından meydana getiriliyor. Ne fabrikalar, ne demir yolları, ne vapurlar, ne limanlar, ne hastahaneler, ne camiler, ne mektepler, ne ticaretler, ne de din ve vatani müdafaa edecek topraklar, tüfekler, cephaneler... Elhasıl hiçbir şey ferdi sa'y ile yani tek başına çalışmakla kabil olamıyor. Bugün hayat öyle bir şekil almış ki tek başına çalışan bir adamın alnından damlayan terler tıpkı gözyaşı gibi dökülüp gidiyor, hiçbir faide temin etmiyor. Ne zaman bir yere gelmiş binlerce alın birden terlerse işte o vakit bu sa'yin yeryüzünde bir eseri, bir izi görülebilir.

Mademki tek başına sarf olunan mesainin kıymeti yoktur, biz de aramızda vahdeti temin ederek topluca çalışmaya koyulmalıyız. Cemaatsiz yaşamaya, cemaatten ayrılmaya gelmez, cemaat-i İslâmiye'nin kesafet peyda etmesi için çalışmalıyız. Ufak sebeplerle birbirine küsmemeli. Biliyorsunuz ki yabancılar asırlardan beri tefrika tohumlarını aramıza serptiler. Bir hayli de mahsul aldılar. Biz gözümüzü açsaydık bugün altında inim inim inlediğimiz şu felaketleri elbette görmeyecektik. Her ne ise geçmişe esefin faidesi yoktur. Maziden yalnız ibret alınır. Eğer Müslümanlar yaşamak istiyorlarsa cemaat arasında nifaka, şikaka, dargınlığa, küskünlüğe, ayrılığa, gayrılığa meydan açabilecek en ufak sözlerden, en ehemmiyetsiz görünen hareketlerden bile çekinmelidirler. Yok, yaşamak istemezlerse ona diyecek yok. Ancak bu hal ile insan gibi yaşamak elde olmadığı gibi yaşamamak da elde değildir. Çünkü biz maazallah hakk-ı hayatımızı kaybettiğimiz gün mahkûmiyet felaketine düşeriz ki bizi tahakkümleri altına alanların nazarında behâimden farkımız kalmaz. Hayvan gibi bizi kendi hesaplarına işletirler, sırtımızdan menfaatlerini temin ederler. Dünyanın yedi iklim dört köşesinden sürü sürü,...

...ordu ordu getirilmiş renk renk mahkûm milletlerin ne halde bulunduklarını gözümüzle gördük. Maazallah sonra biz de onlar gibi oluruz. Biz sığırlarımızı, beygirlerimizi nasıl kullanıyorsak onlar da bizi öylece kullanırlar.

Acaba biz Müslümanlar niçin bu hale düştük? Bunun illetini ben şöyle görüyorum: Doğduğumuz günden itibaren babalarımız, analarımız, hocalarımız, siyasilerimiz, ediplerimiz, şairlerimiz, muharrirlerimiz bize istikbal için ümid verecek bir şey söylemediler. Ben çocukluğumdan beri:

-Biz yaşamayız. Avrupalılar terakki eylemiş. Siz çok fena günler göreceksiniz!..

Nakaratından başka bir şey işitmedim.

- Çocuklar, siz geceli gündüzlü çalışınız ki bu memleket kurtulsun... Diye bizleri sa'ye, mücahedeye sevk edecekleri yerde rast gelen adam ruhlarımıza, kalplerimize ye's mayesi aşıladı. Garbın terakkiyatından bahsederlerken diyeceklerdi ki:

- Evlâdlar, görüyorsunuz ya, Avrupalılarla bizim aramızda çok mesafe var. Bu mesafeyi telafi edecek surette çalışınız. Yoksa daha geride kalır, mahvolursunuz. Sakın azminize fütür getirmeyiniz!..

Evet, böyle diyeceklerdi. Lakin demediler. Bilakis yüz binlerce halk bu devletin batacağına kail idi. Bir taraftan Avrupalıların terakkiyatı gözlerimizi kamaştırdı. Diğer taraftan muhitimizin bu gibi ma'kus telkinleri sinirlerimizi uyuşturdu. Onun için ileri gidemedik. Hâlâ o ye's ruhlarımızda hükümandır. Hiç biz Kitâbullah'ı düşünmedik. O Kitâbullah ki birçok âyât-ı celilesiyle ümet-i İslâmiye'yi ye'sden, azimsizlikten tahzir ediyor.

Este'îzü billâh (Yâ beniyyezhebû fe tehassesû min yusufe ve ahîhi ve lâ tey'esû min ravhillâh innehu lâ yey'esu min ravhillâhi illâl kavmul kâfirûn) oğullarım, gidiniz, Yusuf'la kardeşini araştırınız, sakın Allah'ın inayetinden ümidinizi kesmeyiniz. Zira şunu iyi biliniz ki kâfirlerden başkası Allah'ın inayetinden ümidini kesmez. Demek ki bir Müslüman için Allah'ın inayetinden, merhametinden ümidi kesmek küfürdür.

Sonra Sure-i Hicr'de (Kâle ve men yaknetu min rahmeti rabbihî illâd dâllûn) buyuruluyor. Bu âyet-i kerîme Hazret-i İbrahim'in lisanından varid olmuştur. Melekler: "Allah sana halîm selîm, hayırlı bir oğul ihsan edecektir." dediler. O da "Ben artık doksan yaşına geldim. Bundan sonra çocuğum olur mu?" deyince "Bizim sana verdiğimiz müjde haktır, doğrudur. Sakın bu saadetin husûl bulacağından ümidini kesme. Allah'ın inayetinden ye'se düşme" dediler. Bunun üzerine Hazret-i İbrahim:

(خروج) قیلهست مسعود. بویکی قیله اساساً همه بیوجقلرد. لکن مرور زمان ایله اوسبک - خزدجک مسئلهسی بویکی قیلهی ورینه دشمن بادی. دکل اقوام ابتدائیه اک ترقی ایش ملترده بیله، عصیت کوروتورلی اک مدعش خاصاته سیبت ورر. ایشته بوتلرک چلرندک محاربه یوز سندن قیله دوام ایشدی. حتی هیرندن برسه اولده حتی حرب نازه ایشدی. بوتلر شرف اسلام ایله مشرف اولونجه اسلام اونری بارهش بردی. قارداش اولدیلر. بیغیر علی السلاطه ظهیر اولدیلر. اسلامی نشر ایچون قداي جان اچمه باشلادیلر.

محابه کرام اقدیلر مژک کیدکاری لاسلر نرمسندن اسکیردی، بیلر مسکنز؟ اوموزلرندن، چونکه دانما حاشله قیلرلری نمازده صفلر عادتاً صابون قایلری کی ایدی. اوآری آری وجودلریکبارد. رودیوار کیلردی. آره لرندن صوبه نماز، هوا کجه مزیدی. کوریور. سکریا، علیه الصلاوة والسلام اقدیلرک صفلری دوزله قیله عطف بورودقاری اهمیت نیدن طولانی ایش. هبجاعت مسلمین آرمسندکی وحدتی نامین.

فقط مسلمانلرک بحالی اوزمان مدینه بولونان یهودلرک هیچ خوش کیشوردی. حتی کونک برده شویله بوقعه اولدی. اختیار یهودلرک بری باقدی که انصار کرامدن برقاچ کینج برآرده اوطور مشرف تصورایدلرک حکم برصمیمینه قورنشورلر، معاویه ایدیلر. حریف بونی کورنجه اسلامک آقلسندن کندی حساسه اوزکدی. ایچی غیقلاندی.

— نه اوله حق بو؟ دیدی؟ ایش برآر دها بوله کیدر نه بزه آکک قلا بوجق...

بولک اوزرینه ردلی قاتل یهودی بولدی.

— کیت، شولره اوس ایله خراج آرمسندکی وقوعای خاطرلارنه کینج.

دیدی. اوده کندی. هرابکی طرفه عاند شاعرلرک وقیله اولوب بیقن ماجرالری مصور اولوق اوزده سولهش اولدقاری شعرلری اوقودی. بولک اوزرینه کینجک ساقیله هرابکی طرفک قادیانی طامارلری غایاه کلدی. هریری کندی قیلهشک قهرمانلق صایوب دوکجه باشلادی. ایش علولدی. حتی بری:

— ایسترسه کز اوکیش وقه لری نازه به بیلر.

سوزی اورنه آندی. بولک اوزرینه اونه کیری:

— های های ا سزدن نه قورقومن وار؟

دیلر. هیس آقلا دیلر. سلاخلری آوب مدنه خارچندکی طاشلق بر وادی به جیقلر. محاربه باشلامق اوزره ایکن وقعه خبردار اولان علیه الصلاوة والسلام اقدیلر هان اوریاه قوشقلر. حضرت بیغیری کورونجه هرابکی طرف طوودی. علیه الصلاوة والسلام اقدیلر بوکینجه برره جیقلر:

دشناه جناب حقک عایشدن، کرمدن آتقی ضلله دوشلر ایدیی که بیلر، یاسه دونه بیلر. بو بودیلر.

آرپای ایمان ایچون یاسه دوشلک امکالی بوقدر. الحاصل نظر سلامده اللهون ایدیی کینک حرامدر. حرامده دکل، کفرده، شرکدر. آتقی مولاک مرسته بل باغلا یوق امر ابتدکی طریق طوقامق طیبی سائر اولماز. اللهک عایشی نمی ایچون الله او عایشه ولو جزئی اولسون استحقاق لازم. قیاضده مخل بوقدر. شوقدر وارکه اوقیضه استمداد شرطدر.

کتاب الله (والذین اعادوا فی الدینهم سبوا وان الله مع الصالحین) و بورولور. اوت بویت کریمه صراحت کورشیورکه الله بولده، حق بولده. محابه، ایدیلر ایچون توفیق هدایت موعوددر، محققد. حالده دها نه ایستور؟ نه ایچون بوقیضه بوعایشه قابلیت کورنه بیلک ایچون چالیشا بور؟

بودیاده هیچ ورشبه کوره بیلر. نه تروته، نه صحت، نه عقله، نه علمه، نه اخلاقه، الحاصل هیچ ورشبه دایلماز. باقارکیز: بیلونرجه تروته محو اولور، اک متین مختلر برآن ایچنده دوریلر؛ اک تیر خویله دیکشیر، کیرله نیر. خلاصه سادی، مذوی، دوشانی، صباقی، نه وارسه هیچ بری ایچون بقا تصورایدلرک قوی الشکیه حکومتلر چوکر. نیایه میدان اوقویان ساطنلر باقارکیز بیقلر کیدر. دایلری حضورنده تیرنه قدرتلر بروارش بریوقش صبرسه کیرر. کورنه سیک، دایله حق برشی واردرکه اوده آتقی اللهک مرحق، اللهک عایشی در. اراس الهیه اقیاده اچلی، نواهدن مساقیمل. جماعت اسلامیه آل الله ورمل، چالیشمل. اوت وحدت لازمدر؛ یا ایچون ده، آخرت ایچون ده.

اسلام بوند بیلک اوجیوز شوقدرسه اول دنیایک اکهر! برکوشسند. ناکشقلر آرمسندن بر قیدیل کی پارلادی. بک آرزمان ایچنده او قیدیل بویودی، بدو اولدی. دها بویودی، کونش اولدی. نوری وون کاشانی قایلادی. بیکرمی بش سه طرفده بیکرمی بش بیلک بیک برنامی به مظهر اولدی. بومظهرنک سری محابه کرام رضوان الله علیهم احسن حضرتلک ال برلکیه چالیشلری ایدی. اسلامدن اول اوزده شلرجه، حتی عصرلرجه سورن بر چوق قاتل محاربه لری تاج ایدن بقدر قیله کوروتورلی، عقیبت قواخلری وارسه هیس بولدی.

بیلرکینکزه اصحاب کرام ایکی قسمدر: انصار، مهاجرین. بو سطر جناب حق طرفدن کندیلریه بریغسدر. انصار، اساساً برده بولونانلرد. مهاجرین، اولجه مکی اولوب ده مشرکله اوجاسندن طولانی علیه الصلاوة والسلام اقدیلرک آرقه سندن مدینه به برت ایدیلر. بو انصارک مهاجرلر قارش بایقلری قداکارلرک ارج عاند هیچ بر مثل کوروله مشدر. انصار کرام (اوس) ایله

...“haşa, Cenâb-ı Hakk’ın inayetinden, kereminden ancak dalâle düşenler ümidini kesebilir, ye’s’e düşebilir” buyurdular.

Erbâb-ı îmân için ye’s’e düşmek imkânı yoktur. Elhasıl nazar-ı İslâm’da Allah’tan ümidi kesmek haramdır. Haram da değil, küfürdür, şirktir. Ancak Mevlâ’nın merhametine bel bağlayarak emrettiği tarîki tutmamak tabii caiz olmaz. Allah’ın inayetini temenni için elbette o inayete velev cüz’î olsun istihkak lazım. Feyyâz’da buhl yoktur. Şu kadar var ki o feyze istidad şarttır.

Kitâbullah’da (Vellezîne câhedü finâ le nehdiyennehum subulenâ ve innallâhe le meal muhsinîn) buyuruluyor. Evet bu âyet-i kerîme sarâhaten gösteriyor ki Allah yolunda, hak yolunda mücadele edenler için tevfiğ, hidayet mev’ûddur, muhakkaktır. O halde daha ne istiyoruz? Ne için bu feyze, bu inayete kabiliyet gösterebilmek için çalışmıyoruz?

Bu dünyada hiçbir şeye güvenilmez. Ne servete, ne sıhhat, ne akla, ne ilme, ne ahlâka, elhasıl hiçbir şeye dayanılmaz. Bakarsınız: Milyonlarca servet mahvolur, en metin sıhhatler bir an içinde devrilir; en temiz huylar değişir, kirlenir. Hulâsa maddi, manevi, ruhani, cismani ne varsa hiçbirini için beka tasavvur edilemez. Kaviyyü’s-şekîme hükümetler çöker. Dünyaya meydan okuyan saltanatlar bakarsınız yıkılır gider. Dünyaları huzurunda titreten kudretler bir varmış bir yokmuş sırasına girer. Güvenecek, dayanacak bir şey vardır ki o da ancak Allah’ın merhameti, Allah’ın inayetidir. Evâmir-i İlâhiyeye inkıyâd etmeli, nevâhiden sakınmalı. Cemaat-i İslâmiye el ele vermeli, çalışmalı. Evet vahdet lazımdır; Dünya için de, ahiret için de.

İslâm bundan bin üç yüz şu kadar sene evvel dünyanın en hücrâ bir köşesinde karanlıklar arasından bir kandil gibi parladı. Pek az zaman içinde o kandil büyüdü, bedir oldu. Daha büyüdü, güneş oldu. Nuru bütün kâinatı kapladı. Yirmi beş sene zarfında yirmi beş bin senelik bir teâlîye mazhar oldu bu mazhariyetin sırrı sahâbe-i kirâm rıdvânullâhi aleyhim ecmain hazerâtının el birliğiyle çalışmaları idi. İslâm’dan evvel aralarında senelerce, hatta asırlarca süren birçok kanlı muharebeleri intâç eden ne kadar kabile gürültüleri, aşiret kavgaları varsa hepsini unuttular. Bilirsiniz ki ashâb-ı kirâm iki kısımdır: Ensar, Muhâcîrîn. Bu isimler Cenâb-ı Hak tarafından kendilerine verilmiştir. “Ensar” esasen Medine’de bulunanlardır. “Muhâcîrîn” evvelce Mekkeli olup da müşriklerin ezâ ve cefasından dolayı Aleyhissalâtü Vesselâm Efendimiz’in arkasından Medine’ye hicret edenlerdir. Bu Ensar’ın Muhâcirlere karşı yaptıkları fedakârlıkların tarih-i âlemde hiçbir misli görülmemiştir. Ensar-ı kirâm (Evs)...

...ile (Hazrec) kabilesine mensubdur. Bu iki kabile esasen amca çocuklarıdır. Lakin mürûr-i zaman ile Evsîlik Hazrecilik meselesi bu iki kabileyi birbirine düşmüş yaptı. Değil akvâm-ı ibtidâiye, en terakki etmiş milletlerde bile, asabiyet gürültüleri en müthiş muhâsemâta sebebiyet verir. İşte bunların beynlerindeki muharebe yüz seneden fazla devam etti. Hatta hicretten bir sene evvel de aynı harb tazelenmişti. Bunlar şeref-i İslâm ile müşerref olunca İslâm onları barıştırdı. Kardeş oldular. Peygamber aleyhissalâma zahir oldular. İslâm’ı neşir için fedâ-yı can etmeye başladılar.

Sahâbe-i kiram efendilerimizin giydikleri libaslar neresinden eskirdi, bilir misiniz? Omuzlarından. Çünkü daima cemaatle kıldıkları namazda saflar adeta sabun kalıpları gibi idi. O ayrı ayrı vücutlar yekpare bir duvar kesilirdi. Aralarından su sızmaz, hava geçmezdi. Görüyorsunuz ya, Aleyhissalâtü Vesselâm Efendimiz’in safları düzeltmeye atfı buyurdıkları ehemmiyet neden dolayı imiş. Hep cemaat-i Müslimin arasındaki vahdeti temin.

Fakat Müslümanların bu hali o zaman Medine’de bulunan Yahudilerin hiç hoşuna gitmiyordu. Hatta günün birinde şöyle bir vaka oldu: İhtiyar Yahudi’nin biri baktı ki Ensar-ı kirâmdan birkaç genç bir arada oturmuşlar, tasavvur edilemeyecek bir samimiyetle konuşuyorlar, muşahabe ediyorlar. Herif bunu görünce İslâm’ın âtisinden kendi hesabına ürktü. İçi gıcıklandı.

- Ne olacak bu? Dedi; iş biraz daha böyle giderse bize ekmek kalmayacak...

Bunun üzerine bir delikanlı Yahudi buldu.

- Git, şunlara Evs ile Hazrec arasındaki vukuatı hatırlat, geç.

Dedi. O da gitti. Her iki tarafa ait şairlerin vaktiy-le olup biten maceraları musavver olmak üzere söylemiş oldukları şiirleri okudu. Bunun üzerine gençlik saikasıyla her iki tarafın kabadayılık damarları galeyana geldi. Her biri kendi kabilesinin kahramanlığını sayıp dökmeye başladı. İş alevlendi. Hatta biri:

- İsterseniz o geçmiş vakaları tazeleyebiliriz.

Sözünü ortaya attı. Bunun üzerine ötekileri:

- Hay hay! Sizden ne korkumuz var?

Dediler. Hepsî ayaklandılar. Silahlarını alıp Medine haricindeki taşlık bir vadiye çıktılar. Muharebe başlamak üzere iken vakadan haberdar olan Aleyhissalâtü Vesselâm Efendimiz hemen oraya koştular. Hazret-i Peygamber’i görünce her iki taraf durdu. Aleyhissalâtü Vesselâm Efendimiz yüksekçe bir yere çıkarak:

- Ey Müslümanlar! Allâh'tan korkunuz, Allah'tan korkunuz! Aklınızı başınıza alınız, daha ben sağ iken, henüz aranızda bulunuyorken cahiliyet davalarıyla mı ayaklanıyorsunuz? Bu hareketlerinizin akıbeti nereye varacağını düşünmüyor musunuz?..

Mealinde gayet müessir, gayet belîğ muhtasar bir hutbe irâd buyurdular. Bunun üzerine her iki tarafın aklı başına geldi. Yaptıklarından nadim olarak ağlaşa ağlaşa sarmaşıp barıştılar.

İşte bu vakayı müteakiben şu âyât-ı celîle nazil oldu ki: (Yâ eyyuhâllezîne âmenû in tutîu ferîkan minellezîne..... Leallekûm tehtedun) bu ayetlerin meal-i kerîmi şöyledir:

“Ey Müslümanlar, kendilerine sizden evvel kitap gönderilenlerden bir kısmına uyacak olursanız siz şeref-i iman ile müşerref olmuşken onlar sizi yeniden ne’üzü bil-lâh küfre sokarlar. Ya siz henüz aranızda Cenâb-ı Hak’ın âyât-ı celîlesi okunup dururken, Allah’ın Peygamberi içinizde yaşıyorken nasıl bu suretle küfür yolunu tutarsınız? Kim Allah’ın gönderdiği rabıtaya sım sıkı sarılacak olursa doğru yolu bulmuş olur. Ey Müslümanlar, Allah’dan nasıl korkmak icab ederse öylece korkunuz! Ve ancak Müslüman olarak Müslümanlıkta can veriniz. Sonra, hepiniz birden habl-i İlahîye sımsıkı sarılınız. Sakın aranızda ayrılık gayrılık girmesine meydan bırakmayınız. Allah’ın hakkınızdaki nimetini düşününüz. Hani sizler birbirinize düşman idiniz; Cenâb-ı Hak kalplerinizi feyz-i İslâm ile birleştirdi de onun sâye-i nimetinde kardeş oldunuz. Hani sizler bir zaman ateş çukurunun ta kenarına kadar gelmiştiniz de Cenâb-ı Hak sizi oradan kurtarmıştı. İşte, belki tarîk-i hidâyeti bulursunuz diye, Cenâb-ı Hak âyât-ı celîlesini size böyle sarîh olarak tebliğ buyuruyor.”

İşte bin üç yüz bu kadar sene evvel nazil olan bu âyât-ı celîlenin hükmü kıyamete kadar bâkidir. Sebeb-i nüzûlü olan vak’a maalesef tekerrür edip duruyor. Binâ-naleyh Müslümanlar aralarında ayrılığı gayrılığı mucib olacak en ufak hadiselerden, dargınlığı intac edecek en hafif hareketlerden, sözlerden katiiyen çekinmelidir. Fırkacılık, kavmiyetçilik... Bunlar artık susmalı. El birliğiyle bugün vatani müdafaa etmeli. Asla me’yûs olmamalı. Emin olmalıyız ki canla başla çalışırsak, aradaki esbâb-ı tefrikayı kaldıracak olursak vatan-ı İslâm’ı kurtarız. İnşallah bundan sonra âlem-i İslâm hakkındaki tecelli-i celâl cemâle inkılâb edecektir. Önümüzde hamdolsun birçok beşâretler var. Bugün bütün Müslümanlar uyandı. Gerek dünyayı, gerek kendilerinin dünyadaki mevkilerini artık anlamaya başladı. Sonra gözleri büsbütün açıldı. Müslümanlar kendi başlarını kurtarmaya, kendi hakk-ı hayatlarını ihkak etmeye çalışmazlarsa kıyamete kadar zillet içinde, meskenet içinde...

...kalacaklarını anladılar. Ona göre çalışmaya başladılar. Başkalarından merhamet, adalet dilenmenin, mürüvvet, insaniyet beklemenin pek beyhude olduğunu bilfiil gördüler; asırlardan beri dalmış oldukları uykudan artık silkiniyorlar. İnşallah bu intibâh devam edecek, bütün cihan-ı İslâm’a yayılacak, yakın zamanda bir gün gelecek ki İslâm asırlardan beri kaybettiği şevketini, kudretini, azametini yine istirdâd edecektir. Bütün aleyhimizdeki cereyanlar biraz değişmiş, eskisinden biraz daha iyileşmiş görünüyorsa, emin olunuz ki bu inkılâb hep vatani müdafaa yolunda masrûf olan bu mücahedelerinizle âlem-i İslâm’ın lehimizdeki galeyenları, tezahürleri sayesinde.

Ey cemaat-i Müslimin! Memleketlerinizi kurtarmak için devam eden mücâhedâtınızda bir noktaya son derece dikkat etmelisiniz: Bu hareketlerin, bu himmetlerin sırf müdafaa-i din ve vatan gayesine müteveccih olduğu yar ve ağıyar nazarında tamamıyla anlaşılmalıdır. Fırkacılık, menfaatçilik, kavmiyetçilik gibi hislerden külliye müberrâ olduğuna yakındakilere, uzaktakilere tamamıyla kanaat gelmelidir. Bu kanaati zerre kadar sarsacak bir harekete, bir söze kimse tarafından meydan verilmemelidir. Hususi emeller, hususi içtihatlar yine hususi olarak sahiplerinin kafasında, kalbinde kalmalıdır. Çünkü gaye birdir. Efrad tarafından o müşterek gayeye karşı gösterecek ufak bir inhîrâf son derece muhtaç olduğumuz vahdeti temelinden sarsmaya kâfidir. Onun için bundan son derecede sakınmalıdır.

Cemaat içinde herkesin uhdesine düşen bir vazife-i vataniye, bir fariza-i dîniye vardır ki onu ifada zerre kadar ihmal göstermek caiz değildir. Bu hususta hiçbir ferd kenara çekilerek seyirci kalmaz. Çünkü düşman kapılarımıza kadar dayanmış, onu kırıp içeri girmek, harim-i namus ve şerefimizi çiğnemek istiyor. Bu namert taarruza karşı koymak kadın erkek, çocuk, genç ihtiyar... Her ferd için farz-ı ayn olduğu bir lahza hatırdan çıkarılmamalıdır. Bugün herkes vüs’ünü sarf ile mükelleftir. Osmanlı saltanatını i’lâ için “Karesi” nin, bu kahraman İslâm muhitinin vaktiyle ne büyük fedakârlıklar gösterdiği herkesin malumudur. Rumeli’yi baştanbaşa fetheden hep bu topraktan yetişen babayiğitlerdi. O kahraman ecdadın torunları olduğunuzu isbat etmelisiniz. Anadolu’yu müdafaa hususunda diğer vilayetlere ön ayak olmak şerefini siz ihraz ettiniz. Sa’yiniz meşkûrdur. İnşallah bu şan ve şeref kıyamete kadar artar gider. İnşallah vatanımızın haysiyeti, istiklâli, saadeti, refahı, ümrani dünyalar durdukça masun ve mahfuz kalır. Allahümmensuril islâme vel Müslimin. Allahümmensur men nasaraddîn. Vahzül men hazelel Müslimin. Rabbenâ efrig aleynâ sabren ve sebbit ekdâmenâ vensurnâ alel kavmil kâfirîn. Velhamdülillahi Rabbi’l-âlemîn.

15.2. Kastamonu Nasrullah Camii vaazi

اخطارات
آدرس نیشاندہ آویجہ سخی
خروش کوندلیہ
مکتوبہ انصاری و سنج و لوتو باغی
اولی و آویجہ سرہ و سوسوی
عزوی پولی لازمد
ممالک لیبیہ ایون آویجہ اولان
آویجہ سرہ کاندلیہ پولی
ریا اولور
بارہ کوندلیہ کی زمانہ دانی
اولی و آویجہ پولی
ریا اولور

النشانی

۱۳۳۰

ابوہ شرائطی
ہیرا ایون سلیکی (۲۵۰)
آلی آلی (۱۳۰) خروش
سلسلہ ۵ خروش سلیکی
۵۲ نسخہ
ادارہ خانہ
سلسلہ دایرہ مخصوصہ
اخطارات
آویجہ پولی
سلسلہ مواضع آثار مع السنوہ فیول
اولور - دوج ایون یازیر
اخلاہ اولور

دینی ، فلسفہ ، علمی ، ادبی حقائق مجموعہ اسلاہ

ساحب و مدیر مسئول
اشرف ادیب

پاشا محمد
محمد کاف

واقعہ پیدی من نشاء الی شرائط مستقیم

عدد : ۴۶۴

۱۵ ربیع الاول ۱۳۳۹

تجربہ

۲۵ تشرین ثانی ۱۳۳۶

۱۸ جلد

نصر اللہ کر سہستندہ

استاد محترم محمد کاف بلقاہیہ کتب خانہ و تہذیبہ نصر اللہ جامع شریفہ اہل دین پورہ دقلری ، موعظانہ خلاصہ پیدی :

آدمہ کز بو حکمتانک ، بو عذرانک مقتضاسنجہ حرکت ایدمک ہم
دنیادہ ، ہم عقیدہ فلاسفی بولور سکر .
ای سلیمانکر ، سزک ایچون و آیت جلیہ آتباعدن باشقہ سلاہت بولی
یوقور . تکیب ایچہ جات خط حرکت ، دستور سلاہت نامہ یو آیت جلیہ
مذہبدر . بنا علیہ مال علویسی پر کردہ طویلایوب افادہ ایدمک جناب حق
پورور یو کک :

ای و مکر ، سزہ اکر ندن کلن غالی باغدن چیکمہ یو ، بو خصوصہ
میج برقی قاجیر میان ، دینکرہ یابیجی ملتوی کندیکزہ ہم اسرار ،
دولت ، آرقداش ایغاز ایچکیز ، بولورک مسودت حقندن کورورک
سزہ کولر بوز کورمکر ، خبریکزی ایچکیز طوور طاقیتہ تربیت
اسلا قایلما ییکز ، اولورک کیجہ کوندوز ایستہ یوب طوور دقلری سزک
فلاککیزدن ، اشد علائکیزدن ، اسلورکیزدن باشقہ رشیکلورہ کز آہ
سزہ قارش قیلرندہ بیلہ دکاری دشمنانق اوقور دھشنگ برورلو شیط
ایدمیورورہ آغزاردن قاجیر یورور ، جالبوکہ یورلرندہ کورک سلاش
اولان خصوصت آغزاردن طاشان ایلہ قابل قیاس کلدور ، اولندن چوق
فضہدر ، چوق شدتیدور . ایستہ بوتون حقایق آیت جلیہ سزہ ایچقندن
آییجہ تبلیغ ایدیوروز ، بیلہ بریوروز ، اکر عقل باشندہ اسلورکیز ،
ا کر دیندہ ذلیل اولاق ، خسارندہ قاتی ایستہ سزہ کز زہ بات جلیہ سزک

بسم اللہ الرحمن الرحیم (یاہا الذین آمنوا واتخذوا ابطانہ من دونکم
لایألوکم خیلاً و دوانائم قہدت البضاء من المواہم و ما تخفی صدورہم
اکبر قدینالکم الا بات ان کنتم امثلون)
(یاہا الذین آمنوا) ای ایمان آغش اولانلر ، ای سلیمانلر ، ایچکیزدن
اولانلردن ، سزہ یابیجی ملتورین دوست ایغاز ایچکیز ، آیت جلیہ
(بطنانہ) ایچل طیبیل کوروشولن ، کندیشہ ہمدردلو اسرار تودیع
ایچن سیمی دوست ، یاز جان ، آرقداش ، محرم اسرار مقالریہدر .
اولہ بطنانہ (لایألوکم خیلاً) سزہ قارش مضرت ایچاق ایچکیزدن
آہ کزہ بطنانلر ، فسادلر سوققدن ہیج بروک کزی طوورمازلر . اللہندن
کلن قالدلرک ہیج برقی سزہ اسیرکہ مزلر . (دوانائم) سزک سیقتیزہ .
معیترہ ، فلاکتلرہ اوضہ انکزی ایستلر . (قہدت البضاء من المواہم)
کورمور میسکیز ، حقکیزدہ بیلہ دکاری دشمنانق آغزاردن طاشوب یو کولیورہ
(و ما تخفی صدورہم) کز . بونکہ برابر پورہ کارندہ سزہ کزہ کزہ
اولہ قاری کینلر ، خصوصت اسرار اوردردلو ضبط ایدہ میسوبدہ
آغزاردن قاجیر مقدمہ اولہ قاری بنش وعداوندن چوق بیوکدر ، چوق
شدتیدور . (قدینالکم الا بات ان کنتم امثلون) ہزار سزہ ہیری عین حکمت
محض ہیرت اولان آیتلر میز یوبہ صریح برصورتدہ بیلہ بردک . اکر سزہ
آق قرہدن ، ایدن کورون ، ہجر ، خبری ، شرعی دوشنور عقل باشندہ

SEBİLÜ’R-REŞÂD

Dinî, felsefî, ilmî, edebî haftalık mecmua-i İslamiyyedir

Sahib ve Müdür-i Mes’ûl
Eşref Edib

Başmuharrir
Mehmed Âkif

Aded: 464

15 Rebiü’l-evvel
1339

Perşembe
25 Teşrîn-i sâni 1336

Cild 18

NASRULLAH KÜRSÜSÜNDE

Üstad-ı muhterem Mehmed Âkif Beyefendi’nin Kastamonu’da Nasrullah Cami-i Şerifinde îrad buyurdıkları mev’izaların hülâsasıdır:

Bismillahirrahmanirrahim (Ya eyyuhellezine amenu la tettehizu bitaneten min dunikum la ye’lunekum habalen veddu ma anittum kad bedetil bagdau min efvahihi ve ma tuhfî suduruhi ekberu kad beyyenna lekumul ayati in kuntum ta’kilun.)

(Ya eyyuhellezine amenu) Ey iman etmiş olanlar, ey Müslümanlar, içinizden olmayanlardan, size yabancı milletlerden dost ittihaz etmeyiniz. Âyet-i celiledeki (Bitâneten), içli dışlı görüşülen, kendisine her türlü esrar tevdi edilen samimi dost, yar-ı cân, arkadaş, mahrem-i esrâr manaları-nadır. Öyle bitâneten ki, (La ye’lunekum habalen) sizlere karşı mazarrat ıka’ etmekten aranızda fitneler, fesatlar sokmaktan hiçbir vakit geri durmazlar. Ellerinden gelen fenalıkların hiçbirini sizden esirgemezler. (Veddu ma anittum) Sizin sıkıntılara, musibetlere, felaketlere uğramanızı isterler. (Kad bedetil bagdau min efvahihi) Görmüyor musunuz, hakkınızda besledikleri düşmanlık ağızlarından taşıp dökülüyor. (Ve ma tuhfî suduruhi ekberu) Bununla beraber yüreklerinde, sinelerinde gizlemekte oldukları kinler, garazlar, husumetler öbür türlü zabt edemeyip de ağız-larından kaçırmakta oldukları buğz ve adâvetten çok büyüktür, çok şiddetlidir. (Kad beyyenna lekumul ayati in kuntum ta’kilun) Bizler size her biri ayn-ı hikmet, mahz-ı ibret olan âyetlerimizi böyle sarîh bir surette bildirdik. Eğer sizler akı karadan, iyiyi kötünden seçer, hayrını, şerrini düşünür akli başında adamlarsanız bu hikmetlerin, bu ibretlerin muktezâsınca hareket ederek hem dünyada hem ukbâda felâhı bulursunuz.

Ey Müslümanlar, sizin için bu âyet-i celileye ittibadan başka selâmet yolu yoktur. Takip edilecek hatt-ı hareket, düstur-ı siyaset tamamıyla bu âyet-i celilede mündemiçtir. Binâenaleyh meâl-i ulvîsini bir kerede toplayıp ifade edelim. Cenab-ı Hak buyuruyor ki:

-Ey mü’minler, size ellerinden gelen fenalığı yapmaktan çekinmeyen, bu hususta hiçbir fırsatı kaçırmayan, dininize yabancı milletleri kendinize mahrem-i esrar, dost, arkadaş ittihaz etmeyiniz. Bunların suret-i haktan görünerek size güler yüz göstermelerine, hayrınızı ister gibi tavırlar takınmalarına asla kapılmayınız. Onların gece gündüz isteyip durdukları sizin felâketi-nizden, izmihlalinizden, esaretinizden başka bir şey değildir. Baksanıza, size karşı kalplerinde besledikleri düşmanlık o kadar dehşetli ki bir türlü zabtedemiyorlar da ağızlarından kaçırıyorlar. Hâlbuki yüreklerinde kök salmış olan husumet ağızlarından taşan ile kabil-i kıyas değildir, ondan çok fazladır, çok şiddetlidir. İşte bütün hakâyıkı âyât-ı celilemizle sizlere açıktan açığa tebliğ ediyoruz, bildiriyoruz. Eğer akli başında insanlarsanız, eğer dâreyinde zelil olmak, hüsranda kalmak istemezseniz bizim âyât-ı celilemizin...

...muktezasınca hareket ederek felâhı bulursunuz.

Bu âyet-i celile Sûre-i Âl-i İmran'dadır. Sûre-i Tevbe'de de: (Em hasibtum en tutrekû ve lemmâ ya'lemillâhullezîne câhedû minkum ve lem yettehizû min dünüllâhi ve lâ resûlihî ve lâ mu'minîne veliceten) buyruluyor. Meali celili: Ey Müslümanlar Cenab-ı Hak içinizden Hak yolunda mücahedede bulunanları, Allah ile O'nun Resul-i Muhtereminden, bir de müminlerden başkasını kendisine dost ittihaaz etmeyenleri görmedikçe sizler öyle başıboş bırakılacak mısınız, zannediyorsunuz? Bu iki âyet-i celileden maada (Yâ eyyuhân nebiyyu cahidil kuffâra vel munâfikîne vagluz aleyhim), (Velyecidû fikum gilzaten), (Ve len terdâ ankel yahûdu ve len nasârâ hattâ tettebia milletehum), (Ezilletin alâl mu'minîne eizzetin alâl kâfirîne) gibi diğer âyât-ı kerime daha vardır ki hep aynı ruhtadır.

Ey cemaat-ı Müslimin, insan için kendi aleyhine bile çiksa hakkı, hakikati söylemek lâzımdır. Ben de bir zamanlar Kitabullahı tilâvet ederken bu gibi âyât-ı celileye geldikçe "Acaba sair milletlere karşı biraz şiddetli davranılmıyor mu? Müslüman olmayan akvâm hakkında daha merhametkâr olmak icab etmez miydi?" gibi düşüncelere daldım. Vakıa bu hatıraların sırf şeytanî vesveselerden başka bir şey olmadığını bilirdim. Lâkin velev şeytanî olsun, o düşünceleri içimden söküp atıncaya kadar hayli mücahedelere mecbur kalırdım. Acaba bu vesvesenin menşei ne idi? Burasını araştırarak olursak işi biraz tabii görürüz. Öyle ya, gözümüzü açtık, Avrupa medeniyeti, Avrupa ırfanı, Avrupa adaleti, Avrupa efkâr-ı umumiyesi nakaratından başka bir şey işitmedik. İngiliz adaleti, Fransız hamiyeti, Alman dehası, İtalyan terakkiyatı kulaklarımızı doldurdu. Lisan bilenlerimiz doğrudan doğruya bu heriflerin eserlerini, bilmeyenlerimiz tercümelerini okuduk. Edebiyatları, hele edebiyatlarının ahlâkî, insanî, içtimai mevzuları pek hoşumuza gitti. Müelliflerin kıymet-i ahlakiyye ve insaniyyelerini eserleriyle ölçmeye kalkıştık. İşte bu mukayeseden itibaren aldanmaya, hatadan hataya düşmeye başladık. Bu adamların sözleriyle özləri arasında asla münasebet, müşabehet olamayacağını bir türlü düşünemedik. İşte okuyup yazarlarımızın çoğuna ârız olan bu dalâl, bu hata bir zamanlar bana da musallat oldu. Bereket versin ki yaşımla ilerledi, tecrübem arttı; hususıyla Avrupa'yı, Asya'yı, Afrika'yı dolaşarak Avrupalı dediğimiz milletlerin esaret altına, tahakküm altına aldıkları biçare insanlara karşı reva gördükleri zülmü, gadri, hakareti gözümüzle görünce artık aklımı başıma aldım. Demin söylediğim şeytanî vesveselere kapılmış olduğumdan dolayı Cenab-ı Hakk'a tövbeler ettim.

Dünyada Avrupalıları bi-hakkın anlayan ve anladığını da iki cümle ile hülâsa edebilen bir Müslüman varsa o da eâzım-ı ümmetten fâzıl-ı mağfur Hersekli Hoca Kadri Efendi merhumdur. Âlem-i İslâm'ın en fedakâr, en faziletli erkânından Mısırlı Prens Abbas Halim Paşa bir gün musahabe esnasında demişti ki:

-Hoca Kadri Efendi'yi zaten Mısır'dan tanırım. İrfanına, uluvv-i cenabına hayran olurdum. Bir aralık Fran-

sa'ya uğramıştım. Paris'te ilk işim bu muhterem Müslümanı ziyaret etmek oldu. Kendisiyle biraz hoş beşten sonra dedim ki:

-Hocam! Senelerden beri burada oturuyorsun. Şarkın, garbın ulûmuna, fûnûnuna cidden vâkıf bir nâdire-i fitratsın. Yakinen gördüğün şeyler tabiidir ki tecrübeni, görgünü artırmıştır. Öğrenmek isterim. Avrupalıları nasıl buldun?

-Paşa! Bu adamların güzel şeyleri vardır. Evet, pek çok güzel şeyleri vardır. Lâkin şunu bilmelidir ki o güzel şeylerin hepsi, evet hepsi yalnız kitaplarındadır.

Hakikat, Hoca merhumun dediği gibi Avrupalıların ilimleri, ırfanları, medeniyetteki, sanayideki terakkileri inkâr olunur şey değildir. Ancak insaniyetlerini, insanlara karşı olan muamelelerini kendilerinin maddiyattaki bu terakkileriyle ölçmek katiyyen doğru değildir. Heriflerin ilimlerini, fenlerini almalı fakat kendilerine asla inanmamalı, asla kapılmamalıdır.

Bunların bütün insanlara, bilhassa Müslümanlara karşı öyle kinleri, öyle husumetleri vardır ki hiçbir suretle teskin edilmek imkânı yoktur. Sureta dinsiz geçinirler. Hürriyet-i vicdan diye kâinatı aldatıp dururlar. Hele biz Müslümanları, biz şarklıları taassupla itham ederler dururlar! Heyhat dünyada bir mutaassıp millet varsa Avrupalılardır. Gerçek Avrupalılardan daha mutaassıp bir cemaat vardır ki o da Amerikalılardır. Taassuptan hiç haberi olmayan bir millet isterseniz o da bizleriz.

Ey cemaat-i Müslimin! Bilirim ki bu sözlerim sizin senelerden beri avutulmuş, uyutulmuş fikirlerinize biraz aykırı gelecektir. Onun için bir iki misâl getirmek icap ediyor:

Bilirsiniz ki bizim harb-i umumiye girmemizden en çok müstefid olan bir millet varsa o da Almanlardı. Şunu ihtar edeyim ki ben bu kürsüde harb-i umumiye girmek mi lâzımdı, girmemek mi evlâ idi. Girmeden durabilir miydik, biraz daha geç mi girmemiz muvafık idi? Gibi meselelerin hiçbirini mevzubahis edecek değilim. O benim sadedimin, salâhiyetimin haricindedir. Ortada bir vak'a var ki biz Almanlarla birlikte olarak harbe girdik. Yüz binlerce şehit verdik. Yüz binlerce hânûmân söndü. Milyonlarca sâ mân kaynadı gitti, şimdi Almanlar için ne lazım geliyordu? Ne yapacaklardı? Şüphesiz bütün dünyanın, bütün dünyadaki milletlerin kendilerine ilân-ı harb ettikleri bir zamanda böyle yegâne müttefikleri olan bizleri sinelerine basacaklar; bütün gazeteleriyle, bütün kitaplarıyla, bütün edipleriyle, bütün muharripleriyle bizi alkış, teşekkür tufanları içinde boğacaklardı. Heyhat! Bu umumi harbin ilk senesinde ben mühim bir vazife ile Berlin'e gitmişim. O aralık Almanya hükûmeti bize dedi ki:

-Bizim Meclis-i Mebusanımızdaki bilhassa Katolik mebuslar kıyamet koparıyorlar:

Almanlar gibi mütemeddin, mütefennin bir millet nasıl oluyor da Müslümanlar gibi, Türkler gibi vahşilerle ittifak ediyorlar? Bu bizim için zül değil midir? diyorlar. Aman, makaleler yazınız, eserler yazınız, biz onları Al-mancaya tercüme ettirelim. Ta ki Müslümanlığın da bir din, Müslümanların da insan olduğu bunların nazarında taayyün etsin.

Almanya hükümeti haklıydı. Çünkü Alman milleti nazarında Müslümanlık vahşetten, Müslümanlarsa vahşilerden başka bir şey değildi. Onların gazetecileri, romancıları; hele müsteşrik, denilip de şark lisanlarına, şark ulûm ve fûnûnuna, şark ahlâk ve âdâtına vâkıf geçinen adamları mensup oldukları milletin efkârını asırlardan beri bizim aleyhimize o kadar müthiş bir surette zehirlemişlerdi ki arada bir anlaşma, barışma husulüne imkân yoktu. Biz o sırada kendimizi onlara tanıtmak için tabîi elden geldiği kadar çalıştık. Lâkin tamamıyla muvaffak olduğumuzu asla iddia edemem. Heriflerin taassubu yaman! Kökleşmiş bir takım kanaatler hakkı görmelerine mâni oluyor.

Harb esnasında bilirsiniz ki Almanya imparatoru İstanbul'a gelmişti. Biz safderun Müslümanlar Halife-i İslamın mütefiki sıfatıyla o misafire karşı nasıl hürmette, nasıl ikramda bulunacağımızı şaşırdık. Bu şaşkınlıkta o kadar ileri gittik ki Dârü'l-hilâfe'nin yani İstanbul'un minarelerini kandil gecesi imiş gibi kandillerle donattık. Alman dostluk yurdu binası kurulacak denildi, bol keseden bir kaç camimizi heriflere peşkeş çektik. Ha! Gelelim bizim bu gibi fedakârlıklarımıza karşı gördüğümüz mukabeleye. Kuds-i şerifi bizim elimizden gasbettikleri zaman bu felaket harb-i umumi üzerine büyük bir tesir ika etmişti. Yani Filistin cephesinin bozulması muharebe terazisini düşmanlarımızın tarafına epeyce ağıdırmıştı. Binaenaleyh mütefikimiz olan Almanlarla yine Almandan başka bir şey olmayan Avusturyalıların bu işten bizim kadar müteessir olmaları icab ederdi. Ey cemaat-i Müslîmîn! İşe bakın ki Kudüs, velev ki İngilizlerin eline geçmiş olsun, velev ki bu memleketin düşman eline geçmesi, bu cephenin bozulması yüzünden muharebe bizim hesabımıza kaybol-sun, tek Müslümanların elinde, Türklerin elinde kalmasın da hasmımız da olsa dindaşımız olan İngilizlerin eline geçsin, diyerek Viyanalılar şehri âyîn yaptılar. Evlerini donattılar. Bu maskaralığı men' edip yakılan elektrik fenerlerini söndürünceye kadar Avusturya hükümetinin göbeği çatladı. Artık taassubun hangi tarafta, hürriyetin, müsamahakârlığın hangi tarafta olduğunu bu misallerle de anlamazsanız kıyamete kadar anlayacağınız yoktur.

Avrupalıları, Amerikalıları dinsiz derler. Size bir hakikat daha söyleyeyim mi? Dünyada din ile en az mukayyed olan bir memleket varsa o da bizim memleketi-

mizdir. Bugün cuma olduğu halde Kastamonu'nun en şerefli bir camiinde görüyorsunuz ya, kaç saflık cemaat bulunuyor! Dünyanın en mamur, en müterakki, en yeni memleketi olan Berlin'de pazar günü büyük kiliseler hıncahınç doludur. Hem kiliseleri dolduran cemaati avamdan ibaret zannetmeyiniz. Bütün kibarlar, zenginler, milletin münevver dediğimiz tabakasına mensup adamlar, temiz temiz giyinmiş halk bu cemaati teşkil eder. İngiltere'ye gidiniz, şayet cumartesi gününden etinizi, ekmeğinizi tedarik etmezseniz pazar günü aç kalırsınız. Çünkü kıyamet kopsa dini bir gün olan pazar günlerinde hiçbir dükkânı açtıramazsınız. İngilizler duasız sofraya oturmazlar, duasız sofradan kalkmazlar.

Rumeli zenginlerinden bir adam tanırım ki ziraat tahsili için yetişmiş bir oğlunu Amerika'ya göndermişti. Çocuğun kendi ağzından işittim, diyordu ki:

-Memleketin acemisiyim, lisanlarını layıkıyla bilmiyorum. Nevyork'ta bir otelde bulunuyordum. Gece canım sıkıldı. Oturduğum odada bir piyano vardı. Azıcık şunu tıngırdatayım dedim. Sazın perdeleri üzerinde parmaklarımı hafifçe gezdiriyordum. Aradan iki üç dakika henüz geçmemişti ki odanın kapısına yumruklar inmeye başladı. Ne oluyoruz? diye kapıyı açtım. Bir baktım ki otelcinin karısı hiddetinden ateş kesilmiş, bana alabildiğine sövüyordu. Karı benim ne barbarlığımı, ne saygısızlığımı, ne ahlâksızlığımı, hülâsa hiç tutar bir yerimi bırakmadı. Meğer o gece Hristiyanların eizzesinden yani velilerinden birisinin gecesi imiş. O geceyi o veliye hürmeten ibadetle geçirmek icab edermiş! Piyano çalmak maazallah küfür derecesinde günahmış! Artık kariya memleketin acemisi olduğumu, bu hatanın benden kastım olmaksızın sâdir olduğuna anlatıncaya kadar akla karayı seçtim.

Ey cemaat-i Müslimin! Bizim diyarda cuma namazı kılınırken tavla şakırtıları, serhoş naraları duyulduğu nadir vakalardan değildir, zannederim.

Görüyorsunuz herifler dinlerine nasıl sarılmışlar, asabiyet-i diniye meselesinde ne kadar ileri gitmişler! Bu da sebepsiz değil. Çünkü onların doğar doğmaz beşikte, biraz büyüyünce eşikte dini, millî telkinat ile kulakları dolar. Müslümanlara karşı husumet, adavet hisleri her fırsattan bi'l-istifade kendilerine verilir. Kendi cinslerinden, kendi dinlerinden, kendi renklerinden olmayan mahlûkat-ı beşeriyyenin insan sayılamayacağı bunların kafalarına iyice yerleştirilir. O sebepten bir Avrupalının, bir Amerikalının bir şarklıyı, hele bir Müslümanı sevmesine imkân yoktur. Ressamları meydana getirdikleri türlü türlü resimlerle, şâirleri şiirlerle, hikâyecileri gayet maharetle yazılmış romanlarla, siyasileri gazetelerle hep onların bu hislerini canlandırır dururlar.

Anlıyorsunuz ya, biz nasıl yetişiyoruz, onlar nasıl yetiştiriliyor? Lâkin bu heriflere karşı olan buğzumuzu hiçbir vakit onların ilimlerine, fenlerine, sanatlarına sıçratmamalıyız. Çünkü medeniyetin bu kısımlarında onlara yetişemezsek yaşamamıza, bize emânetullah olan din-i İslamı yaşatmamıza imkân yoktur. Biz Müslümanlar bin tarihinden itibaren çalışmayı bıraktık. Atalete, sefahate, ahlaksızlığa döküldük. Avrupalılar ise gözlerini açtılar, alabildiğine terakkî ettiler. Görüyorsunuz ki denizlerin dibinde gemi yüzdürüyorlar. Göklerde ordular doluşturıyorlar. Mademki dinin müdafaası farz-ı ayındır; mademki edâ-yı farzın mütevakıf olduğu esbabı elde etmek farzdır; o halde düşmanlarımızın kuvvet namına neleri varsa hepsini elde etmek için çalışmak efrad-ı Müsliminin her birine farz-ı ayındır. Ne hacet! (Ve eiddü lehum mâsteta'tum min kuvvetin = Düşmanlara karşı ne kadar kuvvet tedarik etmeye, hazırlamaya muktedirsensiz derhal hazırlayınız.) emr-i ilahisi sarihtir. Şüpheye, tereddüde, düşünmeye, taşınmaya mahal yoktur. O halde ne yapacağız? Aramızda sokulan fitneleri, fesatları, fırkacılıkları, kavmiyetçilikleri, daha bin türlü ayrılık, gayrılık sebeplerini ebediyyen çiğneyerek elele, başbaşa vereceğiz. Hep birden çalışacağız. Çünkü bugün dünyanın, dünyadaki hayatın tarzı büsbütün değişmiş. Yalnız başına çalışmakla bir şey yapamazsın. Toplar, tüfenkler, zırhlılar, şimendiferler, limanlar, yollar, tayyareler, vapurlar elhasıl düşmanları bize üstün çıkaran yarım milyar Müslümanın bir kaç milyon firenge esir olmasını temin eden esbab ve vesait ancak cemiyetler, şirketler tarafından meydana getirilebilir. Demek, Müslümanlar Allah'ın, Kitâbullah'ın, Resulullah'ın emrettiği, tavsiye ettiği vahdete, birliğe, cemaate sarılmadıkça, ahiretlerini olduğu gibi dünyalarını da kurtaramazlar. Her şeyden evvel vahdet, cemaat, teâvün. Bir kere bunu elde edelim. Alt tarafı Allah'ın inayetiyle kolaylaşır.

Bununla beraber icabında Avrupalılarla birleşebiliriz, ancak bu birleşmek bize hiçbir vakit onların ezeli ve ebedî düşmanımız olduğunu, her fırsattan bi'l-istifade bizi mahvetmek en başlı emelleri bulunduğunu unutturmamalıdır. Yani vatanımızın, dinimizin menfaati, ticaretimizin, servetimizin, refahımızın terakkisi namına icab ederse, mümkün olursa müteakıl, müşterek müttefikler üzerine bunlarla çekişe çekişe pazarlık ederek ittifak ederiz. Ancak bu pazarlıklarda son derece açıkgozlü bulunmamız lazım gelir.

Biz Müslümanlar ise maalesef gerek içimizdeki, gerek dışımızdaki yabancıların sözüne kanıyoruz da birbirimize itimat etmiyoruz. Onlardan giydiğimiz külahı kendi dindaşlarımıza, kendi kardeşlerimize giydirmek için uğraşıyoruz. Cenab-ı Hak (İnnemel mu'minune ihvatun = Müminler birbirlerinin kardeşinden başka bir şey değildir.) buyuruyorken yazıklar olsun ki biz o kardeşlikten çok uzakta bulunuyoruz. Ancak ayda, âlemde bir kere camie geliyoruz. Huzûr-ı ilâhîde birleşiyoruz. Fakat namazı bitirip pabuçlarımızı koltuklayarak...

...dışarıya fırlayınca birbirimize karşı derhal ya hasım yahut hiç olmazsa bigâne kesiliyoruz. Âyât-ı kerîme var, namütenahi ehâdis-i şerîfe var ki efrad-ı Müsliminden biri diğer dindaşlarını kendi öz kardeşi bilmedikçe, onların meserretiyle mesrur, musibetiyle, matemiyile mahzun olmadıkça tam Müslüman olamaz. İmanın kemali cemaat-i Müslimine sınıksız sarılmakla kaimdir. “Müslümanların derdini kendine dert etmeyen Müslüman değildir” buyuran Resûl-i Hakîm Sallallahu aleyhi vesellem Efendimiz Hazretleri diğer bir hadis-i şeriflerinde buyuruyor ki: “Dünyanın öbür ucundaki bir Müslimin ayağına bir diken batacak olsa ben onun acısını kendimde duyarım. Bütün Müslümanlar bir araya gelerek tek bir vücûdu meydana getiren muhtelif uzuvlara benzerler, insanın bir uzvuna bir hastalık, bir acı isabet etse, diğer uzuvların kâffesi o hasta uzvun elemine ortak oldukları gibi bir Müslüman da diğer dindaşlarının acısına, musibetine, matemine kabil değil bigâne kalamaz. Kalabiliyorsa demek ki Müslüman değil.”

el-Mü'minel li'l-Mü'mini Kelbünyâni yeşuddu ba'duhû ba'dan = Bir müminin diğer mümine karşı vaziyeti yekpare bir duvarı vücuda getiren perçinlenmiş kayaların birbirine karşı aldığı vaziyet gibidir. Öyle olacaktır. Öyle olmalıdır” hadis-i şerifini elbette işitmişsinizdir. Sahabe-i Kiram Rıdvânullahi aleyhim ecmaîn hazerâtı arasındaki vahdet, muhabbet, teâvün cümlelerinin malûmudur. Bu din uluları, bu Allah'ın en sevgili kulları huzûr-ı ilâhîye cemaatle durdıkları zaman saflar âdeti -marûf tabiri veçhile- sabun kalıbı hâlini alırdı. Birbirleriyle o kadar ittisal hâsıl ederlerdi ki üzerlerindeki libaslar daima omuz başlarından eskirdi. O muazzam saflar müsel sel yekpare bir dağ gibi kıyam eder, öyle rûkûa varır, öyle secdeye kapanırdı. Vahdetin namazdaki bu tezahürü namaz haricinde de böylece devam eder giderdi. O sayede ki İslam, Aleyhisselâtu vessalam Efendimizin risalet-i celilelerinden itibaren yirmi otuz sene zarfında dünyayı kuşatmıştı.

Hadis kitaplarını, siyer kitaplarını, tarih-i İslam sahifelerini gözden geçirince Ashab-ı Kiram arasındaki birliğe hayran olmamak elden gelmiyor. (Eşiddâu alâl kuffâri ruhamâu beynehum) vasf-ı ilâhîsiyle tasvir buyurulan o kahraman fitratlar hakikat birbirleri hakkında ne kadar merhametkârâne derecelerde rikkatli idiler. Düşmanlarına karşı ise nasıl şedid idiler! (Ezilletin alâl mu'minîne eizzetin alâl kâfirîne = Mü'minlere karşı mütezellil, mütevazı, halîm, selîm, şefîk, rahîm; kâfirlere karşı ise vakur, metîn, mekîn, şedîd) olmak İslamın hasâisindendir. Yazıklar olsun, biz bu hasâisaldan, bu meziyetlerden, bu büyüklüklerden mahrum olduk. Dinimizden...

ولرک دلی پشایق ، دلی پشایق ایسترسک بونلرک متضات توفیق حرکت
ایتمککیز ضروریدر ، دیک متلرک حای ، قاسی ، استقلال ، حکومیتدن
سلامتی ایچون آردونده وحدت حکمرما اولسی لزومی بر قانون الهی
ایش !

ای جماعت مسلمین ! مثلر طوبه ، نوحه ، زوعلی آیه ، اردورله ،
طیاره لرله یقلماسور ، یقلماسور ، مثلر آجق آردونده دیک رابطلر چوژولورک
هرکس کندی پاشک دردیه ، کندی هواسته ، کندی متضاتی تأمین
ایقک سوداست دوشدیک زمان یقیلر . آتارمزک ، قلعه ایچیندن آلتیر
سوزی قدر پروک سوز سویتمه مستدر ، اوت ، دنیساده بوغدر ساتقلا ،
بوغدر شاشایزردنور بوغدر ، اسلام تاریخی شوک برکوزمین کیردیک
اولورسوق جنوبده ، شرقده ، شیکله ، غریده ، یقین نقد مسلمان حکومتلری
وارسه هینک تفرقه بوژندن ، آردونده حادث اولان قتلر ، قتلر ،
خاقلر ، شفاقلر بوژندن استقلاللریه ، دواع ایشکارلی ، باشقه مثلرک
اساری آتکیردیکلری کوروز ، امویل ، عیابر ، قاطیلر ، ایشلیلر ،
غننویلر ، موغولر ، سلجوقلر ، مغریلر ، اراتیلر ، قاسیلر ، نواسیلر
جزاویلر حب بو اویلق غریبلیق حساریه قایدنیزی ایچون
سلطنتلری غالب ایشدیلر . بز عسائی فیسلیاتلری دنیسک
اوچ پروک قلمسته حکمک . فوجه آلدکیز ، فوجیه فردکیز حکمز
التمه بولان جیم جیم عسککک اورتمنسده ررکول کی قالدی ،
اردورمز ویا اوکارند کزردی ، دوتقارمز خندکیزلرند بوژدی .
مسلمانلیق رابطسی عقی ، اللیسی ، لسانی ، عدائی ، اخلاقی بوستون
باشقه اولان برچوق قومیلری یکه بیکریت سم سیتی یانلاشدی . بوشتاق
اسلاولسی ، آردوود لایئیکلی ، یوماق بولنلرلی الحاصل هرلوم
کندی قومیتی برطرله آتدوق خلیفه مسلمینک اطرافده طوغلایش ،
کلکلهی اعلانلرچون حای ، قاسی ، بونون وارنی کوله کوله ، نوحه غلوشه
قدا ایشدی . فقط سوکره لوی آردمز ، آردوایلر طرفدن دولو دولو
شکلر ، دولو دولو ایشد اکیل قته ، تفرقه ، فسادخلری بزم
خیرمزیه اولان قیلرلرک ، داللانمه ، بودقلاننه باشلادی . اودمین
سویدیکم رابطله کوته دی ، آرتق اسکی قونی ، اسکی تاتیری قالدی .
قله مزک ایچیندن حارسیمه بوژولوندی کورن دشمتر کندی اوردنه
برلشهرک ینی زمسلمانلرک مأمور اولدیلر وحدتی اونورسوده کتیردک
برهجومده بوردمزک برر پروک یاریمسی المزدن آلی آلیوریدیلر . بوکون
بزی آسیانک بر اوقاق یاریمسندیه پشایق مایه جتی حاکمکیردیلر .

سزه بروله اکلایم : مصر عیالده طولا شیوردم ، اوردقه غلی باشده
برسلیانه کوروشدم ، یخندر انکلیز سیاست ایشل ایشدی . دیکمک :
— شانیوم ، اولیش ملیوناق قوجه ، مصرده انکلیز عسکری اولدوق

اولیانلره قارش یلایدیمز مدافعه ، کوسترمیکیز تراکت قاساورد .
بربریزایسه برقاشر سوده بوغنی ایست یوز . جبارتیز قیادیلیمز .
آسیجیلیمز ، کسبیلیمز هپ کندی آردمزده . (باسهم بینم شدید
تجسیم جیاً وقلوم شق) = کندی کتیدلریه قارش اولدیکمیز هرلوملری
دهشتلیمز . ظامر حاکمیه باشک طویلر برجامت تلن ایدرسین . حالبرک
هینک یورکی باشقه باشقه حسلره جابریور . « آندمک آیت جلیله
متاقلر وسفدهدر ، بوکون قایمه بزم حاکمیزی کوستراولدی . بونده ادر
سقبیلایم ایجاب ادره آرتق اولی سز تقدیر ایدیکیز .

ای جماعت مسلمین ! قرآن کریم تلاوت ایدرکی بر چسوق برلرند
سنت لفظ حلیله لصادف ایدرسکیز ، اوت ، شلا (سلفه لفظی فصاحت
فی عیاده — سلفه فی الذین خلوا من قبل — ولن نجدلسلفه عویلا —
سنتین قدرلسنا) کی دعا برچسوق آیت کریمده هپ بوسنت کله سی
اولورسکیز ، کتاب الله دیک سنت رسول اللهک سنتی دکلدور . یغمیزمزک
شقی حله مزک معلومی . قرآنک سنتی ایسه جناب حق ازل وادی اولان
قانون دیکلدور ، اوت ، الله دوالجلاک بو عالم خلقتده جاری بر چسوق
قانونلری وار . جاده اده ، نباتده ، حیوانده ، یغیزلرده ، ایلرده ،
کونسلرده ، طاقلرده ، دسکزلرده ، برلرده ، سکوکلرده .
الحاصل بزم یسیرکیز ، یلدیکیز ، نهدر خلوقت وارسه بونلرک
هینده آیری آیری قانونلری جابدر . بو قانونلر وضع الهی اولدیکمیز
ایچون اسانلرک ترتیب ایشکارلی قانونلرکی هر سز دکلدور ، نالزده مشیت
الهی متضاتسجه ایلان اولان بر حکمکیز ، بر احکامکیز ، بو قانونلرک هپج
برماده سی ، حتی هیچ رنگمی ، هیچ بر قلمی دکیمیز . بونک بوک
اولدیکمیز کتاب اللهده بزم صراحت یلدیکیر یسور . شجیدی دیکر خلوق قاده
دیکر عالملرده حاکم اولان سن الهی ، ینی جناب حق ازل وادی
قانونلری برطرله رالهمده ، بالکزالسان کوملری ، بشر یقینلری دیک
اولان مثلر ، لندر اوردنه حکمی — ورن قانون الهی تدقیق ایشم
اوت ، مثلرده جاری اولان بو قانونلرک ماهیتی بزمسلمانلر طوغورودن
طوغوریه جناب حقدن ، ینی اولمک بزم کوندر دیکر کتاب حکیمدن
اوکره نیورز : امت اسلامیه ک دنیاده ، عقیده فلاحنی ، نجاتی ،
سادتی ، دغانی ، سلامتی تأمین ایلان اوامر الهی بوقی ، ایش اوللرک
هریری اللهک برسنی ، ینی برقاشریدر . (ولاهرقوا — تفرقه دن ،
آریلق غریبلیق حسلرکدن اوزلق اولکیز .) ، (ولانلزعوا قتلشوا
وتذهب دیکم — ای مسلمانلر بررکیزه کیردیکیز ، سوکره لریکیزه
سکنت ، جانت ، عجز ، اندر چورکده دوتکیز ، ساطتکیز ، شوکککیزه
قدرککیز ، قوتکیز ، هپسی انکیزدن کیرد .) ، (واسبروا — نباتدن ،
عزمندن قلیلاً آریلایکیز .) ایش بونلرکی برچوق وسایا ، برچوق اوامر

...olmayanlara karşı yapmadığımız müdahane, göstermediğimiz nezaket kalmıyor. Birbirimizi ise bir kaşık suda boğmak istiyoruz. Cesaretimiz, kabadayılığımız, asıcılığımız, kesiciliğimiz hep kendi aramızda. (Be'suhum beynehum şedîdun tahsebuhum cemîan ve kulûbuhum şettâ = Kendi kendilerine karşı oldu mu hücumları dehşetlidir. Zahir hallerine baksan toplu bir cemaat zannedersin. Hâlbuki hepsinin yüreği başka başka hislerle çarpıyor) me-alindeki âyet-i celile ki münafıklar vasfındadır. Bugün tamamiyle bizim hâlimizi gösterir oldu. Bundan ne kadar sıkılmamız icab der, artık onu siz takdir ediniz.

Ey cemaat-i Müslimin! Kur'an-ı Kerîm tilâvet ederken birçok yerlerinde sünnet lafz-ı celiline tesadûf edersiniz. Evet mesela (Sunnetallâhilletî kad halet fî ibâdihî - sunnetallâhi fillezîne halev min kablu - Ve len tecide li sunnetillâhi tebdilâ - Sunnete men kad erselnâ) gibi daha birçok âyât-ı kerimde hep bu sünnet kelimesini okursunuz. Kitâbullah'daki sünnet Resulullah'ın sünneti değildir. Peygamberimizin sünneti cümlemizin malûmu. Kur'an'ın sünneti ise Cenab-ı Hakk'ın ezeli ve ebedî olan kanunu demektir. Evet, Allahu Zü'lcelâl'in bu âlem-i hilkatte carî birçok kanunları var. Cemâdâtta, nebatatta, hayvanatta, yıldızlarda, aylarda, güneşlerde, dağlarda, denizlerde, yerlerde, göklerde, elhasıl bizim bildiğimiz, bilmediğimiz ne kadar mahlûkat varsa bunların hepsinde ayrı ayrı kanunları caridir. Bu kanunlar vaz'-ı ilâhî olduğu için insanların tertip ettikleri kanunlar gibi ömürsüz değildir. Ta ezelde meşiyet-i ilâhiyye muktezasınca ibda' olunan bu hükümlerin, bu ahkâmın, bu kavâninin hiçbir maddesi, hatta hiçbir kelimesi, hiçbir noktası değişmez. Bunun böyle olduğunu Kitâbullah da bize sarahaten bildiriyor. Şimdi diğer mahlûkatta, diğer âlemlerde hâkim olan sünen-i ilâhiyyeyi, yani Cenab-ı Hakk'ın ezeli ve ebedî kanunlarını bir tarafa bırakalım da yalnız insan kümeleri, beşer yığınları demek olan milletler, ümmetler üzerinde hükmünü süren kanun-ı ilâhî-yi tedkik edelim. Evet, milletlerde carî olan bu kanunun mahiyetini biz Müslümanlar doğrudan doğruya Cenab-ı Hak'dan yani O'nun bize gönderdiği Kitâb-ı Hakîminden öğreniyoruz: Ümmet-i İslamiyyenin dünyada, ukbada felahını, necatını, saadetini, refahını, sâmanını temin eden evâmîr-i ilâhiye yok mu, işte onların her biri Allah'ın bir sünneti, yani bir kanunudur. (Ve lâ teferrakû - tefrikadan, ayrılık gayrılık hislerinden uzak olunuz.), (Ve lâ tenâzeû fe tefşelû ve tezhebe rihukum - Ey Müslümanlar birbirinize girmeyiniz, sonra kalplerinize meskenet, cebanet, acz, fütur çöker de devletiniz, saltanatınız, şevketiniz, kudretiniz, kuvvetiniz, hepsi elinizden gider.), (Vasbirû - sebatan, azimden katiyen ayrılmayınız.) İşte bunlar gibi birçok vesaya, birçok evamir...

...var ki milleti yaşatmak, dini yaşatmak istersek bunların muktezasına tevfiq hareket etmeliğimiz zaruridir. Demek, milletlerin hayatı, bekası, istiklâli, mahkumiyetten selameti için aralarında vahdet hükümfermâ olması lüzumu bir kanun-ı ilâhî imiş!

Ey cemaat-i Müslimin! Milletler topla, tüfekte, zırhlı ile, ordularla, tayyarelerle yıkılmıyor, yıkılmaz. Milletler ancak aralarındaki rabitalar çözülerek herkes kendi başının derdine, kendi hevâsına, kendi menfaatini temin etmek sevdasına düştüğü zaman yıkılır. Atalarımızın "Kale içinden alınır." sözü kadar büyük söz söylenmemiştir. Evet, dünyada bu kadar sağlam, bu kadar şaşmaz bir düstur yoktur. İslam tarihini şöyle bir gözümüzden geçirecek olursak cenupta, şarkta, şimalde, garbda yetişen ne kadar Müslüman hükümetleri varsa hepsinin tefrika yüzünden, aralarında hâdis olan fitneler, fesatlar, nifaklar, şikâklar yüzünden istiklâllerine veda ettiklerini, başka milletlerin esareti altına girdiklerini görürüz. Emeviler, Abbasiler, Fatımiler, Endülüslüler, Gazneviler, Moğollar, Selçukiler, Mağribiler, İraniler, Faslılar, Tunuslular, Cezayirliiler... Hep bu ayrılık gayrılık hislerine kapıldıkları için saltanatlarını kaybettiler. Biz Osmanlı Müslümanları dünyanın üç büyük kıtasına hakimdik. Koca Akdeniz, koca Karadeniz hükümümüz altında bulunan cesim cesim memleketlerin ortasında bir göl gibi kalmıştı. Ordularımız Viyana önlerinde gezerdi. Donanmalarımız Hind Denizlerinde yüzerdi. Müslümanlık rabitası ırkı, iklimi, lisanı, âdâtı, ahlâkı büsbütün başka olan birçok kavmiyetleri yekdiğerine sımsıkı bağlamıştı. Boşnak İslavlığını, Arnavut Latinliğini, Pomak Bulgarlığını... elhasıl her kavim kendi kavmiyetini bir tarafa atarak Halife-i Müsliminin etrafında toplanmış, Kelimetullah'ı i'lâ için canını, kanını, bütün varını güle güle, koşa koşa feda etmişti. Fakat sonraları aramıza Avrupalılar tarafından türlü türlü şekiller, türlü türlü isimler altında ekilen fitne, tefrika, fesad tohumları bizim haberimiz bile olmadan filizlenmeye, dallanmaya, budaklanmaya başladı. O demin söylediğim rabita gevşedi. Artık eski kuvveti, eski tesiri kalmadı. Kalemizin içinden sarsılmaya yüz tuttuğunu gören düşmanlar kendi aralarında birleşerek yani biz Müslümanların memur olduğumuz vahdeti onlar vücuda getirerek birer hücumda yurdumuzun birer büyük parçasını elimizden alıverdiler. Bugün bizi Asya'nın bir ufak parçasında bile yaşayamayacak hale getirdiler.

Size bir vak'a anlatayım: Mısır-ı ulyâda dolaşıyordum. Orada akli başında bir Müslümanla görüştüm. Bahsimiz İngiliz siyasetine intikal etti. Dedim ki:

-Şaşıyorum. On beş milyonluk koca Mısır'da İngiliz askeri olarak...

...pek az kuvvet gördüm. Nasıl oluyor da bu kadarcık kuvvetle koca bir iklim muhafaza edilebiliyor?

Bu sualim üzerine o zat dedi ki: - İngiliz ricalinden biriyle samimi görüşürdük. Sizin aklınıza geleni ben de düşünmüş de herife demiştik ki:

- Günün, yahut senenin birinde Osmanlı hükûmeti kırk elli bin kişilik bir ordu tertip ederek Mısır'a sevk edecek olursa siz İngilizler ne yaparsınız?

-Hiçbir şey yapmayız. Müdafaa imkânı olmadığı için Mısırlarını kendilerine teslim eder çıkarız. Yalnız şurasını iyi biliniz ki biz İngilizler hiçbir zaman Osmanlıların Mısır'a kırk bin kişi değil, kırk kişi sevk edebilecek derecede yakalarını, paçalarını toplamalarına meydan bırakmayız. Memleketlerinde bitmez tükenmez meseleler çıkarırız. Onlar birbirleriyle uğraşmaktan göz açamazlar ki bir kere olsun Mısır'a dönüp bakmağa vakit bulabilsinler.

Ey cemaat-i Müslimin! Gözünüzü açınız, ibret alınız. Bizim hani senelerden beri kanımızı, iliğimizi kuran dahili meseleler yok mu, Havran meselesi, Yemen meselesi, Şam meselesi, Kürdistan meselesi, Arnavutluk meselesi... Bunların hepsi düşman parmağıyla çıkarılmış meselelerdir. Onlar öyle olduğu gibi bugünkü Adapazarı, Düzce, Yozgad, Bozkır, Biga, Gönen, Konya isyanları da hep o melun düşmanın işidir. Artık kime hizmet ettiğimizi, kimin hesabına birbirimizin gırtlığına sarıldığımızı anlamak zamanı zannediyorum ki gelmiştir. Allah rızası için olsun aklımızı başımıza toplayalım. Çünkü böyle düşman hesabına çalışarak elimizde kalan şu bir avuç toprağı da verecek olursak çekilip gitmek için arka tarafta bir karış yerimiz yoktur. Şimdiye kadar düşmana kaptırdığımız koca koca memleketlerin halkı hicret edecek yer bulabilmişlerdi. Neûzübillah biz öyle bir akıbeta mahkûm olursak başımızı sokacak bir delik bulamayız.

Zaten düşmanlarımızın tertip ettikleri sulh şerâiti bizim için dünya yüzünde hakk-ı hayat, imkân-ı hayat bırakmıyor. Bu sefer Anadolu'nun bir hayli kısmını yeniden dolaştım, halkın fikrini yokladım. Baktım ki zavallıların bir şeyden haberi yok. Vakıa nisbetle havas geçinen takım bu şerâitin pek ağır olduğunu biliyor. Lakin ilimleri son derecede icmâlî. Avam ise hiçbir şeyden haberdar değil. Zannediyorlar ki memleketin kenarları yani Hicaz gibi, Bağdad gibi bir, iki yer elimizden çıkmakla iş olup bitecek; Rumeli, İstanbul, Anadolu, Suriye yine bizde kalacak, artık çiftçi çiftiyle, çubuğuyla; esnaf sanatıyla, dükkânıyla; ulemâ medresesiyle,...

...mektebiyle; tüccar alışıyla, verişiyle meşgul olacak. Heyhat! Düşmanlarımız bizi ne hale getirmek için geceli gündüzlü çalışıyorlar, biz ise hala ne gibi hülyalarla kendimizi avutuyoruz!.. Allah rızası için olsun, şu muâhedenâmenin bizim hakkımızdaki maddelerini okuyunuz. Okumak bilmiyorsanız birisine okutunuz da dinleyiniz. Maazallah onu kabul ettiğimiz gün acaba nemiz kalıyor? Bir kere Rumeli'nde hiçbir alakamız kalmıyor. Çatalca istihkâmâtı da dahil olduğu halde denizin öbür yakasındaki memleketler kâmilten gidiyor. Halifemiz İstanbul'dan çıkarılmıyor. Lakin kendisine yalnız - tıpkı Roma'daki Papa gibi - yedi yüz asker bulundurmamak hakkı veriliyor. Vakıa Müslümanlar İstanbul'dan bu sefer kovulmuyor. Çünkü İngilizler Hind Müslümanlarının galeyânından çekiniyor. Bununla beraber Yunanlılar Çatalca istihkâmâtına sahip olacakları için tabiidir ki Çekmece civarına istedikleri kadar asker yığarlar, Avrupa ahvalinde bir karışıklık zuhur ettiği gibi İstanbul'u alıverirler. O zaman İngilizler Hintlilere:

-Ben halifenizin memleketini sizin hatırınıza hürmeten kendisine bırakmıştım, ama ne yapayım, muhafaza edemedi, Yunanlılar da istila etti!.. der. Şimdi bir sual vârid olacak:

-Neden İngilizler İstanbul'u doğrudan doğruya kendisine almasın da Yunanlılara versin?

İngilizlerin bu kadar büyümesi müttefiklerinin işine gelmiyor. Binaenaleyh payitahtımızı da alacak olursa araları büsbütün açılacak. Ancak hem Rumeli'yi, hem Aydın vilayetini elinde tutabilmek için Yunanlılar kuvvetli bir donanmaya muhtaçtır. Bunu ise çaresiz İngilizlerden tedarik edecek. Anlaşıldı ya, İstanbul'un Yunan elinde bulunması demek, daima donanmasına muhtaç olduğu İngilizlerin elinde bulunmak demektir. Rumeli'nin, İstanbul'un, Aydın vilayetinin Yunanlılar elinde bulunması ne demektir, biliyor musunuz? Oralarda tek bir Müslüman kalmaması demektir. Vaktiyle eski Yunanistan'la Mora'daki halkın yarısı Rum ise yarısı da Müslümandı. Bugün o havalide tek bir dindaşımız kalmamıştır. Bu musalaha mucibince verilecek memleketlerde de bir müddet sonra aynı hal zuhura gelecektir. Evet, Müslüman ahali katliam ile korkutularak hicrete mecbur edilecektir.

Bu muahedenin takip ettiği maksat şudur: İngilizler bizden mümkün olduğu kadar fazla adam öldürmek, kendisinden son derecede az insan harc etmek istiyor. O sebepten bir taraftan Rum, Ermeni çeteleri teşkil edecek; bunlara para, silah dağıtarak Türkler arasında katliam yaptıracak. Diğer...

طرفند مسلمانان، نورنگار آرمندن پاره ای، یاخود اطفال ایله آدمیله
پهلوق بزی بررمزه طوغرا جعفر، که بوداتا اولوب طوریور -

ایستد شمشک اناطولیونک ایچ طرفند جیقارندنی صیانتی یاسدی برقی ایچون
بزا ازمیر، پاپکسری جیبارندکی لوتیژی آراشه جیور اولوقده یوتانلار
بورنیزک دینه قدر سوغولیدیر.

کلم عهد مسئله: ای حواصت مسلمانان، فرندجه برکله وار:
قایتولاسیون، مناسی: بزم ییله رک ییلمه رک، کی یاخود اضطراری یا جیبار
ورویکمز اسکی امینلر دیر. یوتلرک برقی عیله یاخود، مثلا ایچمزد بیلان
اجنی نیعندن بری عیبارسه یا سین حکومتمز طرفند توقیف اولمزلر.
جانی یا لاق ایچون مطلقا منسوب اولدی سفارتک آدمی حاضر اول.
توقیف اولوندلر کسکه ده سفارته تسلیم ایدیلر. بنا علیه اجیدیلر یوچاره دن
ارل بزم ایچمزد هایلر کیشمزدی. آدم دورکر، آدم دورورل، آدم
اولدورورل، لوتیک برکک املار وار ایسی غصب ایدیلر. یوتون
پایدقاری پانلریه قایمیدی. بزم ایشیازان حرک بایقده قایمیدیلر.
شیمدی صلح شرطلی قبول ایدیکمز کی یوتلریه عودت ایدیک، هم
تاسیل عودت ایدیک، بیلوریمیکمز، اووریا دولتری نیعته منحصر
اولان اوایشیازلر شیمدی روملر. ارمنیلر، یهودیلر، یوریلر، کسکه
الوق یوتک لوتیک اولدی یی متوخلریه اکلار.

اسودقده معاهدنی قبوله جیور اولوقی. اناطولیده عسکر ییله -
میجکمز، پانلر بزم قدرلر اندارمه لوقی یوتلر بره جکمز. یوتلر اندارمه
ایچمده کلپتی، مقداره دوم، ارمنی، چودی یوتلر، شابلرک وزده
اوزنشی، که طلیعی عجب یوتک رتیه یلر اولمقدیر. اجنیم کله جکمز.
اناطولی منطقه منطقه آریلوب هر منطقه راجی شابلک الیور بره جکمز.
ملا قره کز "سوالی منطقه مندکی انکلیز شابلی یوتون الصباط
قوتلریه قوماند ایدمک، اوزمان ایستدی کی دوم، ارمنی جیباری
وچوده کتیرمک مسلمانلرک اوزرته سالبره جقدیر. نته کی یو اسولی
انکلیز قارصده، اردهانده، فرانسزلر آخنده، مرعده بک کوزل
طریق ایتدیلر.

کلم بولمیشلرک انصادی قسمه: اجنی نیعیمی فتح، ییله یوساره کی
ورپرکوردن مستفادورل. شیمدی، روملر، یهودیلر، ارمنیلر، مستفا
اولمقدیر. ایچیمجه یی یوتن یاردی مسلمانلر وره جکمز، یوتن یارسی
اجنیلرله ایچمزد کی غیر مسلملر طویلاهیچی!

بیلر سکرکه اناطولیونک ایچیم سکس وادیر: بری استابول،
بری ازمیر، المزدکی اوچ ییجی شمدور خلطی وایکی لوانده نهایت یولیور،
شیمدی استابول سوزده بزم، براللیور سده اوراکک ادارمی، کترکری،
ورکری، شابلی، کلا بایقشقه لرد، یی بزم داخل اولمیش
برقومیسیونک اتنه یولیور، یوقومیسیونک طلیعی انکلیز جا کولمیشدن بزم
اخر اچاقزه، ادخلانزه، ایستدی کی مشکلات جیقارمقی، کترک لمره سی،
شمدور تره سی، لمان تره سی اوکا کورم تره سی ایدرک اناطولی، کی مسلمان
تجاری غایبه افلاس ایدر برک، ذاتا ماکورن بری استابول کی مسلمانلرک
تجارتنه آل آلتدن عجب یوبه کوجلکلر جیقارمیشدر. یوتن مقصد ایسه
مسلمانلری فقیر، سفیل برالورق یوتن طله، یاخامه خنده کی دیندارلر مزه:
— ایته کوریور سکر آ، سکر غیری کونگده اولمیش کورنگر
نه قدر قایلیمز انسانلرد!

با کرونگر مسئله... اوده بر آلت! بزم بایقشقه ملکتمز کی کرم
کارمنه صاحب دکلر. ملکتمزه سولولان ایشیان ایستدیکمز کرم
آله یاز. سلطانک قلمر دوشمته ایشی عجب بودر. یوتی راز ایشی
ایدم. اولار زامتمز ایله الالم. روسیه کی، رومانیای کی، امریکا
کی طوریانی زکین ملکتمزده اکین بک اوجوزده مال اولیور، هر طرف
واپورلری، شمدور قریده جوق اولمیشدن دنیایک هر طرفه قولایقده
آرجه، بغدادی کوندریورلر. بنا علیه یو ملکتمز استابول ییاستنه
دوکلتمز ایکی بزم، یی اناطولی دن دها اوجوزده مال ایدیلر.
بزم ییچیمیزمن ایسه مالی لزمیر، استابول کی یوتک شهرلره قورنلر
یه جک ییله ایسه مایه جتمدن هم اگمز، هم فقیر دوشر. یوتک قاری نه جاره
اولمیشلر! لوت، جاره خلرجدن کله جک اکین و سائر ییجک شیلر اولم
برکومرک لوتیجدر که یو کومرک وره جک اجنی تجار ییلمده مالی انا
طولی دن کیده جک مال دن دها بایلی صافی جیورمده قلین. ایسته
فرانسه کی، المانیای کی طوریانی جوق زکین اولمیشلر سکوتر کندی
کویلیرنی عجب یو اصول سایمده قورنلر ییلمشدر. بزم ییله یوچیمیز
مراجعت قایل اولمایه جتمدن معاهدنی قبول ایدیکمز کی جیچیمیز
یتجکمز.

دیکمز، یو معاهده موجنبه دولتمزک بودجه می انکلیز، فرانسز،
ایشالیان مرخصلرندن مرکب برقومیسیون طرفندن ترتیب
اولمقدیر. یوقومیسیونده بزم براتم بولونجه مقصدی صاحب اولمایه.
جقدیر، یی انکلیز یوقومیسیونده ایستدی کی یادره جقدیر، اوحامه
ورمیکمز ورکیرلر عجب روملرک، ارمنیلرک نفقت صرف اولونمقدیر.
انکلیز لر معرده اهالی جاعل قالسون دیه مسلمانلر عجب ریمکتب آیدر مامشدر.
هندستانده عیله طاورانمشدر. بزم، مصر ییله کی اولمقدیر، پانلر
بزم مصر بلرمن برقرقز ولرکه اوتلر کی کلا مسلمان دکلر، ایچمزد
روملر، ارمنیلر وار، اوتلرک جوق قری بزم یاره منله مکتیلر آچسوپ

...tarafından da Müslümanlar, Türkler arasından para ile, yahut işgal ile adamlar bularak, bizi birbirimize doğratacak-
tır; ki bu zaten olup duruyor. İşte düşmanın, Anadolu'nun
iç taraflarında çıkarttığı isyanları bastırmak için biz İzmir,
Balıkesir cephelerindeki kuvvetimizi azaltmağa mecbur
olduk da Yunanlılar burnumuzun dibine kadar sokuldular.

Neuzübillah muahedeyi kabule mecbur olduk mu,
Anadolu'da asker besleyemeyeceğiz. Yalnız bir miktar
jandarma kuvveti bulundurabileceğiz. Bu jandarmalar
içinde külliyetli miktarda Rum, Ermeni, Yahudi bulu-
nacak. Zabıtların yüzde on beşi, ki tabii hep yüksek rüt-
beliler olacaktır, ecnebiden gelecektir. Anadolu mıntaka
mıntaka ayrılıp her mıntaka bir ecnebi zabıtın eline ve-
rilecektir.

Meselâ Karadeniz sevhili mıntakasındaki İngiliz
zabiti bütün inzibat kuvvetlerine kumanda edecek, o za-
man istediği gibi Rum, Ermeni çeteleri vücuda getirerek
Müslümanların üzerine saldıracaktır. Nitekim bu usulü
İngilizler Kars'ta, Ardahan'da; Fransızlar Adana'da, Ma-
raş'ta pek güzel tatbik ettiler.

Bilirsiniz ki Anadolu'nun iki mühim iskelesi vardır:
Biri İstanbul, biri İzmir. Elimizdeki üç buçuk şimendüfer
hattı bu iki limanda nihayet buluyor. Şimdi İstanbul sözde
bize bırakılıyorsa da oranın idaresi, gümrükleri, vergileri,
zabıtası kâmilen başka ellerde, yani bizim dâhil olmadı-
ğımız bir komisyonun elinde bulunuyor. Bu komisyonda
tabii İngilizler hâkim olduğundan bizim ihracatımıza, it-
hâlâtımıza istediği gibi müşkülât çıkaracak. Gümrük ta-
rifesini, şimendüfer tarifesini, liman tarifesini ona göre
tertiple ederek Anadolu'daki Müslüman tüccarı tamamıyla
iflâs ettirecek. Zaten mütarekeden beri İstanbul'daki
Müslümanların ticaretine el altından hep böyle güçlükler
çıkarılmıştır. Bundan maksat ise Müslümanları fakir, sefil
bırakarak bütün âleme bilhassa Hint'teki dindaşlarımıza:

— İşte görüyorsunuz a, sizin gayretini gütmekte ol-
duğunuz Türkler ne kadar kabiliyetsiz insanlardır!

Demektir bu muahede mucibince devletimizin
bütçesi İngiliz, Fransız, İtalyan murahhaslarından mü-
rekkep bir komisyon tarafından tertip olunacaktır. Bu
komisyonda bizden bir adam bulunacaksa da rey sahi-
bi olamayacaktır, yani İngiliz bu komisyonda istediğini
yaptıracaktır. O halde verdiğimiz vergiler hep Rumların,
Ermenilerin menfaatine sarf olunacaktır. İngilizler Mı-
sır'da ahali cahil kalsın diye Müslümanlara hiçbir mek-
tep açtırmamıştır. Hindistan'da da aynıyla davranmıştır.
Biz de Mısırlılar gibi olacağız. Yalnız bizim Mısırlılardan
bir farkımız var ki onlar gibi kâmilen Müslüman değiliz.
İçimizde Rumlar, Ermeniler var. Onların çocukları bizim
paramızla mektepler açıp...

...okuyacaklar, adam olacaklar. Sanatı, ticareti, ziraatı kâ-
milen ellerine alacaklar. Bizden yalnız ırgat yetişebilecek.

Gelelim Uhud meselesine: Ey cemaati Müslimin!
Frenkçe bir kelime var: Kapitülasyon! Manası: bizim
bilerek bilmeyerek, keyfi yahut ıztırarı, ecnebilere verdi-
ğimiz eski imtiyazlardır. Bunların bir kısmı adliyeye ait-
tir. Meselâ içimizde yaşayan ecnebi teba'asından biri ne
yaparsa yapsın hükûmetimiz tarafından tevkif olunamaz.
Caniyi yakalamak için mutlaka mensup olduğu sefaretin
adamı hazır olmalı. Tevkif olunduktan sonra sefaretine
teslim edilmeli. Binaenaleyh ecnebilere bu muharebeden
evvel bizim içimizde Ali kıran kesilmişti. Adam döverler,
adam vururlar, adam öldürürler, ötekinin berikinin emlak
ve arazisini gasbederler. Bütün yaptıkları yanlarına ka-
lırdı. Biz bu imtiyazatı harbin bidayetinde kaldırmıştık.
Şimdi sulh şeraitini kabul ettiğimiz gibi bunlar yine avdet
edecek. Hem nasıl avdet edecek, biliyor musunuz? Avru-
pa devletleri tebaasına münhasır olan o imtiyazlar şimdi
Rumlara, Ermenilere, Yahudilere verilecek. Artık bunun
ne demek olduğunu matuhlar bile anlar.

Gelelim bu imtiyazların iktisadi kısmına: Ecne-
bi tebaası temettü, belediye ve saire gibi vergilerden
müstesnadırlar. Şimdi, Rumlar, Yahudiler, Ermeniler de
müstesna olacaktır. Açıkçası bütün parayı Müslümanlar
verecekler, bütün parsayı ecnebilere içimizdeki gayrı
Müslimler toplayacak!

Ya gümrükler meselesi... O da bir âfet! Biz başka
memleketler gibi gümrüklerimize sahip değiliz. Memle-
ketimize sokulan eşyadan istediğimiz gümrüğü alama-
yız. Halkımızın fakir düşmesine en birinci sebep budur.
Bunu bir az izah edelim. Evvelâ ziraatımızı ele alalım.
Rusya gibi, Romanya gibi, Amerika gibi toprağı zengin
memleketlerde ekin pek ucuza mal oluyor. Heriflerin va-
purları, şimendüferleri de çok olduğundan dünyanın her
tarafına kolaylıkla arpa, buğday gönderiyorlar. Binaena-
leyh bu memleketler İstanbul piyasasına döktükleri eki-
ni bizden, yani Anadolu'dan daha ucuza mal edebilirler.
Bizim çiftçilerimiz ise malını İzmir, İstanbul gibi büyük
şehirlerde kurtarabilecek para ile satamayacağından hem
ekemez, hem fakir düşer. Buna karşı ne çare olabilir?
Evet, çare hariçten gelecek ekin ve sair yiyecek şeylere
öyle bir gümrük koymaktır ki, bu gümrüğü verecek ec-
nebi tüccar piyasada malını Anadolu'dan gidecek maldan
daha pahalıya satmak mecburiyetinde kalsın. İşte Fransa
gibi, Almanya gibi toprağı çok zengin olmayan hükûmet-
ler kendi köylülerini hep bu usul sayesinde kurtarabilmiş-
tir. Bizde ise bu çareye müracaat kabil olamayacağından
muahedeyi kabul ettiğimiz gibi çiftçimiz bitecektir.

Gelelim sanayiye: Bilirsiniz ki memleketimizde birçok ham eşya yetişir: Ketten, kenevir, pamuk, yün, tiftik, deri. Sonra türlü türlü madenler. Biz bunlardan istifade edemiyoruz. Meselâ bir dokuma fabrikası yahut demir fabrikası açmaya kalkışsak Avrupa'nın, Amerika'nın fabrikalarıyla başa çıkamayız. O halde ne yapmalıyız? Bizim sanayimiz de onların sanayi derecesini buluncaya kadar hariçten gelecek mamulat üzerine münasip bir gümrük koyabilmeliyiz. Koyamadığımız gibi hiçbir müessese-miz, hiçbir fabrikamız bir sene bile yaşayamaz. Bilirsiniz ki kendimize mahsus tezgâhlarımız, bezlerimiz vardır. Bunlar memleketimizin her tarafında satılıyordu. Ahali-mize de birçok menfaat temin ediyordu. Hâlbuki ecnebi fabrikalarıyla rekabet edemediğinden dolayı ezildi gitti. Şu halde halkımız ziraatını, sanayiini ileri götüremez, ticaretini de gayri Müslimlerin vergi vermemesi yüzünden başa çıkaramazsa tabiidir ki sefil olur, perişan olur. Haydutluktan başka yapacak bir iş bulamaz.

Şimdi bir mühim mesele var. Onu tetkik edelim: Neden İngilizler bizim mahvımızı temin için bu kadar uğraşıyorlar? Evet, bunlar harbi umuminin bidayetinde “biz bütün milletlerin istiklâli için harbediyoruz!” tekerlemesini muttasıl tekrar edip durdukları için mahkûmiyetleri altında bulunan yüz milyon Müslümana da istiklâl sevdası geldi. Mısır'da, Hind'de birbiri ardınca isyanlar başladı. Vakıa İngiliz bu isyanları kendisine mahsus olan müthiş bir vahşetle bastırdı. Lâkin bunların bir daha başkaldıramamaları için dünyada hiçbir Müslüman memleketin müstakil kalmaması lâzımdı. Mütarekeden sonra ise müstakil olarak iki Müslüman hükûmet kalmıştı ki biri bizdik. Diğeri de İran idi. Biliyorsunuz ki İran hükûmeti İslamiyesinin icabına baktılar. İngiliz himayesini lânet halkası gibi acemlerin boynuna geçirdiler. O halde yalnız biz kaldık.

Ey cemaati Müslimin! İngiliz'in asıl düşmanlığı bizdedir. Çünkü biz asırlardan beri hilafeti elimizde tutuyoruz. Asırlardan beri âlem-i İslamın başında olarak ehli salible çarpışıyoruz. Dünyanın bütün Müslümanları selâmetlerini, necatlarını, yıllardan beri müştak oldukları istiklâl-lerini bizden bekliyorlar. “Yüzlerce milyon Müslümana nisbetle bizim bir avuç mesabesinde olan halkımızın ne ehemmiyeti vardır?” demeyiniz. İyi biliniz ki bu bir avuç halkın bütün âlem-i İslamda pek büyük mevkii, pek büyük itibarı vardır. Bütün Müslümanlar bilirler ki maazallah saltanat-ı Osmaniye'nin, hilafet-i İslamiye'nin devrilmesi bütün cihan-ı imanı sarsacaktır. Bütün Müslüman yurtlarını en müthiş zelzelelere tutulmuş gibi hasara uğratacaktır. Mütarekeyi müteakip Mısır'da, Hind'de hatta daha dün elimizde iken bugün işgal altında bulunan Irak'ta, Suriye'de...

...zuhur eden ihtilâller, isyanlar, kıyamalar gösteriyor ki biz Osmanlı Müslümanları öyle âlem-i İslamın ve dolayısıyla düşmanlarımızın lakayt kalabileceği bir küme değiliz. O sebepten İngilizler bizi büsbütün mahvetmeye ne kadar çalışsalar kendi menfaatleri namına o kadar haklıdır. Ama diyeceksiniz ki:

— Bugün bütün dünyaya hâkim olan İngiltere saveti karşısında bizim ne ehemmiyetimiz olur ki herifler senin dediğin gibi bizim günün birinde büyüyeceğimizden korksunlar da bu kadar ihtiyatlara lüzum görsünler?

Yanıyorsunuz. İş öyle değil. Avrupalılar yalnız bugünü, bugünkü hadısı seyretmekle kalmazlar. Onlar yarını, gelecek seneyi, hatta gelecek asrı, hatta bir kaç asır sonunu tahmin etmek, hesap etmek isterler. Heriflerin siyaseti müthiş. İşte o müthiş siyaset sayesinde kendileri ne oldular, bizi ne hale getirdiler, görüyorsunuz. Binaenaleyh velev bir kaç vilâyetten ibaret bir Anadolu hükûmetinin kalmasına bile kendi ihtiyarlarıyla, yani muztar kalmadıkça, kabil değil, razı olamazlar.

— Pek âlâ! Ne yapabiliriz? Uzun zamanlardan beri devam eden dahili, harici muharebeler, bilhassa Balkan muharebesiyle şu harb-i umumî bizde can bırakmadı, kan bırakmadı, para bırakmadı, hiçbir şey bırakmadı. Düşman ise bu kadar kuvvetli. Şerait-i sulhiyeyi çar naçar kabul edeceğiz. Bu tıpkı silâhsız bir adamın dağ başında müsella-h haydutlar tarafından kuşatılmasına benzer. İster istemez eşkıyanın emrine boyun eğecek...

Pek doğru! Yalnız iki nokta var. Bir kere o müsella-h haydutlar ortalarına aldıkları biçareden parasını isteseler, üzerindeki elbisesini isteseler, ayağındaki pabucunu, başındaki külâhını isteseler biz de vermesini tasvib ederdik. Lâkin bununla kanaat etmiyorlar ki. Biçare herifin kollarını, bacıklarını kestikten sonra:

— Boynunu uzat! Kafanı daver! diyorlar. Mademki teklif bu kadar ağırdır. Artık bunu hiç kimse kabul edemez, ister istemez dişile, tırnağıyla uğraşır, çabalar, nefsinin imkânın son derecesine kadar müdafaaya bakar.

Ey cemaat-i Müslimin! İşte bugün bizden istedikleri, ne filân vilâyet, ne filân sancaktır, doğrudan doğruya başımızdır, boynumuzdur, hayatımızdır, saltanatımızdır, devletimizdir, hilafetimizdir, dinimizdir, imanımızdır.

Bir de o müsella-h olduğunu kabul ettiğimiz haydutların başları pek boş değil. Korktukları tehlikeler var. Biz zaruri olan müdafa-i hayat vazifesinde bir az daha sebat edecek olursak emin olunuz ki cehennem olup gidecekler. Galiba maksat anlaşılmadı. Biraz izah edelim.

Kuvvetlerinin, kudretlerinin pek büyük olduğunu bildiğimiz düşmanlarımızın önünde...

...bugün iki müthiş tehlike var: Biri onların kendi tabiri veçhile İslam tehlikesi, diğeri Bolşevik tehlikesi! İslam tehlikesini herifler çoktan beri hesaba almışlardı da ona göre ellerinden gelen tedbiri tatbikten geri durmamışlardı. Lâkin altı yedi seneden beri devam eden bu harp birçok hesapları alt üst etti. Birçok tahminler yanlış çıktı. Bugün İngilizler artık müstemlekelerindeki insanlardan eskisi gibi emin olamıyorlar. Beşeriyetin gözü açıldı. Mahkûm milletler kendilerinin hâkim milletler elinde ne büyük bir kuvvet olduğunu bu sefer gözleriyle gördüler. Kanlarını, canlarını kimlerin hesabına döktüklerini anladılar. Harbin her türlü safahatında bulundular. Hücum nedir, müdafaa nasıl olur? En son icad olunmuş silâhlar, bombalar nasıl kullanılır? Hepsini bilfiil öğrendiler. Hele tahakkümleri, esaretleri altında yaşadıkları Avrupalıların kendilerini harbe sürüklerken verdikleri vaadlerin hiçbirinin aslı faslı olmadığına, bu gidişle kıyamete kadar kendileri için hürriyet, refah, rahat yüzü görmek nasip olamayacağına iyice yakın hâsıl ettiler. Bugün cihan eski cihan değil. Hele Asya hiç o bildiğimiz halde bulunmuyor. Bolumum şarkta, bilhassa Müslümanlarda büyük bir intibah, bir uyanıklık mevcut. Asya'nın şimal kısmında yaşayan dindaşlarımız kâmil denilecek derecede müsellah, mütebakisi de bir taraftan silahlanıyor. Fikirler gittikçe değişiyor. İstiklâl sevdaları her yerde uyanıyor. İşte bütün bu hareketler İslam tehlikesi namı altında toplanarak düşmanlarımızı titretiyor.

İkinci tehlikeye gelince: Bolşeviklik denilen bu hareket Avrupa'nın doğrudan doğruya kalbine çevrilmiş bir silâhtır. Senelerden beri sosyalistlik namı altında için için kaynarak Avrupa hükûmetlerini ürkütüp duran bu hareket bugün artık yanar dağlar gibi alevler saçmaya başladı. Bu yangının kıvılcımları Paris, Londra, Roma ufuklarına dağılır. Oralarda yer yer yangınlar çıkarır oldu. Çünkü hükûmetleri ne kadar uğraşsa, ne kadar çabalasa zaten böyle bir yangın için Avrupa'nın her tarafında istidad vardı, hazırlık vardı. Sermaye sahipleriyle amele arasındaki gerginlik son senelerde, bilhassa bu muharebe esnasında son dereceyi bulmuştu. Ruslar ön ayak olarak çarı, çarlığı, asilzadelerin bitmez tükenmez imtiyazlarını, servetlerini, sâ mânâlarını, hâk ile yeksan edince, Avrupa'daki sosyalistler de ayaklanmaya azmetti. Bu adamlar diyor ki:

— Bu harp, bu yedi seneden beri devam eden âfet kırk, elli milyon beşerin doğrudan doğruya harp meydanlarında helâkine sebep oldu. Bir o kadar insanı da bu sönen hayatların arkasından bokes, perişan bir halde bıraktı, manevî bir ölüme mahkûm etti. Netice ne oldu? Birkaç zalim hükûmet istibdadını artırdı. Milyarlarca servet sahibi bir kaç muhtekirin hazinelerini,...

...kasalarını doldurdu. Fukara tabakasının, işçi tabakasının sefaletini artık tahammül edilmeyecek derecelere getirdi. Ahlâk namına, haya namına, ırz namına, haysiyet namına, insaf namına bir şey bırakmadı. Hepsini sildi süpürdü. Kimsenin kimseye emniyeti, itimadı kalmadı. Âlemi beşeriyet her türlü insani duygularından sıyrılarak yırtıcı hayvanlar derekesine indi. O halde biz kimin için çarpışmış, hangi gayeye hizmet etmiş olduk? Bununla beraber sulh şeraiti diye ortaya atılan hezeyannameler bundan böyle milletlere asla rahat huzur temin etmeyecektir. Bilâkis bunların aralarındaki ihtilâfları, husumetleri, rekabetleri, kinleri, intikam hislerini büsbütün körükleyecektir. Artık beşeriyet buna tahammül edemez. Artık sefil mahiyetleri bütün çıplaklığıyla meydana çıkan bütün bu teşkilâtı, bütün bu müessesatı yıkmalı, yerine yenilerini koymalıdır...

İşte heriflerin mülâhazaları aşağı yukarı bu merkezdedir. Zaten Garb'ın ukalası, hükeması çoktan beri böyle bir akıbetin zuhurunu bekliyorlardı. Dışı gözlere pek parlak görünen medeniyeti haziranın içinden çürümeye yüz tuttuğunu, günün birinde paldır küldür yıkılacağını söyleyip duruyorlardı. Benim bu kürsüden söyleyecek bir sözüm varsa o da garp medeniyeti dediğimiz o rezil âlemin bir an evvel hâk ile yeksan olmasını temenniden ibarettir.

Ey cemaati Müslimin! Sakın bu sözlerimden benim ilim düşmanı, marifet düşmanı, terakki düşmanı olduğuma zahip olmayınız. Benim bütün insanlar hesabına bilhassa dindaşlarım namına istediğim bir medeniyet varsa, o da her manasıyla pek yüksek, namuslu, vakarlı bir medeniyettir, yani bir medeniyet-i fazıladır. Garp medeniyeti maddiyattaki terakkisini maneviyat sahasında kat'iyen gösteremedi. Bilakis o ciheti büsbütün ihmâl etti. Hayır ihmâl etmedi; bile bile payımâl etti. Avrupalıların ne mal olduklarını anlayamayanlar zannederim ki bu sefer artık gözleriyle görerek hatalarını tashih etmişlerdir.

Avrupa hükûmetlerini titreten Bolşevik tehlikesi, bizler gözlerimizi açmak şartıyla, âlem-i İslam hakkında tehlike değil, bilakis istifade olunacak bir fırsattır. Çünkü evvela bizde Bolşevikliğin zuhuriyeti, yahud hariçten sirayetini hazırlayacak sebepler yok. Ne sermaye sahiplerimiz, ne bankalarımız, ne amele meselemiz, ne arazi meselemiz mevcut değil. Saniyen bütün harekâtımızı, muamelatımızı tanzim eden şeraitimiz sosyalistlerin, Bolşeviklerin, bundan asırlarca sonra belki bulabilecekleri düsturların, esasların en insani, en ulvi, en fitri, en şefik, en rahim eşkâlini ihtiva etmektedir. Binaenaleyh Bolşeviklerin Garb medeniyetini yıktıkları gün bizim esaslı hiçbir şeyimiz sarsılacak değildir. Sarsılsa sarsılsa Avrupalıları kör[ü]...

بر انگیز ، هنری ایست که دیگر ، جز لازم کار ، شاید
اوله و در سه ملک مختلف ، بر جای خدی ایله قور تولور . هنر لیک قازانچیک
یوزدهم اتمی حکوم طرفدن الهی انکاره ملک احتیاجات منصرف اولور .
هنرستانلار قازانچیک یوزدهم طرفدن اولور . و جمعه برهنه ایله قازانچیک طرفدن
ناجور دو ، یوزدهم کیسکه لرنیور ، و جمعه برهنه اولور حساب ایشلدی :
کسانت طرفده اون سکنر میلیون هنری ایستادن اولمشدی . یوزدهم

körüne hiç lüzumsuz yere taklid ederek aldığımız birtakım şeyler sarsılacaktır ki zaten bugünkü felaketimizin en birinci sebebi o mefasidin harim-i mevcudiyetimize sokularak hayat-ı ictimaiye ve siyasiyemizi zehirlemesidir. O halde bizim Bolşeviklerden korkmamıza mahal olmadığı gibi Bolşevik olmaya da ihtiyacımız yoktur. Biz elimizdeki şeriatin ahkâmına, esasat-ı fazlasına tamamiyle sarıldığımız gün yakamızı kurtarmış oluruz. Evet, düşmanın düşmanı dost olmak itibarıyla müşterek, mütekabil menafî dairesinde Bolşeviklerle ittifak edebiliriz. Garb'ın âlem-i beşeriyeti, bilhassa biz Müslümanları ezmek için kuvvet almakta oldukları o melun zulüm müesseselerini yıkmak hususunda Bolşeviklere yardım da ederiz. Artık bu ittifakın zamanını, zeminini, dairesini, bu muavenetin derecesini tayin etmek tabiidir ki salâhiyet sahiplerine aittir. O cihetleri onlar düşünsünler, onlar halletsinler. Böyle bir ittifaktan biz ne kadar istifade edersek Ruslar da o derecede müstefid olacaklardır. Çünkü ihmal edilmeyecek bir kuvvet olduğunu demincek söylediğimiz İslam âlemi kendileriyle müttefik olmak şöyle dursun, bîtaraf kalmakla bile Bolşeviklere pek kıymetli muavenette bulunmuş olur. Buna mukabil şimdiye kadar şimalden, cenuptan, şarktan, garptan mahsûriyet içinde kalan Müslüman milletlere de böyle bir ittifakın vereceği faydeler inkâr olunamaz. Henüz silâh tedarik edememiş olanları silahlanacaklar, arkalarından emin olarak önlerindeki düşmanı denize dökmeye, asırlardan beri kayıp ettikleri istiklâli ele geçirmeye muvaffak olacaklardır.

Ah, siz o düşmanın elinden zavallı Asya'nın neler çektiğini biliyor musunuz? Hindistan'ı ele alalım. Hangi şehrine gitseniz iki mahalle görürsünüz ki, biri İngilizlere, diğeri Hindilere aittir. Hiçbir Hindli için İngilizlerin cemiyetine girebilmek kabil değildir. Bir Hintli temiz giyinmek istese, vergi vermeye mecbur tutulur. Şimendüferlere binseniz görürsünüz ki, Hintliler için ayrı vagonlar vardır. Hastahanelere gidiniz, ayrı koğuşlar vardır. Biçareler o vagonlara binmeye, o koğuşlarda yatmaya mecburdur. İngilizlere:

— Niçin bu biçarelere insan muamelesi etmiyorsunuz? diye soranlara: Maymunlar adam olur, bunlar adam olmaz! cevabını verirler.

Bir İngiliz, Hintliyi istediği gibi döver; ceza lâzım gelmez. Şayet öldürse pek hafif bir cezayı nakdî ile kurtulur. Hintlinin kazancının yüzde tamam altmışı hükûmet tarafından alınarak İngiltere'nin ihtiyacına sarf olunur. Hindistan'daki birkaç yüz milyon nüfusun üçte birinden fazlası karnını doyurmaktan âcizdir. Bu sefalet gittikçe artıyor. Bundan bir asır evvel hesab etmişlerdi: Seksen sene zarfında on sekiz milyon Hintli açlıktan ölmüştü. Bu son...

...asrın ilk on altı senesi zarfında ise aynı sebepten helâk olanların miktarı yirmi milyonu bulmuş. Yetmiş sene evvel bir Hintli, günde bizim para ile kırk para kazanırken, bugün bu kazanç onbeş paraya inmiştir. Bununla beraber zavallı Hintli, İngiliz'den üç kat fazla vergi verir. Peki, bu vergiler ne olur, bilir misiniz? İngiliz hazinelerine toplanıp müstemlekât ahali arasında nifak çıkarmaya, fesad çıkarmaya sarf edilir. Evet, son yüz sene zarfında Hindistan varidatından tamam yüz milyon İngiliz lirası müstemlekâtta sefer yapmak için harcolunmuştur. İngilizler Hindistan'daki kumaş destgâhlarını yok etmek için ustaların başparmaklarını kesmekten bile çekinmemişlerdir. Bunlar yerli sanayii mahvetmek için hiçbir mel'anetten geri durmazlar. Seksen milyon Müslüman Hintli için tek bir sultaniye mektebi vardır. İngilizler bu mektebe son derecede düşmandırlar. Hindistan'daki İngiliz sultanilerine girmek Hintlilere memnudur. Bir Hintli en ufak silâhı bile taşıyamaz. Büyücek çakı taşıyanlar şiddetli cezaya çarılır. Mütarekeden beri kasapların bıçakları, berberlerin usturaları akşamları polis karakollarına teslim ediliyor. Hindistan'da dört nevi insan var: İngilizlerin memurları, İngilizlerin Hindistan'daki uzun müddet oturup kalanları, melezler, Hintliler. Melezler beşeriyetin hakir bir sınıfı sayılırlar. Hintlilere gelince o biçareler adil! Medeni! İngilizler nazarında hayvan makulesidir.

Gelin biraz da Afrika'ya geçelim. Cezayir'de, Tunus da, Fas'ta Müslümanlara, Fransızlar tarafından hayvan muamelesi edilir. Oradaki Hristiyanlar, Yahudiler a'şar gibi, ağnam gibi vergilerin hiçbirini vermezler. Müslümanlara gelince, bizim zamanımızdan kalma vergilerin hepsini verdikten başka, Fransızların vazettikleri kapı, pencere vergilerini de verirler. Bunun için biçare Müslümanlar topraklarını, akarlarını, hayvanlarını muvazaa suretiyle çok zaman Hristiyanların, yahut yahudilerin üzerine çevirmeye mecbur olurlar. Bu mecburiyet yüzünden külliyetli para verdikleri gibi ekseriya mallarını da kaybederler. Sırf Müslümanların vergisiyle yaşayan belediyelerde hiçbir Müslüman âzâ bulunamaz. Şayet bulunursa rey sahibi olamaz. Gerek Cezayir'de, gerek Tunus'ta kabilelerin müşterek meraları vardır. Lâkin bu meralar muttasıl Fransızlar tarafından bad-ı heva gasbedildiği için biçare Müslümanlar hayvanlarını geçindiremiyorlar. Zarurî olarak cenuba, yani çöle doğru çekiliyorlar. Fransızlar Afrika'daki müstemlekelerine kendi milletleri için köy teşkil edecekleri zaman, arapların elindeki araziye bad-ı heva alırlar. Bununla kalmayarak, o yeni köye lâzım olan suyu civardaki Müslüman köylerinden getirip, Müslümanları susuz bırakırlar. Bu suretle vücud getirilen her Hristiyan köyüne varidat bulmak için yine Müslüman köylerine çullanırlar. Onlardan alacakları belediye rüsumuyla o hristiyan...

کوفی رفاہ ایچینده پشایترلر . بر فرانسز مسلمان علیہہدہ لقاہ دعوی
ایغز . چونکازوم کورمن . لوی ایسترسه دوکر . ایسترسه اولورور .
ای جماعت مسلمان زن . زمین مساعده اولوب سزما نکیز عدالتدن ا
فرانسز مدنیتدن ا بر جوق پلاق کونکردها کوروردم . مع مایه عرت
الاجنقلر ایچون یوقدیده پیشتر ظن ایدم . ایست مساکلرک درجمنی
قبصه ا کلاندم او زوللی دینداشلمزک اندلیت بئشمک . باخودعیج
اولئرسه اونلرک دوشدکری قلاکت دوششمک ایچون آدینق کوزمزی
آجاللر . مشمنلرک بزیده اونلرک حاکم کتیرمک ایچون بوکون ائده ایکی
ولعاسی ولر . زباندیوق . چونک حاکم دانتسه کرک کیت . کرک کیت لستیلرله
مهم اولان لوتلری طاقیمشدر . اودونک برلسی هدمستاده . برلسی
هرالده . برلسی اراده . برلسی ارا لاده . برلسی اقدات انگلزمده
برلسی مصرده . برلسی سوداده . برلسی فلسطینه مشول . مشاکات
سکرته ایضای قالمش . بلعاسه هند مسلمانلری و تونیق ز دینداشلرمزه
قارشى سلاح قوللانماز و دیورلر .

بنام علیہ شیعہ سولطیک کی بزی از مک ایچون انجسق ایکی کون
ماکت اولورور . بر عیسی پونا اردوس . ایکنجیسی ملکتمزده جیفارمچی
دها دوشریسی جیفارمده اولدینق تاق ا ذاتا پواکنکی قوت اولماسه
برنجینسک هیچ اهیتی یوقدی . بظلمدی باشمه الهوق الاله و بریکیز
کون نهایت سقله ملکتمزی . استلازای قورنارمقللمز عققدر . ایست
ولایت شرقیه اهالیسی کوزکرک اوکنده طوریور . پونا ردمش اسفلاسی
هدهمک اولدینق کوزلرله کوردکری ایچون بوسلر انگیز افقالات قایماایلر .
ارنرده غرقه چقمسته . تاق چقمسته میدان برقادیلر . جان جاده
باشی باشه و روبرلر ا بودلری چیکمک . کنفیلری اسلوات ائته لقی ایچون
حدود بوینده فرست کوزم توپ طوران دشمنی نامار اشدیلر . قارس کی
اکمستحکم برلقمه ابرارمیزی دیکدک ایلری به دوشور و بودیلر . کیدیلر .
جناب سق اوقهرمان مجاهدلرم . توفیقار احسان بیورسون . اناطولیزک
غریتمکی بوسفیل دشمنده اومبارک بحسق اومرادلری حاقته
اوقهراتسون .

— آمین —

بزی هو ایچون ترتیب ایملدن معاہده صلحیه یاچارواسی مجاهدلرم
شرق طرفدن بیرقمه باشلادیلر . شیعہ بری طرفه کی دینداشلرمزه
دوشن وظیفه اناطولیزک دیکر جهنلرکدن دشمنلری وکر . دوکرک
اومر دار یاچارای بو بئوز بارجه لامقمه بزرک و بارجه لامقمه اسلام ایچون
بودبارده قاناکلی یوقدر .

ای جماعت مسلمان ا هیکر بیلرکک بمراتر ایچنده یچارینسوب
طوران بودین مین بزر و دیبه قهدر . اهرمان اجدلرم بو سببسان
ودیهی سیانت اوغرنده جانلر قدا ائشدر . قاتلری سار کی ائششدر .
مبارجه میدانلرده شهید دوششدر ا وایت اسلامی برله دوشورده مشدر .
مبارک لستلری چیکه نمشدر و شریک حرم اکنه پانچی آلی باسد رمانشدر .

بااین اولاده . مصرده عصره اشغال ایدم ایدم بزه قدر کلن بولمانت کیرا
حیات قدر ذلت تصور اولوب بیلیرم ؟ یوقه بزر او مسلم انجسقلر
احادی دگی بزی ا قیلر ائنه کین مسلمان بوزلرک حالی بزم ایچون
اکمؤر بر لوحه هرئدر . اعلی دباری کوزکرک لوکنه کتیرک . او
جهلک اک معمود . اک مدنی . اک متلفن القیسی و قلیه سینمده اولدیش
میلون مسلمان باریندورک بوکون باشدن باشه طولاشمه کر . قلم بر
دینداشمه راست کلمه سنکیز . اهلک وحدایتی غریک آفاقه افرار
اشدیرن او بیکلرجه منسارمک برلرهمکی چک قهرلرین بوکون اطرافه
نثبت و لوللری عکس ایدیلور . شوکتک . مدینک . هرطاک . هرمانک
متناسه و ازمشکن برلرشمه دوشمورک وطنلری اوچ یجی اسفیلور
قارشى مداحمدن عاجز قالان بوزوللی دینداشلرمزدن اولسون هرک
آلهلده اسلامک حوک متعجاسی اولان بوکول طورالری دشمن استیلای
آئنده اراقایم . یاسی . مسکنی . احترامی . غریب بوسیتون آفرق
عززه . مجاهدده . وحدت مبارکیم . جناب کبریا حق بولمده مجاهدده
ایچون میدانه آئیلان عزم و ایمان ساحیلرله برابرور . (و ائین جاهدده)
فیللرکده هم سبیل اولان الله مع الحقین)

بالهی بزه توفیق کی کوندر ا

— آمین —

طوغری بول خانکیمدر . ملک کوسر ا

— آمین —

روح اسلامی شهادت صبیور . اولدوره جک .
ظلی تادیب ایه مقصود مهیک کر جک .
نار . یانجی برار یوقدر مظلومین ؟

ی کناهر چوغز یاقه الهی ا

— آمین —

بوغیور عالم اسلامی بر آرزین قته ا

قطبلر قایماقرق کیندی اوکراداب ایچن .

هو اولان عاکلر بر سورور . مصومکدر .

قالان اولارملرک حالی ده معلومکدر .

نسیل اولارکک تزلزل و بریور هرشه ائین ا

دینین آرتیق بو خیزن ولوله یلوب ا

— آمین —

مسلمان یوردی هر برده فلاکت اوردی ا

بر بو طورانی قالیور دینلرک سوک یوردی .

اوده چیکه ندی . چیکه ندی دیک شرح مین .

عاکلر ایدم یلوب اوق اولسون ا

— آمین —

والحمد لله رب العالمین

...köyünü refah içinde yaşatırlar. Bir Fransız, Müslüman aleyhinde ikame-i dava etmez. Çünkü lüzum görmez. Onu isterse döğër, isterse öldürür.

Ey cemaati Müslimin! Zaman, zemin müsait olsa size İngiliz adaletinden! Fransız medeniyetinden! Birçok parlak numuneler daha gösterirdim. Mamafih ibret alacaklar için bu kadarı da yetişir zannederim. İşte sefaletlerinin derecesini kısaca anlattığım o zavallı dindaşlarımızın imdadına yetişmek yahut hiç olmazsa onların düştükleri felâkete düşmemek için artık gözümüzü açmalıyız. Düşmanımızın bizi de onların hâline getirmek için bugün elinde iki vasıtası var. Ziyade yok, çünkü haddi zatında gerek keyfiyet, gerek kemiyet itibarıyla mühim olan kuvvetlerini dağıtmıştır. Ordusunun bir kısmı Hindistan'da bir kısmı Irak'ta, bir kısmı İran'da, bir kısmı İrlanda'da, bir kısmı bizzat İngiltere'de, bir kısmı Mısır'da, bir kısmı Sudan'da, bir kısmı Filistin'de meşgul. Müstemlekât askerine itimadı kalmamış. Bilhassa Hind Müslümanları "artık biz dindaşlarımıza karşı silah kullanmayız" diyorlar.

Binaenaleyh şimdi söylediğim gibi bizi ezmek için ancak iki kuvvete malik bulunuyor: Birincisi Yunan ordusu, İkincisi memleketimizde çıkaracağı, daha doğrusu çıkarmakta olduğu nifak! Zaten bu ikinci kuvvet olmasa birincisinin hiç ehemmiyeti yoktu. Biz aklımızı başımıza alarak el ele verdiğimiz gün inayet-i hakla memleketimizi, istiklâlimizi kurtarmaklığımız muhakkaktır. İşte vilâyat-ı şarkiye ahali gözünüzün önünde duruyor. Bunlar düşman istilâsı ne demek olduğunu gözleriyle gördükleri için, bu sefer İngiliz iğfalatına kapılmadılar. Aralarında tefrika çıkmasına, nifak çıkmasına meydan bırakmadılar. Can cana, baş başa verdiler; yurtlarını çiğnemek, kendilerini esaret altına almak için hudut boyunda fırsat gözetip duran düşmanı tarumar ettiler. Kars gibi en müstahkem bir kaleye bayrağımızı dikerek ileriye doğru yürüdüler, gittiler. Cenabı Hak o kahraman mücahitlerimize tevfikler ihsan buyursun; Anadolu'muzun garbindeki bu sefil düşmanı da Ermenilerin bi-hakkın, uğradıkları akıbete uğratsın.

— Âmin!...

Bizi mahv için tertib edilen muahede-i sulhiye paçavrasını mücahitlerimiz şark tarafından yırtmaya başladılar. Şimdi beri taraftaki dindaşlarımıza, düşen vazife Anadolu'muzun diğer cihetlerindeki düşmanları denize dökerek o murdar paçavrayı büsbütün parçalamaktır. Zira o parçalanmadıkça İslam için bu diyarda beka imkânı yoktur.

Ey cemaati Müslimin! Hepiniz bilirsiniz ki buhranlar içinde çarpınıp duran bu din-i mübin, bizlere vedia-tullahtır. Kahraman ecdadımız bu suphanî vediaı siyaset uğrunda canlarını feda etmişler, kanlarını seller gibi akıtmışlar, muharebe meydanlarında şehit düşmüşler; Rayet-i İslamı yerlere düşürmemişler. Mübarek naaşlarını çiğnetmişler; şeriatin harim-i pakine yabancı ayak bastırmamışlar.

...Babadan evlâda, asırdan asıra intikal ede ede bize kadar gelen bu emanet-i kübraya hıyanet kadar zillet tasavvur olunabilir mi? Yoksa bizler o muazzam ecdadın ahfadı değil miyiz? Ağyar eline geçen Müslüman yurtlarının hali bizim için en müessir bir levha-i ibrettir. Endülüs diyarını gözünüzün önüne getirin. O, Cihanın en mamur, en medenî, en mütefennin iklimi vakiyle sinesinde on beş milyon Müslüman barındırırken bugün baştanbaşa dolaşsanız, tek dindaşımıza rast gelemesiniz. Allahın vahdanıyetini garbin afakına ikrar ettiren o binlerce minarenin yerlerindeki çan kulelerinden bugün etrafa teslis velveleleri aksediyor. Şevketin, medeniyetin, irfanın, ümrânın münthesasına varmışken birbirlerine düşerek vatanlarını üç buçuk İspanyol'a karşı müdafaadan âciz kalan bu zavallı dindaşlarımızdan olsun ibret alalım da İslamın son mültecası olan bu güzel toprakları düşman istilâsı altında bırakmayalım. Yeisi, meskeneti, ihtirası, tefrikayı büsbütün atarak azme, mücahedeye, vahdete sarılalım. Cenab-ı kibriya Hak yolunda mücadele için meydana atılan azim ve iman sahipleriyle beraberdir. (Vellezzîne câhedû finâ le-nehdiyennehum subulenâ ve innallâhe leme'a-lmuhsinîn)

Ya İlâhi bize tevfikini gönder!

— Âmin!

Doğru yol hangisidir, millete göster!

— Âmin!

Ruh-ı İslamî şedaid sıkıyor, öldürecek.

Zulmü tedib ise maksudi mehibin gerçek.

Nare yansın mı beraber bu kadar mazlûmın?

Bigünahız çoğumuz, yakma İlâhi!

— Âmin!

Boğuyor âlem-i İslam'ı bir azgın fitne;

Kıt'alar kaynayarak gitti o girdap içine.

Mahvolan aileler bir sürü masumundur;

Kalan âvârelerin hali de malûmudur.

Nasıl olmaz ki tezelzül veriyor arşa enin?

Dinsin artık bu hazin velvele ya Rab!

— Âmin!

Müslüman yurdunu her yerde felâket urdu;

Bir bu toprak kalıyor dinimizin son yurdu.

O da çiğnendi mi, çiğnendi demek şer'-i mübin.

Hakisar eyleme ya Rab onu olsun!

— Âmin!

V'elhamdü lillahi rabbilâlemin.

Umumi numarası : 13738

26/10/341

Hususi numarası :

Tarihi : 8 Teşrîn-i sâni 1341

Türkiye Cumhuriyeti
Beyoğlu Dördüncü Kâtib-i Adli Midhat Cemal
Mukavelename

Türkiye Cumhuriyeti Diyanet İşleri Riyaseti ile Dersiâmdan Elmalılı Muhammed Hamdi Efendi ve Şair Mehmed Âkif Bey arasında münakid mukavelenamedir.

MADDE 1- Kur'an-ı Kerim'in tercümesiyle muhtasar bir surette tefsirini Mehmed Âkif Bey ile Hamdi Efendi deruhde etmişlerdir.

MADDE 2- Riyaset-i müşarünileyha, Hamdi Efendi ile Mehmed Âkif Bey'den her birine altışar bin lira tediye edecektir.

MADDE 3- İşbu meblağın tediyesi şu suretle olacaktır: Her birine biner liradan cem'an iki bin lirası peşin verilecek ve mütebaki miktar birinci cüz nihayetinde yüz seksen altışar, diğer cüzlerden beheri nihayetinde yüz altmış altışar lira verilmek suretiyle mukassatan tediye edilecektir.

MADDE 4- Tarz-ı tahrir şekl-i âtîde olacaktır: Ayet ve âyât-ı kerime yazılarak altına meal-i şerifi ve bunu müteakib tefsir ve izah kısmı yazılacaktır.

MADDE 5- Tefsir ve izah kısmında ber-vech-i âti nukât nazar-ı dikkate alınacaktır:

a) Âyât-ı kerime nispetindeki münasebat

b) Esbab-ı nüzul

c) Kıraat "ki aşereyi tecavüz etmemek lazımdır"

d) İktizasına göre terkiib ve kelimâtın izahat-ı lisaniyesi

e) İtikatça ehl-i sünnet mezhebine ve amelce Hanefî mezhebine riayet olunarak âyâtın mu-tazammın olduğu ahkâm-ı diniye, şer'îye ve hukukiye, ictimaiye ve ahlakiye, işaret ettiği veya alakadar bulunduğu mebahis-i hükmiye ve ilmiyeye müteallik izahat bilhassa tevhid ve tezkir-i mevaize muteallik âyâtın mümkün mertebe bast ve izahı, alakadar veyahut münasebetdar olduğu bazı tarih-i İslâm vukuatı,

f) Bunun müelliflerince yanlış veya tahrif yollu şeyler dermiyan edildiği görülebilen nokta-larda tenbihatı muhtevi notlar.

Mühür

İmza

g) İnde'l-iktiza nasih ve mensuh ve muhassas

h) Baş tarafa mühim bir mukaddime tahririyle bunda hakikat-i Kur'an'ın ve Kur'an'a müteallik mesail-i mühimmenin izahı.

MADDE: 6- Peyderpey takarrür eden müsveddeler üçer nüsha olarak tebyiz edilerek biri Hamdi Efendi'de biri Âkif Bey'de diğeri de Riyaset namına heyet-i müşavere âzâsından Aksekili Hamdi Efendi'de bulanacaktır.

MADDE: 7- Müsveddelerin tebyiz ve inde'l-iktiza kütüphanelerden bazı eserlerin istinsah ettilmesi için mumaileyhimin emrinde ücret-i maktua ile güzel yazılı bir veyahut -icab ederse- iki zat istihdam olunacak ve bunlara takdir edilecek ücret Riyasetten tediye kılınacaktır.

MADDE: 8- İlk tab'ı Diyanet İşleri Riyasetinin hakkı olup on bin adet olarak güzel kâğıda ve nefis bir surette tab' ettirilecek ve fakat yüzde yirmisi müelliflere ait olacak ve tab'ın şeklini müellifler tayin edecektir.

MADDE: 9- Eser-i mezkûrun esna-yı tab'ında formaların tashih ve tab'ına müteallik bütün iştiğalat riyaset-i müşarünileyhaya aittir.

MADDE: 10- Sahifelerin isterotopisi alınacak ve bila-bedel müelliflere verilecektir.

MADDE: 11- Birinci tab'ından sonra hakk-ı tab' yalnız müelliflere ait bulunduğu cihetle müellifler dilediği miktarda eser-i mezkûru tab' edebileceklerdir.

MADDE 12- İşbu mukavelename iki nüsha olarak tanzim ve teati kılındı.

İmzalar: Ahmed Hamdi, Muhammed Hamdi, Mehmed Âkif

Dairede kıraat ve meali tefhim olunan bu mukavelename zîrine mevdu imzalar şahıs ve hüviyet-i marufumuz Şair Mehmed Âkif Bey ile Elmalılı Muhammed Hamdi ve Diyanet İşleri Riyasetini temsil eden Aksekili Ahmed Hamdi Efendi'nin olup münderecatını tamamen kabul ve ikrar eyledikten sonra muvacehemizde vaz' eylediğini beyan ve tasdik ederiz. Bin üç yüz kırk bir senesi Teşrîn-i evvel ayının yirmi altıncı günü

Aksaray'da Yusufpaşa civarında Kuyu
sokakta 1 numarada mukim akarat-ı vakfiye
kontrat memuru Ali Ziyaeddin bin
Hüseyin Hüsnü

Üsküdar'da Ayazma'da Sermedpaşa
konağında mukim Abdulkadir Rıza Bey

İmza
Mühür

Bu mukavelename zîrine mevzu imzalar Şair Mehmed Âkif Bey ile Elmalılı Muhammed Hamdi ve Türkiye Diyanet İşleri Riyasetini temsil eden Aksekili Ahmed Hamdi Efendi'nin olduğu isim ve hüviyetleri bâlâda muharrer şahit ve muarriflerin ifade ve tasdiklerinden anlaşıldığından aynen defter-i mahsusuna kayıt ve tasdik olundu. Bin üç yüz kırk bir senesi Teşrîn-i evvel ayının yirmi altıncı pazartesi günü

Aslına mutabıktır

İmza

26 Teşrîn-i evvel sene 341

Mühür

Beyoğlu Midhat Cemal

Dördüncü Katib-i Adli

İmza

Midhat Cemal

Bu mukavelename suretinin, dairemde defter-i mahsusundaki 26 Teşrîn-i evvel sene 341 tarih 13042/263 numaralı resmî kaydına mutabık olduğunu tasdik ederim.

İmza

Mühür

Pullar

II. BÖLÜM

İstiklâl Marşının Yazılış Süreci ve Kabulü

Türk şairlerinin nazar-ı dikkatine

Maarif Vekâletinden:

Milletimizin dâhilî haricî istiklali uğrunda girişmiş olduğu müca-
delatı ifade ve terennüm için bir İstiklâl Marşı, müsabakaya vaz' edil-
miştir. Hür ve meşgul memleketlerimizdeki bütün erbab-ı kalemi hiz-
mete davet ederiz. İthaf olunacak âsâr içinden biri iki ay sonra yani 23
Kânun-ı evvel 336'da Maarif Vekâleti nezdinde bir heyet-i edebiye ta-
rafından intihab olunacaktır. İntihab olunacak eserin yalnız güftesi için
beş yüz lira mükâfat vardır. Yine lâakal beş yüz lira tahsis edilecek olan
beste için bilahare ayrıca müsabaka açılacaktır.

Bütün müracaatlar Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi Maa-
rif Vekâletine yapılacaktır.

2. İstiklâl Marşı ile ilgili Genel Kurul tutanakları

2.1. 18 Aralık 1920 tarihli Genel Kurul tutanağı

تورکيا بويوك ملت مجلسي ضبط جريده سي يوز اون آلتنجي اجماع برنجي جلسه ۱۸ كانون اول ۱۳۴۰ - جمعه ايرلس - بدالزوال ساعت ۱۰:۳۰ رئيس : ايكنجي رئيس وكيلى وهي افندي حضر تلى كاتب : عطا بك (نيكده)	
رئيس - اقدام مجلسي آجيووز . ضبط سابق خلاصه سي او قونه جق لطفاً ديكليه لم (كاتب عطا بك ضبط سابق خلاصه سي او قودى) اقدام ضبط سابق حقته مطالبه بيان ايده جسك وارمى (قبول سلى) عينا قبول ايدنلر لطفاً افريقي قالدېرسون (ضبط سابق خلاصه سي عينا قبول اولونشدر .) اوراق وادده بكيوروز . خارجيه وكالتى مصارف متفرقه سي ايچون بودجه . مناقبه اجراسنه دائر لايحه قانونيه وار ، موازنه انجمنه عزيزه خاراسى مصارف حقته كي لايحه قانونيه ، عيني انجمنه اوپر اتور امين بك (بروسه) - مستعجلاً كيتسه ياي رئيس - عسكرى قاعده واستغفا قانونك (۱۳) نهي ماده سنك تعديلله دائر لايحه قانونيه ؛ لايحه انجمنه خيات و طيه ايله محكوم حسين حقته كي اوراق حكيم وار . امين بك (بروسه) - عدليه انجمنه كيتسون رئيس - اوت هيت وكيه دن گلش ، عدليه انجمنه وزيوروز . خيات و طيه ايله محكوم محمد جارش حقته كي اوراق	حكيم ، عيني انجمنه اقدام بكن كوني جلسه ده ، موازنه ماليه اوچنجي ويشنجي شعبه لردن ايكي اعضا انتخابي رجا ايتشده ، حالا انتخابات باييلامادي . امين بك (بروسه) - بشنجي شعبه انتخاب ايتدى اقدام ممدوج بك (قره حصار شرق) - انتخاب تذكره سي كاتب بكة و براتدر اقدام رئيس و حالده بران معلومات او قوناسون رياست جليله بشنجي شبعه جه احرا ايديان انتخابات نتيجه سنده موازنه ماليه انجمني اعضا لته شعبه مزيدن ارمطغرل مبعوث مصطفي كال و قره حصار شرق مبعوثي ممدوح نجهت بكار انتخاب ايله بكني معروضدر اقدام . كاتب ممدوح نجهت بشنجي شعبه رئيسي قره حصار صاحب محمد شكري رئيس - اسكدار مبعوثي مظهر بلك ماذونيني حقته ديوان رياست قرارى وار . ديوان قرارى موصى ايله حمد مظهر بلك طلب ايلديكي ايكي آي ماذونيت ديوان رياستجه تسليب ايدايكندن اجراى ايجابى هيت

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Zabıt Ceridesi

Yüz on altıncı ictima
Birinci Celse

18 Kânun-ı evvel 336 – Cumartesi – Bade’z-zeval Saat: 1, 30

Reis: İkinci Reis Vekili Vehbi Efendi Hazretleri

Kâtib: Atâ Bey (Niğde)

خدمته داخل اولمق بىزىن اعشار الزام ايدىن كىمىلر ،
الزام انجىش اولدىنى عشىرى بىزىنجه قىر تاختىر اولمىسون
دىيە بىزىنجه قانۇن بىسى وار ، لايىحه انجىمىته حوالە
ايدىيورۇ .

مهد شكرى بك (قرە حصار) — لايىحه انجىمىته
حوالەستە ھېچ مىل يوقدۇر . چونكى عشىرلر تىسويە
ايدىلدى ، يىتىدى .

رئيس — اقندم قرە حصار شرقى مېموى مسمود
بىكك انجىمىن مخصوص قانون لايىھىسىنىك تەدبىلە عائد بىر
تقرىرى وار . بونىدە اورايە كوندىيورۇ .

فياض حالى بك (يوزغاد) — انجىمىن مخصوصى
مضبىطە سىلە بىرلىشون

رئيس — اقندم موش مېموى احمدىمى اقدينىك
بىر تقرىرى وار . (موش سىنجانى اھالىسىنىك ھىرقى دولە
يىسىبە مەدورىتىلرى معلومدۇر . بونلرە تھلىق و اوكون
اللىق اوزۇرە حكومتدن امداد اولمىتى واولجە بىر سەئەك
تەكلىفات واقع اولمىشەدە اساساً دفتر وسائىرە قالمادىقتىن
دولانى تھصىلى امكانى اولمادىقنە بىتە او بىر سەئەك اوچ
سە دەا علاومە سىلە دىت سەئە ابلانغى حقتە . . .)
مناسب كودور سەكز موازىنە مالىيە ھە حوالە
ايدىم

فريد بك (مالىە و كىلى) — لايىھە اقندم ؛ بىر
تەكلىفدۇر (لايىھە سىلرى)

رئيس — موازىنە مالىە انجىمىتە حوالە سىنى آرزۇ
ايدىنلر لىقاً اللرىنى قالدىرسون (اللرىكىزى ايندىرىكىز)
عكسىنى قبول ايدىنلر اللرىنى قالدىرسونلر (لايىھە انجىمىتە
حوالەسى قبول ايدىلدى .

اقندم اوراق وارە يىتىدى . يالكر بىر استىضاح
تقرىرى قالدى ، اودىم . . . حسن فېمى بك دە بورادە
يوق . . . بىر استىضاح تقرىرى زىرييورۇم . مساعىدە
بيورە سەكز اوقۇنلىسون . . . قبول وعدم قبول ھىئە
عائىدۇر . رياسىدن راي بيان ايدىلجەك ، حقتە راي
ويرىلجەك بىر مەشە دھل . . .

ھومىيە ھىرش اولتۇر .

كاتب كاتب كاتب ايكىنجى رئيس وكىلى
راسم عطا راعب حسن مېمى
ادارە مأمورى ادارە مأمورى كاتب
امير — عمار فياض حالى

(قبول سىلرى)

رئيس — قبول بيورانلر لىقاً اللرىنى قالدىرسون .
(مظهر بىكك ايكنى آي ماذونىنى قبول اولمىشەدۇر .)

اقندم طونەلى حالى بىكك بىر تقرىرى وار . اونى
اوقۇبە جىغۇر .

بولكەملىت مجلسى رياسىت جايلىە سە

معارف و كالتىجە مسابقە ھە وضع ايدىلش اولان
(مىل مارش) بوندىن دىت كون سكرە انتخاب ايدىلجەككدر .
حالبوكە و كالتە سىدل واقع اولمش دىكى كىل حىدام سىبى
بىك دە اوزاقلردە بولمش اولدىقتىن مسابقە مەدىنىك
بىر آي دەا تەدبىد ايدىلش لزومىك عاجلاً معارف و كالتە
تبلىغى تەكلىف ايدىم .

بولى

طونەلى حالى

(موافق سىلرى)

رئيس — اقندم حالى بىكك تقرىرى قبول بيورانلر
لىقاً اللرىنى قالدىرسون . . . تقرىر قبول اولمىشەدۇر . معارف
و كالتە تبلىغ اولمەجق . .

بىرى بىك (قرە سى) — رئيس اقندم ، تەدبىد اولمىشەدۇر
بوكوندىن اعتباراً مېمى بوقى ۲۳ كانون اولدىن اعتباراً مېمى . . .
او نصرىغ اولمىسون .

رئيس — تقرىردە تارىخ يوق اقندم ؛ طبىعى بوكوندىن
اعتباراً . . .

بىرى بىك (دواملە) اقندم ازمىت مېموى حدى بىكك
قانون جزىك (۱۱۷) نچى مادە سىنىك تەدبىلە دائىر بىر تقرىرى
وار ؛ عدلىە انجىمىتە حوالە ايدىيورۇ .

رئيس ايچ ايل مېموى نېمىم راقدينىك دە بىر تقرىرى
وار دىيورۇكە تقرىرنە خدمت فعلية عسكرىيە دعوت
اولمىشە بىزىن ، ياخود مستحفظ وردىف والحاصل بالفعل

REİS — Efendim Tunalı Hilmi Bey’in bir takriri var. Onu okuyacağız.

Büyük Millet Meclisi Riyaset-i Celilesi’ne

Maarif Vekâletince müsabakaya vaz’ edilmiş olan (Millî Marş) bundan dört gün sonra intihab edilecektir. Hâlbuki vekâlette tebeddül vaki’ olmuş ve yeni vekil Hamdullah Subhi Bey de uzaklarda bulunmuş olduğundan müsabaka müddetinin bir ay daha temdid edilmesi lüzumunun acilen Maarif Vekâletine tebliğini teklif ederim.

Bolu
Tunalı Hilmi

(“Muvafık” sesleri)

REİS — Efendim Hilmi Bey’in takririni kabul buyuranlar lütfen ellerini kaldırsın.. Takrir kabul olunmuştur. Maarif Vekâletine tebliğ olunacak..

HASAN BASRÎ BEY (Karesi) — Reis Efendim, temdid olunmuştur. Bugünden itibaren mi yoksa 23 Kânun-ı evvel’den itibaren mi... O tasrih olunsun.

REİS — Takrirden tarih yok efendim; tabii bugünden itibaren...

2.2. 26 Şubat 1921 tarihli Genel Kurul tutanağı

تورکيا
بويوك ملت مجلسي
ضبط جريدہ سی

يوزاللى يديجى اجماع
برنجى جلسہ

۲۶ شباط ۳۳۷ - جمعہ ایرتسی - ساعت ۱۲۳۰ صوکرمہ
رئیس: ایکنجی رئیس وکیلی حسن فہمی بک اقلی حضرتلری
کاتبلر: فیاض عالی بک (بوزغاد) جودت بک (کوناہیہ)

رئیس — مجلس کشاد ایدلدی . ضبط سابق
خلاصہ سی او قونہ جق (کاتب فیاض بک طرفدن او قوندی)
ضبط سابق حقندہ مطالعہ واری ؟
کاظم حسن بک (قونیہ) — نسان غایہ سنہ قدر
اولہ جق نرم وریکمز لایحہ اقدم .
دوقتور حیدر بک (کنج) — وریلن تقریرده
دوقتور حیدر و جلال بکار دیش وان مبعونی حسن
صدیق بک اولہ جق .
رئیس — تصحیحات و جہلہ ضبط سابق قبول
ایدنلر لطفاً اللربی قالدیرسون . ضبط سابق قبول ایدلدی
اقدم . . .
جلال الدین عارف بک (ارضروم) — اقدم شخصی
برمسئلہ ایچون مجلس عالیکزک قیمتدار اولان زمانلری
اضاعہ ایلک ایستہ مردم . فقط این ملجم واری آرقہ مدن
ایندیریلن بر خنجرہ جواب وریمکده بورجلوم فرید
بک بر سؤال صورمشلر . اگر بوسؤال تمامیلہ حقیقتہ
مقارن اولسہ ایدی کندیلرینہ تشکر ایدردم فقط ویرمش
اولدقاری ایضاحات مطولہ اثناسندہ بر جوق شیلر
واردرکہ : حقیقتدن تمامیلہ آیرلشدر . وبونلری دہ اثبات
ایدم جکم . اقدم ، نوطہ جی امین بک نامندہ بر ذات
۳۱۴ سنہ سندہ ارکلی حوضہ سندہ کی کومورلری بحریہ
نظارتندہ ایکن ۳۳۶ و ۳۷۱ نومرولی ایکی تذکرہ ایلہ
بو کومورلرک حق اعمارینی عہدہ سنہ آلمشہ سی . دور

اسقده کرک بحریہ ناظرلی حسن پاشانک ، صکرہ کاتب
نائی عرب عزتک و سائرہ مک ایشہ مداخلہ لرلہ بو آدمک
معدنی الزدن آلمشدر . نہایت ۳۳۴ سنہ سندہ مشروطیتک
اعلامی اوزرینہ بومعدنلر کندیتہ اعادہ ایدلش . بندہ
اوزمانلری بوزانلہ اشتراک ایتدم واقعا کرامت صاحبی
دکلم . عفو ایدرسکز چونکہ بورایہ
اشتراک ایلدیکم زماندہ دولتک قواعد عمومیہ سنہ مخالف
بر حرکتدہ بولنادم اوکالبعاً حرکت ایتدم وبومعدنلر
بر حصہ ایدم . اگر کرامت صاحبی اولسہ ایدم یعنی حرب
عمومیدن مع الاسف شو صورتلہ جیقا جغیزی بیلسہ ایدم
۱۶ مارتدن صکرہ استانبول اشغال ایدیلہ جک ؛ مجلس
مبعوثان طویلا ناجق بندہ اورایہ رئیس انتخاب ایدیلہ جکم
صکرہ مجلس طاغیلا جق و اورادن آناطولیہ جکم
مجبوریتدہ بولنہ جقم ؛ بولده کلیرکن بر جوق مزاحم و مشکلاتہ
دوجار اولہ جقم ؛ صکرہ انتخابات اجراسی ایچون اہالی یی
انتخاباتانہ دعوت ایدم جکم ؛ نہایت بورادہ بر مجلس
طویلا نہ جق وبومسئلہ مک بورادہ موضوع بحث اولہ جقم
بیلسہ ایدم اوزمان بوایشہ کیریشمزدم فقط بیلہ عرض ایدیوردم
کرامت صاحبی دکلم .
فرید بک ویرمش اولدینی ایضاحاتک صورتی ضبطدن
جیقاردم . آندہ دیورکہ : ۹ قشرین اول ۳۳۹ دہ رخصتامہ
ویرلریکنہ کورہ ۹ قشرین اول ۳۳۹ دہ بولک مدتی مقتضی
اولمشدر . حالوکہ وریلن رخصتامہ ۳۳۶ دگل ۳۱۴ ددر

Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi

Yüz elli yedinci ictima

Birinci celse

26 Şubat 337 – Cumartesi – Saat 1, 30 sonra

Reis: İkinci Reis Vekili Hasan Fehmi Beyefendi hazretleri

Kâtibler: Feyyaz Ali Bey (Yozgad), Cevdet Bey (Kütahya)

2.4. 12 Mart 1921 tarihli Genel Kurul tutanağı

معارف وکالتیندن مورد تذکره قیاسیب بیورو سه کز معارف انجمنه کوردم . حدی نامق بك (از میت) — رئیس بك مساعده بیوروک بونک انجمنده معارف انجمنیندن بر ذائقه بر ماری وارد . یحیی غالب بك (قیر شهری) — اقدام استقلال مارشی حقهده معارف وکالتیندن کوندوریلن پارچهلری طبع ایتدیرم . رئیس — افسهم معارف انجمنه کوندوریوز . رفقای کرامدن ادبیاته مرافی اولانلر ادبیانه اختصاصی اولان ذوات لطفاً طوبلانیسین تدقیق ایتسونلر . یحیی غالب بك — طبع ایدلسون بزده بر رفقه کوردم . بسم آنالای بك (کوتاهی) — معارف انجمنی طوبلانیسین . مطالعه ایدم . شرایه یازیسین هر کسک مطالعه لری آلتسین اقدام . موضوع مذاکره اولق ایچون بر دانهسینک انتخابی لازمدر اوده طبع ایدیلر . حدی نامق بك (از میت) — معلوم عالیگز معارف انجمنک رئیس محمد عاکف بکده بر شعری وارد . اونک ایچون آروجه بر انجمن انتخابی تکلیف ایدوم . بصری بك (قرمی) — محمد عاکف اولدلق ارتکاب ایقز قطعاً اوکا نزل ایقز (کورولیلر) حدی نامق بك — فقط معارف انجمنک رئیسدر بی طرف اولق لازم کلیر . (کورولیلر) رئیس — انجمنین کلاکده نصکره مذاکره ایدرسکز اقدیلر (کورولیلر) حدی نامق بك — اوله معارف انجمنیه اولماز بونى ارباب اختصادن مرکب برانجمن تدقیق ایتسون . رئیس — معارف انجمنه حوالهسی قبول ایدنلر لطفاً ال قالدیرسون . بسم آنالای بك — اولاماز ارباب اختصادن متشکل بر انجمن ایست .	مسئله حنوقیهدر . مجلس عالیگز بر محکمه دکلدر مذاکره کافی کورورسه کز تقریری رأیگز وضع ایدم . مذاکره کافی کورنلر لطفاً ال قالدیرسون . مذاکره کافی کورولدی . جوړوم معونی فریدبک تقریری امتیاز نامه نك فسخی حقدهدر . بسم آنالای بك (کوتاهی) — هندستان بویه اشغال ایدلدى سودان بویه اشغال ایدلدى . رأست جلیله جلال الدین عارف بک عائد اولان بو مسئله نك بر انجمنه حوالهسیله اوراده تذکره جہات متعدد مدن دولای تکلیف ایدرم . قونیه عبدالحلیم رئیس — بو تقریرک انجمنه حوالهسی قبول ایدنلر لطفاً ال قالدیرسون . اکثریت یوق اقدام ودا ایدلدى . رأست جلیله ۳۱۴ تاریخده نوطه سی امین بک ویریلوب مختلف تاریخدرده نهایت ۹ تشرین اول ۳۳۶ تاریخده اوچ سنه مدته تمدید ایدلش ومدتی مقضی اولدیغی حالده شورای دولته اجنبی تحت تأثیرنده ویریلن قرار اوزرینه کرک امین بك ورشمی وکرک جلال الدین عارف بك طرفدن ایشلمه سنه (نونی) قومانیاسی باش مهندس موسیو بیه قوتتویه وکالت ویرلش اولان ایلی صوحوضه سی داخلتده کی معدن ایشلمه وشمندوفر انشاسی دختنامه سنک کان لم یکن عد ایدلسینک تحت قراره آلتسین تکلیف ایدوم . ۲۴ شباط ۳۷ جوړوم فرید رئیس — بو تقریری نظر مطالعه ال آنلر لطفاً ال قالدیرسون ایندیریکز لاریکزی تقریری نظر مطالعه ال آلمانلر لطفاً ال قالدیرسون (تقریر قبول ایدلدى) ایضا حاکم کافی کورولدی طرفین آدومند برشی واره محکمه بر مراجعت ایدیلر . اقدام اوراق و رده ی باشلیوزده استقلال ماشی حقهده
--	--

REİS — Efendim, evrak-ı varideye başlıyoruz. İstiklâl Marşı hakkında...

...Maarif Vekâletinden mevrud tezkereyi tensib buyurursanız Maarif encümenine gönderelim.

HAMDÎ NAMIK BEY (İzmit) — Reis Bey müsaade buyurun, bunun içinde Maarif encümeninden bir zâtın da bir marşı vardır.

YAHYA GALİB BEY (Kırşehir) — Efendim İstiklâl Marşı hakkında Maarif Vekâletinden gönderilen parçaları tab' ettirelim.

REİS — Efendim, Maarif encümenine gönderiyoruz. Rûfeka-yı kiramdan edebiyata meraklı olanlar, edebiyatta ihtisası olan zevat lütfen toplansın, tedkik etsinler.

YAHYA GALİB BEY — Tab' edilsin, biz de bir defa görelim.

BESİM ATALAY BEY (Kütahya) — Maarif encümeni toplansın. Mütalâa edelim. Şuaraya yazılsın, herkesin mütalaaları alınsın efendim. Mevzu-ı müzakere olmak için bir tanesinin intihabı lâzımdır, o da tab' edilir.

HAMDÎ NAMIK BEY (İzmit) — Malum-ı âliniz Maarif encümeninin Reisi Mehmed Âkif Bey'in de bir şiiri vardır. Onun için ayrıca bir encümen intihabını teklif ederim.

BASRÎ BEY (Karesi) — Mehmed Âkif o zilleti irtikâb etmez, katiyen ona tenezzül etmez (Gürültüler)

HAMDÎ NAMIK BEY — Fakat Maarif encümeninin reisidir, bî-taraf olmak lazım gelir. (Gürültüler)

REİS — Encümenden geldikten sonra müzakere edersiniz efendiler. (Gürültüler)

HAMDÎ NAMIK BEY — Öyle Maarif encümeniyle olmaz, bunu erbab-ı ihtisastan mürekkep bir encümen tedkik etsin.

REİS — Maarif encümenine havalesini kabul edenler lütfen el kaldırsın.

BESİM ATALAY BEY — Olamaz, erbab-ı ihtisastan müteşekkil bir encümen ister.

رئیس — طبع توزیع قبول ایدنلر ال قالدیرسون
ایندیریکز، لاریکزی عکس قبول ایدنلر ال قالدیرسون
طبع و توزیع ایدیه جکدر اسکیشهر استقلال محکمه سندن
مورود اوراق عدلیه انجمنه کوندریورز .

یوزغاد دیوان حربیجه توقیف ایدیش اولان
اشخاصک تخلیه سینه دأثر فیاض عالی بکک تقریری
عدلیه انجمنه حواله ایدی سوزر آطنه لیلرک فرانسیز
اشغاللار سندن اولدقلرینه و آماطولی حکومتی ایستمه کلرینه
دأثر زورله فرانسیز لک رأی طوبیلا دقلرینه و بوکامخالفت
ایدنلر اشکجه ایدنلر کندن دولای پروکستو ایدنلرینه دأثر
نفس حاجین قصه سی ناعنه بلدی رئیس و قارس اهالیسی
وساره طرفلر کدن کان تلغرافلر و بو مسئله متعلق
مرسین و آطنه معونلرینک بر تقریرلری وار او قونه جق
ریاست جلیله

آطنه ، مرسین ، قوزان ، جبل برکت لوارلندن ،
اشراف و اهالیدن و بلدی لر دن بر جوق امضالره آلسان
تلغرافلر ده فرانسیز لک صلح قورانسندن بر موفقی
حصوائی تأمین املیه اهالی معصومه بی تضییق ایدرک
رأی طوبیلا مقدمه و و صورتله اشغالی نه دیده جالی شمی
ایسته دکری بیله رملکده در . وجدانسوز اولان بو حرکات
شاعتکارانه ایله مادر وطنک بوخه سنه ک جزو لانیفکی
اولان حوالی مذکور خلقنک حقوق و حریتیه اولان
تعرضات و تجاوزاتک نوالی ایندی رملک ایسته نیلدیکی آکلر
شامقدمه .

بیوک ملت مجلسی حکومتجه اطلاهی طیبی اولان
احوال واقعه به قارشیه کی تدایر اتخاذ اولمشدر و هیئت
مرخصه من ریاسته کیفیت بیله رملکده ایضاحات اعطا
بیورلارسی حکومتدن و جا ایدر ز .

مرسین معونی مرسین معونی مرسین معونی
جلال الدین اسماعیل صفا یوسف صبا

ایچ ایلن ایچ ایلن ایچ ایلن ایچ ایلن
میدر لطفی میده لطفی میده لطفی میده لطفی

ایچ ایلن ایچ ایلن ایچ ایلن ایچ ایلن
ایچ ایلن ایچ ایلن ایچ ایلن ایچ ایلن

بصری بک (قرمبی) — اقدم عین حال یونان
اشغالی آتده یونان ملک لردده جاریدر . هیئت وکیل
بوک حقتده هیئت مرخصه تدلیت ایستمیدر . بوکا
دأثر ایضاحات و برسنلر .

رئیس — (هیئت وکیل رئیس قوزی پاشا به خطایا)
بو مسئله به دأثر بوکون ایضاحات و برملک شکمیدر . بوک
باشقه وقت ایضاحات و بریه جکمیدر .

هیئت وکیل رئیس قوزی پاشا — خبر اقدم بوکون
ممکن دکدر . خارجیه وکیل یوز اده یوقدر .

رئیس — اقدم ششیت بیورور سکن بونی هیئت
وکیل به حواله ایدم .

ضیا خورشید بک (لاریسان) — اقدم ملک لرد
بر جزء لانیفکی اولان و تور کلکک بر او سانی یونان آطنه
حوالی سندن زنگین اولمقی دولای سینه اوندن بری بر جوق
اجتیار لک طبع نظری اولمشدر . ال جوق بری ایدر فرانسیز

کوز قومشلر و بوراده ماری کدن بری . موم اولان حادثه
وجه ایله بر اشمک ایمون فرصت یولمشدر . حال بوک
ارمنیلرک کلک کاده اوندن بری تعقیب ایستماری بری لانیفکی
واردی . نا آطنه لرد کدن بری قورمده کدر برامی حکومتی

میدانه کتیر جکدری . حال بوک فرانسیز لک آطنه اراضی سندن
قورمده لانیفکی ای یلدورلر و اورانک تروسته کوز دیکم شلردی
اینگلیزلر ناضل مصری الله ایدیلر . قورمده لانیفکی اولاده
ایککنجه بر مصر یاقی ایسته یورلردی . قورمده لانیفکی اهالیسی

بو استیلا به مقاومت قورمده لانیفکی و هیچ بری دیکم شلردی
و هیچ بر حکومتک معاوضه مظهر اولمقی آطنه طوبیلا
دائمی صورتده او مانسکی حکومت کورمده لانیفکی کورمده لانیفکی

دکار حالده سلامه صارلدیلر . بونلر برامی مرخصه عینقانی
مداقعاتی تاوخیلر ده ال کورنجی ، ال کورمده لانیفکی لانیفکی
اشکیل ایستمدی . بو اهالی بویه یالیشد اقلری حالده
فرانسولر صلد قورمده لانیفکی ایستمدی . کورمده لانیفکی

و قورمده لانیفکی بویه لانیفکی بزم المزدن آلق ایستمدی . فرضا
طوبیلا آطنه . وطنلر دنی ، آلبانی ، مصری آدملر
بولمشدر . بو آدملر صبا قورمده لانیفکی بزم المزدن آلق ایستمدی . فرضا
طوبیلا آطنه . بوکون بوکون اولان اولان اولان اولان

REİS — Tab’-ı tevziini kabul edenler el kaldırsın. İndiriniz ellerinizi, aksini kabul edenler el kaldırsın. Tab’ ve tevzi’ edilecektir. Eskişehir İstiklâl Mahkemesinden mevrud evrakı Adliye Encümenine gönderiyoruz.

2.3. 1 Mart 1921 tarihli Genel Kurul tutanağı

İkinci ictima senesi:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi

Dokuzuncu Cild

Birinci ictima

Birinci celse

1 – Mart – 337 – Salı saat – 3 sonra

Reis – Mustafa Kemal Paşa Hazretleri

Muvakkat Kâtibler – Feyyaz Ali Bey (Yozgad) Cevdet Bey (Kütahya)

(Reis Mustafa Kemal Paşa Hazretleri alkışlar arasında kürsi-i riyasetine çıktı.)

و ملئكده انى يوم القیامه سعادت و سلامتی بوكریدن
باركاه نزد لویه عرض ایدمك و جمله كنزده بوكونی
اجتماعكردن دولای تبریک و شكر ایدمك آرقداشلر
(آقیشلر)

فیضی اقدی (ملاطیه) — بسم الله الرحمن الرحیم
الحمد لله رب العالمین ، حد اولسون بوكون صباحدنیری
بورایه چیقوب اینن آرداشلرمن جناب حلق عون
و عاتقندن ، حضرت پیغمبرك روحایتدن اغواراً بزم
موقیتمیزی دعاتنی ایدیورلر ، آرداشلر سزی تصدیق
ایتمك ایتمم چونكه رفقای کرام سولته جك سوزلری
سویلدیلر . بئده كنز مصطفی کال باشا حضر تلرندن ورك
عصمت باشا حضر تلرندن نعی ایدم . برسنه اول شو
كرسیه قویده نر سیاه بدمی قالدیرسونلر . لك مهم
مسئله بوكون بروسه ازیمیر ولایتلری اقدیر . جناب
حدن نعی ایدمك كه انشا الله موقیتلریله مبشر اولور
بارك الله بخرمة القاهه

رئیس باشا — اقدیلر مظهر مفید بك اقدینك بر
قریری وار . بومناستله اردو قوماندانلریته مجلس عالیکنز
نامت برر تشکر نامه یازلمی تکلیف ایدیلور (موافق — سلمی)
بونى مناسب کورده نر اللرنی قالدیرسون . . . (قبول ایدلری)
مصطفی کال باشا (اطفول) — عینی تشکر مدافعه حقوق
جیمیلرینه یازلسون اقدیم

رئیس باشا — مدافعه حقوق جمعیلرینه بیان تشکر
ایدلسی تکلیف ایدیلور قبول یورالر اللرنی قالدیرسون
(قبول ایدلری)

اقدیم ایکی قریری وادرد ، آرداشلردن بصری
بلك حدها صبحی بك اقدینك استقلال مارشلك كرسیدن
اوقونمسته دایر تكلیفلری وار .

عی الدین جها بك — هانکی استقلال مارشی ، بصری
بلك سویلرلری ؟

بسم آلائی بك — دها قبول ایدلدى اقدیم ، بر
انجمن تشكیل ایدمك كدى .

بصری بك — مبارک و كالتجه یدی دانسی انتخاب
ایدلش بونلردن هر هانکی بروس اوقونسون

مفید اقدی (قیرشهر) — اقدیم هیئت محترمه کزی
تصدیق ایتمك ایستمدیم فقط بویله مبطل برکونی بئده .
کنزده تسبیح ایتمك ایستدیمک همچون شوكریدن مساعده
علیه لریله برایکی سوز سولته مك ایستمدیم . صدر اسلامده
اسلامك الك آرز بولندینی بر زمانده ؟ منافقلا ، اسلام
پرده سی آلدده اسلامه ضربه وورمق ایستدقاری زمان
جناب حق ؛ اسلامك ینه معنی اولماق اعتباریله منافقینی
خان و خاسر براقش ایدی . . . عین صدر اسلامده کی
احوال بوندن برسنه اول بوراده طویلاناتن بو هیئت
محترمه مك و بوملئكده . باشنه گلشیدی . . . شمیدی هنوز
دوره اجتماعیه سی اعتباریله بریاشنه کیرن بونوزاد مجلس
بوندن برسنه اول منافقلا نثر ایتمش اولدقاری : ظافکا .
رانه وعادنا شرعی کندیلرینه ، کندی مفسدنلرینه آن
ایدنك نثر ایتمکری و قنوی نامی وردقاری سوزلرله
ملتی محوه ، اضمه حلاله محکوم ایتمک بولردی . .
قط ۱۶ مارت اشغال کونی که — بوراده بولنان رفقای
کرامك اکثریتده گلمشیدی . . . بئده کنز : بوراده
حکومت حولینده ، بر مملکتده موجود اهالینك
طویلاندینی زمان ؛ ای اهالی محزون اولایکنز ؛ الله بزمه
برابردر ؛ جناب حلق قرآن کریمده سیافیر و مش اولدینی
آیت کریمه مك سری تحققی ایددی و تکرار تحیل ایددی ؛
بزمه برابر اولدینی ده تحققی ایددی که : بوكون الحمد
تعالی بوملت کندینك آرزو ایدینی دایرده و حقوق
ملیه سی حدود ملییه سی دایرمنده انکشاف ایتمك
شرطیله ؛ کندیسيله دشمن اولان دولتلره عقد صلح ایتمك
اوزوه طرقلرندن مرخصلری کوند مشد . .

ایستمه جناب حق : ان نصر الله نصرکم . . . آیت جلیله سی
ایله بزمه وعد یول دینی وجهله ؛ بزالله پاردم ایدنکه
یعنی اللهك امری دایرمنده بودینی بو ملتی قورتارمقه
منفقا و متجددا بزم ایدنکه جناب حلق نصرتی بزمه
اوله جفته قطعیاً شبهه من یوقدر . . شونصرت الهیه سبب
اولان ذوات عالیله حقیقه شایان قه بردر . . کندیلرینك
یوزلرینه قارشى مدح ایتمک بئده کنز آرزو ایتمدیکمدن
دولای ده بومله نافع بریموق افعال حسنیه موقیتلرینی

REİS PAŞA — Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerine beyan-ı teşekkür edilmesi teklif ediliyor. Kabul buyuranlar ellerini kaldırsın. (Kabul edildi.)

Efendim iki takrir vardır, arkadaşlardan Basri Bey'in Hamdullah Subhi Beyefendinin İstiklâl Marşı'nın kürsüden okunmasına dair teklifleri var.

MUHYİDDİN BAHA BEY — Hangi İstiklâl marşı, Basri Bey söylerler mi?

BESİM ATALAY BEY — Daha kabul edilmedi efendim, bir encümen teşekkül edecekti.

BASRİ BEY — Maarif Vekâletince yedi tanesi intihab edilmiş, bunlardan herhangi birisi okunsun.

— ۹۴ —

دیگر آتشی شعرله برابر نظر تدقیقکزه عرض ایده جکر .
انتخاب سزه طئدر . آرقداش لر رأیی احساس
ایدیورم . بکنمک تقدیر ایتک خصوصنده حائر حریم .
انتخابی یاشتم فقط سزک انتخابکزم . انتخابی قفس
ایدی بیلر آرقداش لر بوسزه طئدر اقدیم .

استقلال مارشی

۱
قورقا ، سونهز بوشقلرده بوزن آل سخاقت ؛
(شدلی آقیشلر)
سونهن یوردینک اوستده نون ااصوله اوجاق .
او بزم ملتک بیلدیزدیر ، یوللا جاق ؛
اوجقدر ، او بزم ملتکدر آتجاق .

۲
چاتما ؛ قربان اولام ، چهره کی ای نازلی هلال
قهرمان صرقه بر کول ؛ نه بوشدت ، بو جلال ؛
سکا اولماز دوکولن قانلریز حوکره حلال .
حقیدر ، حق طایان ، ملتک استقلال .
(آقیشلر)

۳
بن ازلدن بریدر حر باشام ، حر باشام
هانکی چیلغین بکا زنجیر اوره جقش ؛ شاشام ؛
کوکره مش سل کییم ؛ بندیمی جیکتر آشام ؛
برقارم طاعلری ، انکیلره صیغام ، طاشام .

۴
غریک آقانی مارمسه چلیک زرهل دیوار ،
بزم ایمان طولو کوکشم کی سرحدم وار .
اولوسون ، قورقا ؛ نامل بویه برایمانی بوغاز ،
« مدیت » ددیگک نك دینی قالش جاماوار ؟

۵
آرقداش ؛ یوردیمه آلاقلری اوزراقا ، صاقین .
سپر ایت کوکده کی ، طورسون بو حیا سزجه آقین .
طوضه جقدر سکا وعد ایتدیکی کونلر حقل .
کم بیلر بلکه یارین .. بلکه یارینده یاقین .
(آقیشلر)

رئیس باشا — « مارف وکالتجه انتخاب ایدیش
اولانلردن برایشیک قرانی تمسب ایدیلور .

همی الدن بها یک — « حده صبحی یک ، بصری یک
هانکی بی ایستلرله اوقوسونلر

رئیس باشا اقدیم بصری یک بوشکلینی قبول
بیورنلر لطفاً اللری قایم بوسون ... (قبول اولمشدر اقدیم)
رئیس — « حده صبحی یک اقدی بیورک . (سندی
کلیب سسلری)

رئیس — « مع التأسف بودقیقه ایچون تأخیر ایدیوروز
کلهکری زمان سویلر یکی برقر بر وار صاروخانه موقوف
رشاد بککدر . (بومبارک مجلس سزک اجتماعی نهایتده
عبدالقور اقدی طرفدن برده ابراد بیورلمسی عرض
وتکلیف ایدیم .) دیورلر . (شرعیه وکیلی اقدی وار
سکاری) دعا ایدلسق قبول بیورنلر لطفاً اللری قالدیر .
سون ... (قبول ایدلدی)

رئیس باشا — استقلال مارش لرندن بر دانه نك کر سیدن
اوقومنه نه هیئت جلیله قرار ویرمشدی .

حده صبحی یک — آرقداش لر خاطر لارسکوز مارف
وکالتی صولک مجادله سزک درجی تریم ایده جک بر مارش
ایچون شاعر لر سزجه مراجعت ایتمشدر . بر جوق شعرلر
کلدی . آواده یدی دانه بی ائ قفله ارساقی حائر اولورق
کورولمش و آیرلمشد .
صالح اقدی — اسملری ندر ؟

حده صبحی یک — آریجه عرض ایدیه جکدر .
یالکوز وکالت یامش اولدینی تدقیقساتده فوق العاده قوتلی
بر شعر آرزومق لزومی حس ایتدیکی ایچون بن شخصاً
محمد غاکش بک اقدی به مراجعت ایتدم . وکندیلر نكده
بر شعر یازملری رجا ایتدم . کندیلری چوق اصیل بر
اندیشه ایله تردد کوستر دیلر . بیلر سگزکه بو شعرلر ایچون
برا کر امیه وعد ایدلمشدر حالبوکه بونی کندی اسملر به
تقریب ایتک آرزوسنده بولخادقلری بوندن چکند کالری
الطهار ایتدیلم . بن شخصاً مراجعت ایتدم لازمکن
تدایری آیرز . وایجاب ایدن علاق یلارز دیدم . بوشرطله
بیولکدی شاعر سزجه فوق العاده نفیس بر شعر کوندر دیلر .

REİS PAŞA — Maarif Vekâletince intihab edilmiş olanlardan birisinin kıraati tensib ediyor.

MUHYİDDİN BAHA BEY — Hamdullah Subhi Bey, Basri Bey hangisini isterlerse okusunlar.

REİS PAŞA — Efendim Basri Bey’in bu teklifini kabul buyuranlar lütfen ellerini kaldırın... (Kabul olunmuştur efendim)

REİS — Hamdullah Subhi Beyefendi buyurun. (“Şimdi gelir” sesleri)

REİS - Maa’t-teessüf bu dakika için tehir ediyoruz, geldikleri zaman söyleriz. Yeni bir takrir var, Saruhan Mebusu Reşad Bey’indir. (Bu mübarek Meclisimizin ictima-ı nihayetinde Abdulgafur Efendi tarafından bir dua irad buyrulmasını arz ve teklif ederim) diyorlar. (“Şeriye Vekili Efendi var” sesleri) Dua edilmesini kabul buyuranlar lütfen ellerini kaldırın... (Kabul edildi)

REİS PAŞA - İstiklâl marşlarından bir tanesinin kürsüden okunmasına heyeti-i celile karar vermişti.

HAMDULLAH SUBHÎ BEY — Arkadaşlar, hatırlarsınız Maarif Vekâleti son mücadelemizin ruhunu terennüm edecek bir marş için şairlerimize müracaat etmiştir. Birçok şiirler geldi. Arada yedi tanesi en fazla evsafı haiz olarak görülmüş ve ayrılmıştır.

SALİH Efendi — İsimleri nedir?

HAMDULLAH SUBHÎ BEY — Ayrıca arz edilecektir. Yalnız Vekâlet yapmış olduğu tedkikatta fevkalâde kuvvetli bir şiir aramak lüzumunu hissettiği için ben şahsen Mehmed Âkif Beyefendi’ye müracaat ettim. Ve kendilerinin de bir şiir yazmalarını rica ettim. Kendileri çok asil bir endişe ile tereddüt gösterdiler. Bilirsiniz ki bu şiirler için bir ikramiye vaadedilmiştir hâlbuki bunu kendi isimlerine takrib etmek arzusunda bulunmadıklarını ve bundan çekindiklerini izhar ettiler. Ben şahsen müracaat ettim, lazım gelen tedabiri alırız. Ve icab eden ilânı yaparız dedim. Bu şartla büyük dinî şairimiz bize fevkalâde nefis bir şiir gönderdiler.

Diğer altı şiirle beraber nazar-ı tedkikinize arz edeceğiz.

İntihab size aittir. Arkadaşlar reyimi ihsas ediyorum. Beğenmek, takdir etmek hususunda haiz-i hürriyetim. İntihabımı yapmışım fakat sizin intihabınız benim intihabımı nakzedebilir, arkadaşlar bu size aittir efendim.

İstiklal Marşı

1

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;

(Şiddetli alkışlar)

Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.

O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;

O benimdir, o benim milletimindir ancak.

2

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl

Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?

Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl..

Hakkıdır, Hakk’a tapan, milletimin istiklal.

(Alkışlar)

3

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım

Hangi çılgın bana zincir uracakmış? Şaşarım!

Kükremiş sel gibiyim; bendimi çiğner aşarım;

Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

4

Garbın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,

Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.

Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,

“Medeniyet!” dediğin tek dişi kalmış canavar?

5

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma, sakın.

Siper et gövdeni, dursun bu hayasızca akın.

Doğacaktır sana vadettiği günler Hakk’ın..

Kim bilir belki yarın.. belki yarından da yakın.

(Alkışlar)

-۱۶-

۱۰

دالغەلان - دە شفقلىرى كى اى شاقلى ھالدا :
اواسون آدنىق دوكون قارغىلىق ھېلى ھالدا .
ابدئا سكا يوق ، عرقە يوق اشمە ھالدا :
حقيدەر ، حر پاشامش ، باراشمىك حرىت :
حقيدەر ، حقە طابان ، اشمەك استقلال .
(سو . مكلى آلقىشلار)

رئيس پاشا - ائندىلار تصديق آرا نتيجهسى بويە ھالدا
اجمشدر : ۸۲ راي جلال الدين عارف بك ، ۸۰ راي عدنان
بك قازاقشدر . يالگىز برداي بوسلاستە ايكي - م بارمىشدر .
ھم جلال الدين بك ھم عدنان بك بونك بيجون اتخابدە
بوسقۇلىق اولمشدر . بوسقۇلىق اولما - ۱۷۱ كىشى رايە
اشراك اقمىشدر . بونكا نظار نصاب اكترىت ۸۶ - ۸۷ . او
ھالدا ھرايكي قاتاك قازاقش اولمشدر راي نفاستدر .
تەسب ايدرسە كىز اتخابى يارىتە براقم .

اقدام يازىن اوكلەدون سوكرە ساعت اوچدە اجتماع
ايتمك اوزدە جاسەنى تەغايىل ايدىيوا . قبول بيوردىكەر
كى عبدالغفور ائندى حىصرتلارنىك دىخسانە آمين خوان
اولەم... متعاقباً (عبدالغفور ائندى طرقتىن دىخا ايدىمشدر)

۶

باشدېلىك برلرى « طوبراقا » دىيەرك سىيە ، طاق :
دوشون آلدەمكى بىككە چە كىغىمىز ياناي .
سەن شەيد اوغلو بىك . ايجىمە ، يازيدەر ، آناكى :
ورمە ، دىيالىرى آلمەككە ، بوجنت وطنى .
(آلقىشلار)

۷

كىم بوجنت وطنك اوغرىنە اولمازكە قدا ؟
(آلقىشلار)
شەيدا ، قىشقىرمەجق ، طوبراقى سىيەك شەيدا :
جانى ، جانانى ، بىتون وادىنى آلىپ دە خدا ،
ايجەسەن بك وطەندى بى دىيادە جەدا .
(انشاء صدالرى)

۸

روھلك سەند ، آلىم ، شودر آتخاق امل ،
دكە . بىن بىيەمىك كوكسە ناھىم الى .
بو ازانلار - كە شەھادىلورى دىنك غىل -
ايدى بوردىمىك اوستەندە بىم ايككە مىلى .

۹

اۋرمان وچا ايلە بىك سەجە ايدىر - وارسە - طاشم ،
ھەر حىجە مەند ، آلىم ، بوشا ئوب قاتل باشم ،
قىشقىر روھ بىجىردىكى بون نەشم ؟
اۋرمان بونكەلەك مەشە دىكر بىككە باشم .
(آلقىشلار)

آقرە : توركى بىيوك مات مجلىس مطبعەسى

6

Bastığın yerleri “toprak!” diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehid oğlusun. İncitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

(Alkışlar)

7

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?

(Alkışlar)

Şüheda, fişkırarak, toprağı sıksan şüheda!
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

(İnşâallâh sadaları)

8

Ruhumun senden, İlâhi, şudur ancak emeli,
Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedi yurdumun üstünde benim inlemeli.

9

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerihamdan, İlâhi, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerred gibi yerden naşım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

(Alkışlar)

10

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl:
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır; Hakk’a tapan, milletimin istiklâl.

(Sürekli alkışlar)

REİS PAŞA — Efendiler tasnif-i ârâ ne-
ticesi böyle zuhur etmiştir: 82 rey Celaleddin
Arif Bey, 80 rey Adnan Bey kazanmışlardır.
Yalnız bir rey pusulasına iki isim yazılmıştır,
hem Celaleddin Bey ve hem Adnan Bey. Bu-
nun için intihabda bir sakatlık olmuştur. Bu
dahi olmasa 171 kişi reye iştirak etmiştir. Buna
nazaran nisab-ı ekseriyet 86-dır. O hâlde her iki
zâtın kazanmış oldukları rey noksandır. Tensip
ederseniz intihabı yarına bırakalım.

Efendim yarın öğleden sonra saat üçte ic-
tima etmek üzere celseyi tatil ediyorum. Kabul
buyurduğunuz gibi Abdulgafur Efendi Hazret-
lerinin duasına âminhan olalım... Müteakiben
(Abdulgafur Efendi tarafından dua edilmiştir)

طغوزنجى جلد

ايتكنجى اجتماع سەمى:

تورکيا بو يول ملت مجلسى

بىر چىنەنلىك
مىسرىيە

مىندرجات

توقاد بىدايت مىكىمىنىك لىونىدىن طولاينى عدلىيە وكىلى حافظ محمد بىكدىن واقع اولان استىبغاح ،
استقلال مارشنىك مىذاكرە وقىلى .
مىسرىيە كالى پاشا حىضر تىزىلە ياپا اول بىنچى بىنوا آرمىنىدە جىزىن ايدىن مىخايرە ،
على شىيا بىلك امثال مىتللو مىمىنلە قىول قىراي .

آلتىنجى اجتماع برنجى جلسه

رئيس : رئيس ثانى دوفتور عدنان بك افندى
كاتىب : ضيا خورشيد بك (لازستان) ، عاطف بك (قىصرى)
۱۲ مارت ۳۳۷ - جمە ايرىنى - ۲،۱۰ سوكرە

رئيس — اكثريت اولوب اولمىدىغى آقلامق ايجون
يوقلامە يايەجىز اقدم (يوقلامە يابىلدى)
رئيس — اكثريت واردد ضبط سابق اوقونەجق
(ضبط سابق خلاصەسى كاتىب ضيا خورشيد بك طرفندن
اوقوندى) ضبط سابق حقتە سوزايسىن وارمى اقدم .
رفت بك (توقاد) — بىندە كىزك قديم ايتدىكم
استىبغاح قىررى هېتىجە قىول اولدى دىنەجك ايتكى
نظر اعتبارە آلتىدى دىتىش .
رئيس — نصيحت ايدەرز اقدم شىقە سوزايسىن
وارمى ؟
عبدالقادر كالى بك (قىسطنىنى) — مختار بىلك
اسمى مختار بك دىنيور . مختار بىكدىر .

رئيس — مختار بىكدىر .
طورسون بك (جوروم) — هېچە وكالىنى انتخابىدە
مجموع آرانىك نە سورنلە توضح ايتدىكى ضبط كجە مىشدر .
بىنا غايە ضبط كىرلىمى ونظامنامە داخلى يەرلىت ايدىلى
ايجون بىندە كىز مقام رياستە بر تقرير قديم ايتشىدم .
اوتقيرىم اوج قىطلىنى جامع ايدى . برلىسى آراي عمومىە
نەقدردىر ؟ ايتكىجىسى بو آراي عمومىەنىك مقدارىنە نظر
مستكفلك مقدارى نەقدردىر ؟ بوجىتلىرى عرض ايتشىدم .
بىنچىنە اجتماعنىك نتيجه سىندە ، آراي عمومىەنىك مقدارى
حقتە ايتضاحات وتكىلىفمە جواب وىرلىرىك رياست طرفندن
طوغرىدىن طوغرى يەھىت عمومىە بىتېلىغى بىورلدى . دىكرلىرى
ايتضاح ايدىلەدى . مىسكوت براقلىدى . بوجىتە برسانسوزمى

İkinci içtima senesi:

Dokuzuncu cild

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Zabıt Ceridesi

2.4. 12 Mart 1921 tarihli Genel Kurul tutanağı

— ۸۶ — شہید بیگیانی احسان بکک عالمی خدمت وطنیہ ترتیبین معاش اعطاسہ دائر العزیز مبعوثی حسین بکک تکلیف قانونیسی وار لایحہ انجمنہ حوالہ ایدیوروز اقدام روزنامہ مذاکراتہ یکمہ دن اول معارف وکیل حمداء صبحی بک سوز ایستوروز . یحییٰ غالب بک (قبرشہر) — بندہ کزکدہ بر تقریرم واردی اوقوعادی . وہی افندی (قونیہ) — مطبوعات واستخبارات مدیریت عمومہ بکک حسابہ باقی اوزوز مجلسین اوج اعضا انتخاب اولفق ایچون مجلس قرار ویرمشدی . ہنوز انتخاب اولفندی . رئیس — انتخابک تسمیرتی رجا ایدیم . (یکم یاپاقی سسلری) شعبہ لرحہ انتخاب پایسلہ حق . (شمدی یاپالم) سلیان مری بک (یوزغاد) — شعبہ لرحہ انتخاب ایسون . رئیس — شعبہ لرحہ انتخاب اولہ جقدر اقدام .	آلتنجی اجتماع — ایکنجی جلسہ رئیس ثانی — دوکتور عدنان بک اقدی کاتب : ضیا خورشید بک (لازستان) ۱۲ مارٹ ۱۳۴۷ — ساعت ۴.۴۵ صکرہ رئیس — جلسہ ہی آجیورم . استانبولجہ نشر اولتان ناجیل مجازات قرارنامہ بکک بیوک ملت مجلسک تصدیقہ اقران ایچمکک ضرر معتر عد ایدلمنہ دائر کوتاہیہ مبعوثی حیل بکک دفعاسک تکلیف قانونیسی وار لایحہ انجمنہ کوندیریوروز . ۳۴۷ سہ سندن اعتباراً اسکان عشا ئر ومہاجرین مدیریتک الفاسنہ دائر یوزغاد مبعوثی سلیان بکک بر تقریری وار . لایحہ انجمنہ کوندیریوروز . معارف وکالتی قادرو انجمنندن استعفا سنہ دائر کوتاہیہ مبعوثی راغب بکک تقریری وار . یحییٰ غالب بک (قبرشہر) — قالدیمی ذاتا ؟ رئیس — مساعیدہ بیوریکیز . صکرہ اقدام سمر موسل طریقک طرق عمومہ مہمانہ اذخالیہ ۳۳۷ سہ سندنہ انشاسنہ دائر سمر مبعوثی صالح اقدینک تقریری وار . لایحہ انجمنہ حوالہ ایدیوروز . موش معارف مدیری حقندہ معارف وکالتندن موش مبعوثی عبد الفتی بکک رفیقک سؤل تقریری وار اونی دہ معارف وکالتہ کوندیریوروز . آقرہ دہ احتکارک مننہ دائر قونیہ مبعوثی عبدالحلیم جلبی اقدینک تقریری وار اقدام یوسؤل تقریری ندر اکلاشیلیوروز . عبدالحلیم جلبی اقدی (قونیہ) — سؤل تقریریدر . رئیس — اوحالہ اقتصاد وکالتنہ حوالہ ایدیوروز . دوائر حکومندہ انتخاب مصالحہ تسبیلات ارانسنہ ومعاملہ باردہ بکک مننہ دائر یوزغاد مبعوثی رضا بکک بر تقریری واردر . بونی دہ ہیئت وکیلہ حوالہ ایدیوروز . عینتاب استیفاف مدعی عمومہ مہمانہ حقندہ عدلیہ وکالتندن سؤل تقریری واردر . عدلیہ وکالتنہ حوالہ ایدیوروز .
حمداء صبحی بک (معارف وکیل) — اوقداشلیر . استقلال مارشلی حقندہ وکالت طریقندن واقع اولان دعوت اوزربنہ نقدیر مارش المزمہ گلش ایسہ بونلری بر انجمن معرفتہ تدقیق ایسکک نتیجہ ہیئت جلیہ کزہ عرض ایسکک . بونلری کورمک آرزو بیوردیکیز . مطبوع اولہرق توزیع ایدلدی افندیم . بر نقطہ اوزربنہ نظراً دفتکزی جاب انجمنک ایسقم . بو استقلال مارشلی طرف عالیکزدن تدقیق ایدلہ کدہ صکرہ انتخابکیز ہانکی شہر اوزرندہ مرکز ایدرسہ ایکنجی بر معاملہ دہا پایسلہ جقدر . بستہ کارلرہ یوللاہ جفر بستہ کارلرہ دخی رزہ مختلف بستہ لری یوللاہ جقدرلر . اولنل ارہ سندنہ ر انتخاب دہا پایسلہ جقدر . اناطولی مجادلہ سی اوزون مدت لرنری دوام ایدیوروز بونی افادہ انجمنک ، بونک روحی سولیمک اوزرہ یازمش اولان بو شہرلر نقدیر اول بر قرارہ اقران ایدرسہ شہر سزکدہ داھا فضلہ مستفید اولوروز . ہیئت جلیہ کزہ دن استرحام ایدیوروز . شہرلر مطالعہ	

Altıncı ictima İkinci celse

Reis-i sâni – Doktor Adnan Beyefendi

Kâtib: Ziya Hurşid Bey (Lazistan)

12 Mart 337 – 4,45 sonra

HAMDULLAH SUBHÎ BEY (MAARİF VEKİLİ) — Arkadaşlar, İstiklâl marşları hakkında Vekâlet tarafından vâki olan davet üzerine ne kadar marş elimize gelmiş ise bunları bir encümen marifetiyle tedkik ettik, neticeyi heyet-i celilenize arz ettik. Bunları görmek arzu buyurdunuz. Matbu olarak tevzi edildi efendim. Bir nokta üzerine nazar-ı dikkatinizi celbetmek isterim. Bu İstiklâl marşları taraf-ı âlinizden tedkik edildikten sonra intihabınız hangi şiir üzerinde temerküz ederse ikinci bir muamele daha yapılacaktır. Bestekârlara yollayacağız, bestekârlar dahi bize muhtelif besteler yollayacaklardır. Onlar arasında bir intihâb daha yapılacaktır.

Anadolu mücadelesi uzun müddetlerden beri devam ediyor, bunu ifade etmek, bunun ruhunu söyletmek üzere yazılmış olan bu şiirler ne kadar evvel bir karara iktiran ederse şüphesiz ki daha fazla müstefid oluruz.

Heyet-i celilenizden istirham ediyorum. Şiirler mütalâa...

مارسبەزك نصل سويلندىكى بيليرىڭىز . انقلاب كىر
اشاندە . - سلاھى آلمىش . قوشان ركىڭىڭ سويلەدىكى
شەر بردىرە نەمەم ايتىشۇر . اولابو كى شەرلر كىلىك
معروض قالدېنى فلاكتلر . - آغلايەرق ، تىزەبەرك .
اولا كەتسە شىك بىستەسى سويلەنەر . اصبارلامە شەرلەر
ويىلەك كىلىك بارەسى يوقدۇر .
ھەدەمىچىك (انطالە) - ارقداشلار !...

بىر خطا اورۇنە ، بىر غلط رۇيت اوزۇنە . دقت
تالىڭىزى جاپ ايتك ايتىم . بالخاصە بارە مسئلەسى
ايە يوشەرلر آراسندە بىر مەنسەپ بولۇق ، غەپت ، ياكلىش
بىر قەتە نەزەردۇر .

ئەككىك قۇاي مادەسى و مەنەبەسى وازدۇر .
استىخلاص و طن مەجەلەسى بايلىك و كىللىرى ، اولك
و كىللىرىڭ خەلق ھىجائى افادە ايتك اوزۇر
ئەككىك شاعرلر بىر مەرجەت ايتىشۇر . بوشاعرلر
ايك دقە شەرلر بىر مەمەشۇر . ارقداشلار ،
بىر شەرلر بىر يوللايان شاعرلر سەنەر اراسندە
بىتون ئەككىك كىللىرى ، اضلر بايلىرى ، بىتون مەفائىزى
سويلەن شەرلر يازمەشۇر . دىك بارە مەقەلەندە شەر
موضوع بىت دككۇر . بىر خەلق رۇھى ھىجائى افادە
ايدىن شەرلر يازمەلر بىتون شاعرلر بىر مەرجەت ايتىك
ھىچ بىرى بارە ھقندە بىرى سويلەمەشۇر . كىن دقە
اشارت ايتىدىك اوزۇر نەزەر دىككىزى جاپ ايتىيورم :
محمد ھاككەك ، بوشاعرلر آراسندە بارە مسئلەشۇن
قاجىنان ارقداشلر بىر بىر بىر : ذاتا سەنەر دىبىرى
اك يوككك و اك آلەمى بىرلا غەلە يازمەشۇر
بىكىن يازمەقند چكەنەسى ؛ نەصلىرىڭ خەلپىرە بارە
كەپ دىبە قورقاسىندۇر . واکا سەنەر يازمەشۇر . بىر كەن
شەرلر اوقۇد قەدەسكە بوايشە . وظیفەدار ايتىدىكك
بىر ارقداشلىڭىز سەنەلە - آرزو ايتىدەك : بىر قۇتى شەر
دەا بولسۇن و كەندىلر بىر مەرجەت ايتىدەك بولك اوزۇر بىر
كەندىلر دە بىر شەر يازدىلر كۆندىلر بىر بىر بىر بىر بىر
خەلق شەرلر بىر . بالخاصە بىرلەك و قەيە مەنەبە تەلق ايدىن
شەرلر . بىر سەپاوش مەنەبە اوزۇر بىر دۇغەلە

ايتىشۇر . بولۇپ بىر ھەتەمى ؟ بىر ھەتەمى ؟ وىزىڭىز
ھىتەمى مەنەبە بىر قەدەمى ؟ بىرلەك ايتىڭىز نە آرزو
بىر بىر بىر بىر بىر بىر .

دەيس - مەعارف و كەلى بواستقلال مەرىك بولكۇن
روزنامەبە آلەرق مەدەكەسى آرزو ايتىيور بولكۇن
مەدەكەسى قەبۇل ايدىلر لىفقا آل قەلەبىسۇن . قەبۇل
ايدىلر اقدەم .

مەلىكەلەن مەلىك (رۇسە) - مەلىكەلەن سويلەپ .
جەك سوزلر كىلىك آلاشلىمامسى ، مەقەدە مەنەبە
ھەل ايدىلەمەسى تەمەنەن ايتىدەك بىر ھەتەمى بىر ھەتەمى
بولى مەلىكەلەن مەلىكەسى اعلان ايدىلەك رەمان
مەلىكەلەن بىر مەلىكەلەن ايتىدەك بىر مەلىكەلەن بىر مەلىكەلەن
بىر جەريان ايتىدەك بىر مەلىكەلەن بىر مەلىكەلەن بىر مەلىكەلەن
ايتىيورم . (م) مەلىكەلەن شەر بىر مەلىكەلەن بولۇپ ايدىلر
بىر مەلىكەلەن .

بىر مەلىكەلەن مەلىكەلەن بىر مەلىكەلەن بىر مەلىكەلەن
دولابى غەزە مەزە كەندى شەر بىر مەلىكەلەن بولكۇن . بولكۇن
اوزۇر بىر مەلىكەلەن كەندى بىر مەلىكەلەن بولكۇن . بىر مەلىكەلەن بولكۇن
تەككىل ايتىڭىز . نە يەنە ھەتەمى اوكا كورە .

دەيس - بولادە مەلىكەلەن . استقلال مەلىكەلەن
دوغەلەن دوغەلەن ھىتەمى مەنەبە مەدەكەسى ايتىيورم
بىر قەدەمى بىر مەلىكەلەن بولكۇن بولكۇن بولكۇن بولكۇن
بىر مەلىكەلەن (قەشەر) - بولادە بولكۇن بولكۇن بولكۇن .

بىر مەلىكەلەن (كوناھە) - اقدەم شەرلر بىر
دولادە . يا ھەلىكەلەن . ياخۇد دىر بولكۇن
آغلايەك بولكۇن ، آغلايەك بولكۇن ، آغلايەك بولكۇن . شەر
بولكۇن شەرلر بىر دوغەلەن مەنەبە و مەنەبە . دىنەدە
اوشەرلر دىر خەلق آراسندە ياشار . يا يوككك و بىر
بىر بىر دوغەلەن ، يا ھەلىكەلەن دوغەلەن . بولكۇن
اولوبىدە اصبارلامە طرەقەلە يازىلەر بوشەرلر ياشاماز .
اقدىلر بىر جەزائ مەلىكەلەن وازدۇر . بولكۇن خەلق آراسندە
ياشايور . بولكۇن بولكۇن يازمەشۇر . بولكۇن آغلايان بىر
دوغەلەن ، آلە سلاھى آلار دىنە قوشان ، و طنە
قوشان بولكۇن ھىتەمى بولكۇن .

...edilmiştir. Bunu bir heyete mi, bir encümene mi verirsiniz. Heyet-i umumiyece bir karara mı raptedersiniz? Ne arzu buyurursanız yapınız.

REİS — Maarif Vekâleti bu İstiklâl Marşı'nın bugün ruznameye alınarak müzakeresini arzu ediyor. Bugün müzakeresini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edildi efendim.

MUHYİDDİN BAHA BEY (Bursa) — Muhterem efendiler, söyleyeceğim sözlerin yanlış anlaşılmasını, bir maksad-ı mahsusa hamledilmemesini teminen ibtidaen bir hakikatten bahsedeceğim; bu Milli Marş müsabakası ilân edildiği zaman müsabakaya ben de iştirak etmek istedim. Fakat bu mesele öyle bir cereyan almıştır ki bendeniz bu müsabaka işinden sarf-ı nazar ediyorum. (M) imzalı şiir bendenizindir. Bunu idhal buyurmayınız.

Gene Kemaleddin Kâmi nâmında biri vardır ki aynı sebepten dolayı gazetemizde kendi şiirini geriye almıştır. Bunun üzerine mütalaa-nızı beyan buyurursunuz. Bir encümen-i edebî mi teşkil edersiniz, ne yapılacaktır? Ona göre.

REİS — Burada bir mesele var. İstiklâl marşlarını doğrudan doğruya heyet-i umumiyede müzakere ederek bir karar mı vereceksiniz yoksa bir encümene mi havale edeceksiniz?

YAHYA GALİB BEY (Kırşehir) — Bura-da olsun, hepimiz anlarız.

BESİMATALAY BEY (Kütahya) — Efendim, şiirler iki türlüdür. Ya hislerin ma'kesidir yahut derin veyahut ağlatıcı bir ruhun, ağlatıcı bir galeyanın aksidir. Şiir bu iki şekil üzerine doğarsa makbul ve muteberdir. Dünyada o şiirlerdir ki halk arasında yaşar. Ya yüksek ve bedî' bir histen doğar, ya muhrık bir helecandan doğar. Böyle olmayıp da ısmarlama tarikiyle yazılırsa bu şiirler yaşamaz. Efendiler, bizim Cezayir Marşı'mız vardır. Bu, halk arasında yaşıyor. Bu müsabaka ile yazılmamıştır. Bu, ağlayan bir ruhun, eline silâhını alarak düşmana koşan, vatanına koşan bir ruhun hissiyatını terennüm eder.

Marseyyez'in nasıl söylendiğini bilirsiniz. İn-kılâb-ı kebir esnasında -silâhını almış- koşan bir gencin söylediği şiir birdenbire taammüm etmiştir. Evvelâ bu gibi şiirlerin memleketin mâruz kaldığı felâketlere -ağlayarak, titreyerek- evvelâ güftesi değil, bestesi söylenir. Ismarlama şiirlere verilecek memleketin parası yoktur.

HAMDULLAH SUBHÎ BEY (Antalya) — Arkadaşlar!... bir hata üzerine, bir galat-ı rüyet üzerine dikkat-i âlinizi celbetmek isterim. Bilhassa para meselesi ile bu şiirler arasında bir münasebet bulmak, gayet yanlış bir nokta-i nazardır.

Memleketin kuva-yı maddiyesi ve maneviyesi vardır. İstihlas-ı vatan mücadelesini yapan milletin vekilleri, onun vekillerinin vekilleri halkın heyecanını ifade etmek üzere memleketin şairlerine müracaat etmiştir. Bu şairler ilk defa şiirlerini yazmamıştır. Arkadaşlar, bize şiirlerini yollayan şairler, seneler arasında bütün memleketin kederlerini, ıstıraplarını, bütün mefahirini söyleyen şiirler yazmışlardır. Demek para mukabilinde şiir mevzu-ı bahs değildir. Biz halkın ruhunu, heyecanını ifade eden şiirler yazmaları için şairlerimize müracaat ettik. Hiçbirisi para hakkında bir şey söylememiştir. Geçen defa işaret ettiğim üzere nazar-ı dikkatinizi celbediyorum: Mehmed Âkif Bey ki, bu şairler arasında para meselesinden kaçınan arkadaşlarımızdan birisidir- zaten senelerden beri en yüksek ve en İlâhî bir belagatle yazmıştır. Yeniden yazmaktan çekinmesi; bazılarının hatırına para gelir diye korkmasındandır. Ve ona binaen yazmamıştır. Ben gelen şiirleri okuduktan sonra, bu işte vazifedar ettiğiniz bir arkadaşınız sıfatıyla -arzu ettim ki: bir kuvvetli şiir daha bulunsun ve kendilerine müracaat ettim. Bunun üzerine kendileri de bir şiir yazdılar gönderdiler. Besim Atalay Bey'in halk şiirlerinin -bilhassa büyük vakayı-i milliyeye taallûk eden şiirlerin- bir sipariş-i mahsus üzerine doğmadığı...

کندی نامه محمد عاکف بکک بیوک بر عنوان ایله تریب
ایندیکی آری ندقیق ایتمک ایستیم. تخصیصاً بومشلهده
بیولرک ایچینده یازمش اولدیی مارشیرلرک کوزلی
استقلال مارشیرلر. و بوندن اول ده مجلسده
بیوک پروچد او یاندیرمیشدر. اونک ایچون دورودراز
مطالعه ایتمکسین بونک تصویب ایدلسنی تکلیف ایدرم.
حاجی توفیق افندی (کنغری) — افندیلر،
بند کیز بوشمرک شو حقیقت کرسیلرینه فصل چقه دینه
تخیرا ایدیورم. بونی مجلس معارف کندیسی انتخاب ایدره کندیسی
ترجیح ایدره؟ کندیسی پایار. کرچه شعر بر مزیندر؟
کرچه شعر برزورددر لکن بر خیالدر. بو کرسی حقیقت
چیقیمی دوغری دکدر. اگر ترجیح لازم گلورسه
عاکف بکک شعری غایت کوزل یازلشدر. لکن بزیوکون
آشیانده دکدر. ملت مجلسنک کرسینده اولدیغیزی
اونوتیم، بونی معارف انجمنی کندیسی مطالعه ایسون
کندیسی تقدیر ایسون، کندیسی ترجیح ایسون،
(طوغری سـلری)

طونلی حلی بک (بولی) — آردداشلر مسئله
غایت مهمدر. اگر بومارش ملنک روحنی قاورایه جهک
بومارش ایسه اونده اوقاق بر یاقیشقیزلای دیلم، سکره
اومارش ایچون بک بیولرک دوشولک ویرر. بر آرسرست
سویله یه میورم قصوره باقه میکر. بوراده ادبی نقیدانه
کیریش جهک دکلم. بناء علیه یالکیز فکری قصه جه عرض
ایدم جکم. قطعاً حمده صبحی بکک استعجاله اشتراک
ایدم (بز ایدره ز سلری)

ایدم؟ زیرا بر کره بومارش ملنک روحندن طوغا بر
مارش دکدر. بسم آتالای بکک حق واردر. ملنک
روحنه رحمان اوله جق. مارش اولمی (کورولتیلر)
مساعده بیوریکیز.

رئیس — کسمه لم بویه مذاکره ایدمیزک..
طونلی حلی بک (دوامله) — بو اوقدر مذاکره یه
لا اقدروک سز تقدیر ایدمیزسکز.

دقیق شوکت بک (ساروخان) — رئیس بک اصول
مذاکره حقنده سوز ایسترم. مساعده بیورمیزسکز؟

سوؤی غایت واردر. یالکیز بزم شمسیدی به قدر
موجود اولان شعرلریز بو کونکی مجادله مزی
افاده ایتمورسه شاعرلریزک کندی، دو یغولری
افاده ایملری قطعاً دوغرو دکدر. کندیلری شو
نقطه ده حقیقلر: بشون شعرلر و ملی شعرلر جهانک
اک معروف اولان شعرلری خلق حرکاتلری آراسندن
دوغمش اولان شعرلردر. فقط اعتراف ایدرم که:
بو شعرلر آز ایزده داها دوغمامشدر. دوغمانی ایزو
ایتمک بزم ایچون بروطفه در. شاعرلریز مه مراجعت ایتمک
ویزه جوق کوزل شعرلریز دیلر. بوشعرلر اراسنده انتخاب
حق هیئت علیه کیزه مائددر. شعرلری اوقوییکیز. بن
استرحام ایدیورم که: بر آن اول بوشمرک بستم
لنسی ایچون بر قرار انحصار ایدیکیز. بشون
ماتک لسانته کیمی ایچون استعجال بیوریکیز، بر
قرار ویریکیز، تبلیغ ایدیکیز بده مساعیمک ایکنجی
قسمت کیم.

دوقور سعد بک (قسطون) — بکک، اساساً
ملکم شعرله ادبیاتله اشتغال مساعده دکدر. بو اعتبارله
عرض ایدم جکم ایضاحق شعر و ادبیات نقیدانی کی
عرض ایتمه جکم. آنجق حمده صبحی بک افندی بکلر ده
بو کرسیده، بو شعرلری انشاد ایتمدیکی وقت، مجلسده
بیوک بر کورولو اولمشدی. اوندن اکلاشیایوردی که:
بو استقلال مارشی اوله جق بو شعرلردن بریسنک
انتخاب ایدلسنی تکلیف ایدرلرسه جوق کوزل برنی
اوله جق. بند کیز عاکف بکک دیکر اثرلری ده
اوقومشم. اساساً بر مارش؛ بر ملنک هیجسانلری،
تحسائی، ترنم ایتمک اعتبارله قیمتلی ایسه، عاکف
بکک صوک یایدی استقلال مارشندن ارل انشاد ایتمش
اولدیی شعرلر، ذاتاً بدایت انشادندن جوق اول بزم
حیائیزی تحسائی عاده ایتمشدر. کندیسنک ملکنک
تحسانته قارشى نه قدر بر قدرت شعریسی اولدیغی
وغرب وشرق عالمی حقنده کی تحساننک اک کوزل
نمونلری (صفحات) اسنده کی اثرلری کوستر بر
اعتبارله بو قهرمان ادبی تجیل ایتمه مک الدن کلر. بند کیز

...sözü gayet variddir. Yalnız bizim şimdiye kadar mevcut olan şiirlerimiz bugünkü mücadelemizi ifade etmiyorsa şairlerimizin kendi duygularını ifade etmeleri katiyen doğru değildir. Kendileri şu noktada haklıdır: Bütün şiirler ve millî şiirler cihanın en maruf olan şiirleri, halk hareketleri arasından doğmuş olan şiirlerdir. Fakat itiraf ederim ki: Bu şiirler aramızda daha doğmamıştır. Doğmasını arzu etmek bizim için bir vazifedir. Şairlerimize müracaat etmek ve bize çok güzel şiirler yazdılar. Bu şiirler arasında intihab hakkı heyet-i âliyenize aittir. Şiirleri okuyunuz. Ben istirham ediyorum ki: Bir an evvel bu şiirin bestelenmesi için bir karar ittihaz ediniz ve bütün milletin lisanına geçmesi için isticâl buyurunuz, bir karar veriniz, tebliğ ediniz, ben de mesaimin ikinci kısmına geçeyim.

DOKTOR SUAD BEY (Kastamonu) — Beyler, esasen mesleğim şiirle, edebiyatla işigale müsait değildir. Bu itibarla arz edeceğim izahatı şiir ve edebiyat tenkidatı gibi arz etmeyeceğim. Ancak Hamdullah Subhi Beyefendi geçenlerde bu kürsüde, bu şiirleri inşad ettiği vakit, Meclis'te büyük bir gürültü olmuştu. Ondan anlaşılyordu ki: Bu İstiklâl Marşı olarak bu şiirlerden birisinin intihab edilmesini teklif ederlerse çok güzel bir şey olacak. Bendeniz Âkif Bey'in diğer eserlerini de okumuşum. Esasen bir marş; bir milletin heyecanlarını, tahassüsâtını terennüm etmek itibariyle kıymetli ise, Âkif Bey'in son yaptığı İstiklâl Marşı'ndan evvel inşad etmiş olduğu şiirler, zaten bidayet-i inşadından çok evvel bizim hissiyatımızı, tahassüsâtımızı ifade etmiştir. Kendisinin, memleketin tahassüsâtına karşı ne kadar bir kudret-i şiiriyesi olduğunu ve Garb ve Şark âlemi hakkındaki tahassüsâtının en güzel numunelerini (Safahat) ismindeki eserleri gösterir. Bu itibarla bu kahraman-ı edebîyi tebciil etmemek elden gelmez...

...Bendeniz kendi namıma Mehmed Âkif Bey'in büyük bir unvan ile tertip ettiği eseri tedkik etmek istemem. Tahsisen bu meselede bunların içinde yazmış olduğu marşların en güzeli İstiklâl Marşı'dır ve bundan evvel de Meclis'te büyük bir vecd uyandırmıştır. Onun için dur ü diraz mütalaa etmeksizin bunun tasvib edilmesini teklif ederim.

HACI TEVFİK EFENDİ (Kangırı) — Efendiler, bendeniz bu şiirin şu hakikat kürsülerine nasıl çıktığına tahayyür ediyorum. Bunu Meclis-i Maarif kendisi intihab eder, kendisi tercih eder; kendisi yapar. Gerçi şiir bir meziyettir, gerçi şiir bir ziverdir lakin bir hayaldir. Bu kürsi-i hakikate çıkması doğru değildir. Eğer tercih lazım geliyorsa Âkif Bey'in şiiri gayet güzel yazılmıştır. Lakin biz bugün âşiyanda değiliz. Millet Meclisinin kürsüsünde olduğumuzu unutmayalım. Bunu Maarif Encümeni kendisi mütalâa etsin, kendisi takdir etsin, kendisi tercih etsin. (Doğru sesleri)

TUNALI HİLMİ BEY (Bolu) — Arkadaşlar mesele gayet mühimdir. Eğer bu marş milletin ruhunu kavrayabilecek bir marş ise onda ufacak bir yakışıklılık diyelim, sonra o marş için pek büyük düşüklük verir. Biraz serbest söyleyemiyorum, kusura bakmayınız. Burada edebî tenkidata girişecek değilim. Binaenaleyh yalnız fikrimi kısaca arz edeceğim. Katiyen Hamdullah Subhi Bey'in isticaline iştirak edemem. (Biz ederiz sesleri)

Edemem; zira bir kere bu marş milletin ruhundan doğma bir marş değildir. Besim Atalay Bey'in hakkı vardır. Milletin ruhuna tercüman olacak bir marş olmalı. (Gürültüler) Müsaade buyurunuz.

REİS — Kesmeyelim, böyle müzakere edemeyiz ki.

TUNALI HİLMİ BEY (Devamla) — Bu o kadar müzakereye lâyıktır ki siz takdir edemezsiniz.

REFİK ŞEVKET BEY (Saruhan) — Reis Bey usul-ı müzakere hakkında söz isterim. Müsaade buyurur musunuz?...

شعرلر صاحب‌الریث مالیدور . بکئیرسهك رأی و پرز ،
بکئیرسهك رأی و پرز . هر كك محترم شخصياته
تجاوز ائجه‌رك قبول ایدم و یا خود ائجه‌لم دجا ایدم .
طونعلی حلی‌بك (بولی) — كرك شو شعره و كرك شو
منظومه‌لره قارشو رشی سوله‌دمی كه بولا سوبیلور سگیز اسم ذكر
ائهم ائی دیکه‌یكیز قولاق‌كزی آچكیز . آرقداش‌لر
استرحام ایدم ! بونی برانجمن مخصوص ادبی تشكیل
ایدم ؛ اوزایه حواله ایدم . بونظومه‌لرك برنی انتخاب
ایسون اصل روح مسئله بور ادهدر اوانجمن مخصوص
انتخاب ایستیكي منظومه‌ك صاحبی چاغیر ، دركه اوکا
شومصر اعی‌رك ایدرسه‌كز ، ویا شومالده‌تبدیل ایدرسه‌كز
وشوكله‌ك بونكه تبدیلی الزمدر اوزمان اومظومه‌دها
بارلاق اولور صاحبی موافقت ایدر و منظومه‌دها ائی اولور
استرحام ایدم بونقطه‌به‌دقت بیوریکز آرقداش‌لر منظومه‌ده
باشدن باشه ائی اولمسی بون صمیمیتله آرزو
ایدیورم و بو تكلیفده بولمیزم (كوردولیلر) مساعده
بیوریکز بكا بری امضای بری امضاسیز ایکی مکتوب
كئدی . بو مکتوبده دیل‌بوره‌ك : دیگر ویرلش اولان
منظومه‌لری ده اوقویكیز ، اولرك ائجه‌ده ؛ انتخاب ایدلش
اولانلردن دها موافقی وارد (خنده‌لر) (ممش چاوش
سارلی) صاحب مکتوب غرب اردو سنه كئدی . امضاسله
كوتره بیلیم . آرقداش‌لر تكرار اصرار ایدیورم ، بر
انجمن مخصوص ادبی تشكیل ایدم ایدر و انتخاب ائك رأیته
برافله‌ایدز (خیر خیر سارلی) (كوردولیلر)
رئیس — اقدم مساعده بیوریکز طریزون مبعوفی
جلال بكك استقلال مارشی ایله بر تقرریری وار .
ریاست جاییله
من غیر حدی قرالادیم غیر مطبوع استقلال مارشك مجلس
عالی حضورنده قرائت اولمسی تكلیف ایلیم .
طریزون مبعوفی
جلال
رئیس — مساعده بیوریکز جاییلیم طن ایدیورم كه بو
هئئت جاییله‌لرینه داغیشیلان منظومه‌لر مدت معینه طر قنده طویلا
نوبده شمعی انتخاب ایدیلرلدور . بونك مسابقه‌یه ادخالی

قابیلدر اقدم ؟ (خایر ، خایر سارلی)
احسان بك (جیل برکت) — شكلی آرمایوروز .
ای ایسه دیکه‌یلم (موافق سارلی)
رئیس — اقدم مساعده بیوریکز . تکرار
ایدیورم معین بر زمان طر قنده مارش مسابقه‌سی اعلان
ایدلای . اولردن معارف و کائی انتخاب ایتش کوندرمش
شمعی بو کوندردیکی مارش‌لردن برینك انتخابی هئئت
عمومیه‌ده کندیلی تعقیب ایدیور . ومذاكره ایدیوروز
بو میانه بری بر مارش کوندریور . بونی قبول
ایتكند نصكره یارین واقع اوله‌جق مراجعتلری ده
رد ایدم . بچكز .
رفیق بك (قونی) — فصل رد ایدم چكسكز ؟
الی نهایه دوام ایدم چكدر .
احسان بك (جیل برکت) — مارش لازمدر .
هانكیسی كوزل اولورسه اولامدور .
رئیس — بومارشك اوقونمسی قبول بیورانلر
اطناً ال قالدیرسون (قبول ایدلای اقدم)
حدی نامق بك (ازمیت) — اقدیلر ملی بر
مارش یاغی احتیاجی حاصل اولمش . معارف و کئی
شاعرلری مسابقه‌یه دعوت ایتش رجوق شعرلر ائجه‌ریسندن
برقاج یارجه انتخاب وطیع ایدلش . بنده‌كز اكلامیورم .
بو بر مجلس ملی ایشیمیدر ؟ برانجمن ادبی ایشیمیدر ؟
(ملت ایشیدر سارلی) ملت ایشیدر . شهبه‌میز اقدیلر
فقط معلوم عایكیز شعر مسئله‌سی بر صنعت مسئله‌سیدر .
اكر بونی ترجیح ائتمك حقنی ز در عهده ایدیورسوق
آرامزده شعرله توغل ایتش آرقداش‌لر مزدن برانجمن
ادبی تشكیل ایدم . اولر تدقیق ایسونلر . بكن کون
بومقصدله سوبلديكم بر سوز سوتلقی به اوضراشدر . بناء
عليه اكر بونك تدقیق ایچون ائجه‌مزدن برانجمن تشكیل
ائجه‌جك اولورسوق اوحق دوعریدن دوعری به معارف
وكالته حاندور . نقطه‌نظری ایضاح ایسون . یا قبول
ایدرسكز یا خود قبول ائجرسكز . بونك اوزون اوزادی به
سورونمسه حاجت یوقدر (كوردولیلر)
حسین بك (معموره‌العزيز) — معارف و كالته‌مه‌قدر

...şiiirler sahiplerinin malıdır. Beğenirsek rey veririz, beğenmezsek rey vermeyiz. Herkesin muhterem şahsiyetine tecavüz etmeyerek kabul edelim veyahut etmeyelim rica ederim.

TUNALI HİLMİ BEY (Bolu) — Gerek şu şiire ve gerek şu manzumelere karşı bir şey söyledim mi ki böyle söylüyorsunuz? İsim zikretmedim iyi dinleyiniz, kulaklarınızı açınız. Arkadaşlar istirahat ederim! Bunu bir encümen-i mahsus-ı edebî teşkil edelim; oraya havale edelim. Bu manzumelerin birini intihab etsin. Asıl ruh-ı mesele buradadır. O encümen-i mahsus intihab ettiği manzumenin sahibini çağırır, der ki ona, şu mısraı terk ederseniz veya şu mealde tebdil ederseniz ve şu kelimenin bununla tebdili elzemdir, o zaman o manzume daha parlak olur. Sahib-i muvafakat eder ve manzume daha iyi olur. İstirham ederim, bu noktaya dikkat buyurunuz. Arkadaşlar manzumenin baştanbaşa iyi olmasını bütün samimiyetle arzu ediyorum ve bu teklifte bulunuyorum. (Gürültüler) Müsaade buyurunuz bana biri imzalı biri imzasız iki mektup geldi. Bu mektupta deniliyor ki: Diğer verilmiş olan manzumeleri de okuyunuz, onların içinde; intihab edilmiş olanlardan daha muvafıkı vardır. (Handeler) (Memiş Çavuş sesleri) Sahib-i mektup Garb ordusuna gitti. İmzasıyla gösterebilirim. Arkadaşlar tekrar ısrar ediyorum, bir encümen-i mahsus-ı edebî teşkil edilmelidir ve intihab onun reyine bırakılmalıdır. (Hayır, hayır sesleri) (Gürültüler)

REİS — Efendim müsaade buyurunuz. Trabzon Mebusu Celal Bey'in İstiklâl Marşı ile bir takriri var.

Riyaset-i Celileye

Min-gayr-ı haddin karaladığım gayr-ı matbu İstiklâl Marşı'nın Meclis-i âli huzurunda kıraat olunmasını teklif eylerim.

Trabzon Mebusu
Celâl

REİS — Müsaade buyurunuz rica ederim. Zannediyorum ki, bu heyet-i celilerine dağıtılan manzumeler müddet-i muayyene zarfında toplanıp da şimdi intihab edilenlerdir. Bunun müsabakaya idhali...

...kabil midir efendim? (Hayır, hayır sesleri)

İHSAN BEY (Cebelibereket) — Şekil aramıyoruz. İyi ise dinleyelim. (Muvafık sesleri)

REİS — Efendim müsaade buyurunuz. Tekrar ediyorum. Muayyen bir zaman zarfında marş müsabakası ilân edildi. Onlardan Maarif Vekâleti intihab etmiş, göndermiş. Şimdi bu gönderdiği marşlardan birinin intihabını heyet-i umumiyyede kendisi takip ediyor ve müzakere ediyoruz. Bu meyanda birisi bir marş gönderiyor. Bunu kabul ettikten sonra yarın vâki olacak müracaatları da reddedemeyeceğiz.

REFİK BEY (Konya) — Nasıl reddedeceksiniz? İlânihaye devam edecektir.

İHSAN BEY (Cebelibereket) — Marş lâzımdır. Hangisi güzel olursa o lâzımdır.

REİS — Bu marşın okunmasını kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. (Kabul edilmedi efendim)

HAMDİ NAMİK BEY (İzmit) — Efendiler millî bir marş yapmak ihtiyacı hâsıl olmuş. Maarif Vekili şairleri müsabakaya davet etmiş, birçok şiirler içerisinde birkaç parça intihab ve tab'edilmiş. Bendeniz anlamıyorum. Bu bir Meclis-i Millî işi midir? Bir encümen-i edebî işi midir? (Millet işidir sesleri) Millet işidir. Şüphesiz efendiler, fakat malûm-ı âliniz şiir meselesi bir sanat meselesidir. Eğer bunu tercih etmek hakkını biz deruhde ediyorsak aramızda şiirle tevaggul etmiş arkadaşlarımızdan bir encümen-i edebî teşkil edelim, onlar tedkik etsinler. Geçen gün bu maksatla söylediğim bir söz su-i telâkkiye uğramıştır. Binaenaleyh eğer bunun tedkiki için içimizden bir encümen teşkil etmeyecek olursak o hak doğrudan doğruya Maarif Vekâletine aittir. Nokta-i nazarını izah etsin. Ya kabul edersiniz yahut kabul etmezsiniz. Bunun uzun uzadıya sürünmesine hacet yoktur. (Gürültüler)

HÜSEYİN BEY (Mamuretülaziz) — Maarif Vekâletine ne kadar...

رئیس — انقدم موش مبعوثی عبدالغنی بکک بر تقریری واردر .

ریاست جلیله

استقلال مادری معارف و کائنات مسابقه وضع ایدلمش و انتخابی بینه و کالت مزبور به عائد بولش و ایدلیدن و مجلس عالی بر مجلس ادبی ایدلیدن انتخابتک دخی معارف و کالت عائد اولدینغی عرض و تکلیف ایلم .

۱۲ مارت ۳۷ موش مبعوثی

عبدالغنی

رئیس — قبول ایدنلر لطفاً ال قالدیرسون (قبول ایدلیدی انقدم)

رئیس — انقدم صاروخان مبعوثی عوفی بکک تقریری وار .

ریاست جلیله

استقلال مارشی وطنی بر پارچه اولغله برابر هر حالده شایان تسلیمدر که شعر ، موسیقی ، وطنی اولمسی لازم کان بومارشک ندیققی هر حالده بر اختصاص و اهل خبره مسئله سیدر . بناء علیه ، بومارشک تفراق و قبولی ایچون ارباب اختصاصدن مرکب برانجمله تودیع و بعدده بسته لکسی تکلیف ایلم

۱۲ مارت ۳۳۷

صاروخان مبعوثی

عوفی

رئیس — انقدم بو تکلیفی قبول ایدنلر لطفاً ال قالدیرسون (قبول ایدلیدی)

رئیس — شمعی انقدم مذاکره کفایتنه دائر مختلف تقریرلر وار . یاخود هر مارشی هیئت علیه کتک و اینه قویلم .

بصری بک (قرمسی) — رئیس بک ! ، بزم بر تقریر من واردر . سعاد بککده بر تقریری وار .

رئیس — مجلس عالی رأیی نه ، ورنه اظهار ایدرسه اوندن صکره آکلاشیله جقدور .

ریاست جلیله

مذاکره کفایتی و محمد عاکف بکک استقلال

شعر ویرلمش ایسه اونلر یکیدن بر انجمله ویرلسون واوراده یکیدن تدقیق ایدلسون .

حده صبحی بک (معارف و کلی) — آرقداشلر ! رفیق سوکت بکک سوزی تکرار ایدیورم . بو شعرلر موضوع بحث اولدینی وقت لزومسز یزه حتی آردوسن خلافتده شمرلر یازمش اولان آرقداشلر من ایچون بویه برسوز بورادن چیقماایدن . باخصوص که آرقداشلر اصولامه سوزی و خلقک ترجانی اولماز سوزی پاکلشدن چونکه خلقک مثلاری اولان سز لک حضورنده ارقونان شمرک هیئت علیه گرووندن کی اعظمی تأثیریه بند کزده شاهدا اولدم . اکر خلقک تأثیریی آکلامق ایچون کندی قایمزدن بشقه معیار یکیز وارسه او بشقده . اکر خلقک تأثیریی کندیمز آکلامحق اولورسه ق خلقک قلبیه آکلامش اولور . شمعی آرقداشلر بنده کر دیکجه که یکی بر انجمن ادبی حمله ایدرسه ک فائده منصور اوله بیلور . اکر انجمن قرارنی ووروب پترومک ایسه فقط طن ایدیورم مجلسک کز و بردیکی قرار و صرار ایدتیق نقطه کندیسو بو ایشی حل ایتکدر . او حالده انجمندن چقوب بنه هیئتکزه کله جکدر . بینه بو وضعیت حاصل اوله جقدور او حالده بوراده بدی دانه شعر واردر ریاست بونلری آری آری رأیه وضع ایتسون هانکدیی طر فکزدن مظهر تقدیر اولورسه اونی قبول ایدرسکز (دوعری - سلی)

رئیس انقدم مذاکره کفایتنه دائر تقریرلر واردر مذاکره کفایتی رأیه قویه جیم مذاکره کفایتی کورنلر لطفاً ال قالدیرسون . قبول ایدلیدی . قیر شهر مبعوثی یچی غالب بکک بر تقریری وار

ریاست جلیله

معی الدین بکک انشاء ایتدکلری مارشک کرسیده طر فلرندن او قومئسی تکلیف ایلم ۱۲ مارت ۳۳۷

قیر شهر مبعوثی

یچی غالب

رئیس — قبول ایدنلر لطفاً ال قالدیرسون . (قبول ایدلیدی انقدم)

...şiir verilmiş ise onlar yeniden bir encümene verilsin ve orada yeniden tedkik edilsin.

HAMDULLAH SUBHÎ BEY (MAARİF VEKİLİ) — Arkadaşlar! Refik Şevket Bey'in sözünü tekrar ediyorum. Bu şiirler mevzu-ı bahs olduğu vakit lüzumsuz yere, hattâ arzumuz hilâfında şiirler yazmış olan arkadaşlarımız için böyle bir söz buradan çıkmamalıdır. Bahusus ki, arkadaşlar ısmarlama sözü ve halkın tercümanı olmaz sözü yanlıştır. Çünkü halkın mümessilleri olan sizlerin huzurunda okunan şiirin heyet-i aliyyeniz üzerindeki azami tesirine bendeniz de şahit oldum. Eğer halkın [üzerine olan] tesirini anlamak için kendi kalbimizden başka miyarinız varsa o başkadır. Eğer halkın tesirini kendimiz anlayacak olursak halkın kalbini de anlamış oluruz. Şimdi arkadaşlar bendeniz diyeceğim ki: Yeni bir encümen-i edebîye havale edersek bir fayda mu tasavver olabilir. Eğer encümen kararını verip bitirecek ise. Fakat zannediyorum Meclisinizin verdiği karar ve ısrar ettiği nokta, kendisinin bu işi halletmesidir. O halde encümenden çıkıp yine heyetinize gelecektir. Yine bu vaziyet hâsıl olacaktır. O halde burada yedi tane şiir vardır. Riyaset bunları ayrı ayrı reye vaz' etsin, hangisi tarafınızdan mazhar-ı takdir olursa onu kabul edersiniz. (Doğru sesleri)

REİS — Efendim müzakerenin kifayetine dair takrirler vardır. Müzakerenin kifayetini reye koyacağım. Müzakereyi kâfi görenler lütfen el kaldırsın. Kabul edildi.

Kırşehir Mebusu Yahya Galib Bey'in bir takriri var.

Riyaset-i Celileye

Muhyiddin Bey'in inşad ettikleri marşın kürsüde taraflarından okunmasını teklif eylerim.

12 Mart 337
Kırşehir Mebusu
Yahya Galib

REİS — Kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. (Kabul edilmedi efendim)

REİS — Efendim Muş Mebusu Abdulgani Bey'in bir takriri vardır.

Riyaset-i Celileye

İstiklal Marşı Maarif Vekâletince müsabakaya vaz' edilmiş ve intihabı yine Vekâlet-i mezbureye ait bulunmuş olduğundan ve Meclis-i âli bir meclis-i edebî olmadığından intihabının dahi Maarif Vekâletine ait olduğunu arz ve teklif eylerim.

12 Mart 337
Muş Mebusu
Abdulgani

REİS — Kabul edenler lütfen el kaldırsın. (Kabul edilmedi efendim)

REİS — Efendim Saruhan Mebusu Avni Bey'in takriri var.

Riyaset-i Celileye

İstiklal Marşı vatanî bir parça olmakla beraber her halde şayan-ı teslimdir ki şiir, musiki, vatanî olması lazım gelen bu marşın tedkiki her halde bir ihtisas ve ehl-i hibre meselesidir. Binaenaleyh, bu marşın tefrik ve kabulü için erbab-ı ihtisastan mürekkep bir encümene tevdiî ve ba'dehu bestelenmesini teklif eylerim.

12 Mart 337
Saruhan Mebusu
Avni

REİS — Efendim bu teklifi kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. (Kabul edilmedi)

REİS — Şimdi efendim müzakerenin kifayetine dair muhtelif takrirler var. Yahut her marş heyet-i aliyyenizin reyine koyalım.

BASRÎ BEY (Karesi) — Reis Bey! Bizim bir takrimiz vardır. Suad Bey'in de bir takriri var.

REİS — Meclis-i âli reyini ne suretle izhar ederse ondan sonra anlaşılacaktır.

Riyaset-i Celileye

Müzakerenin kifayetini ve Mehmed Âkif Bey'in İstiklal...

مارشك قبولى تكليف ايدرم .

۱۲ مارت ۳۳۷

قسطمونى مبعوتى

دوقنور سعاد

رياسته

استقلال مارشك شعبه لرحه تشكىل ايدىلجك بر
انجمن مخصوص طرفدن تدقيق وتصديق اولغىنى
تكليف ايدرم .

۱۲ مارت ۳۳۷

بولى مبعوتى

طونهلى حلمى

رئيس — بوتقررى قبول ايدىلر لطفاً اللربنى قالدېرسون
(رد اولدى)

رياست جليله

شعرى بستميه كلوب كلممى مسئلهسى واردر، شعرا
وبسته كارلردن مركب برانجمن تشكىلى تكليف ايلرم .

۱۲ مارت ۳۳۷

اوطغرل مبعوتى

نجيب

رئيس — عيسى مائده برچوق تقرير واردر .
نجيب بلك تقريرى قبول ايدىلر لطفاً اللربنى قالدېرسون
(رد ايدلى)

رياست جليله

بتون مجلسك وخالقك قدير اتى جلب ايدىلر محمد
عاكف بلك اقدىنك شعرينك ترجيحاً قبولى تكليف
ايدرم .

۱۲ مارت ۳۳۷

قرهسى مبعوتى

ح. بصرى

رياست جليله

مذا كرمك كفايتله محمد عاكف بلك مارشك
قبول ايدىلر تكليف ايلرم .

۱۲ مارت ۳۳۷

آنقره

شمس الدين

رياست جليله

استقلال مارشلىرى مطبوع ورقه لوده هيز آرى

آرى تدقيق ايتديكمز ايچون انجمنه حواله سته لزوم
يوقدر . محمد عاكف بلك مائده اولانك مى مارش

اوله رقى قبولى تكليف ايدرم .

۱۲ مارت ۳۳۷

بروسه مبعوتى

اوپراتور امين

رياست جليله

كافه ارواح اسلام اوزرىده قراتى هيچانلر تولايد
ايدم بلك درجده اعجازكار اولان بيوك اسلام شاعرى
محمد عاكف بلك مارشك تقدیر آ قبولى تكليف ايلرم .

۱۲ مارت ۳۳۷

بتايس مبعوتى

يوسف ضيا

رياست جليله

اوتهدنبرى اسلامك روحنواز شاعرى عاكف بلك
اقدىنك استقلال مارشى هروجهه مرجع وبجلاس عاليك
روح مغويسته اوفق اولغله قبول ايدىلر تكليف ايلرم .

۱۲ مارت ۳۳۷

اسپارطه مبعوتى

ابراهيم

رياست جليله

محمد عاكف بلك طرفدن انشاد ايدىلر مارشك
كندى طرفدن كرسیده قرائت ايدىلر تكليف ايلرم .

۱۲ مارت ۳۳۷

قبرشهر مبعوتى

بجى غالب

رئيس — بوتقررلرك هيسى محمد عاكف بلك
شعريك قبولى متضمندر . (رأيه سىلرى) مساعده
بيوريكز، رجا ايدرم مساعده بيوريكز اقدىلر .

طونهلى حلمى بلك (بولى) — رئيس بلك مساعده
بيوريكز محمد عاكف بلك مارشك رأيه وضمن
اول بنده كز اوقاجق برجا ايدم بلكم . تبديل ايدىلر
احتمالى واردر .

رئيس — مذا كرمه يتمشدو اقدم رجا ايدرم .

صالح اقدى (ارضروم) — بنده كز برشى عرض
ايدم بلكم .

...Marşı'nın kabulünü teklif ederim.

12 Mart 337
Kastamonu Mebusu
Doktor Suad

Riyasete

İstiklal Marşı'nın şubelerce teşkil edilecek bir encümen-i mahsus tarafından tedkik ve tasdik olunmasını teklif ederim.

12 Mart 337
Bolu Mebusu
Tunalı Hilmi

REİS — Bu takriri kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. (Reddolundu)

Riyaset-i Celileye

Şiirin besteye gelip gelmemesi meselesi vardır. Şuara ve bestekârlardan mürekkep bir encümen teşkilini teklif eylerim.

12 Mart 337
Ertuğrul Mebusu
Necib

REİS — Aynı mealde birçok takrirler vardır. Necib Bey'in takririni kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. (Reddedildi)

Riyaset-i Celileye

Bütün Meclis'in ve halkın takdiratını celbeden Mehmed Âkif Beyefendi'nin şiirinin tercihan kabulünü teklif ederim..

12 Mart 337
Karesi Mebusu
H. Basri

Riyaset-i Celileye

Müzakerenin kifayetiyle Mehmed Âkif Bey'in marşının kabul edilmesini teklif eylerim.

12 Mart 337
Ankara
Şemseddin

Riyaset-i Celileye

İstiklal marşlarını matbu varakalarda hepimiz ayrı...

...ayrı tedkik ettiğimiz için encümene havalesi-ne lüzum yoktur. Mehmed Âkif Bey'e ait olanının millî marş olarak kabulünü teklif ederim.

12 Mart 337
Bursa Mebusu
Operatör Emin

Riyaset-i Celileye

Kâffe-i ervah-ı İslâm üzerinde kıraatini heyecanlar tevlid edecek derecede icazkâr olan büyük İslam şairi Mehmed Âkif Bey'in marşının takdiren kabulünü teklif eylerim.

12 Mart 337
Bitlis Mebusu
Yusuf Ziya

Riyaset-i Celileye

Öteden beri İslâm'ın ruh-nevaz şairi Âkif Beyefendi'nin İstiklâl Marşı her vechile müreccah ve Meclis-i âlinin ruh-ı maneviyesine evfak olmakla kabul edilmesini teklif ederim.

12 Mart 337
Isparta Mebusu
İbrahim

Riyaset-i Celileye

Mehmed Âkif Bey tarafından inşad edilen marşın kendi tarafından kürsüde kıraat edilmesini teklif eylerim.

12 Mart 337
Kırşehir Mebusu
Yahya Galib

REİS — Bu takrirlerin hepsi Mehmed Âkif Bey'in şiirinin kabulünü mutazammındır. (Reye sesleri) Müsaade buyurunuz, rica ederim müsaade buyurunuz efendiler.

TUNALI HİLMİ BEY (Bolu) — Reis Bey müsaade buyurursanız Mehmed Âkif Bey'in marşının reye vaz'ından evvel bendeniz ufacak bir [şey] rica edeceğim. Tebdil edilmesi ihtimali vardır.

REİS — Müzakere bitmiştir efendim rica ederim.

SALİH EFENDİ (Erzurum) — Bendeniz bir şey arz edeceğim.

۲
چانما قربان اولایم ، جهره کی ای نازی هلال
قهرمان عرقه برکول نه بو شدت ، بوجلال ؟
سکا اولماز دوکولن قانلریز صوکره حلال . .
حقیدر ، حقه طابان ، ملتک استقلال .

۳
بن ازلدن بریدر حر یاشادم ، حر یاشارم
هانکی جیلغین بکا زنجیر اوردجقش ؟ شاشارم !
کوکرمش سل کیم ؟ بندیمی چیکر آشارم ؟
پیرانم طاغلی ، انکیلره صیغام ، طاشارم .

۴
غریک آفاقنی سارمشه جلیک زهلی دیوار ،
بنم ایمان طولو کوکسم کی سرحدم وار ،
اولوسون ، قورقا ! ناصل بویه بر ایمانی بوغار ،
« مدینت ! » دیدیک تک دینی قالمش جانوار ؟

۵
آرقداش ! یوردیمه آجاقلری اوغراغا ، صاقین .
سیر ایت کوکده کی ، طورسون بوجباسرجه آقین .
طوغه جقدر سکا وعد ایندیکی کونلر حقل . .
کیم بیایر بلکه یارین . . بلکه یاریندن ده یاقین .

۶
باصدیق لرلی « طوپراق ؟ » دیهرک کیمه ، طانی ؟
دوشون آلتنده کی بیکلرجه کفنیز یانانی .
سن شهید اوغلو سک . ایچیمه ، یازبقدر ، آناکی :
وبرمه ، دنیالری آله کده ، بوجنت وطنی .

۷
کیم بوجنت وطنک اوغرینه اولماز که فدا ؟
شهیدا ، قیشقیرم جق ، طوبراغی صیقه ک شهیدا !
جاننی ، جانانی ، بتون وادی می آلهین ده خدا ،
ایچمین تک وطنندن بی دنیاده جدا .

۸
روحک سندن آله می ، شودر آجاق املی ،
دکمین مبدیک کوکسه ناعمرم الی .
بواذانلر - که شهادتلی دینک نملی -
ابدی یوردیک اوستیده بنم ایکله مملی .

رئیس — مذاکره بیتشدر . معارف و کائنات
تکلیفی واددر . هرمارشی آری آری رایه قویکزدیه
تکلیف ایتشلازدی . هرمارشک آری آری رایه ونه
قبول بیورانلر اطلاق قالدیرسون [قبول ایدلدی]
اوحالده بوتقریرلری رایه قویه جغز . بصری بکک تقریری
رایه قویبورم (بصری بکک تقریری تکرار اوقوندی)
رئیس — بصری بکک تقریری قبول بیورانلر اطلاق
ال قالدیرسون . (قبول ایدلدی) (کورولولر ورد
صدالری)

رفیق شوکت بک (صاروخان) — رئیس بک ! محمد
ما کف بکک شعریک علینده بولسانلرده اللری
قالدیرسون که اوکا کورده مخالفلرک مقداری اکلایلسون .
(موافقده اکلایلسون صدالری)

رئیس — بوتقریری قبول ایدلدی ، یعنی محمد
بک اقدی طرقدن یازیلان مارشک استقلال مارشی اولیق
اوزره طاقننی قبول ایدلدی اطلاق قالدیرسون (اکثریت
عظیمه اید قبول ایدلدی)

مفید اقدی (قیرشیری) — رئیس بک یالکیز برشی
عرض ایدم جکم . حدها صبحی بکک بومارشی بوکر سیدن
بردها اوقومنی رجا ایدییورم . (کورولتیلر)

رفیق بک (قونیه) — ملتک روحه ترجمان اولان
اشیو استقلال مارشک آیاقد اوقومنی تکلیف ایدییورم .
رئیس — مساعده بیوریکز اقدیم . هینت محترمه
بومارشی قبول ایتدیکندن طبیی رسی بر استقلال مارشی
اوله ورق طاقنشد . بناء علیه آیاقد دیگه مهنه ایجاب
اید . بیوریکز اقدیلر ؟

(حدها صبحی بک استقلال مارشی کرسیده اوقودی
اعضای کرام قائماً سورکی آقبشلا آراستده دیگه دیلر)

استقلال مارشی

۱
قورقا ، سوغهز بوشققلرده یوزمن آل سنجاق ؟
سوغهمن یوردیمک اوستیده توتن الک صوکه اوجاق .
او بنم ملتک ییلر یزد ، بالایا جق ؟
او بخدر ، او بنم ملتکدر آجاق .

REİS — Müzakere bitmiştir. Maarif Vekâletinin teklifi vardır. Her marşı ayrı ayrı reye koyunuz diye teklif etmişlerdi. Her marşın ayrı ayrı reye vaz'ını kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. (Kabul edilmedi) O halde bu takrirleri reye koyacağız. Basri Bey'in takririni reye koyuyorum (Basri Bey'in takriri tekrar okundu)

REİS — Basri Bey'in takririni kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. (Kabul edildi efendim. (Gürültüler ve red sadaları)

REFİK ŞEVKET BEY (Saruhan) — Reis Bey! Mehmed Âkif Bey'in şiirinin aleyhinde bulunanlar da ellerini kaldırsın ki ona göre muhaliflerin miktarı anlaşılsın. (Muvafıktır, anlaşılsın sadaları)

REİS — Bu takriri kabul edenler yani Mehmed Âkif Beyefendi tarafından yazılan marşın İstiklâl Marşı olmak üzere tanınmasını kabul edenler lütfen el kaldırsın. Ekseriyet-i azîme ile kabul edildi.

MÜFİD EFENDİ (Kırşehir) — Reis Bey yalnız bir şey arz edeceğim. Hamdullah Subhi Bey'in bu marşı bu kürsüden bir daha okumasını rica ediyorum. (Gürültüler)

REFİK BEY (Konya) — Milletin ruhuna tercüman olan işbu İstiklâl Marşı'nın ayakta okunmasını teklif ediyorum.

REİS — Müsaade buyurunuz efendim. Heyet-i muhtereme bu marşı kabul ettiğinden tabii resmî bir İstiklâl Marşı olarak tanınmıştır. Binaenaleyh ayakta dinlememiz icab eder. Buyurunuz efendiler;

(Hamdullah Subhi Bey İstiklâl Marşını kürsüde okudu, âza-yı kiram kaimen sürekli alkışlar arasında dinlediler)

İstiklal Marşı

1

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

2

Çatma kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl..
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklal.

3

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım
Hangi çılgın bana zincir uracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim; bendimi çiğner aşarım;
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

4

Garbın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
“Medeniyet!” dediğin tek dişi kalmış canavar?

5

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma, sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayasızca akın.
Doğacaktır sana vadettiği günler Hakk'ın..
Kim bilir belki yarın.. belki yarından da yakın.

6

Bastığın yerleri “toprak?” diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehid oğlusun. İncitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

7

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda, fişkıracak, toprağı sıksan şüheda!
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

8

Ruhumun senden İlâhi, şudur ancak emeli,
Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli
Ebedi yurdumun üstünde benim inlemeli.

لازمه اعطا بیورلنی متصف بوتدقلری حییات اصلیه
وانسانیکاری به مغرور آرجا و نیاز ایلیمک شرفیه . بهای
اولوبورم . انسانیتک دوچار اولدیغی بونجه مشقت
واذیتلردن سکره صدای شفقت و مرحمتک هر طرفده
حکمران اولسی تمی به شایاندر اقدم .

قارینال غاسباری

آقره

جواب

۱۲ - ۳ - ۳۳۷

روماده یا ااون بشنجی به تواتر حضرت لرینه
قارینال غاسباری جنابلی تام حشمتناهیله اوله رق
آناتولی ، قفقاسیه و آسیای صغری خرسیتانلری لهنده
تمنیت مخصوصه لرینی طرف عاجزانهمه ابلاغ ایلدی .
بالاخره قرق و مذهب بتون ، لکتمز سکنه سیک امنیت
و وفاقی تأمین مجبورینی حییات انسانیکارانه مرکز و دین
مین اسلامک بزه امر ایتمدیکی بر وجهی در . بناء علیه
تورکیا بیوک ملت مجلسک نفوذ و حاکمیتک شامل اولدیغی
مناطقک کافه سنده کی خرسیتانلرک بر سگون تامدن منیم
اولملری ایچون اول و آخر هر درلو تدابیر ایتمک ایلدیلدر .
حدود لرمن داخلنده هر هانکی بر اخی اودوسی قتال
و خرابی کتیرمدیکی برلدره . جاری اولان صلح و امنیت
بویانانمزک غیر قابل رد بر دلیلدی . دیگر طرفدن بویاده کی
سیاستمزک غیر متبدل اولدیغی بوقت دها اظهار ایچون
تورکیا بیوک ملت مجلسک بدایت کشادی اولان
۳۴ نisan سنه ۳۳۷ تاریخده مجلس هیئت عمومیه سنده
ایراد ایتیش اولدیغی مفصل نطق ایله مجلسک ایزکنجی اجتماع
سنه سنده استبدادی مناسبتله ۱۱ مارت سنه ۱۹۲۱ تاریخده
به عینی مجلس هیئت عمومیه سنده ایراد ایلدیکم نطقدن
اقسام آتییه نظر اطلاع حشمتناهیله ابلاغ ایلریم .

تورکیا

بیوک ملت مجلسی رئیس

مصطفی کمال

سلیمان سیری بک (یوزغاد) - بونی یازد برمنه
سائق ندر اقدم .

خارجیه وکیلی (دوامله) - غایت مهم اولدیغی

۹

اوزمان وجد ایلدی سجده ایدر - وارسه طایم ،
هر چریمه مدن ، الهی ، بوشانوب قانی یاشم ،
شقیور روح مجرد کی بدن نمشم ؛
اوزمان یوکسلرک عرشه دکر بلکه باشم ،

۱۰

دالغملان سنده شفقیر کی ای شانلی هلال ! .
اولسون آریق دوکولن قانلریمک هبسی حلال .
ابدیا سکا یوق ، عرقه یوق اضمحلال ؛
حقیدر ، حر یاشامش ، بارغمک حریت ؛
حقیدر ؛ حق طایان ، ملتک استقلال .

محمد عاکف

رئیس - خارجیه وکیلی مختار بک اقدینک بیاناتی
وارد . بیوریکیز اقدم .
خارجیه وکیلی مختار بک (در سعادت) - اقدیلر ؛
شرفده الک قوی واک منتظم بر حکومت اسلامیه مک
تورکیا بیوک ملت مجلسی حکومتی اولدیغی خرسیتان
عالمک الک بیوک واک روحانی مقامی اشغال ایدن بر ذاتک
آغزندن ایشتمش اولسقدن مفتخر اولمکز ایچون رئیس
عزیز مصطفی کمال پاشا حضرت لرینه فتویک عالمک الک
بیوک رئیس روحانیسی اولان یاها حضرتلری طرفدن
کوندربان بر مکتوب ایله پاشا حضرتلری طرفدن
جواب یازمش اولان تافرافی مجلس عالیکزه تبلیغ ایتیش
اولق اوزره مساعدده کزله قرائت ایدم حکم . معلوم عالیکز
بالاق حکمدار مقامیدر . بونک ایسه بر خارجیه ناظری
واردرکه اوده قارینال غاسباری در کان تلفر اقامه بالطبع
اونک امضاسنی حاویدر . فقط حشمتلو یاها حضرتلری
نامه کوندرلشد .

روما

صورت ترجمه :

۲۱۰۵

آقرمه مصطفی کمال پاشا حضرت لرینه

یاها حضرتلری نامه ممکن اولدیغی قدر سرعته
قفقاسیه ، آسیای صغری ، آناتولی خرسیتانلرینک حیات
اموال و اشیا لرینک تحت امنیت ، آلتی حقده او امر

9

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa taşım,
Her cerihamdan, İlâhi, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerred gibi yerden naşım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım,

10

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlal:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır; Hakk'a tapan, milletimin istiklal.

Mehmed Âkif

2.5. 1 Kasım 1921 tarihli Genel Kurul tutanağı

ایکینچی اجتماع سیمسی :
تورکیا
بو یولک ملت مجلسی
چینلک لایهلر
ضبط
یوز اوچنجی اجتماع
مندرجات

اوراق وارده
پایس مختلکله استانبول، معونی فرید، غلبیس مختلکته استانبول معونی مختار بکلیک توپن قلندقرینه دائر اجرا وکیلری
هیئتی ریاستی تذکره سی
استقلال مداخله سیله و تقدیر نامه ابله تالطیفه دائر دفتقر
زعفرانیولی غمناشده قرماً ذیمتلی اولانلر حقند عدلیه انجمنی مضبوط سی
تورکیا - فرانسه ائتلافنامه سی و پروتوقوللار

برنجی جلسه
رئیس : برنجی رئیس وکیل حسن فهمی بک افندی
کاتب : ضیا خورشید بک (لازستان)
۱ تفرین اول ۳۴۷ صالی

رئیس — مجلس کشاریدلدی. ضبط سابق خلاصه سی
او قونیه جق . (ضبط سابق خلاصه سی کاتب ضیا خورشید
بک طرفندن او قونیدی)
رئیس — ضبط سابق حقند مطالعه وارمی ؟
توفیق افندی (کنگری) — ضبط اسبق دیلمش ،
ضبط سابق دیلملیدر . چونکه آرا برده بکن جلسه لر
جلسه خفه در، علته دکلدز . پناه علیه؛ صره نومروسنک
ینه ثابت اولسی لازمدر .
رئیس — بکنی اقدام او یولده تصحیح ایدموز .
بشقه مطالعه وارمی ؟ « یوق سلی » ضبط سابق
خلاصه سی تصحیحات وجهله قبول ایدلدی .

رئیس — اداره عمومی و لایات قانونلک ۱۱۶ نجی
ماده سنک و ۱۰۷ نجی ماده سنک تعدیل حقند کوناهیه
معونی اسم آتالای بکن تکلیف قانونیسی واردر . لایحه
انجمنه حواله ایدیوروز .
قونیه حرکت ارشدن دوچار خسار اولانلرک مسققات
ویرکولرینک عفوینه و کراسته لرک محاناً اعطاسنه دائر قونیه
معونی کاظم حسن بکن تکلیف قانونیسی لایحه انجمنه .
بصری بک (قره سی) — مستعجلیت قرار یله ..
رئیس — اقدام! مستعجلیت هیئت علیه کتزه عرض
ایتمک ایچون بر تکلیف اولسی لازمدر .
بصری بک (قره سی) — بر مستعجلیت تکلیف ایدیوروز .

İkinci ictima senesi

On dördüncü cilt

Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi

Yüz üçüncü ictima

Birinci Celse

Reis: Birinci Reis Vekili Hasan Fehmi Beyefendi

Kâtip: Ziya Hurşid Bey (Lazistan)

1 Teşrîn-i evvel 337 Salı

بر اخصاص مسئله بیدر . وکالت انتخاب اشدیکم ذلک
کندی صلاحیتدن استفاده ایدرک مناسب برعارش وسته
قبول انجمنی حقده مجلس طرفدن بر صلاحیت ویرلمکدن
باشقه چاره یوقدر . بناءً علیه ؛ بونی معارف انجمنه ویاخود
دیگر انجمنلره کوندرمکده فائده یوقدر . هر حالده معارف
وکالته یوخصوصده صلاحیت ویرملی ز .

طوبه لی حلی بک (بولی) — افندم! تخطر ایدیلورسه
بورایه تقدیم اتیش اولدیغ بر تقرر اوزرینه معارف وکالتی
کفته لرك انتخابی خصوصده هر تقدیر بر صلاحیت مالک ایدسه
تصدیق ایچون بورایه کتیر یلسون دنیلمشدی . وکفته سی
بوراده ده تصدیق اولوندی . بناءً علیه ؛ بسته سئکده بو
وجهله تصدیق انتخاب ایدر .

طوبه لی حلی بک (ارضوم) — رئیس بک! رجا ایدرم!
هر ایشمن بیتدیده شمعی مارشلرمی قالاق ؟ بونلری
براقلم ، بیهوده وقتلر کچیر یورز . براقلمز ارجا ایدرم
براقلم بو مناقشعلری ! باشقه شیلره کچلم . ملک قان
آغایور . (کورولتیلر)

طوبه لی حلی بک (دوامه) — اونک قدسیتی
تقدیر ایدم من آغزنی آجاسون (کورولتیلر) زیرا
بوراده ملی مارش اوزرینه بحث اولتور . ملک مارشی
مقدسدر . اومقدساته قارش مارشی تقدیر اتمک لازم
(شدنی کورولتیلر) اوکا . حرمت لازم آقرم بوتون
ایشنی یاپاچقدیر . بو یقیم کندی کوبکنی کندی ایلله
کندی و بوکون سن رنده واصل اولمشدر . بو مارش
استانبوله کیده من . انقره هر شی کندی یاپار (آتیشلر)
وهی بک (قرمسی) — طوبه لی حلی بک برادر من
حیت شعاران بیلانده بولتیلر . امدادوشونمیدلر که :
ای غازیلر مارشی بوتون بر اردونک حیاتی فدایه سوق
ایتدی بناءً علیه ؛ ملی مارش اوله رق قبول ایدله چک مارش
انسالدن انساله الی یوم القیامه دوام ایدوب کیده چکدر .
بناءً علیه ؛ بونی دوغریدن ، دوغری به معارف وکالته براقق
دوغری دکن . معارف وکالتی صلاحیت املق ایستیور .
بز اوصلاحیتی ویر بیاورز . معارف وکالتک صلاحیتی
داخلنده در . دیمک دوغری دکندر . یوبسته نی معارف

رئیس — تقدیر نامه ایله تطبیقلری تکلیف ایدیلان
۶۴ ذلکدر بوتونش درت ذلک تقدیر نامه ایله تطبیقلری قبول
ایدنلر انقلاالر قیالدرسون ! (قبول ایدلمشدر افندم)
صلاح الدین بک — تقدیر نامه ایله تطبیق ایدیلان
ذوات کرام ایکیشر معاش استبداد مکافات آله چقدیر . اونک
ایچون تعین اسامی ایله رایه قویتمق لازمدیر .

رئیس — افندم مساعدده ویرک! بوجده به یاره تخصیصات
وضع ایتمه بورز مساعدده یوریکمز . قبول اشدیکم بوقانونک
احکامتی ایضا ایدیلورز . بوقانونک حکمتی اجرا ایدیلورز .
بونک بارسنه مقابل بوجده به یاره ایسته تیرعه اووقت رایکزه
عرض ایدم رز . استخلاص ایدیلان شالاک اهلایشه معاونت
تقدیه اجرایشه دائر اولان قانونک مددا کره سی نتیجه شده
رایه اشتراک ایدن ۱۶۵ ، معامله عام ، مستنکفه قارش ۱۶۱
رأی ایله قانون قبول اولوشمیشدر . افندم! استقلال مارشی
سته سئک استانبوله بر هیئت متخصصه طرفندن انتخاب
دائر معارف وکالتک مذکره سی واردر .

بو بونک ملت مجلسی ریاست جلیله شه
بوردر معون محترمی محمد عاکف بک اقدیمک
بو بونک ملت مجلسیجه ملی مارش اولق اوزره قبول ایدیلان
شعری حقده ملککلتک معروف موسیقی استادلری
طرفندن رییب ایدیلان بستر وکالت عاجزی به کوبدرلش
و بسترک قبوله تخصیص ایدلش اولان مدنده نهایت
ایریش اولدیغندن بسترل آرمسته اک موافق اولانک
انتخابی استانبوله تشکیل ایدم چک بر متخصص هیئت حواله
ایدنسی عاجزلر نیجه موافق کورولتیک چیته ز جهنت
مجلس عالیجه مظهر تصویب اولوب اولمديک تعین
خصوصنده دلالت فحیانه لری استرحام ایدرم افندم .

معارف وکلی

حمدالله صبیحی

افندم! استانبوله بر هیئت متخصصه طرفندن انتخاب
ایدلشنه دائر مأذونیت ایستیور . تسبیب یورورسه کز
بون معارف انجمنه کوندرم .

بصری بک (قرمسی) — رئیس بک موسیقی مسئله سی

REİS — Efendim! İstiklâl marşı bestesinin İstanbul'da bir heyet-i mütehassısa tarafından intihabına dair Maarif Vekâletinin tezkere-si vardır.

Büyük Millet Meclisi Riyaset-i Celilesine

Burdur Mebus-ı muhteremi Mehmed Âkif Beyefendi'nin Büyük Millet Meclisince Milli marş olmak üzere kabul edilen şiiri hakkında memleketin en mar'uf musiki üstadları tarafından tertip edilen besteler, vekâlet-i âciziye gönderilmiş ve bu bestelerin kabulüne tahsis edilmiş olan müddet de nihayete ermiş olduğundan besteler arasında en muvafık olanın intihabı İstanbul'da teşekkül edecek bir mütehas-sıs heyete havale edilmesi acizlerince muvafık görüldüğü cihetle bu cihetin Meclis-i Âlice mazharı tasvib olup olmadığının tayini husu-sunda delâlet-i fahimanelerini istirham ederim, efendim.

Maarif Vekili
Hamdullah Subhi

Efendim, İstanbul'da bir heyet-i mütehas-sısa tarafından intihab edilmesine dair mezuni-yet isteniyor. Tensib buyurursanız bunu Maarif Encümenine gönderelim.

BASRÎ BEY (Karesi) — Reis Bey, musiki meselesi...

...bir ihtisas meselesidir. Vekâlete intihab ettiğimiz zatın kendi salâhiyetinden istifade ederek münasip bir marş ve beste kabul etmesi hakkında Meclis tarafından bir salâhiyet verilmekten başka çare yoktur. Binaenaleyh bunu Maarif Encümenine veyahut diğer encümenle-re göndermekte fayda yoktur. Her halde Maarif Vekâletine bu hususta salâhiyet vermeliyiz.

TUNALI HİLMÎ BEY (Bolu) — Efen-dim! Tahattur edilirse buraya takdim etmiş olduğum bir takrir üzerine Maarif Vekâleti güftelerin intihabı hususunda her ne kadar bir salâhiyete mâlik ise de tasdik için buraya ge-tirilsin denilmişti ve güftesi burada da tasdik olundu. Binaenaleyh; bestesinin de bu vechile tasdiki icab eder.

DURAK BEY (Erzurum) — Reis Bey! rica ederim! Her işimiz bitti de şimdi marşlara mı kaldık? Bunları bırakalım, beyhude vakitler geçiriyoruz. Bırakınız! Rica ederim bırakalım bu münakaşaları! Başka şeylere geçelim. Memleket kan ağlıyor. (Gürültüler)

TUNALI HİLMÎ BEY (Devamla) — Onun kudsiyetini takdir edemeyen ağzını aç-masın. (Gürültüler) Zira burada Milli Marş üzerine bahsolunuyor. Milletın marşı mukad-destir. O mukaddesata karşı marşı takdir etmek lâzım. (Şiddetli gürültüler) Ona hürmet lazım. Ankara bütün işini yapacaktır. Bu yetim kendi göbeğini kendi eliyle kesti ve bugün sinn-i rüş-de vasıl olmuştur. Bu marş İstanbul'a gidemez. Ankara herşeyi kendisi yapar. (Alkışlar)

VEHBÎ BEY (Karesi) — Durak Bey bira-derimiz hamiyet-şiarane beyanatta bulundular ama düşünmediler ki: Ey Gaziler Marşı bütün bir ordunun hayatını fedaya sevk etti. Binae-naleyh; Milli Marş olarak kabul edilecek marş ensalden ensale ilâ yevmi'l-kıyame devam edip gidecektir. Binaenaleyh; bunu doğrudan doğruya Maarif Vekâletine bırakmak doğru değil. Maarif Vekâleti salâhiyet almak istiyor. Biz o salâhiyeti verebiliriz. Maarif Vekâletinin salâhiyeti dâhilindedir, demek doğru değildir. Bu besteyi Maarif...

واکائی تمیز و تفریق ابتدیه بیلیر و مجلسه اولدن سوکرمه
کلیه و قبول ایدیلیر .
رئیس — اقدم! معارف وکالتدن کان تذکره مک
مذاکره سن کافی کورنلر ال قالدیرسون! (کورولتیلر)
طوراق بک (اضروم) — ماعدمه بیوریکیز اقدم!
بندم کز جواب ویرمچکم .

رئیس — اقدم! شمده معارف وکالتی بکامادونیت
ویرک، بویسته بی کوندریم، هر هیئت تدقیق ایتدریم دیور
(رد سسلری) (کورولتیلر) اقدم! معارف وکالتک
تذکره سن رایکیزه عرض ایدمچکم . معارف وکالتک
تذکره سن قبول ایدنلر لطفاً ال قالدیرسون! (قبول ایدلدی)
اوحالده آنقرده بر هیئت موسیقیه تدقیق ایدمچکدر .
دیمکدر . (اوده یوق سسلری) (رد سسلری)

رئیس — مکتب کتابلرینک کرکدن استئسانه دائر
صالح اقدینک تکلیفک شایان قبول اولدیغه دائر لایحه
انجمنی مضطهسی واردر . قوانین مالیه انجمنه حواله
ایدیوروز . مسکن انبارلری حقنده کوتاهیه بمعونی جیل
بک تکلیفک شایان مذاکره اولدیغه دائر لایحه انجمنی
مضطهسی اقتصاد انجمنه حواله ایدیوروز. اداره عمومی
ولایت قانونک ۱۱۶ نجی ماده سن تعدیل ایدن ۹۹ نومرولو
قانونک تعدیلی حقنده کی کوتاهیه بمعونی جیل بک تکلیفک
ردینه دائر لایحه انجمنی مضطهسی واردر .

لایحه انجمنی مضطهسی
اداره عمومی ولایات قانونک بوزاون آلتنجی ماده سن
تعدیل کچن سنه مجلس عالیجه قبول ایدلش اولان و مجلس
عمومیه اعضالرینک بومیه وخرجراهرلرینه متدائر بولنان
طقسان طقوز نومرولو قانونک تکرار تعدیلله اعضای
مومی الهم بومیه لرینک ایکی لیرایه تزیل وخرجراهرلرینک
ایکی بیت غروش اوزردن اعطاسی لزومه دائر کوتاهیه
معونی جیل بک تکلیف قانونی انجمنه حواله مطالعه
وتدقیق اولدی . مجلس عالیجه آرزمان اول قبول ایدیلن
وتعدیلته بر عبوریت قطعیه ده موجود اولمیان قانونک
تغیری موافق اوله میه جعندن تکلیف مذکور انجمنه حواله

لایحه انجمنی مضطهسی
رئیس — اقدم! معارف وکالتی بکامادونیت
ویرک، بویسته بی کوندریم، هر هیئت تدقیق ایتدریم دیور
(رد سسلری) (کورولتیلر) اقدم! معارف وکالتک
تذکره سن رایکیزه عرض ایدمچکم . معارف وکالتک
تذکره سن قبول ایدنلر لطفاً ال قالدیرسون! (قبول ایدلدی)
اوحالده آنقرده بر هیئت موسیقیه تدقیق ایدمچکدر .
دیمکدر . (اوده یوق سسلری) (رد سسلری)

رئیس — مکتب کتابلرینک کرکدن استئسانه دائر
صالح اقدینک تکلیفک شایان قبول اولدیغه دائر لایحه
انجمنی مضطهسی واردر . قوانین مالیه انجمنه حواله
ایدیوروز . مسکن انبارلری حقنده کوتاهیه بمعونی جیل
بک تکلیفک شایان مذاکره اولدیغه دائر لایحه انجمنی
مضطهسی اقتصاد انجمنه حواله ایدیوروز. اداره عمومی
ولایت قانونک ۱۱۶ نجی ماده سن تعدیل ایدن ۹۹ نومرولو
قانونک تعدیلی حقنده کی کوتاهیه بمعونی جیل بک تکلیفک
ردینه دائر لایحه انجمنی مضطهسی واردر .

لایحه انجمنی مضطهسی
رئیس — اقدم! معارف وکالتی بکامادونیت
ویرک، بویسته بی کوندریم، هر هیئت تدقیق ایتدریم دیور
(رد سسلری) (کورولتیلر) اقدم! معارف وکالتک
تذکره سن رایکیزه عرض ایدمچکم . معارف وکالتک
تذکره سن قبول ایدنلر لطفاً ال قالدیرسون! (قبول ایدلدی)
اوحالده آنقرده بر هیئت موسیقیه تدقیق ایدمچکدر .
دیمکدر . (اوده یوق سسلری) (رد سسلری)

...Vekâleti temyiz ve tefrik ettirebilir ve Meclise ondan sonra gelir ve kabul edilir.

REİS — Efendim! Maarif Vekâletinden gelen tezkerenin müzakeresini kâfi görenler el kaldırsın! (Gürültüler)

DURAK BEY (Erzurum) — Müsaade buyurunuz efendim! Bendeniz cevap vereceğim.

REİS — Efendim! Şimdi Maarif Vekâleti, bana mezuniyet verin, bu besteyi göndereyim, bir heyete tedkik ettirelim diyor. (“Red” sesleri) (Gürültüler) Efendim! Maarif Vekâletinin tezkeresini reyinize arz edeceğim. Maarif Vekâletinin tezkeresini kabul edenler lütfen el kaldırsın! Kabul edilmedi. O halde Ankara’da bir heyet-i musikiye tedkik edecek tir demektir. (“O da yok” sesleri) (“Red” sesleri)

3. İstiklâl Marşının kabul edildiğine dair 108 numaralı karar

— ۴۳۸ —

استقلال مارشی حقّنده

نومرو
۱۰۸

محمد طاكف بك طرفندن يازيلان مارشك استقلال مارشى اوله رق قبوله قرار وىرلدى .
۱۳۳۷/۳/۱۲ (جلد : ۹ - ص : ۹۲)

بعض اشخاص حقارندهكى حكمك رفعنه دائر

نومرو
۱۰۹

خيانت وطنيه دن اوچ سته كوركه محكوم ايزنيقل جاقراسماعيل افندي، يقال منلا مصطفى، قوجه عارف، بوشناق مصطفى و ساري احمد و اسماعيل چاوش و اشقيا ابراهيم و منلا اسماعيل و احمد حقارندهكى حكمك رفعنه قرار وىرلدى .
۱۳۳۷/۳/۱۹ (جلد : ۹ - ص : ۱۴۹)

خيانت وطنيه دن محكوم حاييم حقّنده

نومرو
۱۱۰

خيانت وطنيه دن برسه حبسه محكوم چونكشلى حاييم حقّندهكى خيانت وطنيه حكمك رفعيله جرمندن ملولايي برماه حبسه ومدتي اكال ابتدئىي آكلاشيلديغندن تخليه سته قرار وىرلدى .
۱۳۳۷/۳/۲۶ (جلد : ۹ - ص : ۲۳۳)

ديوان حربلر طرفندن غيابه وىريلن حكملر حقّنده

نومرو
۱۱۱

ديوان حربلر طرفندن غيابه وىريلن حكملر ك تصديقه عمل اولمدينى قبول ايبلدى .
۱۳۳۷/۳/۲۸ (جلد : ۹ - ص : ۲۶۷)

İstiklâl Marşı Hakkında

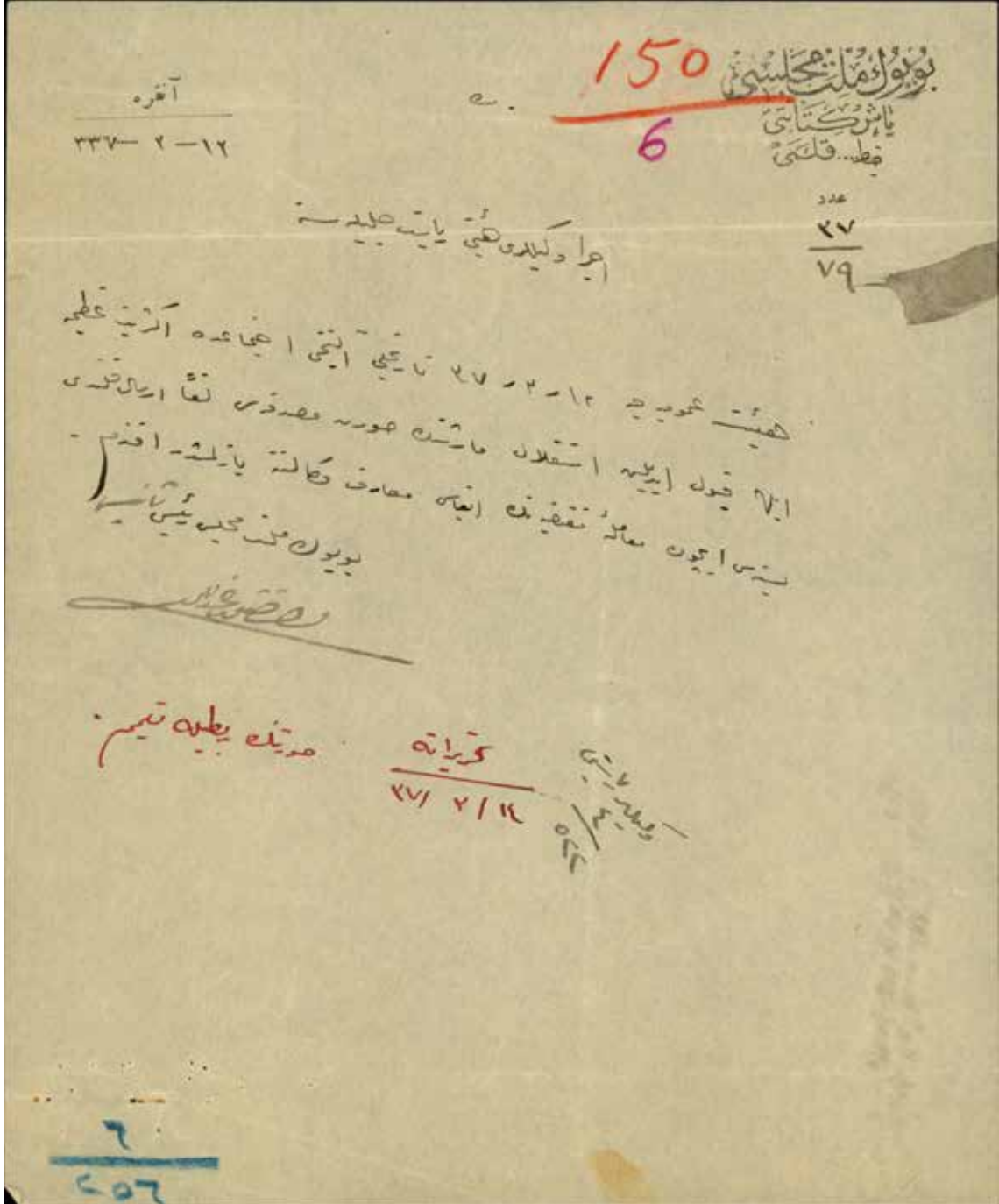
Numara:

108

Mehmed Âkif Bey tarafından yazılan marşın İstiklâl Marşı olarak kabulüne karar verildi.
12/3/1337

(Cilt: 9 - Sayfa: 92)

4. Mustafa Kemal ve Heyet-i Umûmîye'nin kabul ettiği İstiklâl Marşı'nın tasdikli suretinin ek olarak gönderildiğine dair yazı

Büyük Millet Meclisi
Başkitabeti
Zabıt Kalemî

Bihi

Ankara
13/3/337

Aded
37/79

İcra Vekilleri Heyeti Riyaset-i Celilesine

Heyet-i umumiyece 12/3/37 tarihli altıncı ictimada ekseriyet-i azime ile kabul edilmiş İstiklâl Marşı'nın suret-i musaddakası leffen irsal kılındı. Bestesi için muamele-i muktaziyenin ifası Maarif Vekâletine yazılmıştır efendim.

Büyük Millet Meclisi Reis-i sânisî
İmza

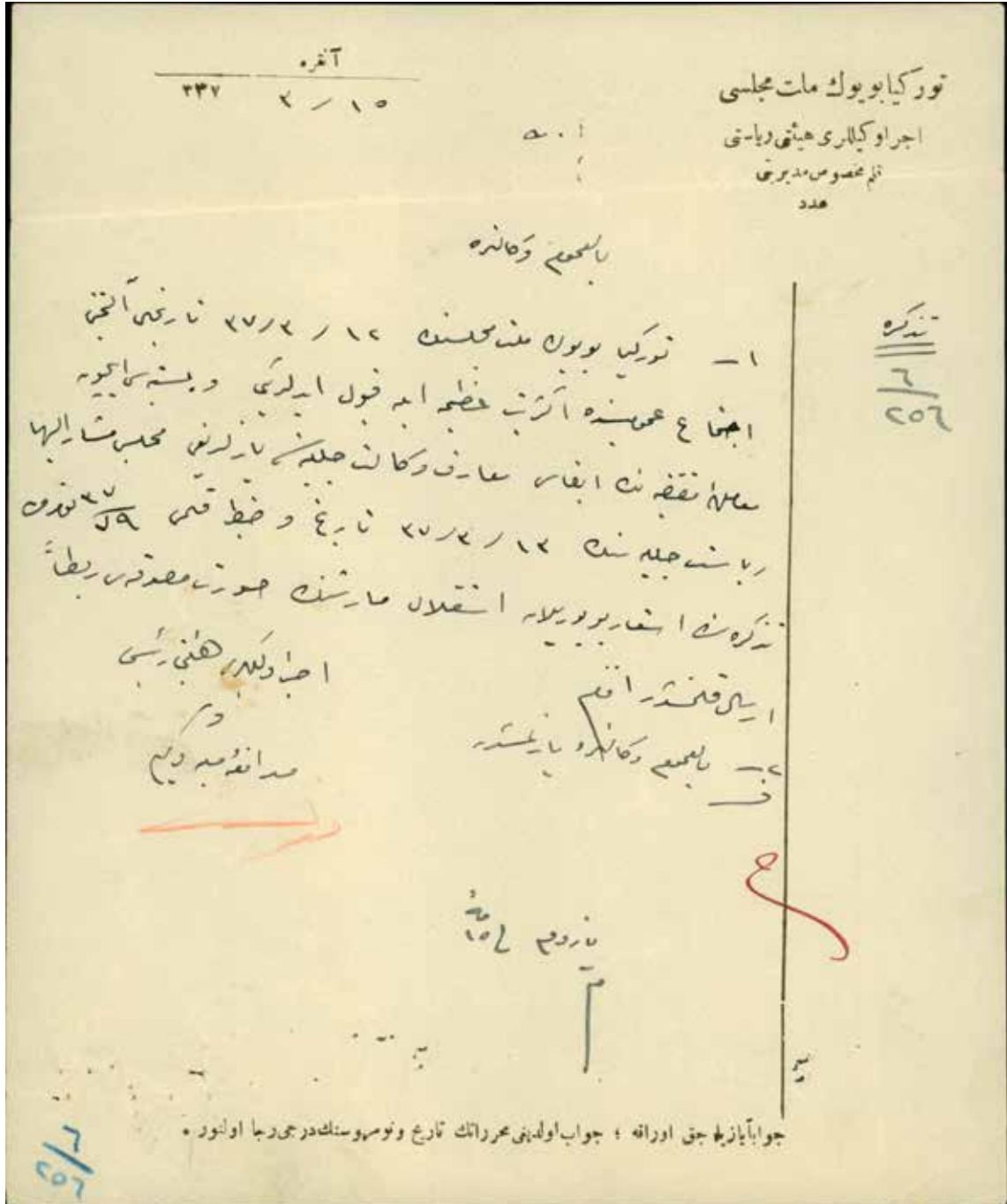
Suretin rabtıyla teslim

Tahrirata
14/3/37

Vekiller Riyaseti
4/522

6/256

5. İstiklâl Marşı'nın 12 Mart 1921'de Mecliste kabul edildiğinin tüm vekâletlere yazıldığını bildiren yazı

Türkiye Büyük Millet Meclisi
İcra Vekilleri Heyet-i Riyaseti
Kalem-i Mahsus Müdüriyeti

Ankara
15/3/337

Aded

Bihi

Tezkere 6/256

Bilumum Vekâletlere

1- Türkiye Büyük Millet Meclisinin 12/3/37 tarihli altıncı ictima-ı umumiyesinde ekseriyet-i azîme ile kabul edildiği ve bestesi için muamele-i muktaziyenin ifası Maarif Vekâlet-i Celilesine yazıldığı Meclis-i müşarünileyha riyaset-i celilesinin 13/3/37 tarih ve Zabıt Kalemi 37/79 numaralı tezkeresinde iş'ar buyrulan İstiklâl Marşın'ın suret-i musaddakası rabten irsal kılınmıştır efendim.

2- Bilumum vekâletlere yazılmıştır.

İcra Vekilleri Heyeti Reisi
Müdafaa-i Milliye Vekili
İmza

Yazdım
15 minhu

6. 12 Mart 1921 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilen İstiklâl Marşı metni

— ۹۷ —

۲

جانا قربان اولاييم ، جهرمكي اي نازلي حلال
قهرمان عرقه برکول ! نه بو شدت ، بوجلال ؟
سکا اولماز دوکولن قانلريمز صوکره حلال . .
حقيدرم ، حقه طابان ، ملتک استقلال .

۳

بن ازلدن بریدرم حر ياشاندم ، حر ياشارم
هانکي جيلغين بکا زنجير اورده چمش ؟ شانارم !
کوکره مش سل کي يم ؛ بنديمي چيکتر آشارم ؟
پيرتارم طاغلري ، انکيلنره صيغام ، طاشارم .

۴

غريبک آفاقني صارمشته جليک زرهل دیوار ،
بنم ايمان طولو کوکرم کي سرحدم وار .
اولوسون ، قورقما ؛ ناصل بوبله برائتاني بوغار ،
« مدنيت ! » ديدیکک تک ديشي قانش جاناوار ؟

۵

آرقداش ! يوردیمه آخاقلری اوغرانا ، صاقين .
سیر ايت کوکدمکي ، طورسون بوجباسرجه آقین .
طوغه چقدر سکا وعد اينديکي کونلر حقلک . .
کیم بيایر بلکه يارين . . بلکه ياريندن ده ياقين .

۶

ياصديقک برلری « طوبراق ؟ » ديهيرکچکمه ، طانی ؛
دوشون آلتندوک بيکگرجه کفنسر زانانی .
سن شهيد اوغلوسک . انجيمه ، يازيقدرم ، آناکي ؛
ويرمه ، دنيا لری آله کده ، بوجنت وطنی .

۷

کیم بوجنت وطنک اوغرينه اولمازکه فدا ؟
شهيدا ، قيشقيرم جق ، طوبراغی صيقسه ک شهيدا ؛
جانی ، جانانی ، بنون واري می آلسين ده خدا ،
اجمعيبن تک وطنمدن بی دنياده جدا .

۸

روحک سندن آلهی ، شودر آتجاق املی ،
دکمه سين معبدیمک کوکسنه ناعرم الی .
بو اذانلر - که شهادتلری دینک نمل -
ابدي يوردیمک اوستنده بنم ايکله مملی .

رئيس — مذاکره بتمشدر . معارف وکالتک
تکليفی وارد . فرمايشی آیری آیری رأيه قویکزدیه
تکليف ایشلردی . هر مارشک آیری آیری رأيه وضعی
قبول بیورانلر لطفاً ال قالدیرسون [قبول ایدلدی]
اوحالده بوتقریرلری رأيه قویه جغز . بصری بکک تقریرینی
رأيه قویيوردم (بصری بکک تقریری تکرار اوقوندی)
رئيس — بصری بکک تقریرینی قبول بیورانلر لطفاً
ال قالدیرسون . (قبول ایدلدی ائندم) (کورولتولر ورد
صداری)
رفیق شوکت بک (صاروخان) — رئيس بک ؛ عود
ما کف بکک شعرينک علیهنده بولسانلرده اللربی
قالدیرسون که اوکا کوره مخالفلرک مقداری اکلاشیلسون .
(موافقدهر اکلاشیلسون صداری)
رئيس — بوتقریری قبول ایدنلر ، یعنی محمدعا کف
بک ائندی طرفدن یازیلان مارشک استقلال مارشی اولمق
اوزره طائمنسی قبول ایدنلر لطفاً ال قالدیرسون (اکثریت
عظيمة ایله قبول ایدلدی)
مفید ائندی (قیرمه یی) — رئيس بک یالکیز برشی
عرض ایدم چکم . حمدا صبحی بکک بومارشی بوکر سیدن
بردها اوقیرمسی رجا ایدیيوردم . (کورولتیلر)
رفیق بک (قونی) — ملتک روحه ترجمان اولان
اشبواستقلال مارشک آياقده اوقونمسی تکليف ایدیيوردم .
رئيس — مساعده بیوریکز ائندم . هینت محترمه
بومارشی قبول ایندیکندن طیبی رسمی راستقلال مارشی
اوله رق طائمنشدر . بناءً علیه آياقده دیکله مهنر احباب
ایدر . بیوریکز ائندیلر ؟
(حمدا صبحی بک استقلال مارشی کرسیده اوقودی
اعضای کرام قائماً سورکلی آغیشلر آراسنده دیکله دیلر)

استقلال مارشی

۱

قورقما ، سونمهز بوشفقلرده یوزمن آل سنجاق ؛
سونمه دن یوردیمک اوستنده توتن اک صولک اوجاق .
اوبنم ملتک ییلدی زیدرم ، بارلایاجق ؛
اوبخدر ، اوبنم ملتکدر آتجاق .

İSTİKLÂL MARŞI

1

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

2

Çatma kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl..
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

3

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım,
Hangi çılgın bana zincir uracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim; bendimi çiğner aşarım;
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

4

Garbın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
“Medeniyet!” dediğin tek dişi kalmış canavar?

5

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma, sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayasızca akın.
Doğacaktır sana vadettiği günler Hakk'ın..
Kim bilir belki yarın.. Belki yarından da yakın.

6

Bastığın yerleri “toprak?” diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehid oğlusun. İncitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

7

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak, toprağı sıksan şüheda!
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

8

Ruhumun senden İlâhi, şudur ancak emeli,
Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli.
Bu ezanlar -ki şahadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

لازمه اعطا بیورلمی متصف بوتدقلری حییات اصیله
وانسانیتکاری به مغروراً زجا و نیاز ایله مک شرفله . باهی
اولوبورم . انسانیتک دوچار اولدینی بونجه مشقت
واذیتلردن صکره صدای شفقت و مرحمتک هر طرفده
حکمران اولسی تمنی به شایاندر اقدم .

قاردينال غاسپاری

آفره

جواب

۱۲ - ۳ - ۳۳۷

روماده بیا اون بشنجی به توا حضر تلرینه

قاردينال غاسپاری جنابلری نام حشمتناهیله اوله رق
آناطولی ، قافقاسیه و آسیای صغری خرسیتیانلری لهنده
تمنیت مخصوصه لرینی طرف عاجزانه مه ابلاغ ایلدی .
بلا تفریق عرق و مذهب بتون مملکتیز سکنه تک امنیت
و وفاهنی تأمین مجبوریتی حیسات انسانیتکارانه مرکز و دین
مین اسلامک بزه امر ایتدیکی بر وجهیه در . بناء علیه
تورکیا بیوک ملت مجلسنک نفوذ و حاکمیتک شامل اولدینی
مناطقک کافه سنده کی خرسیتیانلرک بر سکون تامدن متمم
اولماری ایچون اول و آخر هر درلو تدایر اتمخا ایدلمشدر .
حدود لرمن داخلنده هر هانکی بر اجنبی اددوسی قتال
و خرابی کتیر مدیکی برلرده جاری اولان صلح و امنیت
بویانامیزک غیر قابل رد بر دلیدر . دیگر طرفدن بوباده کی
سیاسته مزک غیر متبدل اولدینی برقات ده اظهاری ایچون
تورکیا بیوک ملت مجلسنک بدایت کشادی اولان
سا ۲۴ نیسان سنه ۳۳۷ تاریخنده مجلس هیئت عمومیه سنده
ایراد ایتش اولدینغ مفصل نطق ایله مجلسک ایتکجه اجتماع
سنه سنه ایتداری مناسبتیه سا ۱ مارت سنه ۱۹۲۱ تاریخنده
بنه عینی مجلس هیئت عمومیه سنده ایراد ایلدیکم نطقندن
اقسام آتییه نظر اطلاع حشمتناهیله ابلاغ ایلره .

تورکیا

بیوک ملت مجلسی رئیس

مصطفی کمال

سلبان صبری بک (یوزغاد) - بونی یازد بر مغه
سائق ندر اقدم .

خارجیه وکیلی (دوامله) - غایت مهم اولدینی

۹

اوزمان وجد ایله بیک سجده ایدر - وارسه طاشم ،
هر جر مجرمدن ، آلهی ، بوشانوب قانی یاشم ،
فشقیر روح مجرد کی بردن نیشم ؛
اوزمان بوکله رک عرشه ذکر بلکه باشم ،

۱۰

دالغله لان سنده شفقیر کی ای شانلی هلال !
اولسون آرتیق دوکولن قانلریک هبسی حلال .
ایدیبا سکا یوق ، هر قه یوق اضمحلال :
حقیر ، حر یاشامش ، بایرامک حریت ؛
حقیر ؛ حقه طایان ، ملتک استقلال .

محمد عاکف

رئیس - خارجیه وکیلی مختار بک اقدینک بیاناتی
واردر . بیوریکیز اقدم .

خارجیه وکیلی مختار بک (در سعادت) - اقدیلر ؛
شر قده الک قوی واک منتظم بر حکومت اسلامیه تک
تورکیا بیوک ملت مجلسی حکومتی اولدینی خرسیتیان
عالمک الک بیوک واک روحانی مقامی اشغال ایدن بر ذاتک
آغزندن ایشتمش اولسقدن مفتخر اولمکز ایچون رئیس
عترتمز مصطفی کمال پاشا حضر تلرینه فتوی لک عالمک الک
بیسوک رئیس و روحانی اولان بیا حضر تلری طرفدن
کوندریان بر مکتوب ایله پاشا حضر تلری طرفندن
جواباً یازنش اولان تلغرافی مجلس عالی کیزه تبلیغ ایتش
اولق اوزره مساعده کزله قرائت ایدم جکم . معلوم عالی کز
بایالق حکمدار مقامیدر . بونک ایسه بر خارجیه ناظری
واردر که اوده قاردينال غاسپاری در کلن تلغر افنامه بالطبع
اونک امضاسنی حاویدر . فقط حشمتلو بیا حضر تلری
نامه کوندولمشدر .

روما

صورت ترجمه :

۲۱۰۵

آفره ده مصطفی کمال پاشا حضر تلرینه

بیا حضر تلری نامه ممکن اولدینی قدر سر عتله
قافقاسیه ، آسیای صغری ، آناطولی خرسیتیانلرینک حیات
اموال و اشیا لرینک تحت امنیت ، آلمسی حقده او امر

9

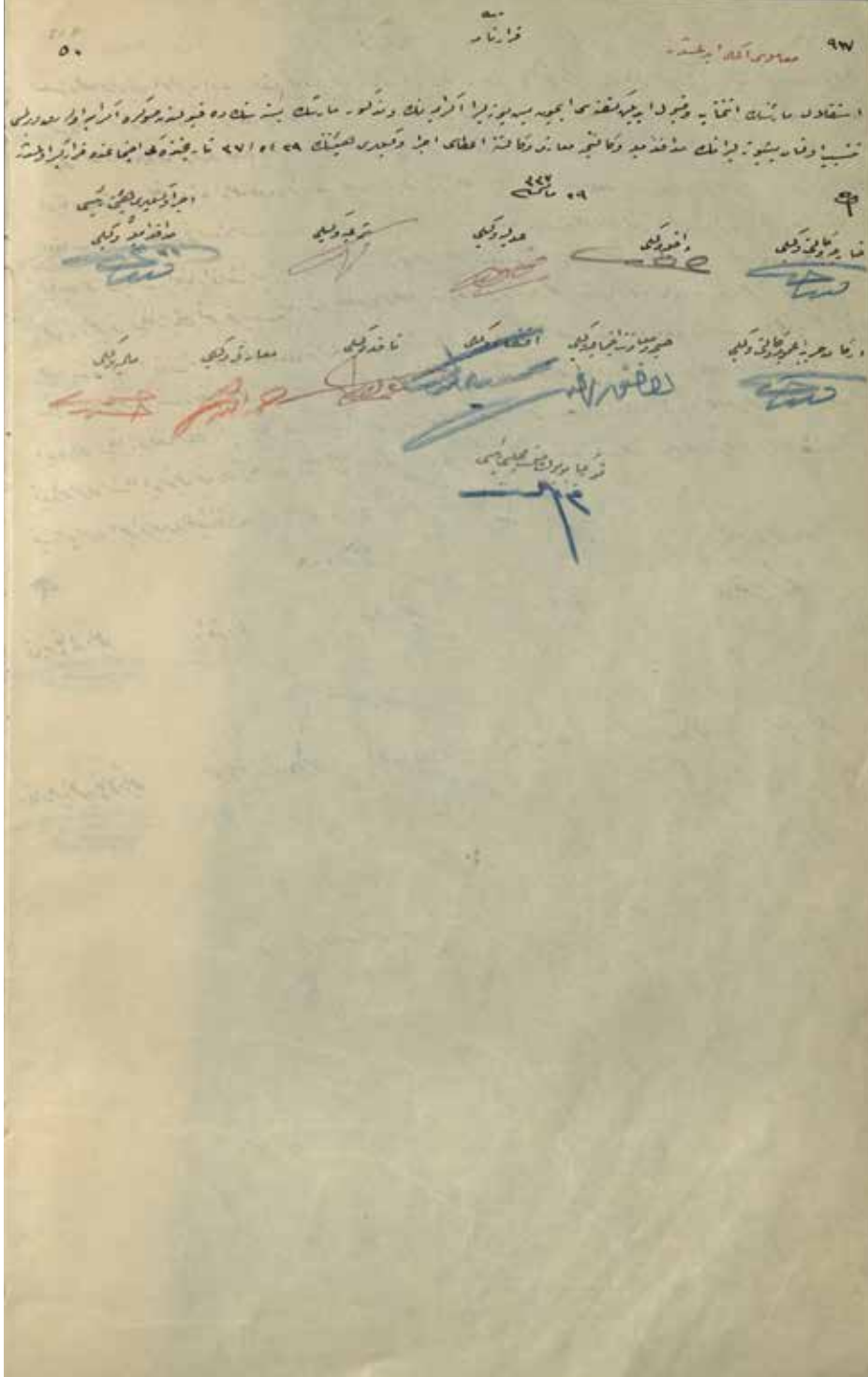
O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerihamdan, İlâhi, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerred gibi yerden naşım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım,

10

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlal:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır; Hakk'a tapan, milletimin istiklâl.

Mehmed Âkif

7. İstiklâl Marşının şairine verilmesi takdir edilen ödülün Maarif Vekâletine verildiğine dair İcra Vekilleri Heyetinin kararname

50

Muamelesi ikmal edilmiştir.

917

Bihi

Kararname

İstiklal Marşının intihab ve kabul edilen güftesi için beş yüz lira ikramiyenin ve mezkûr marşın bestesinin de kabulünden sonra ikramiye olarak verilmesi tensip olunan beş yüz liranın Müdafaa-i Milliye Vekâletince Maarif Vekâletine i'tası İcra Vekilleri Heyeti'nin 29/5/37 tarihindeki ictimaında karargir olmuştur.

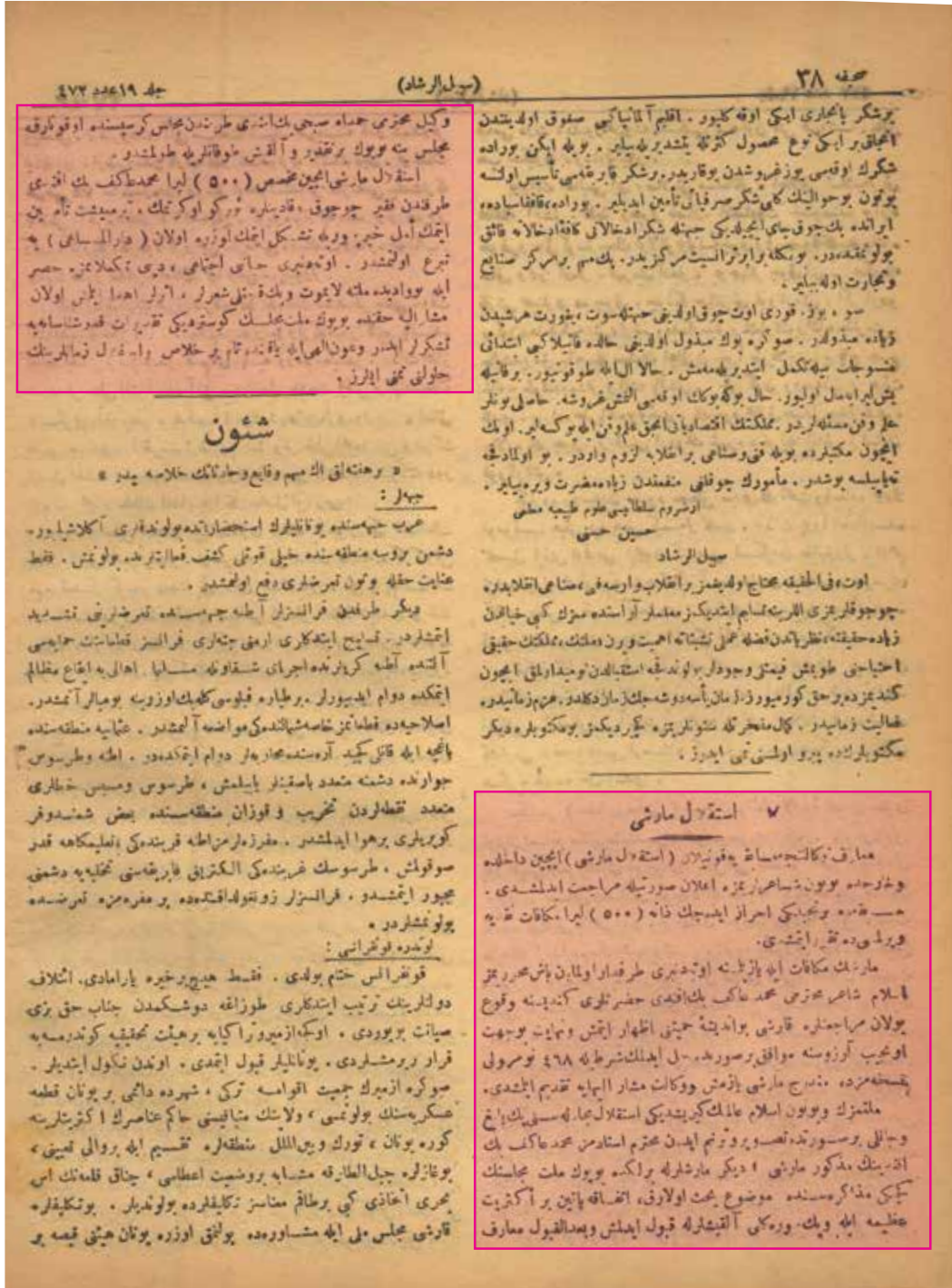
29 Mayıs 337

Hariciye Vekâleti Vekili	Dahiliye Vekili	Adliye Vekili	Şer'iyye Vekili	İcra Vekilleri Heyeti Reisi Müdafaa-i Milliye Vekili
İmza	İmza	İmza	İmza	İmza
Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Vekâleti Vekili		Sıhhiye ve Muavenet-i İctimaiye Vekili		İktisat Vekili
İmza		İmza		İmza
Nafia Vekili		Maarif Vekili		Maliye Vekili
İmza		İmza		İmza

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi

İmza

8. İstiklâl Marşı için belirlenen 500 liralık ödülün Mehmet Âkif tarafından Daru'l-Mesaiye bağışlandığına dair Sebili'r-Reşad'da yayımlanan yazı.

Sebilü'r-Reşad 472 sayılı 21 Mart 1337 (1921) tarihli dergiden alınmadır. (sayfa numarası 38)

İstiklal Marşı

Maarif Vekâletince müsâbakaya konulan (İstiklâl Marşı) için dâhilde ve hâriçte bütün şâirlerimize ilân sûretiyle müracaat edilmişti. Müsâbakada birinciliği ihrâz edecek zâta (500) lira mükâfât-ı nakdiye verilmesi de tekarrür etmişti.

Marşın mükâfât ile yazılmasına öteden beri taraftar olmayan başmuharririmiz İslâm şâir-i muhteremi Mehmed Âkif Beyefendi hazretleri kendisine vuku bulan müracaatlara karşı bu endîşe-i hamiyetini izhar etmiş ve nihâyet bu cihet o necip arzusuna muvâfık bir surette halledilmek şartıyla 468 numaralı nüshamızda münderiç marşı yazmış ve Vekâlet-i müşârüni-leyhâya takdim eylemişti.

Milletimizin ve bütün İslâm âleminin gi-riştiği istiklâl mücadelesini pek belîğ ve canlı bir surette tasvir ve terennüm eden muhterem üstadımız Mehmed Âkif Beyefendi'nin mezkûr marşı, diğer marşlarla birlikte Büyük Millet Meclisinin geçenki müzâkeresinde mevzu-i bahs olarak, ittifaka yakın bir ekseriyet-i azîme ile ve pek sürekli alkışlarla kabul edilmiş ve ba'de'l-kabul Maarif...

...Vekil-i muhteremi Hamdullah Subhi Beyefendi tarafından Meclis kürsüsünde okunarak Meclis yine büyük bir takdir ve alkış tufanlarıyla dolmuştur.

İstiklâl Marşı için muhassas (500) lira Mehmed Âkif Beyefendi tarafından fakir çocuk ve kadınlara örgü öğretmek, bir maişet temin etmek emel-i hayrperveriyle teşekkül etmek üzere olan (Dâru'l-Mesâî)ye teberru olunmuştur. Öteden beri hayatını içtimâî, dînî tekemmülâtımıza hasr ile bu vâdide millete lâ-yemût ve pek kıymetli şiirler, eserler ihda eylemiş olan müşârünileyh hakkında Büyük Millet Meclisinin gösterdiği takdîrât-ı kadir-şinâsâne-ye teşekkürler eder ve avn-i ilâhî ile yakında tam bir halâs ve istiklâl zamanlarının hulûlünü temenni eyleriz.

III. BÖLÜM

İstiklâl Marşının Bestelenmesi

17 Mart 1921 Tarihli Hakimiyet-i Milliye Gazetesi'nin ilanı

Maarif Vekâletinin Müsabakası

Matbuat ve İstihbarat Müdüriyetinden:

Burdur Mebusu Şair-i Muhterem Mehmed Âkif Bey tarafından yazılıp Büyük Millet Meclisince kabul ve gazetelerle ilan edilen İstiklâl Marşı'nın bestesi Maârif Vekaletince müsabakaya konulmuştur. Notanın nihayet Mayıs gayesine kadar gönderilmesi ve kabul edilecek beste için beş yüz lira mükafaat-ı nakdiye verileceği ilan olunur.

2. Bakanlar Kurulu'nun 19 Mayıs 1924'te kabul ettiği, İstiklâl Marşı'nın üç Avrupa konservatuarı tarafından belirlenmesini öngören ve Mustafa Kemal ile Bakanlar Kurulu üyelerinin imzaladıkları kararname

030 18 01 01 09 26 12

Türkiye Cumhuriyeti
Başvekâlet Kalem-i Mahsus Müdüriyeti
Aded: 535

Ankara

Bihi

Kararname

Devletçe kabul olunacak resmî marşın Türk bestekârlarınca yapılması şiddetle arzu edilmek-
te ise de şimdiye kadar bu hususta yapılan tecrübelerle bestekârlarımızın arasında müebbed bir
hayata ve umumi bir kabule mazhar olabilecek kuvvet ve kudrete malik bir eserin vücuda getiril-
mesi imkânsızlığı tezahür etmiş ve marşın umumi bir müsabakaya arz edilmesi münasip görül-
müş olduğundan devletçe kabul edilecek marşın Avrupalıların ve Türk bestekârlarının iştirak ede-
ceği bir müsabaka neticesinde toplanacak eserlerin Paris, Viyana ve Napoli konservatuvarlarında
sanat ve ilim kıymetleri nokta-i nazarından ayrı ayrı tedkik ve temyiz ettirilmesi ve bu suretle
intihab edilecek üç eserin burada bir çok defalar müteaddid zevata ve cemiyetler âzâlarına dinlet-
tirilerek milli ruhumuz itibarıyla en munis ve muvafık olanın kabulü ve kabul edilecek bestenin
sahibine münasip bir mükâfat-ı nakdiye ve bir Maarif Madalyası i'tası hakkında Maarif Vekâlet-i
Celilesi'nin 6 Nisan sene 340 tarih ve 4905 numaralı tezkiresiyle vuku' bulan teklifi İcra Vekil-
leri Heyeti'nin 19/5/340 tarihli ictimainda lede't-tezekkür Vekâlet-i müşarunileyhanın mütalaası
muvafık görülmüştür. 19/5/340

Türkiye Reis-i Cumhuru
Gazi
İmza

Maarif Vekili İmza	Maliye Vekili İmza	Dahiliye Vekili Bulunmadı	Adliye Vekili İmza	Müdafaa-i Milliye Vekili İmza	Başvekil ve Hariciye Vekili İmza
-----------------------	-----------------------	------------------------------	-----------------------	----------------------------------	-------------------------------------

Mübadele İmar ve İskân Vekili
Bulunmadı

Sıhhiye ve Muavenet-i İctimaiye Vekili
İmza

Ticaret Vekili
İmza

Ziraat Vekâleti Vekili
İmza

Nafia Vekili
İmza

Türkiye Büyük Millet Meclisi
İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti
Kalem-i Mahsus Müdüriyeti

Ankara
29/5/337

Aded
Tezkere
Karar: 917
Kayıt: 6/701

Bihi

Müdafaa-i Milliye, Maliye, Maarif Vekâletlerine

1- İstiklâl marşının güfte ve bestesi için bin liranın i'tasına dair İcra Vekilleri Heyeti'nin 29/5/37 tarihindeki ictimasında kabul edilen ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyaset-i Celile-si'nin tasvibine iktiran eden kararname suret-i musaddakası rabt,,,,,,,,,en irsal kılınmıştır efendim.

2- Müdafaa-i Milliye, Maliye, Maarif Vekâletlerine yazılmıştır.

Yazıldı
29/5/37

Türkiye Büyük Millet Meclisi
İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti
Kalem-i Mahsus Müdüriyeti

Ankara
29/5/337

Aded
Kararname: 917

Bihi

İstiklal Marşı'nın intihab ve kabul edilen güftesi için beş yüz liralık ikramiyenin ve mezkûr marşın bestesinin de kabulünden sonra ikramiye olarak verilmesi tensib olunur. Beş yüz liranın Müdafaa-i Milliye Vekâletince i'tası İcra Vekilleri Heyeti'nin 29/5/37 tarihindeki ictimaında kararğir olmuştur.

29 Mayıs 337

İmza

İmza

İmza

İmza

İmza

İmza

İmza

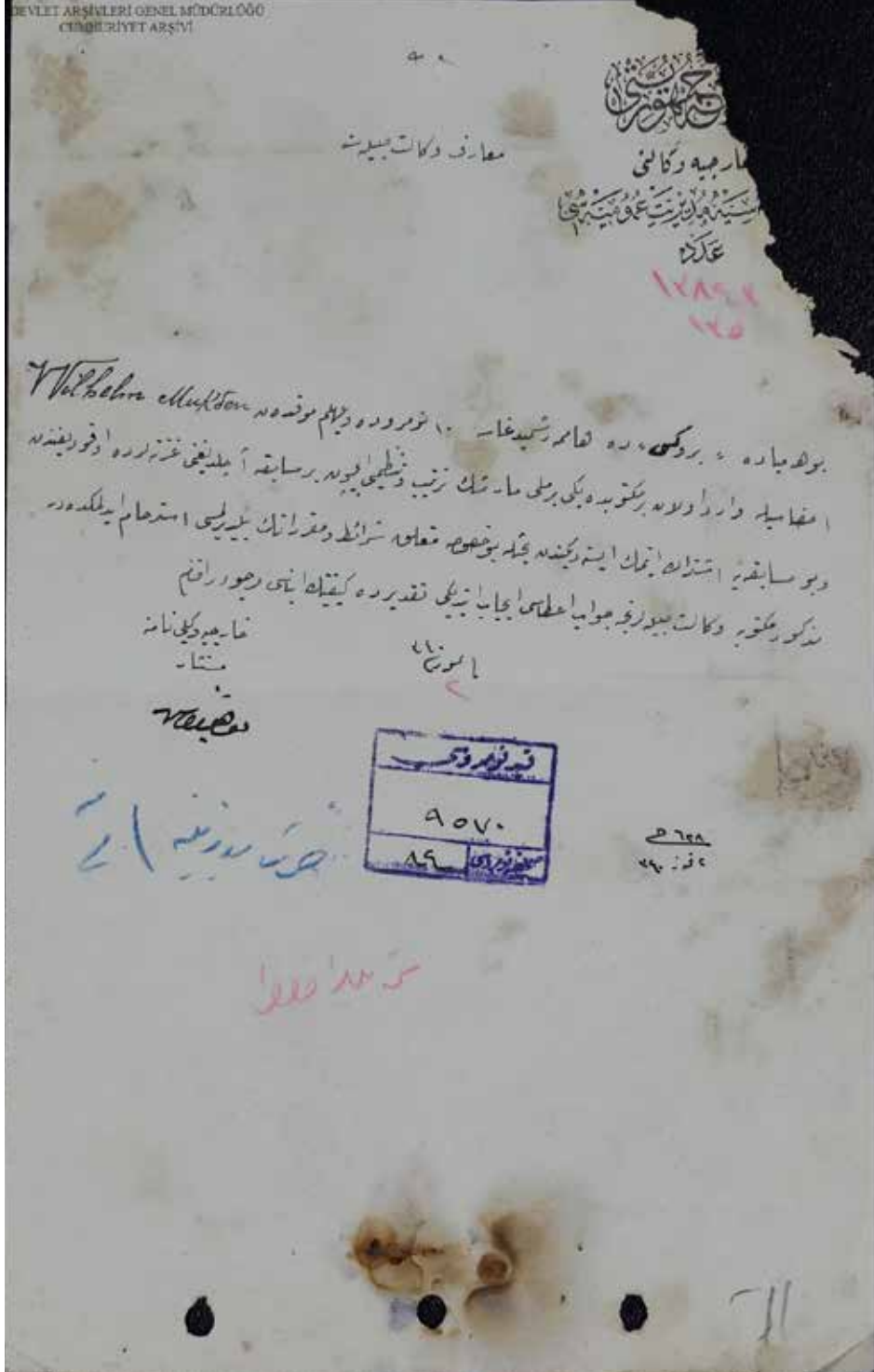
İmza

Deftere kaydedilmiştir.

29 minhu

İmza

5. Bohemya'dan Wilhelm Mukden adlı bir şahsın Millî Eğitim Bakanlığına İstiklâl Marşı müsabakasına katılmak istediğini bildiren dilekçesi

Türkiye Cumhuriyeti
Umur-ı Siyasiye Müdüriyet-i Umumiyesi
Aded: 13843/135

Bihi

Maarif Vekâlet-i Celilesine

Bohemya'da “Bruks”da Hammer Şmithgas'a (...?) 10 numarada Wilhelm Mukden imzasıyla varid olan bir mektupta yeni bir milli marşın tertib ve tanzimi için bir müsabaka açıldığını gazetelerde okuduğundan ve bu müsabakaya iştirak etmek istediğinden bahisle bu hususa müteallik şerait ve mukarreratın bildirilmesi istirham edilmektedir. Mezkûr mektuba Vekâlet-i Celilelerince cevap i'tası icab ettiği takdirde keyfiyetin inbası mercu'dur efendim.

2 Temmuz sene 340
Hariciye Vekili namına
Müsteşar
İmza

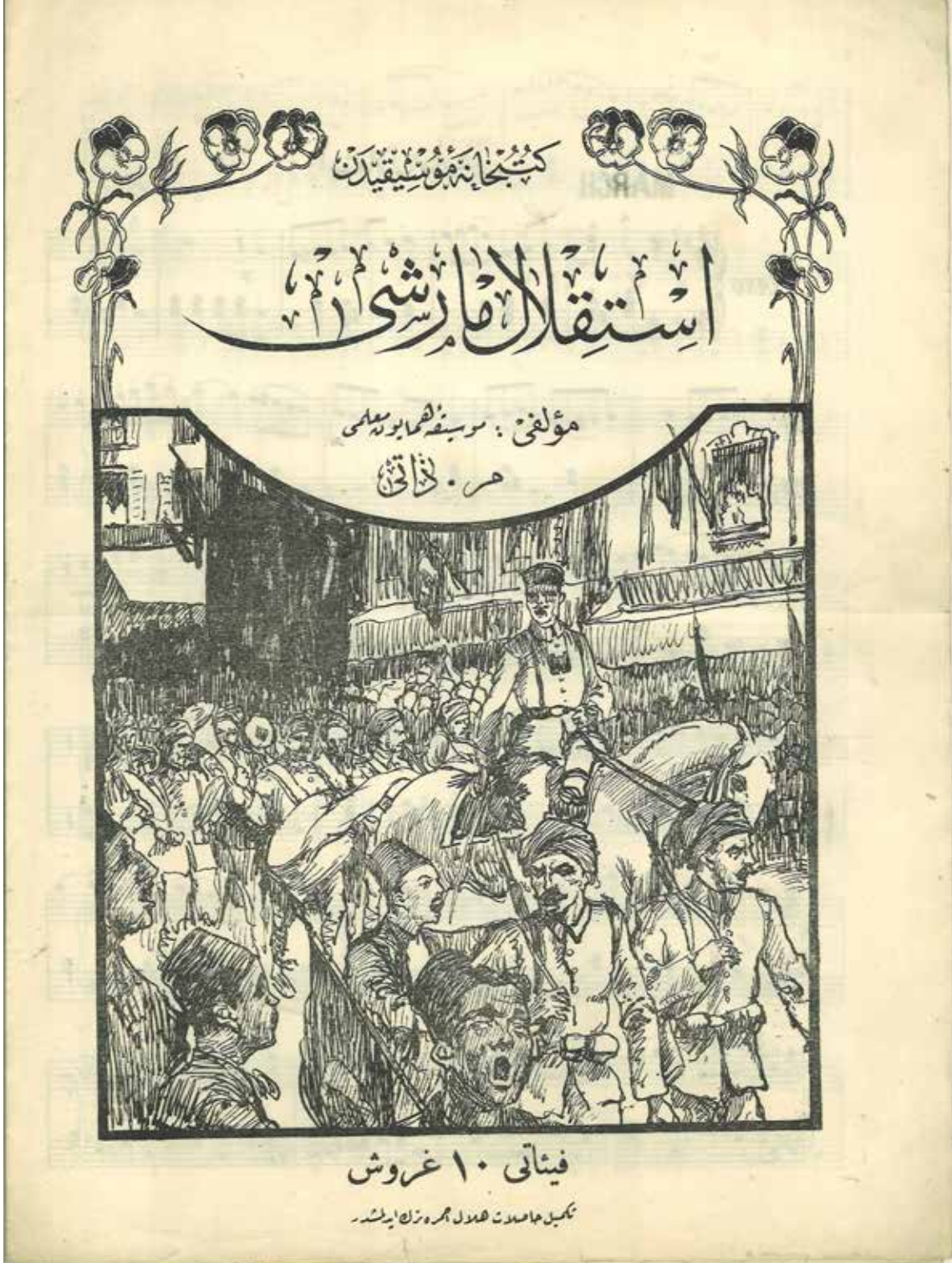
Kayıt numarası	9570
Sahife numarası	84

H 628
2 Temmuz 340

Hars Müdüriyetine
2 minhu

Şimdilik hıfz

7. M. Zati Bey'in İstiklâl marşı bestesi.

2

MARCH

استقلال مارشی

مؤلف :
م. زکی

PIANO

f *p*

cresc. *mf*

f *p*

3

8. Zeki Bey'in İstiklâl Marşı bestesi

کشتنه
عزراکت

بشنه
دک

مارش
لینقا

Marche modérée (♩ 60)

Chant

Piano

Kerk ma seen mta lon cha

fak let da yu zen al een djak seunmeden'voor den meunas tun'

da tu ten an' een o djak o hó nín' mli lé ti mta' yli di al dir par la yedjeko ba

ایستقلال مارشی

پانو
ff
آل زره بر ده ر فر ش بر م سره ما خورن
ل
ماں
cres
بر ده سره
ماں
ار صرک ان نه نو نو اوسه مک دی
ماں
ماں
ماں
ماں
ماں
ماں

استقلال مارشى

قورشا سوتەز بوشقىلاردا يۈزىل آل سانجاق
سوتەدىق يۈردىك اوسىندە تونىك صولك اوجاق
اوتىم مىلىك يىلدىرىدۇ پارلايىق
اوتىدۇ ، اوتىم مىلىكىدۇ آتچاق

باشقاغۇرىق اولايىم جەرىدىكى ئى قازى ھىلال
قەرىمان ھىرقە بىر كۈل ، نە بو شدە ، بو جىلال
سكا اولماز دوكون قاتىرىمىز سوگرا ھىلال
مىقدۇر ھەق چاپاق مىلىك استقلال .

MARCHE D'INDÉPENDANCE

Kerkim seumnez' bou chitaklarda yuzen' al sanqjak
Seummeden' yurdumun ustunde tuten' en som edjak
O benim' millietimin' yikindir parlayadjak
O benimdir, o benim' millietimindir andjak.

Tehatma, kourban olayim' schébréni éy naali hilal
Kahraman tekima bir ghul, né bou chiddér' bou ejlal
Sana olmas denqu'en kanlarimiz soera héalal
Hakkidir hakka tapam millietimin' istiklal.

قېتىم ۵۰ نۆسخە

9. Ali Rifat Bey'in İstiklâl Marşı bestesi

قورقما سونمز بوشفقارده يوزن آل سنجاق
سونمەدن يوردىمك اوستندۇنمەنك ان صولك اوجاق
اوجنم مائىمك يىلدېزىدېر بارلايهماق
اوجندىر او جىم مائىمكدر آبخاق

دالغالان سەن دە شفقار كېي اى شائى هلال !
اولسون آتېيە دو كېلان قانلېرېمك هېسى هلال :
ابد يا كاخا بوق ، غرقمە بوق اضمحلال
مقېدر حرىياسمە باراغلك حرىت
مقېدر مقە طابان مائىمك استقلال
"مورخالف"

فېئىقائى
۱۰ غمۇشۇندىر

مەزىنە نىچە لىسائىتە دۇر

استقلال ماریتی

پانو

آل زور بر ده ر فر ش بر ز سوره ما قورده *ff*

ساز

ل ه مان ا سا ل با

cres

سوره

بر ده

مان ار صرک اک نه نوره ادس مک ری

سر ار جا ج ا

مان با لا بار ده ری زیل مک ری

10. Ali Rifat Bey'in diğeri bir İstiklâl Marşı bestesi

اِسْتِنْفَالِ الْفَارِشِي

٦
باعد بفلک بلسی طوبیاء و بیدرک کجی طانی ،
دوشون آلتدیه کی بیکلر جی کفشتن یا تانی .
سن شریبا و غلبیک ، نخبیه یاز بقد آتانی ؟
دیرد دنیای آساک ده بوجنت دخی .

٧
کیم بوجنت و فلک اوجری اولماز که فدا
سید فیشقید اوجی طوبیاء صیقا شریا ...
جانی ، جانانی ، بونون دایمی آسین ده فدا
ایز سین تلک و طندک بی دنیا ده جفا .

٨
ر دملک سندن آری شور باخاوه املی :
ده که سین معیدیک کورکته ناموم املی ؟
برأ زانلر ، که شیدا دندری دیک املی .
أبی بر بویک اوستند بجم ایتلر دلی .

٩
اوتیان دجدا بیک سجد ایدر - دارسه - طاشم ؟
له جری سندن آری بوسانرب قانی یاشم ،
فیشقیدر دوج کجی یرون لغشم ؟
اوتیان بیکه لریک عرسه ده که بیکه بایم .

١٠
دایقا لوت سبه ده ، سفقیر کجی ای ، شانی همدول !
اوسون آری بیکه لریک املی همدول ؟
ایز یا سکا بوند ، عرق بوند منهدول ...
جقیدر هر یا ساسه بار املک حریت ؟
جقیدر حقد طایان املک استغفول ...

فیثان ٥ عنوشد

١
فور قما ، سوغدر بوشفقدر ده بوزده آل سانجاوه ،
سوغدر دن بوردیمک اوستند تونن اک صوک اوجاوه .
اوتیمک بیلدیریدر بار دیا جوه ؟
اوجندره ، اوجیمکله آخاوه .

٢
چاقما ، قوزبان اولدیم ، جوردکی ، ای نازک همدول !
قوزمان عرق بکول ، نبرشت ، بوجهدول .
سکا اولماز دیکولمه قاندریز صوکرا همدول ؟
حقیدر ، حقد طایان املک استغفول .

٣
بهانلر بریدر هر یا ساسم ، هر یا ساسم ؟
هانکی جیلغیه بکانه جیدر دور اوجسده ؟ ساسم .
کوکره مسیه سیل کجی بجم ، بیتی جیکدر ، آسارم ؟
بیر تارم داغدی ، اکتیندره صیفارم ، طاشارم .

٤
قربان آغانی صارسنه جیلک زدهای دیار .
بجم ایمان دولو کورکسم کی سرحدیم دار .
اوسون ، قورقما ، نامیل بوند بر ایمانی برغار .
« صدیت » دیر بیک تلک دیتی قاسمه جانادار ؟

٥
آر قاسمه ! بوردیرد آغایندری اوقرا قما صاقیه ؟
سیر اینت کورکده کی ، اوسون بوجاسنه جاقیه ...
دوغا جقیدر سکا و عدا بیتی کونلر حقدک ،
کیم بیلیر ، بلکه بارین ! بلکه بارینت ده یاقیه !

مارشک یا نوبت صوم و طوبیاء بر جیلک اولد جقیدر

استقلال ایشی

MARCHE.

عادنا
Korh ma seun mez bou cho fak lar

دا یو زن دی سا ن دجاک سا ا
دا یو زن دی سا ن دجاک سا ا

سان دجا ک
seun mé den your dou maun

ادس تون ده تون تن ان صون او دجاک
us tun do tu ten in son o djak

سو ن او دجا ک او به
so n o djak o be

نیم میل له تی من ییل دی زی دیر پار
nim mil le ti min yil di zi dir par

لا یا دجاک او به نیم دیر او به
la ya djak o be nim dir o be

نیم میل له تی من دیر ا دجاک
nim mil le ti min dir a djak

EKLER

1. Mehmet Âkif'in gençlik fotoğrafı

MEHMET ÂKİF'İN
GENÇLİK FOTOĞRAFI

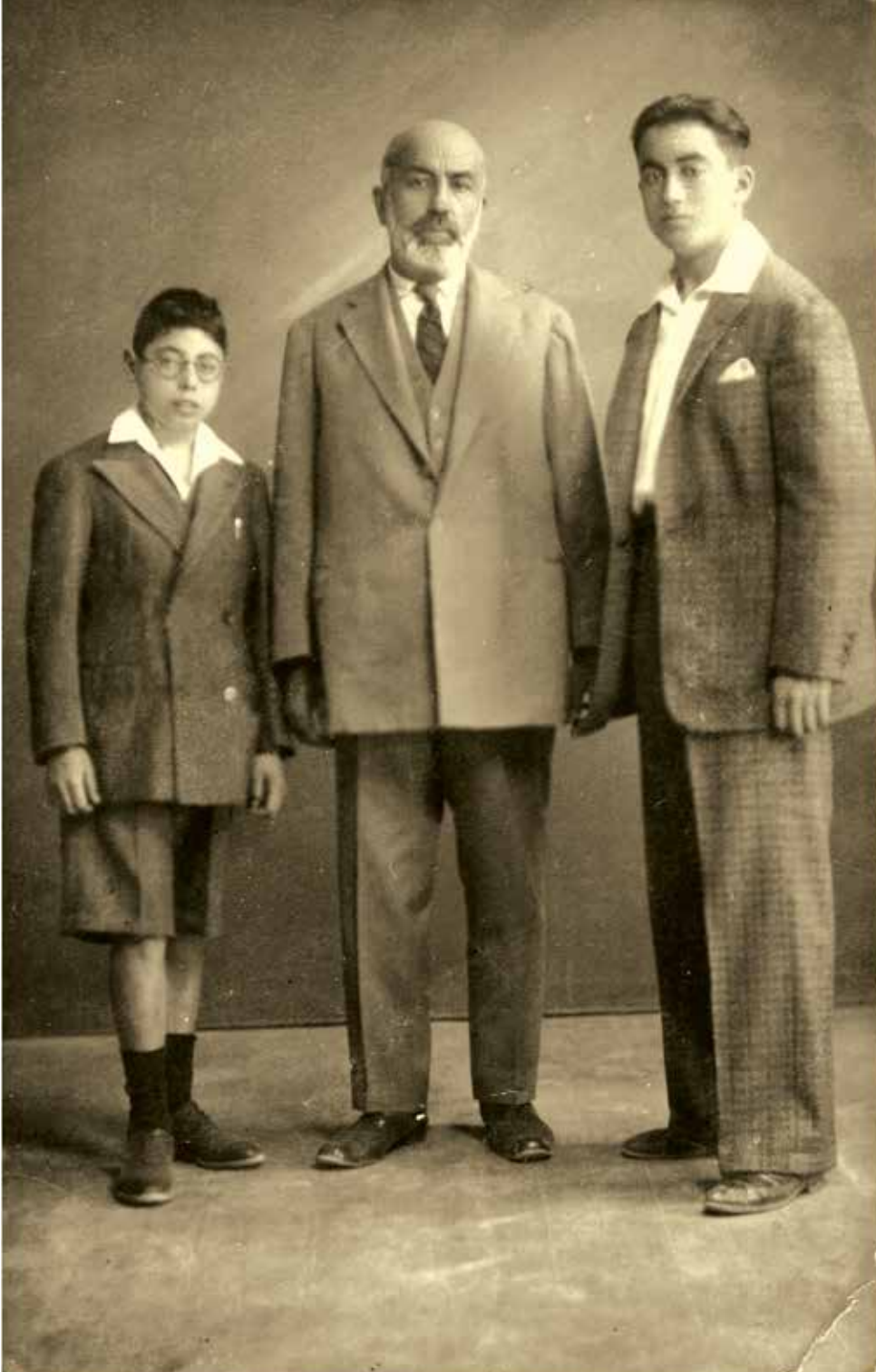
2. Mehmet Âkif'in eşi İsmet Hanım'ın fotoğrafı

3. Mehmet Âkif'in kızları Suat Hanım ve Feride Hanım'ın fotoğrafları

4. Mehmet Âkif ve oğulları Mehmet Emin Efendi ve Tahir Efendi'nin fotoğrafları

5. Mehmet Âkif Bey'in kızı Suat Hanım'ın fotoğrafı

6. Mehmet Âkif Bey'in eşi İsmet Hanım, oğlu Emin ve kızı Feride Hanım'ın fotoğrafları

7. Burdur Mebusu Mehmet Âkif'in Meclis albümündeki fotoğrafı

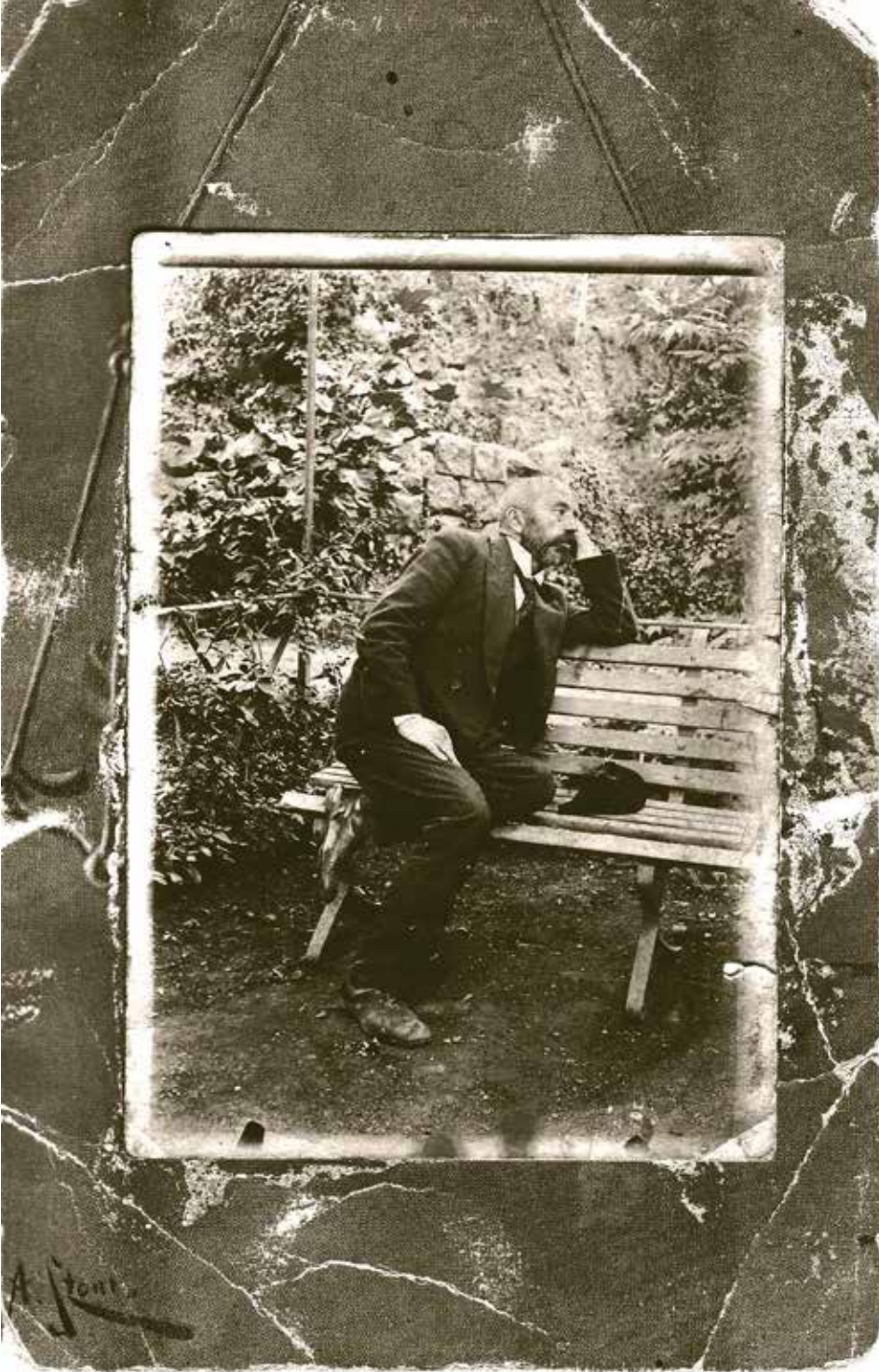

Burdur Mebusu Mehmed Akif Bey'in Meclise iltihak tarihi: 4 Haziran 1336

8. Mehmet Âkif Ankara'da milletvekili iken çekilmiş fotoğrafı

9. Mehmet Âkif'in Hilvan'da (Mısır) çekilmiş fotoğrafı

10. Mehmet Âkif'in fotoğrafı

11. Mehmet Âkif'in evinin bahçesinde çekilmiş fotoğrafı

12. Mehmet Âkif'in Nişantaşı Sağlık Yurdu'nda hasta yatağında iken çekilmiş fotoğrafı

13. Mehmet Âkif'in görev yaptığı Birinci Meclis salonu.

Türkiye Büyük Millet Meclisi müzakere salonu

14. Mehmet Âkif'in İstiklâl Marşını yazdığı mekân (Ankara'daki Tacettin Camii)

15. Mehmet Âkif'in Hilvan'daki (Mısır'daki) evine ait fotoğraf

16. Mehmet Âkif'in Edirnekapı Şehitliği'ndeki mezarı.

